ትሕዝቶ

ቃል ኣሰናዳኢ 2

ደሃይኩም 3

ጉዳያት 4
- ባና ብሩህ መጻኢ ንምድማቕ
- ምሕያል ህግደፍ ሕርያዶ መቐጸልታ ተልእኾ?

ደሃይ ማሕበር 9
- ተራ መንእሰያት ኣብ ልምዓትን መኸተን
- ምህናጽ ብቑዕ ሃገራዊ መንእሰይ
- ዋዕላ መንእሰያት ህግደፍ

ትውፊት 16
- ተራ መንእሰያት ኣብ ልምዓትን መኸተን

ሃበርም 18
- ኢንጂነር ሳባ ተኸስተ

ኣካዳሚ 22
- ቀለልቲ ኣገባባት መጽናዕቲ
- "ጸዓር!" መረብረብ ምኽሪ
- ፈለማኹም ፊዚክስ ንእትመሃሩ

ሓሳባት 25
- ዓቕሚ ይኾዓትዩ!
- ንባብ ንኹልና ድዩ ዘገድሰና?
- ብዓይኒ ካልኦት ምርኣይ
- ቁማር ሕማምዶ ወልፊ?
- ገይም ከመይ ንሓዞ?

ሕብረተሰብ 34
- መንእሰይ ዶ ይሓምምዩ?

ሕግን ስነ-ምግባርን
- ፍልምያ፡ ዓሻ ዝተኸሎ ለባም ነይነቕሎ!

ባህልን ስነ-ጥበባትን 40
- ዕላል ምስ ድምጻዊት ሰምሃር ዮሃንስ
- ሳንድያን ከም "ካራክተር"
- ጸጉሪ ርእስን መንነትን
- ሓጺር ዛንታ
  ኮኾብ

ተክኖሎጂ 55
- ወለዶታት ተክኖሎጂ ተንቀሳቓሲ ተለፎን
- ቆጽሊ ዘይትቡን

ስፖርት 59
- ንዝበረኽ ውጽኢት ቅድድም ብሽክለታ...!

ሞዛይክ 61
- ታሪኽ ስርቅን ስረቕትን ካበይ ናበይ?

ክልተ ወርሓዊት መጽሔት
ሃገራዊ ማሕበር መንእሰያትን ተመሃሮን ኤርትራ

ሚያዝያ 2017 ቁ.54

መሸጢ ዋጋ ኣብ ኤርትራ ናቕፋ 10

ዋና ኣሰናዳኢ
መስፍን ገብረሂወት

ዲዛይን ገበር
ከማል ዲኖ

ስእሊ
ሉል ኣውድዮቪዥዋል

ናብ'ዛ መጽሔት ክትሰዱዎ እትደልዩ ርእይቶ፡ ኣበርክቶ ይኹን ሃናጺ ነቐፌታ በዚ ዝስዕብ ኣድራሻ ክትልእኩልና ትኽእሉ፥

መጽሔት "መንእሰይ"
ቁ.ሳ.ጶ 1042
ቁ.ስልኪ 202592
ፋክስ 291-1- 125981

ዘርጋሒ መጽሔት
ቁ.ስልኪ 200454

ቃል ኣሰናዳኢ

ቀዳሞት መንእሰያት ኤርትራ፡ ንመግዛእታዊ ኩነት-ኣእምሮ ክርዕምዎ ስለዝይመረጹ እዮም፡ ናጽነት ንምርካብ 30 ዓመታት ኣብ ጣሻን በረኻን ሰፈሮም። ሕጂ'ውን እንተኾነ ንሕና መንእሰያት፡ ኑቶም ርእሲ ኹሎም ሃገራዊ ሃብትናን ንያትናን ዝሰርዑ ኩበርታት ሕብረተሰብና ንምድላሕ፡ ብስዉርን ረቂቕን ሜላ፡ ካብ በበይኑ ኩርናዓት ዝስንደዉ መርዚታት ወገድ ኢልና ንኣሰዳዕቲ ኣበሃህላታት ግዲ ከይሃብና፡ ብሓራ መንፈስ ሃገራውነት፡ መጻኢ ሕብረተሰብና ዝኹልዑ መደባት ልምዓት ክነሰላስል የድልየና። ጻማኡ ድማ፡ ናብ ባህግና ምብጻሕ'ዩ።

ባህግና እንታይ ምዃኑ ፍሉጥ እዩ። ሃገርና ብኹሉ መዳያት ማለት ብትምህርቲ፡ ስነ-ኪነት፡ ተክኖሎጂ፡ ቁጠባ፡ ማሕበራዊ ኣገልግሎታት ወዘተ... ሰልጢና ምርኣይ እዩ። ኩልና ሰፊሕ ናይ ስራሕን ምዕባለን ዕድላት ተኸፊቱልና፡ ባህታን ዕግበትን ኣብ እተጎናጸፍ፡ ሰላምን ፍትሕን ዝሰፈና ሃገር ክንነብር'ዩ ድሌትናን ሕልምናን። ኑቲ ኣብ ቀረባ ርሕቀት እነማዕድዎ ዘለና ባና ብሩህ መጻኢ ዝያዳ ንምድማቕ፡ ብወገን መንእሰያት ክንስከሞ ዝግባእ ሓላፍነት ዘብርህ ትሕዝቶ ኣውራ ኣተኩሮ ናይ ሎሚ መጽሔት መንእሰይ ኮይኑ ተዳልዩ ኣሎ። "ምሕያል ህዝባዊ ግንባር" ሓደ ካብ ዓበይቲ ፖለቲካዊ መደባት 2017 ምዃኑ ክግለጽ ጸኒሑ ኣሎ። መንእሰያት ብዛዕባ መጻኢ ኤርትራን ህዝባን ንጹር ራእይ ሒዝና፡ ኣብ ፖለቲካዊ ስራሕ ብንጥፈት ክንዋሳእ መድረኻዊ ሓላፍነትና ምዃኑ ዘዘኻኽር ጽሑፍ'ውን ሰዒቡ ቀሪቡ ኣሎ።

ብቐዓት ሕብረተሰብ ብደረጃ ንቕሓት፡ ውዳበን ዕጥቂን መንእሰያት እዩ ዝምዘን። መንእሰይ ህላወን ምዕባለን ሕብረተሰቡ ከውሕስ፡ ረብሓታቱ ብንጹር ክፈልጥ ዘኽእሎ ፖለቲካዊ ንቕሓት፤ ብጥምረት ናብ ዕላማኡ ክግስግስ ዘኽእሎ ሓያል ውዳበ፤ መሰሉን ረብሓታቱን ዝከላኸለሉ ዕጥቂ የድልዮ። እቲ ብዓወት ዘመርሽ መስርሕ ወይ ኣገባብ ንሱ ስለዝኾነ፡ ሃማመተኤ ኣብ'ዞም ሰለስተ ኣዕኑድ ብቕዓት ንምዕዋት መሪሕ ዕላማኡ ገይሩ መደባቱ ይሰርዕን የተግብርን። ኣብ ናይ ሎሚ ዓምዲ ደሃይ ማሕበር፡ ኣብ ዝሓለፈ ቀዳማይ ርብዒ ዓመት ብኣቦመንበር ማሕበር ብጻይ ሳልሕ ኣሕመዲንን ሓላፊ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ብጻይ ዑቕባይ በርሀን ንቕሓት፡ ውዳበን ዕጥቅን መንእሰያትን ዘሐይል ኣብ ዞባታት ናይ ዘካየድዎ ሰሚናራት ጽማቝ ትሕዝቶ ተኣንጊዱ ኣሎ።

ታሪኽ ጅግንነትን ዓወትን መንእሰይ ኤርትራ፡ ጸዊኻ ዘይውዳእ ባሕሪ ቅያታት እዩ። ንሎሚ መጽሔት መንእሰይ፡ ኣብ ወርሒ መጋቢት ጥራይ ዝተፈጸሙ ቅያታት ኣብ ዓምዲ "ትውፊት" ንኣንበብታ ኣዘኻኺራ ኣላ።

ንሕብረተሰብ ናይ ጽቡቕ ኣበነት ወይ ኣርኣያ ንዝኾኑ መንእሰያት እተላሊ ዓምዲ ሃበርም፡ ኣብ ኢንስቲትዩት ተክኖሎጂ ኤርትራ ብሲቪላዊ ምህንድስና ትምህርታ ወዲኣ፡ ኣብ ዝተፈላለየ ትካላት ሃገርና ድማ ቡቲ ሞያ ምስ ዝሰርሐት መንእሰይ ኢንጂነር ሳባ ተኸስተ ዝተኻየደ ዕላል ተዳልዩ ኣሎ። ኣብ'ታ ኣብ ስነጥቡብ ሃገርና ፍሉይ ኣበርክቶ ንዘገበሩ ሃበርም ስነ-ጥበበኛታት እተላሊ ዓምዲ ባህልን ስነጥበባትን ድማ ምስ መንእሰይ ድምጻዊት ሰምሃር የሃንስ ዝተኻየደ ዕላል ጃባእ ኢላትና'ላ። ደራስን ጋዜጠኛን ተስፋዬ ጉብረኣብ፡ ብምናቡ ካብ ዘንበቦን ዝሰምዖን ጸሚቑ ዝሰርሖ ሳንድያን ገይሩ ዘዳለዎ፡ ስነጥበባዊ ትሕዝቶ ሰዒቡ ኣሎ።

ኣብ ዓመተ 2017 ኣብ ዓለማውን ኣፍሪቃውን መድረኻት ብጽቡቕ ተበጊሱ ንዘሎ ውጽኢት ኤርትራውያን ተቐዳደምቲ ብሸግለታ ዝድህስስ ትሕዝቶ ኣብ ዓምዲ ስፖርት፡ ሓውሲ ፍልስፍናዊ ዓምዲ ዘልኩ ደኣ ናይ ግርማይ የሃንስ (ሳንድያን) ድማ ከም ወትሩ ኣብ ልምድቲ ቦታኣ ክትጸንሓኩም'ያ። ብሕልፊ ንማሕበረሰብ መንእሰይ ዝምህሩ፡ ዘማእዝኑን ዘዘናግዑን ብርኩት ዝበሉ ትሕዝቶታትን ጽሑፋትን ድማ ኣብ ዝተረፉ ዓምድታት መጽሔት ተኣንጊዶም ኣለዉ። መጽሔት መንእሰይ እትሕይል ብተሳትፎን ኣበርክቶን ኣንበብታ ስለዝኾነ፡ ብርዕኹም ክትሰሕሉላ ናይ ወትሩ መዘኻኸሪ ኣዳለውታ'ዩ።

ደሃይኩም

ኣጊሩ!

ኣብ ዝሓለፈ ሕታም ቃለመጠይቕ ዝገበረ መንእሰይ መሓመድ ኑር ኣመስግኹለይ። ብስራል፡ ጻዕረኛ፡ በሊሕ፡ ገላጺ መንእሰይ ኢኻ እሞ ከምኻስ ሽሕ ይወለዱ 'ዚ ወደይ ሃብሮም! ብቛንቋ ዓፋር ከኣ ኣጊሩ! ኢለካ ኣለኹ።

ኣቦኻ ገረኺዳን ሃይለ

ካብ ዓድቐይሕ

ተመሳሳሊ ርእይቶታት

ሙሴ በርሀ ካብ ሰምበል

ነስረዲን ሰዒድ ካብ ዓሰብ

ኣቓልቦ ኣብ ግጥሚ

ብትሕዝቶ መጽሔት መንእሰይ ዕጉብ'የ። ኣብ ምምዕባል ባህሊን ስነጥበብን ትገብሮ ዘላ ተራን ኣበርክቶን'ውን ኣድንቐ። ንባህሊ ብኸሉ ሸነኹ ክትድህስሶ እናፈተነት ንግጥሚ ዝኸውን ኩርናዕ ዘይምሕዛአ ግና ቅሬታ ኣሎኒ። ሕጂ'ውን ማይ ኣይሓለፎን፤ ብዙሓት ንምኩሓሎም ገጠምቲ ስለዘለዉና፡ ግጥሚ እነስተማቕረሉ መድረኽ ክትከፍተልና እላቦ።

ነጋሲ ገሲጋሲ

ክተዋህመና

መጽሔት መንእሰይ ኣብ ናይ ዝሓለፈ ሕታማ ጽቡቕ ትሕዝቶታት ረኺበሉ። የግዳስ ቅሩብ ከኣ ቁምነገር ኣጽዕቕ ኣቢላ ነይራ። ሓንሳብ ሓንሳብ ድማ ናይ ኬፋትን ወኻዕታን ኣጽዕቕ ኣቢላ ክተዋህመና ጽቡቕ ነይሩ።

ወዲ ጂሜ ካብ ባር ጂማ

ዕድል ስልጠና ክወሃበና

መጽሔት መንእሰይ ደሃይ ማሕበር ኣብ ዝብል ዓምዳ ኣብ ኩለን ዞባታት ንዝተኻየደ ስልጠናታት ዝገልጽ ሓበሬታ ኣውጺኣ ነይራ። ሃገማተኤ ብዘለዎ ናይ ውዳብ መሓውር ኣቢሉ ክንድኡ ዝኣክል ስልጠና ክሁብ ምኽኣሉ ዝተባባዕ'ዩ። ኑቶም ዝ ዕድል ዘይረኸብና፡ ካብ ስሩዕ ትምህርትን ስራሕን ወጻኢ ዘሎና መንእሰያት ድማ ተቛደስቲ ናይ'ቲ ዝወሃብ ስልጠና ክንከውን ዕድል ክወሃበና ጽቡቕ ነይሩ።

ሰዒድ ሓጎስ ካብ ጾሮና

"ሽልማት ዛግረ" ኣዘናኺሩኒ

ምስ ሻምፕዮን ማራቶን ዓለም ኤርትራዊ ኣትለት ግርማይ ገብረስላሴ ዝተገብረ ዕላል እዋናውን ኣገዳስን ነይሩ። ግርማይ ኣብ ርእሲ'ቲ መሳጢ ዕላሉ፡ ኣብ 7ይ ሃገራዊ ፈስቲቫል መንእሰያት ዝረኸቦ ሽልማት "ሶይራ" ኣመልኪቱ ኣብ ዝሃቦ መብርሂ፡ ኑቲ ቅድሚ ናብ ኣትለት ምዝንባሉ ካብ ኢድ ክቡር ፕረዚደንት ሽልማት ዛግረ ክወሰድ ዝኸበሮ ጥሙሕ ጋህዲ ዝገበረ ኣጋጣሚ ምንባሩ'ዩ ገሊጹ። ግርማይ ንእግረ-መገዱ ንኽቡርን ኣገዳስነትን ሽልማት ዛግረ ምግላጹ፡ ኑቲ ኣብ ዓመት ዝወሃብ ዝነበረ ሽልማት ዛግረ ኣዘናኺሩኒ። ንምኳኑ ሽልማት ዛግረ እንታይ ኮይኑ'ዩ ኣቋሪጹ፧ ኣብ ተመሃሮ ናይ ተወዳዳርነት ቅዱስ ቅንኢ ኣብ ምስራጽ ዝነበሮ ተራ ዕዙዝ ስለዝኾነ፡ ዝምልከቶ ኣካል ክሓስበሉ በዚ ኣጋጣሚ ለበዋይ ኣመሓላልፍ።

መምህር ኣብርሃለይ ክፍለ

ሕጽረት ካርቱን

መጽሔት መንእሰይ ካብ ሕታም ናብ ሕታም እናሓየለት ትኸይድ ስለዘላ፡ ኣዳለውታ ኩርዓት ይሰማዕኩም። ርእይቶይ ንካርቱን ዝምልከት'ዩ - ካርቱን ብውሑድ ቃላት ዓቢዩ መልእኽቲ ዘመሓላልፍ ሜላ ስነጥበብ'ዩ። ስለዝኾነ ሙብዛሕትኦን መጽሔታት ዝዓበየ ቦታ እየን ዝህባኦ። ኣብ መጽሔት መንእሰይ ግና ኣይግድን። ኣብ ዝሓለፉ ሕታማት ዝወጹ ካርቱናት'ውን እንተኾኑ፡ ጌጋ ደኣ ይኸለኣለይ እምበር ቅድሚ ሕጂ ዝረኣኽዎም ኮይኑ ተሰሚዑኒ። መጽሔት መንእሰይ ንዘለዉና ክኢላታት ናይ'ዚ ዓውዲ ኣተባቢዓ ሓደስቲ፡ መሃርትን ኣዘናጋዕትን ካርቱናት ክተቋድሰና ጻዕሪ ሓዊሳ ክትሰርሓሉ እላቦ።

ዳዊት ሀብታይ

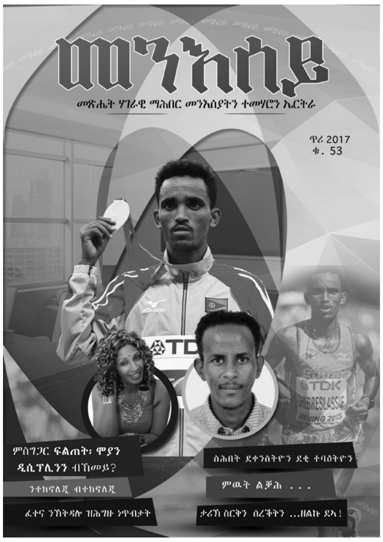

ትድንጉየናኣ

ብመጀመርታ ኣብ መጽሔት መንእሰይ ዘሎኒ ኣድናቖትን ክብርን ክገልጽ እፈቱ። መጽሔት መንእሰይ ከይረብረበት ደሃይና ደሃይ መንእሰያት እተተንፍስ ዘላ መጽሔት እያ። ስለዝኾነት ከኣ ወትሩ ብሃንቀውታ ንጽበያ። እንተኾነ ግና ኣብዚ ዝሓለፈ እዋናት ከምቲ ክልተ ወርሓዊት ምኳና ትድንጉየና ኣላ። ልሳን መንእሰያት ክንሳ ክልተ ወርሒ እኳ ነዊሕና እናበልናስ ካብኡ ንላዕሊ ክትከይድ ከላ ይስመዓና ኣሎ። ስለዚ ኣዳለውቲ መጽሔት ዘይሰገር ጸገማት እንተሃልዩኩም ወፈራ ዓድሙና።

ሕድራይ ሙሳዝጊ ካብ ዲላበርዕድ

መጽሔት ኣካዳሚ እንተዝዳሎ

መጽሔት መንእሰይ ከም ቀደማ ጽቡቕ ኣላ። እቲ ጽቡቕ ግን ኩሉ ግዜ ካብኡ ዝጽብቕ ስለዘለዎ ነቲ ዝተረፈ መሊኣ ካብቲ ዘላቶ ክትጽብቕ ድሌትና'ዩ። ዝበዝሐ ግዜ ሕብራዊ ትሕዝቶ እዩ ዘለዋ። ንኹሉ ደረጃ ዕድመ መንእሰይ ዘእተወት ኮይና ረኺብናያ። ዓምዲ "ኣካዳሚ" ምኽፋታ ጽቡቕ እኳ እንተኾነ፡ ኣካዳሚ ሰፊሕ ዓውዲን ንተመሃሮ ኣዝዩ ዘገድስን ብምኳኑ፡ ኣብ ኣካዳሚ ዘቕንዐ ርእሱ ዝኸኣለ ካልእ መጽሔት ክዳሎ እንተዝኽእል ምሓሸ ዝብል ርእይቶ ኣሎኒ።

ኣሚና ሓጎስ ካብ ኣስመራ

ጉዳያት

ባና ብሩህ መጻኢ ንምድማቕ

ድሕሪ ርብዒ ዘመን ዝወሰደ ከቢድ ጻዕሪ፡ ሎሚ ባና ብሩህ መጻኢ ህዝቢን ሃገርን ኤርትራ ዝያዳ ቀሪቡ ኣብ ዝርኣየሉ ግዜ በጺሕና ኣለና። ነዊሕ ኣብ ዘይኮነ እዋን፡ ኣብዚ ሃገር'ዚ ክፍጠር ዝኽእል ዕድላትን ክመጽእ ዝኽእል ሱር በተኽ ቁጠባዊ ለውጢን ዕብየትን፡ ንኹሉ ከስተብህል ዝኽእል፡ ኣዝዩ ብሩህ ኮይኑ ኣሎ። ናብዚ ትሰፋው ግዜ'ዚ ንምብጻሕ ዝተሰግረ መሰገደላት ግን፡ እምበረ መጠን በዳሂን ዓቕሊ ዝፈታተንን እዩ ነይሩ። ሳላ'ቲ ክምህ ዘይብል መኸተና፡ መኸተ ህዝቢ ኤርትራ፡ ኣውራ ድማ፡ ሳላ ውፉይ ጻዕሪን መስዋእቲን መንእሰያት ግን፡ ነቲ ልዑል ተጻዋርነት ዝሓተተ ጸዋግ ግዜ፡ ኣብ እንሰግረሉ መስመር ክንረግጽ ተቓሪብና ኣለና።

እዚ ባና ትሰፋው መጻኢ ብዕድል ዝተቐልቀለ ኣይኮነን። ነዊሕ፡ ሓያልን ውፉይን ስራሕ ህዝቢን መሪሕነትን ዝኹልዖ እዩ። ኩሉ ግዜ መሰረት ምንጻፍ እቲ ዝኸበደ ዕማም እዩ። ብፍላይ ካብ ባዶ ወይ ካብ ትሕቲ ባዶ ነቒልካ፡ ንልዑል ኣፍራይነት፡ ወፍሪን ቁጠባዊ ዕብየትን ዝዕድም ባይታ ክትፈጥር ክብደቱ ቀሊል ኣይኮነን። ብርግጽ ድማ፡ ህዝቢ ኤርትራ፡ ከቢድ ጾር መነባብሮ ተሰኪሙ፡ ክንዮ ውልቃዊ ጥቕሚ፡ ሃገራዊ ዕላማ ኣቐዲሙ፡ ኣብቲ መንግስቲ ነባሪ ፍታሕ ንምምጻእ ዝወጠኖ መደባት ልምዓት ብተወፋይነትን ልዑል ምጽማምን ክይተገበዘ ክሰርሕ ብምጽንሑ ዝጸንሖ ጸቕጢ ቀሊል ኣይኮነን። እንተኾነ ሳላ ዝተጸመመን ዝተጻወረን ንቅልጡፍ ቁጠባዊ ዕብየት መገዲ ኣብ ምጽራግ ጽቡቕ ክስጉም ክኢሉ ኣሎ። እዚ ሓቂ'ዚ፡ ቃላት ኣይኮነን መግለጺኡ። ኣብ ኩሉ መዳያት ልምዓት ተዋህሊሉ ዘሎ ገስጋስ ብምርኣይ፡ መጻኢ ኣመቱ እንታይ ክኸውን ከምዝኽእል ብምግማት ምርድኡ ዘጸግም ኣይኮነን።

ሓደ ካብ ዓበይቲ ገስጋሳት፡ እቲ ሕርሻዊ ኣፍራይነት ኣዕቢኻ፡ ብዘላቕነት ውሕስነት መግቢ ንምርግጋጽ ክዋደድ ዝጸንሐ መንጸፍ እዩ። በቲ ዛጊት ዝተተግበረ ፕሮጀክትታት፡ ስትራተጂያውያን ዲጋታት ተሃኒጾምን ይህነጹን ኣለው። በዚ ድማ ማይ ናይ ምውህላል ዓቕምና ክዓቢን፡ ብመጠኑ እፎይታ ዝፈጥር ናይ ማይ ውሕስነት ከነረጋግጽን ክኢልና ኣለና። እቲ ስራሕ ከኣ ቀጻሊ እዩ። ጎኒ-ጎኒ'ዚ ኣብ ዝተፈላለየ ከባቢታት ሃገር፡ ኣውራ ድማ ኣብ ምዕራባዊ ዞባ ልምዓት፡ ሕርሻዊ ጸጋና ብብቕዓት ክንምዝምዝ ዘኽእለና መሰረታዊ መንጽፍ ይዋደድ ኣሎ። በዚ ድማ እቲ ኣብ ዝናብ ዝምርኮስ ያታዊ ኣገባብ ማሕረስ ናብ ዘመናዊ ሕርሻ ዝቕየረሉ እዋን ርሑቕ ኣይኮነን። ከም ዝፍለጥ ምስ ኩሉ ሕጽረታትን ባህርያዊ ጸገማትን፡ ኣብ ኤርትራ ጥሜት ዘይብሉ ሃዋህው ንምርግጋጽን ትሕጃታት መግቢ ንምስሳንን መንግስቲ ብዕቱብ ክሰርሓሉ ጸኒሑ እዩ። ከባቢና ብደርቂ ተጠቒዑ ንረድኤት ኣብ ዝጣርዓሉ፡ ህዝቢ ኤርትራ፡ ነቲ ዝሓለፈ ጽንኩር ግዜ እውን እንተኾነ፡ ብዘይ ዝኾነ ሓጋዚ ንጥሜትን ዓጸቦን ከይተቓልዐ ክሓልፎ ምኽኣሉ፡ ንብቕዓቱን ብቕዓት መንግስቱን ብጻዕሩ ኣግሂድዎ ዘሎ ብሩህ መጻኢኡን ዝምስክር እዩ። ካብ ሕጂ ንድሓር፡ ከም ውጽኢት ናይቲ ክዋደድ ዝጸንሐ ትሕተ-ቅርጺ ሕርሻ፡ ምህርቲ ሕርሻና ብዓይነትን ብዝሕን እናበርከተ ኪኸይድ ምኳኑ ርዱእ እዩ። ነቲ ኣብ ሕርሻ ዘለና ገና ዘይተመዝመዘ ዓቢ ዕቑር ሃብቲ ኣብ ግምት ብምእታው፡ ሕርሻዊ ምህርቲ ዝምስርሑ በብዓይነቶም ኣግሮ ኢንዱስትሪ ትካላትን ዝሑል መኽዘናትን እውን ክምስረቱ ጸኒሖም ኣለው። ናይ ዓሳ ሃብትና ብብቕዓት ንምምዝማዝ፡ ብውሽጣዊ ዓቕሚን ሸርክነትን ዝተታሕዙ ፕሮጀክትታት እውን ማዕረኡ ይስጉሙ ኣለው።

ማዕድናዊ ሃብትና ከምቲ ኣብ ካልኦት ሃገራት ዝርአ፡ ኣብ ክንዲ ንረብሓ ኩባንያታት ወጻኢ ጥራይ ዘገልግል፡ ህዝቢን ሃገርን ተጠቀምቲ ናይዚ ጸጋ'ዚ ኪኾኑ፡ መንግስቲ፡ ብዙሕ ገንዘባዊ ወፍሪ ገይሩ፡ ኣብተን ናይ ዕደና ኩባንያታት ዝህልወና ብርክታት ብምዕባይ፡ ካብ ጸጋታትና ረባሕቲ እንኾነሉ ባይታ ፈጢሩ ኣሎ። ኣብዚ መዳይ'ዚ ዘሎ ሃብቲ ናይዚ ሃገር ብቐሊሉ ዝግመት ኣይኮነን። በዚ ኣህራፊ ጸጋ'ዚ ተደሪኾን ብዙሓት ኩባንያታት ኣብ ዳህሳስ ክነጥፋ ጸኒሐን ኣለዋ። ናብ ደረጃ ምዕዳን ዝሰጋገራ ዘለዋ ድማ ውሑዳት ኣይኮናን። እዚ ጽላት'ዚ እውን፡ ኣብ ቁጠባዊ ዕብየት ናይዚ ሃገር ክህልዎ ዝኽእል ድርኺት

ብቐሊሉ ዝግመት ኣይኮነን።

ሓደ ካብ ዓበይቲ ማሕንቐታት ናይ ዝሓለፈ መድረኽ፡ ሕጽረት ጸዓት ኮይኑ፡ ንኹሉ ቁጠባዊ ንጥፈት ክጸሉ ዝጸንሐ እዩ። እዚ ጸገም'ዚ መሰረታዊ ፍታሕ ክርከቦ፡ ኣብ ምዕራባዊ ዞባ ልምዓት ኮነ፡ ኣብቲ ቀንዲ መደበር መመንጨዊ ሓይሊ ኤለትሪክ ክትግበሩ ዝጸንሑ መደባት ጽቡቕ ሰጉሞም ኣለው። ጎኒ ጎኒ'ዚ ኣብ ጽላት ኢንዱስትሪን እውን ከም ፋብሪካ ሲሚንቶን ፋብሪካ ፕላስቲክን ዝኣመሰሉ፡ ኣብ ህንጸት ሃገር ዓቢ ግደ ዘለዎም ዓበይቲ ፕሮጀክትታት ክትግበሩ ጸኒሖም ኣለው። ኣብ ኩሉ ከባቢታት ሃገር ጽርግያታት፡ ቀረብ ጽሩይ ዝስተ ማይ፡ ቀረብ ጸዓት፡ ኣገልግሎት መጓዓዝያን መራኸቢታትን ንምርግጋጽ ብዝተዓመ ስርሓት ከኣ፡ ርሑቕን ዘይምቹእን ዝበሃል ዝነበረ ከባቢታት ብናይ ሒደት ሰዓታት ጉዕዞ ከምዝብጻሕ፡ ገጠራት ብርሃን ከምዝርከብ፡ ብቴለፎንን ካልእ ቴክኖሎጂ መራኸቢታትን ምስ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ከምዝተኣሳሰር ኮይኑ ኣሎ። እዚ ባይታ'ዚ ንዝተፈላለየ ንግዳዊ፡ ሕርሻዊን ቁጠባዊን ንጥፈት ምቹእ ባይታ ዝፈጥር፡ ናይ ውሽጥን ግዳምን ወፍሪ ዝዕድም እዩ።

ኣብቲ ቀንዲ መግለጺን መርኣያን ሰብኣዊ ምዕባለ ዝኾነ ማሕበራዊ ኣገልግሎታት ኣውራ ድማ ኣብ ኣገልግሎት ጥዕናን ትምህርቲን ዝምዝገብ ዘሎ ገስጋስ እውን ብግደኡ ኣብ ዕብየት ቁጠባ ዝህልዎ ድርኺት ቀሊል ኣይኮነን። ኣብ ምምዕባል ዓቕሚ ሰብ ክፈስስ ብዝጸንሐ ገዚፍ ወፍሪ፡ ብኣሽሓት ዝቝጸሩ መንእሰያት፡ ብዝተፈላለየ ሞያታት እናሰልጠኑ፡ ኣብ ስራሕ ዓለም ይዋፈሩ ምህላዎም፡ ነቲ ኣብ ቀረባ ርሕቀት ዘሎ ባና ብሩህ መጻኢ ዘድምቕ እዩ።

ልዑል ተጻዋርነት ዝሓተተና መድረኽ ሰጊርና፡ ብውሑን ጸጋታት፡ ነዚ ገስጋስ'ዚ ከነዋህልል ዘኽኣለና ካልእ ዘይኮነ፡ ክብርቲን ስልጥንቲን ሃገር ንምህናጽ ዘለና ብርቱዕ ድሌትን ወኒን እዩ። ሓያል ናይ ዓያይነት መንፈስ ንምፍጣር ዝሓለነ እምበር፡ ኣብ ምጽወታ ዘይምርኰስ ዘቤታዊን ግዳማዊን ፖለቲካውን ቁጠባዊን ፖሊሲታት መንግስቲ ኤርትራ ከኣ፡ ነዚ ድሌት'ዚ ናብ ግብራዊ ዕዮን ዝጭበጥ ውጽኢትን ዝቐየረ ዝዓበየ ረቛሒ እዩ። ድኽነትን ድሕረትን ንምውጋድ ብሓያል ድሌትን ተወፋይነትን ብዘካየድናዮ ጻዕሪ እምበኣር፡ ሃገርና ዘይከምቲ ነደይቲ ዝሓልምዎ፡ ድርኩኺት ብሩህ መጻኢ ክትረግጽ ኣብቂዕናያ ኣለና።

ምስዚ ምዕባለታት'ዚ ተኣሳሲሩ ክጥቀስ ዘለዎ፡ ምቅይያር ዓለማዊ ኩነታት እዩ። ከምዝፍለጥ፡ ኤርትራ ዝተኸተለቶ ብርእሰኻ ናይ ምሕዳር ፖሊሲ፡ ብጽቡቕ ኣብነት ንካልኦት ኣርኣያ ከይከውን ብዙሕ ተጻብኦታት እዩ ገጢምዎ። እንተኾነ ኩሉ ተጻብኦታት፡ ምስቲ ክምህ ዘይብል መኸተ ህዝቢ ተራጺሙ ኣይሰርሐን። ሃሰያ ኣውሪዱ እውን እንተኾነ፡ ካብ ጉዕዞናን ዕብየትናን ኣይሓንከለናን። ነዚ ሰጊርና ናብዚ ትሰፋው መድረኽ ክንበጽሕ ምኽኣልና፡ ዘግሃዶ ሓቂ እንተሎ እምበኣር፡ ህዝቢ ኤርትራ ብዝኾነ ሽርሒን ተጻብኦን ካብ ጉዕዞኡ ከምዘይሰናኸል እዩ። ክንዲ ዝኾነ ተጻባእቲ ካብ ሕልሞም ዝበራበርሉ እዋን እዩ። ነዚ ኩነታት'ዚ ብምንባብ ኣብ ዲፕሎማሲያዊ መዳይ ዝመጽእ ዘሎ ምዕባለታትን መጻኢ ኣመቱን እውን፡ ንረብሓና እዩ።

በዚ ዝተጠቕሰ ረቛሒታትን ካልእን መጻኢና ኣዝዩ ትሰፋው ይኹን'ምበር፡ ሕጂ እውን እንተኾነ፡ ነዚ ባና ትሰፋው መጻኢ ንምድማቕ፡ ሓጺር ናይ ጻዕርን ተወፋይነትን መድረኽ ክሓተና ምኳኑ፡ ክስሓት ኣይግባእን። ከምዝፍለጥ ህዝቢ ኤርትራ፡ ኣብቲ ንፈውሲ ማሕላ እኳ "ኣጆኻ!" ዝብሎ ከይረኸበ ናጽነት ክደሊ ዘሕለፎ ነዊሕን ጽንኩርን እዋን፡ እንኮ ዋሕሱን ዝተኣማመነሉን ጸጋ፡ ክብርታቱ እዩ ነይሩ። ሓደ ካብቶም ብሉጻት ክብርታቱ፡ እቲ ልዑል ናይ ምጽዋር ክእለቱን ዘይጸዓድ መንፈሱን እዩ። ኣብዚ ናይ ድሕሪ ናጽነት ጻዕሪ ንህንጸት ሃገር እውን እንተኾነ፡ ነዚ ተዋህሊሉ ዘሎ ገስጋስ ዝፈጠረ ክብሪ ንሱ እዩ - ተጻዋርነት! ፍቕሪ ሃገርን መንነታዊ ሓበንን፡ ፍትወት ሓቅን ፍትሒን፡ ጽንዓት ኣብ ዕላማ፡ ሓድሕዳዊ ሓልዮትን ስኒትን፡ ጅግንነትን ተበጃውነትን፡ ፍቕሪ ስራሕ፡ ፍልጠት፡ መሃዝነትን ርእሰ-ምርኰሳን ገለ ካብቶም ድሙቓት ክብርታት ሕብረተሰብ ኤርትራ ኮይኖም፡ ተጻዋርነት ከኣ ከም ክብሪ፡ ዓንዲ ማእከል ናይዞም ኩሎም ዝተጠቕሱ ክብርታት'ዩ እንተተባህለ ካብ ሓቂ ዝረሓቐ ኣይኮነን። ምኽንያቱ፡ ሃገራዊ ፍቕሪ ብግብሪ ንምርኣይ ዝጠልቦ ተጻዋርነት ኣሎ። ንስለ ሓቅን ፍትሒን ጸኒዕካ ደው ምባል ብዘይ ተጻዋርነት ዝከኣል ዕማም ኣይኮነን። ርእሰ ምርኰሳን ቁጠባዊ ሓርነትን ድማ ከም ዕላማ፡ ጸገማትን ብድሆታትን ተጸሚምካ ብልዑል ተጻዋርነት ከይሓለፍካ ክብጻሕ ዝኽእል ኣይኮነን። ሕብረተሰብ፡ ምዕባለኡ ብቐንዱ ኣብ ክብርታቱ'ዩ ዝምርኰስ። ኣብ ጎደና ዘላቒ ዕብየት ንምጽንባር እነካይዶ ስራሕ ከኣ ተዓዋትነቱ ሕጂ እውን ክብርታትና'ዩ ክውስኖ። ከምዝፍለጥ ራእይና ስልጥንቲን ብልጽግቲን ሃገር ምህናጽ እዩ። እዚ ራእይን ዕላማን'ዚ ግን ንዕኡ ዝበቅዕ ክብርታት ሒዝካ ጥራይ'ዩ ክብጻሕ ዝኽእል።

ነቲ ኣብ ቀረባ ርሕቀት እነማዕድዎ ዘለና ባና ብሩህ መጻኢ ዝያዳ ንምድማቕ እምበኣር፡ ነዞም ክብርታት ዕጥቅኻ ጌርካ ክስገር ዘለዎ ንእሽቶ ግዜ ኣሎ። ሓደን ቀንዲን ካብዞም ክብርታት ድማ፡ እቲ ጽንኩር እዋን ክንሰግር ዘኽኣለና ባህሊ ተጻዋርነት እዩ። ባህሊ ተጻዋርነት እምበኣር፡ ዕላማና ብምልኣት ጨቢጥና፡ ኣብቲ እንብህጎ ኣጸደ ራህዋን ምዕባለን ክሳብ እንዓርፍ ክብታኡ ክይነከየ ምሳና ክጓዓዝ ዘለዎ ክብሪ'ዩ።

ምሕያል ህግደፍ

ሕርያ'ዶ መቐጸልታ ተልእኾ?

ሓደ ካብ ዓበይቲ ፖለቲካዊ መደባት 2017፡ "ምሕያል ህዝባዊ ግንባር" ምዃኑ፡ ኣብ ቃለ-መጠይቕ ፕረዚደንት ኢሳይያስ ኣፍወርቂ ኮነ ኣብ ናይ ህግደፍ ጽሑፋት ተገሊጹ እዩ። እዚ መደብ'ዚ ብፍሉይነት ሎሚ ዓመት ዝሕንጸጽ ዘሎ ሓድሽ መደብ ዘይኮነ፡ መቐጸልታ ናይ'ቲ ህዝቢ ኤርትራ ንዓሰርተታት ዓመታት ዘሕለፎ ቃልሲን ፖለቲካዊ ስራሕን እዩ። ንመጻኢ እውን ዘዕቋርጽ ኣካል ዕዮ ህንጸት ሃገር፡ እኳ ድኣ እቲ ዝዓበየ ዕማም እዩ።

ምሕያል ህዝባዊ ግንባር እንታይ ማለት'ዩ? ዝበልጽ ሕቶ ቀዳማይ ምምላስ እምበኣር፡ ህዝባዊ ግንባር መን'ዩ? ካበይ መጺኡ? ኣበይ ኣሎ? ንዓና መንእሰያት እንታይ ይብጽሓና? ስለምንታይ እዩ'ኸ መላእ ህዝቢ ኤርትራ ኣውራ ድማ መንእሰያት ምሕያል ህዝባዊ ግንባር ክገድሰና ዘለዎ? እንታይ ንምርካብ? ናበይ ንምብጻሕ? ዝብሉ ጉዳያት ምድህሳስ ኣገዳሲ ይኸውን።

ህዝባዊ ግንባር ካበይ መጺ?

ሕብረተሰብ ኤርትራ፡ ኣብ ታሪኽ ሓደ ዘመን፡ ኣብ ትሕቲ መግዛእቲ፡ ሓባራዊ ተሞክሮ ኣሕሊፉ፡ ኣብ መወዳእታ ብናይ ገዛእ ርእሱ ድሌት ሓደ ሃገር ንምዃን ስሙር ቃልሲ ንናጽነት ብምኽያድ ልዑላዊ ሃገር ክምስርት ዝበቕዐ ህዝቢ እዩ። ናብዚ ደረጃ'ዚ ዝበቕዐ ግን፡ ኣዝዩ ከቢድ፡ ነዊሕ፡ መሪርን ፈታንን መድረኻት፡ እልቢ ዘይብሉ ሕልኽላኽ ግዳማውን ውሽጣውን ብድሆታት ሰጊሩ እዩ። ኣንጻር ብዓቕሚ ኣዝዩ ጸብለል ዝበልዎ ተጻባኢቲ ብዘይ ዝኾነ ሓገዝ፡ ኣብ ገዛእ ዓቕሙ ተሞርኲሱ፡ ሓደጋታቱ ኣትሪሩ፡ ከቢድ መስዋእቲ እናኸፈለ፡ ብዓቕሊ፡ ሓቦ፡ ጽንዓት፡ ብምዕቡል ፖለቲካዊ ስራሕን ንቕሓትን ተቓሊሱ እዩ፡ ንኹሉ ማሰገደላት ጡሓሒሱ ከም ህዝብን ሃገርን ክቐውም ዝኸኣለ።

የግዳስ፡ እቲ ህዝቢ ኤርትራ ሓደ ሃገር ንምዃን ዘካየዶ ቃልሲ፡ ከም ኩሉ ማስርሓት፡ ካብ መጀምርታኡ ምዕቡል፡ ስሙርን ውጽኢታውን ኮይኑ ኣይጀመረን። ኣብ 1940ታት-1950ታት ህዝቢ ኤርትራ መሰል ርእሰ ውሳኔኡ ንምርግጋጽ ፖለቲካዊ ቃልሲ ኣብ ዝፈለመሉ እዋን ዝፈጠሮ ናይ መጀመርታ ፖለቲካዊ ውድባት፡ ንጹር ሃገራዊ ዕላማን ፕሮግራምን ስለዘይነበሮ፡ ንባህግን ድሌትን ኩሉ ክፋላት ሕብረተሰብ ብምልኣት ዘውክል ኣይነበረን። ካብ ትሕተ-ሃገራዊ ኣተሓሳስባን ስምዒታትን ብዙሕ ዘይርሓቑ፡ ብኹሉ መለክዒታት ሓደ ሃገርን ህዝብን ንምዃን ዘኽእል፡ ኣዝዩ ድኹም ውዳበ'ዩ ነይሩ። ክንዲ ዝኾነ፡ ነቲ ሽዑ ህዝቢ ኤርትራ ዝገጠሞ ብድሆታት ክሰዕር ብቕዓት ኣይነበሮን።

ኣብ መፋርቕ ዝሓለፈ ዘመን ዳርጋ ኩለን ሃገራት ኣፍሪቃ፡ ናጽነተን ኣብ ዝጎናጸፋሉ ዝነበራ እዋን፡ ኤርትራ ንስለ ጂኦ-ፖለቲካዊ ረብሓታት ርእሰ ሓያል ኣመሪካ ተባዚላ፡ ምስ ኢትዮጵያ ክትቁረን ምስ ተወሰነ፡ ዋላ እኳ ህዝቢ ኤርትራ ዝተቐበሎ ምርጫ እንተዘይነበረ፡ ናይቲ መድረኽ'ቲ ፖለቲካዊ ብቕዓትን ውዳበን ህዝቢ ኤርትራ፡ ነዚ ዓቢ ውዲት'ዚ ክፍንጥሶ ዓቕሚ ኣይነበሮን። ከም ውጽኢቱ ድማ ህዝቢ ኤርትራ፡ ናጻን ልዑላውን ሃገር ናይ ምዃን ባህጉ ኣይሰመረን። መግዛእቲ ሃጸይነት ብውክልና ስርዓታት ኢትዮጵያ ቀጺሉ። እንተዀነ ህዝቢ ኤርትራ፡ ኣብዚ መድረኽ'ዚ ዘካየዶ ቃልሲ፡ ዋላ እኳ ውዳበኡን ብቕዓቱን ሰንከፍ እንተነበረ፡ ነቲ ድሓር ዝማዕበለ ስሑሉይ ሃገራውነትን ቃልሲ ንናጽነትን ደቂ ዝፈጠረ ብምዃኑ፡ ከም ተሞክሮ ዘንዓቕ ኣይኮነን። ጉዕዞ ናብ ሓርነት መልክዑ ቀይሩ ክቕጽል ፍናን ዝጸረ፡ ሓደ መድረኽ ናይ ታሪኽና - ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ፡ ካብ ሰላማዊ ፖለቲካዊ ቃልሲ ናብ ብረታዊ ቃልሲ ኣብ ምስግጋር፡ መሰርሕ ምህናጽ ሃገራውነት ኣብ ምብርጋስ ዝተጻወቶ እጃም ድማ ኣቃለልካ ዝርአ ኣይኮነን።

ኣብ 1961፡ ህዝቢ ኤርትራ ካብ ሰላማዊ ኣገባብ ቃልሲ ናብ ኸጻዊ ቃልሲ ምስተሰጋገረ ክፈጥሮ ዝኸኣለ ውዳበ እውን እንተኾነ ከም'ቲ ዝድለ ኣይነበረን። ተበግሶ ምጅማር ብረታዊ ቃልሲ፡ ዋላ እኳ፡ ቁርጺ ውሳኔ ህዝቢ ኤርትራ ንሕድገት ዘየፍቅድ መሰል ርእሱውሳኔ እንተገንጸባረቐ፡ እቲ ኣብ ፈለማ መድረኽ ዕጥቃዊ ቃልሲ ዝተታሕዘ ማሰመር፡ ብደረጃ ስሑሉይ ኮነ ብዋዕቢ ሓያል ውዳበን ሰፊሕ ሱታፌ ህዝብን ከረጋግጽ ዝኽእል ኣይነበረን። ብዘይ ሱታፌ ህዝብን ብቑዕ ውዳበን ክዕወት ዝኽእል ሓርነታዊ ምንቅስቓስ ስለዘየለ ከኣ፡ በቲ ሽዑ ዝነበረ ድኹምን ትሑትን ዝብቕዓቱን ውዳቡ፡ ህዝቢ ኤርትራ ዕላማኡ ክዐውት ይኽእል ኣይነበረን። እቲ ዝዓበየ ጉድለት ናይቲ ሽዑ ዝነበረ ኣኪያይዳ፡ ኣብ ክንዲ ሓባራዊ ናይ ቃልሲ መኣዲ ብምፍጣር ንስምረትን ወሀደትን ህዝቢ ምስራሕ፡ ኣብቲ ሰራዊ ዝጸንሐ ባህርያዊ ፍልልያት ሕብረተሰብ

ምጥሓል እዩ ነይሩ። ሓይልታት መግዛእቲ ድማ፡ ነዚ ድኻምነት'ዚ ክምዝምዝሉ ግድን እዩ። ከም ውጽኢቱ፡ ሰውራ ኤርትራ ደበዘስ እምበር፡ ብናይ ግዝኣ ርእሱ ውሽጣዊ ጸገማት ተሓሊኹ፥ ከም ባህጊን ድሌትን ህዝቢ ኤርትራ ክሰጉም ኣይከኣለን።

እዚ ተሞክሮ'ዚ እውን እንተኾነ፡ ብኣሉታ ጥራይ ዝግለጽ ኣይኮነን። ቀዳሞት ኤርትራውያን ተቓለስቲ ብዙሕ ተሞክሮ ዝቐሰምሉ፥ ጸገማቶም ብምልላይ፡ ናብ ዕላማ ህዝቢ ኤርትራ ዘብጽሕ ማእዝን ክሕዙ ዝደረኾ፡ ኣካል ታሪኽና - ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ እዩ።

ህዝባዊ ግንባር ህዝቢ ኤርትራ ዝፈጠሮ ኣድማዒ ፖለቲካዊ ውዳበ

ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ እምበኣር፡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብቲ ናይ 40ታትን 50ታትን ፖለቲካዊ ምንቅስቓሳቱ፡ ከምኡ'ውን ኣብ ቀዳሞት ዓሰርተ ዓመት ዕጥቃዊ ቃልሲ ካብ ዘጓነፎ ጸገማትን ማሕለኻን ትምህርቲ ቀሲሙ፡ ማእዘኑ ከስተኻኽል ዝፈጠሮ ምዕቡል ፖለቲካዊ ማኪና እዩ። ህዝባዊ ግንባር ውጽኢት ነዊሕን ሕልኽላኽ ቃልሲን ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ህዝቢ ኤርትራ ካብ ጌጋታቱ ተማሂሩ ዝፈጠሮ፡ ዘማዕበሎን ዝኸሰኩሶን ውዳበ እዩ። እዚ ነዊሕ ቃልሲን መሪር ተሞኩሮን ብምስጋር ዝተፈጥረ መሪሕ ውድብ'ዚ፡ ንኹሎም ደለይቲ ናጽነት ኤርትራውያን፡ ብዘይ ኣፈላላይ ብሄር፡ ሃይማኖት፡ ማሕበራዊ ቦታ፡ ጾታን ካልእን ሓበራዊ ናይ ቃልሲ መኣዲ ብምፍጣር፡ ኤርትራዊ ሃገራውነት ከምዝምዕበልን ከምዘድልድልን ብምግባር፡ ንኹሉ ጸቢብ ትሕተ-ሃገራዊ ስምዒታት ዝሰገረ ሃገራዊ ሓድነትን ስልጡን ሃገራዊ ባህልን ኣተሓሳስባን ንኽዕንበብ ባይታ ፈጢሩ። ኣብ ኩሉ መዳያት፡ ብኽልሰ ሓሳብ ጥራይ ዘይኮነ ብግብሪ ንሓድነት ህዝቢን ምህናጽ ሃገርነትን ሰሪሑ፥ ማዕርነት ኩሎም ዜጋታት እናማሃረ፡ ምዕሩይን ፍትሓዊን ኣተሓሳስባ ከም ባህሊ ኩስኩሱ። በዚ ድማ፡ ኣብ መወዳእታ እቲ ውድቡ፡ ንድሌትን ዕላማን መላእ ህዝቢ ዝውክል ክኸውን በቒዑ። ሓፋሽ ህዝቢ ኤርትራ፥ እዚ ባይታ'ዚ ምስ ረኸቡ፡ እቲ ውሱን ሰብኣዊ ጸጋኡ ናብ ብርቱዕ ሃገራዊ ሓይሊ ተቐይሩ፥ ብምሉእ ዓቕሙ ኣብ ሰውራኡ ብምስታፍ፥ ብግዝኣ ቅልጽሙ ናጽነቱ ክጭብጥ በቒዑ። ስለዚ፡ ህዝባዊ ግንባር ፍርያት ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ህዝቢ ኤርትራ ናብ ናጽነት ዘብጽሖ ማእዝን ከስተኻኽል፡ በየን? ብኸመይ? ኣብ ዝበል መንታዊ ብድሆ ብማስርሕ ፈተነ ዝሰንየን ዘማዕበሎን ውዳበ እዩ። ብሓዊን ማዕበልን ህቡባትን ተቦዲሁ፡ ተባዕን በሊሑን፡ ጽኑዕን ሓይሉን ዝወጸ ናይ ሓፋሽ ህዝቢ ኤርትራ ውድብ ድማ እዩ።

ህዝባዊ ግንባር ውዳበ ሕሉፍን ዝቕጽልን መድረኻት

መሪሕ ውድብ ህዝባዊ ግንባር፡ ድሕሪ ናጽነት፡ መሰረታት ምዕቡል ሃገር ንምንጻፍ ዝተኸተሎ ፖለሲታት፡ ኣብቲ ሓርነታዊ ቃልሲ ዘዐወቶ ክብርታት ዝሰረተ እዩ። ከም ውጽኢቱ ህዝቢ ኤርትራ ኣብዚ ናይ ድሕሪ ናጽነት መድረኽ፡ ሓደ ካብቶም ዝተረረ ሃገራዊ ሓድነት ዘለዎም ሕብረተሰባት ከምዝኾነውን ብምግባር፡ ኣብ ናጻ ኤርትራ ሰላምን ርግኣትን ሰፊኑ ንህንጻት ሃገር ምቹእ ባይታ ፈጢሩ። ይኹን'ምበር ብዘይ ተጻብኦ ኣይነበረን። ቀደሙ እውን ናጽነት ኤርትራ ዘይተቐበሉ ታሪኻውያን ተጻባእቲ፡ መስርሕ ህንጸት ኤርትራዊ ሃገራውነትን ዕብየት ህዝቢ ኤርትራን ንምኹላፍ፥ ካብ ቅሉዕ ውራር ክሳብ ዝተፈላለየ ስውሩን ግሁድን ሽርሒታት ፈቲኖም እዮም። ኣብቲ መሪርን ነዊሕን መስርሕ ሓርነታዊ ቃልሲ ከም ወርቂ ብሓዊ ተፈቲኑ ጽኒዑ ዝወጸ ህዝቢ ኤርትራ ግን፡ በዚ ዳሕረዋይ ሽርሒታት'ዚ እውን ክስዕሩ ኣይተኻእለን። እዚ ዝኾነሉ ቀንዲ ምኽንያት፡ ወናኒ ሓያል ውዳበን ምኩር መሪሕነትን ኮይኑ ስለዝጸንሐ እዩ። በዚ ከኣ፡ ሕድሪ ሓርነታዊ ቃልሱ ዓቂቡን ሓቢሒቡን፡ ኣብዚ ዝሓለፈ ርብዒ ዘመን መዳርግቲ ዘይርከቦ ሩፍታ ዘይህብ ተጻብኦታት መኪቱን በጣጢሱን ናብ ዝሓሸ መጻኢ ኣብ ዘማዕድወሉ ኣርከን ደይቡ ኣሎ። ነዚ ዘብቅዖ ካልእ ዘይኮነ፡ ኣብ ትሕቲ ጽላል ህዝባዊ ግንባር ክፈጥሮ ዝኸኣለ ውዳበን ጥምረትን እዩ።

ፖለቲካዊ ናጽነት ናይ መወዳእታ ዕላማ ኣይኮነን። ዕላማ ዝኾነ ሕብረተሰብ ካብ ባንዴራ ምንብልባል ንላዕሊ ኣገዳሲ ዝዓበየ እዩ። ናጽነት ናብ ዕላማ ዘብጽሕ ምቹእ ናይ ሰራሕ ባይታ ጥራይ እዩ። ህዝቢ ኤርትራ ነዚ ሓቂ'ዚ ከሎ ገና ስለ ዝተገንዘቦ፡ ንናጽነት ከም ቅድመ-ኩነት ንምህናጽ ማሕበራዊ ፍትሒ፡ ሰላምን ራህዋን ዝሰፈኖ ምዕቡል ሕብረተሰብ እምበር፡ ከም ደምዳሚ ዕላማ ርእዩዎ ኣይፈልጥን። ክንዲ ዝኾነ፡ ድሕሪ ምርግጋጽ ልኡላውነቱ፡ ብቐጥታ ኣብ ዕማም ህንጸት ሃገር ብልዑል ድሌትን ተወፋይነትን ተጸሚዱ፥ ንኹሉ ተጻብኦታትን መኻልፋትን እናሰገረ፡ ናብቲ ቀንዲ ሸቶኡ ኣብ ምግስጋስ ይርከብ። ናጽነቱ፡ ብዘረብሓን ዘይረብሓን ኣብ ዘይድፈረሉ ደረጃ ከምዘብጽሕ ብምግባር፡ ናብ ዝሓሸ መጻኢ ከማዕዱ ዘብቅዖ ድማ ውዳብኡን ጥምረቱን ኣብ ትሕቲ ጽላል ህዝባዊ ግንባር እዩ።

እቲ ህዝቢ ኤርትራ ነዊሕ ቃልሲ ዘካየደሉ ስልጡን ሃገር ናይ ምህናጽ ዕላማ ሸቶኡ ክወቅዕ እምበኣር፡ እዚ ሓያልን ሰፊሕን ውዳብ'ዚ ብቐጻልነት እናደልደለን እናማዕበለን፡ ሕጽረታቱን ድኻማቱን እናፈወሰ፡ ኣሰራርሓኡ እናወርጸጸ ምኻድ የድልዮ። ነዚ ንምግባር ድማ ብቑዕ መሪሕ የድልዮ። ሕጂ እውን እዚ መሪሕ'ዚ ብዘይካ ህዝባዊ ግንባር ካልእ ክኸውን ኣይክእልን። ምኽንያቱ፡ ህዝባዊ ግንባር፡ መላእ ህዝቢ ኤርትራ ብቓልሱ ዝፈጠሮ፡ ናይ ሓፋሽ ህዝቢ ውድብ ኣብ ርእሲ ምዃኑ፥ ኣብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ኮነ ኣብ ዝሓለፈ ርብዒ ዘመን ናጽነት፡ ማእለያ ዘይብሉ ከቢድ ተጻብኦታት ተጻዊሩ፥ ተሳሒሉ ዝወጸ ኣገዳሲ ሃብታም ተሞክሮ ዘለዎ ውድብ እዩ። ክንድኡ ዝኣክል ብቕዓት ዘለዎ ውድብ ዝፈጠረ ህዝቢ ኤርትራ

ድማ፡ ናይ ኩሉ መድረኻት ምርጫኡ ኣዚ ዘሎ ታሪኽ ዝሰርሖን ዝሰርሕን ዘሎ ውድብ ምሕያልን ምስዋድን ጥራይ እዩ።

መሪሕ ውድብ ህዝባዊ ግንባር ንቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ መሪሑ ናብ ናጽነት ዘብጽሐ ድኣ ይኹን'ምበር፡ ብሓያል ተጋደልቱን መስዋእቱን ናጽነት ዘምጽኤ ብቐንዱ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ስለዚ ድማ ናጽነት ናይ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ሕጂን ንቐጻሊን ናጽነቱ ዝሕሉን ሃገሩ ዘሃንጽን ድማ ባዕሉ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ጥምረት፡ ውዳበን መሪሕን ግን ኣዝዩ ወሳኒ እዩ። ህዝባዊ ግንባር ከኣ ናይ ሓደ መድረኽ ቅርጺን ኣወዳድባን ጥራይ ኣይኮነን። ሕጂ እውን ኣብ ምህናጽ፡ ምዕማርን ምስልጣንን ኤርትራ ዓቢ ኣበርክቶ ክገብር ዝኽእል እቲ ኣብ ጽላል ህዝባዊ ግንባር ዝተፈጥረ ጥምረትን ውዳበን ህዝቢ ኤርትራ እዩ። በዚ ምኽንያት፡ ህዝባዊ ግንባር ትማሊ ነይሩ፥ ሎሚ ኣሎ፡ ጽባሕ እውን ዝቕጽል እዩ። ዋናኡ ህዝቢ ስለዝኾነ። ህዝባዊ ግንባር ከም ናይ ህዝቢ ውድብ መጠን ወትሩን ልዕሊ ኹሉን ዘቐምቶ እንኮ ዕላማ ዘላቒ ረብሓ ሓፋሽ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። እቲ ዝሕበሉ ዕማም ከኣ ኣገልግሎቱ ንዕላማ ህዝቢ ኤርትራ እዩ።

ህዝባዊ ግንባር ትውፊት ቀዳሞት ንተካእቲ

ህዝባዊ ግንባር ናይ ሓፋሽ ህዝቢ ኤርትራ ካብ ኮነ፡ ነዚ ሕጂ ዘሎ መንእሰይ ኤርትራ ኮነ ንመጻእቲ ወለዶታት፡ ትውፊት (ውርሻ) ናይ ወለዲ እዩ። ትውፊት ብትውፊቱ እቲ ኣብ ኣጻድ ናጽነት ንምስፋር ዘብቅዖ ዝዓበየ ትውፊት። ናይዚ መድረኽ'ዚ መንእሰይ፥ ብመንጽር ቀዳሞት መንእሰያት ተቓለስቲ ዝገጠሞም ብድሆ ክርአ እንከሎ፡ ዕድለኛ እዩ። ከመይሲ እቶም ቀዳሞት ተቓለስቲ፡ ብዙሕ ሕልኽላኻትን ጸገማትን ሰጊሮም፡ ክቡር ዋጋ ከፊሎም ንህዝባዊ ግንባር ዝኣክል ዓቢይን ኣድማዒን ፖለቲካዊ መኪና ክፈጥሩ ስለዝበቕዑ።

ምሕያል ህዝባዊ ግንባር ክንብል እንከለና እምበኣር፡ ምዕቃብን ምስሳንን ናይ'ዚ ትውፊት'ዚ ማለት እዩ። እዚ ድማ ብምጥንኻር ውዳበን ፖለቲካዊ ስራሕን ዝረጋገጽ እዩ። ምኽንያቱ ናይ ዝኾነ ዕማም ተዓዋትነት ኣብ ውዳበን ንቕሓትን እዩ ዝምርኮሰ። ምሕያል ውዳብ ክበሃል እንከሎ ድማ፡ ነቲ ዘለካ ውዳብ ምውርጻጽን ዝያዳ ኣድማዒ ምግባርን ማለት እምበር ፈጺሙ ዝተፈልየ ወይ ሓድሽ ዓይነት ውዳብ ምፍጣር ማለት ኣይኮነን። ምኽንያቱ፡

እቲ ኣብ ክዉንነት ሕብረተሰብ ተሞርኪሱ ዝዓበየን ኣድማዕነቱ ብግብሪ ዝተመስከረን ውዳብ ጥራይ እዩ ብግብሪ ክሰርሕ ዝኽእል። ሕብረተሰባት ኩናቶም ክውንነትን ባህሊን ተሞኩሮን ስለዘለዎም፡ ፖለቲካዊ ስርዓቶምን ኣኪያይዳኦምን ዝተፈላለየ እዩ። በዚ ምኽንያት ኣብ ሓደ ሕብረተሰብ ዝሰርሐ ተሞኩሮ ኣብቲ ካልእ ይሰርሕ ማለት ኣይኮነን። ስለዚ ተልእኾ ናይዚ መድረኽ'ዚ መንእሰይ ነቲ ጸኒሑን ኣድማዕነቱ ብግብሪ ዝተመስከረን ውዳብ ምሕያል እዩ። ዝቕጽል መስርሕ፡ ካብቲ ዝሓለፈ ሃብታም ተሞኩሮ ዝተፈልየ ወይ ዝተነጸለ ክኸውን ኣይክእልን። ምሕያል ህዝባዊ ግንባር ማለት ከኣ፡ ነቲ ብሾዊሕ ቃልሲ ዝተኸስከሰ ፖለቲካዊ ባህልን ክብርታትን ወሪስካ፡ ምስ ግዜን ብድሆታትን ዝኸይድ ቅርጻዊ ምትዕርራይ እናገበርካ፡ ንህልዊ ብድሆታት ዝስዕር ብቕዓት ምኹስኳስ ማለት እዩ። ብሓጺሩ ኣብ ልዕሊ'ቲ ዝጸንሐ ድልዱል መሰረት፡ ምዕቡል ህንጻ ከም ምህናጽ ማለት እዩ። ንኹሉ'ቲ ኣብ ዝሓለፈ መድረኻት ዘረጋገጽናዮ መኽሰባት፡ ዘማዕበልናዮ ሃገራዊ ባህሊ፡ ብሉጽ ክብርታትን ብምዕቃብ፡ ሕጽረታት ከወግድ ዝኽእል፡ ምስ ሓድሽ መድረኽን ምዕባለታትን ተሳንዩ ዝኸይድ ቅርጺን ኣሰራርሓን ኣገባብ ኣመራርሓን ምምዕባል ማለት እዩ።

ሎሚ ድሕሪ ርብዒ ዘመን፡ ከም'ቲ ዕለተ ናጽነት ህዝቢ ኤርትራ ምስ ምኽታም ዝሑል ኩናት ዝተጋጠመ፡ ዓለማዊን ዞባዊን ክውንነት እውን ኣብ መስርሕ ምቅያይር ይርከብ። ስለዚ ድማ ህዝቢ ኤርትራ፥ ብፍላይ ከኣ፡ እቶም ተረኪቦቲ ሕድሪ ዝኾንና ናይዚ መድረኽ'ዚ ዝዓበየ ሓላፍነት እንስከም መንእሰያት፡ ህልዊን መጻእትን ምዕባለታት ብክውንነታዊን ወድዓዊን ኣናብባ እናገምገምና፡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ኮነ ምዕቃብ ልኡላውነት ረዚን መስዋእቲ ዝኸፈለሉ፥ ዕላማ ማሕበራዊ ፍትሒ፡ ዕጥቅና ጌርና፡ ዓቕምና ብቐጻሊ እናጎልበትና፡ ምረሻና ናብቲ ወትሩ ዘይቅየር ሸቶ ህዝቢ ኤርትራ ብሓያል ናህሪ ክንደፍእ የድልየና። ገና ኣብቲ ቀንዲ ራእይን ዕላማን ህዝቢ ኤርትራ ዝኾኑ፡ ምፍጣር ስልጡንን ዘመናዊን ሃገር ስለዘይበጻሕና፡ እዚ ጉዳይ'ዚ ሕርያ ዘይኮነ መቓጻልታ ተልእኾ እዩ። ስለዚ እምበኣር ምሕያል ህዝባዊ ግንባር ዕላማ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ምዕራፉ ንምብጻሕ ብሓላፍነታዊ መንፈስ ክንፍጽሞ ዘለና ግቡእ እዩ።

ከምዝፍለጥ ህዝባዊ ግንባር፡ ከምቶም ኣብ ዝተፈላለያ ሃገራት ዝርከቡ ጸቢብ ዝሰረቶም ንሓደ ፍሉይ ቀጻላ ሕብረተሰብ ዝውክሉ ፖለቲካዊ ሰልፈታት ኣይኮነን። ንኹሎም ሃገራውያን ኤርትራውያን ብዘይ ኣፈላላይ፥ ማሕበራዊ ቦታን ካልእ ረቛሒታትን ሓቝፍዎም ዝመጸ ውድብ እዩ። ብሓጺሩ ኣባል ህዝባዊ ግንባር፡ ኩሉ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ንህዝባዊ ግንባር ንምፍጣርን ንምምዕባልን ዋጋ ዘይከፈለ ኤርትራዊ ስድራቤት ዳርጋ የለን። ስለዚ ድማ፡ እዚ ብሾዊሕ ቃልሲ ዝመጸ ክቡር ዋጋ ዝተኸፈለሉ ውዳበ'ዚ፡ ሎሚ እውን ንዕበየትን ስልጣነን ሃገር ብኣድማዕነት ክሰርሕ፡ ንምምሕያሽ መነባብሮ መላእ ህዝቢ ብሓያል ተወፋይነት ክጽዕት፡ ብሃናጺ ርእይቶን ነቐፌታን፡ ብኣራሚን ኣማዕባሊን ሓሳባት ምሕያሉ ግዴታ ናትና ናይ መንእሰያት እዩ። መጻኢ ጉዕዞ ብበቕዓት ዝኣልን ዘዐውትን ውዳብ ናይ ምጉልባት ሃገራዊ ሓላፍነት ኣለና። ህዝቢ ኤርትራ ንዝሓለፈ መድረኽ ምስ ኩሉ ብርታዐኡን ጽንኩርነቱን ዝተዓወተሉ፥ ክበጽሖ ዝደሊ ሓባራዊ ሸቶን ራእይን ስለዘለዎ እዩ። ሎሚ እውን መንእሰያት ብዛዕባ መጻኢ ኤርትራን ህዝባን ንጹር ራእይ ሒዝና፡ እዚ ራእይ'ዚ ኣብ ልቢን ሃምን ነፍሲወከፍ ኤርትራዊ፡ ኣውራ ድማ ኣብ መንፈስ ኩሎም ተረከብቲ ሕድሪ መንእሰያት ከምዝሰርጽ እናገበርና፡ ኣብ ፖለቲካዊ ስራሕ ብንጥፈት ክንዋሳእ መድረኻዊ ሓላፍነትና እዩ።

ደሃይ ማሕበር

ተራ መንእሰያት ኣብ ልምዓትን መኸተን

ሰሚናር ኣቦመንበር
ንተመሃሮ ቤት ትምህርቲ ዋርሳይ ይከኣሎ - ሳዋ

ኣቦመንበር ሃማመተኤ ብጾይ ሳልሕ ኣሕመዲን፡ ኣብ ዝሓለፈ ወርሒ ጥሪ ንተመሃሮ ቤት ትምህርቲ ዋርሳይ ይከኣሎ - ሳዋ ሰሚናር ኣካይዱ ነይሩ። ኣቦመንበር ኣብ መእተዊ ናይ'ቲ "ተራ መንእሰያት ኣብ ልምዓትን መኸተን" ብዝብል ኣርእስቲ ዘቕረቦ ሰሚናር፡ ሎሚ ኣብ መድረኽ ምህናጽ ሃገር ኴንና ብዛዕባ ተራ መንእሰያት ኣብ ልምዓትን መኸተን ክንዛረብ ከለና መቐጸልታ ናይ'ቲ ኣብ ምርግጋጽ ናጽነት ብመንእሰያት ዝተኻየደ ስራሕ ደኣ እምበር ካብ ባዶ ተበጊስና ንዛረበሉ ዛዕባ ኣይኮነን ኢሉ።

መንእሰይ፡ ኣብ ምርግጋጽ ናጽነት፡ ንኹሉ ናይ ውሽጥን ናይ ደገን ተጻብኦታት፡ ሕጽረታትን ድሑር ኣተሓሳስባታትን መኪቱ እዩ መሪሕ ተራ ክጻወት በቒዑ። ሎሚ ኣብ መስርሕ ምህናጽ ሓያል፡ ቀጻልነታ ዘውሓሰት ምዕበልቲ ኤርትራ ድማ ተራ መንእሰያት ቀዳማይ ቦታ እዩ ዝሕዝ ዝበለ ብጾይ ሳልሕ፡ ኣብ መስርሕ ምህናጽ ሃገር ክልተ መሰረታውያን ትሕተ-ቅርጽታት ምህላዎምን ተራ መንእሰያት'ውን በዚ መዳይ ክግምገም ከምዝከኣልን ኣብሪሁ።

ቀዳማይ፥ ፖለቲካዊ ትሕተ ቅርጺ፦ ሃገራዊ መንግስቲ፡ ፖለቲካዊ ትካላት፡ ሃገራዊ ሕግታትን ስርዓተ ምሕደራን ወዘተ… ወሰንቲ ኣብ ምህናጽ ሃገራዊ መንነት፡

ካልኣይ፥ ኣካላዊ ትሕተ ቅርጺ፡ ሃገራዊ ቁጠባ ዝካየደሉ ኣካላዊ ትሕተ-ቅርጺ፡ መራኸቢታት፡ ሃገራዊ ዕዳጋ፡ ባጤራ፡ ወዘተ…

ክልቲኡ ተወሃሂዱ እዩ ኸኣ፡ ምዕቡል ሃገርን ስልጡን ሕብረተሰብን ንምህናጽ ዘኽእለካ። ክልቲኡ ዝመላላእ እምበር ሓዲኡ መሪጽካ ትወስዶ ኣይኮነን። እቲ ኣካላዊ ትሕተ-ቅርጺ፡ መሰረታዊ ትሕተ-ቅርጺ ኣብ ምህናጽ ሃገራዊ ቁጠባ እዩ፡ ፡ ናይ ኣየር፡ ባሕርን ምድርን ትሕተ ቅርጺ መጓዓዝያ፡ ዲጋታትን ሓጽብታትን፡ መንገዲ ባቡር፡ ቴለፈሪክ፡ መራኸቢታት፡ ወዘተ ኸኣ የጠቓልል። እዚ ትሕተ-ቅርጺ እዚ ንመጠንን ዓይነትን ኣፍራይነት ስለዝጸልዎ፡ ቁጠባ ናይ'ታ ሃገር ኸኣ ብኡ መንጽር ናህርታቱ ክመዘን የኽእሎ ማለት እዩ። ኣብ ምህናጽ ሃገር ከኣ ዓቢ እጃም ኣለዎ። እዚ ትሕተ ቅርጺ እዚ ዋላ ነቲ ፖለቲካዊ ትሕተ ቅርጺ ክጸልዎ ንርኢ ኣለና።

እቲ ካልኣይን ወሳንን ኣብ ምህናጽ ቀጻልነታ ዘውሓሰት ሃገር ከኣ ፖለቲካዊ ትሕተ-ቅርጺ እዩ - ምህናጽ ሃገራዊ መንነት። እዚ፡ ዋላ ከምቲ ኣብ ኣካላዊ ትሕተ ቅርጺ ዝተንከፍናዮ፡ ወሳንን ተኣፋፍን ኮይኑ ቀጻሊ ናብዮት ዘድልዮ'ውን እዩ። ሃገራዊ መንነት ክሓልፎ ዝግበኦ መስርሕ እንተዘይሓሊፉ ዝተማልአ ኣይከውንን ጥራሕ ዘይኮነ፡ እቲ ሃገር ኣብ ቀጻሊ ዘይርጉእነትን መንነት ኣብ ምንዳይ'ዩ ዘሕልፎ። ኣፍሪቃ ድማ ህያው ኣብነት ናይ'ዚ ኣርእስቲ'ያ። (ኣነ መን እየ? እዚ ይውክለካ እየ ዝብለኒ ዘሎ መንግስቲ ናተይ ድዩ? ኣነ ናይ ደቂ ዓደይ፡ ብሄረይ ድየ ወይስ ናይ ዝሰፍሐ ሕብረተሰብ፡ ውልቃዊ ረብሓዶ ወይስ ሃገራዊ ረብሓ፡ ክብርታተይ ኣየኖት እዮም? ወዘተ …

ኣብ ክልቲኡ እዚ ትሕተ ቅርጽታት ንጡፍ ተሳትፎ መንእሰያት ምህላው እምበኣር ንምዕዋት ናይ'ቲ መደብ ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ ምውሓስ ቀጻልነትን ምፍጣር ሓያል ሃገራዊ መንነትን'ውን ወሳኒ ተራ ኣለዎ ዝበለ ብጾይ ሳልሕ፡ መንእሰያት ብንጥፈትን ንቕሓትን ክሳተፉ ከምዘለዎም ኣዘኻኺሩ።

ምኽንያቱ ኣገዳስነት እዞም ዝተጠቕሱ ትሕተ ቅርጽታት ኣብ ምህናጽ ሃገር ምፍላጥ ኣገዳሲ እኳ እንተኾነ፡ ምትግባር እዩ እቲ ምስጢር። እቶም ሓያል ሃገር ክሃንጹ ዘይከኣሉ ህዝብታት'ውን ነዞም ኣዕኑድ ስለዘይፈለጥዎም ጥራይ

ኣይኮኑን። ብሓፈሻ፡ ኩሎም ኣህዛብ ሓያል ሃገር ክሃንጹ ይደልዩ እዮም፡ ግን ብዙሓት ዘይከኣሉ ከምዘለዉ ኹኣ መድረኽ የርእየና ኣሎ። መን ደኣ ይዕወት እንተኢልና፡ ኩነታት ብዘሓቶ ክመሃርን ክውድብን ዝኽእል ዳይናሚክ ዝኾነ ሕብረተሰብ፡ ኣርሒቑ ብምጥማት ንረብሓን ምዕባለን መጻኢቲ ወለዶታት ቀዳምነት ሂቡ ዝሰርሕን ዝሓስብን፡ ከም ህዝቢን ሃገርን ከቢድ መስዋእቲ ከፊሎም ናጽነት ዘረከቡና ይኹኑ ኣብ ድሕሪ ናጽነት ንዝገጠመና ተጻብኦ ስዒሮም ብኽልተ እግርና ደው ክንብል ዘኽኣሉና ዓበይቲ የሕዋትና/ኣሓትና፡ ኣቦታትናን ኣዴታትናን እምበኣር ሳላ ንመጻኢ ጠሚቱ ዝሰርሐ ስልጡንን ብዝግባእ ዝተወደበን ወለዶ ኢና ድሕሪ ምባል ብጻይ ሳልሕ፡ ንሕና ከም መንእሰያት ድማ ተራና ኣብ ምህናጽ ሃገር ክንግምግም ከለና፡ ብመንጽር ምህናጽ ሓያል ሃገር ምዃኑን፡ ሓያል ሃገር ምህናጽ ከኣ ብኸምዚ ዝተገልጸ ኣገባብ ዝረጋገጽ ምዃኑ ምዝካርን ኣገዳሲ እዩ፡ ፡ ነዚ ዝተባህለ ዕላማ ንምብቃዕ ከኣ መድረኽ ንዝሓተና ብድሆታት ክንሰግር ዘኽእለና ትምህርቲ፡ ፍልጠትን ዘመናዊ ተክኒሎጅን ንምምላኽ ክጽዕሩ ከምዘለዎም ሓቢሩ። ምኽንያቱ ይብል ብጻይ ሳልሕ፡ መንግስቲ ገዚፍ ባጀት ንትምህርቲ ክሰልዕ ከሎ፡ ብድሆታት ምህናጽ ሃገር ሞያ፡ ክእለትን ፍልጠትን ብዝዓጠቐ መንእሰይ ጥራይ ከምዝረጋገጽ ብምእማን እዩ።

ምናልባት ነዚ ዝተባህለ ደረጃ ብቕዓት ምርግጋጽ ብሓደ ለይትን ብዘተወሰኑ ኣካላትን ጥራይ ዝረጋገጽ ስለዘይኮነ፡ ኣብዚ መስርሕ ዝሳተፉ ኣካላት ብዙሓት እየን። ስድራቤት፡ ቤት ትምህርቲ፡ ማሕበራት፡ መዛኑ፡ ሚድያ፡ ሳዋ ብዓቢኡ ኸኣ ህዝባዊ ግንባር፡ ውሁድ ስራሕ እዘን ታካላት ከኣ ሓደ ጥዑይ ዜጋ ኣብ ምፍራይ ልዑል ተራ ይጻወት፡ እቲ ዝድለ ፖለቲካዊ ባህሊ ክንሃንጽ ከኣ ንኽእል ዝበለ ብጻይ ሳልሕ፡ ኣብ ምህናጽ ሓያል መንእሰይ ቀንዲ ዝሕተት ግና ድልውነትን ጻዕርን ናይ መንእሰያት ስለዝኾነ፡ መንእሰያት ንዝተፈጥረልኩም ዕድላት ብግቡእ ክትጥቀምሉን መድረኽኩም ዘሰክመኩም ሓላፍነት ብዓወት ክትወጽኡ ክትብገሱን ኣለኩም ኩብል ኣዘኻኺሩ።

ከምዚ ብተደጋጋሚ ክትንከፍ ዝተፈተነ ድማ፡ ሎሚ መቐጸልታ ናይ ትማል ታሪኽና ስለዝኾነ፡ ታሪኽ ሃገርናን ሕብረተሰብናን ብግቡእ ክንፈልጥ ግዱዳት ኢና። ምኽንያቱ፥ ታሪኽ ምፍላጥ ካብ ናይ መንነት ቅልውላው የድሕነ፤ ወለዶታት ሓድሕድ ክረዳድኡ ዘኽእሎም ፍሉይ ቋንቋ ከማዕብሉ ይሕግዝ። ታሪኽ ወለዱ፡ ታሪኽ ሕብረተሰቡ፡ ታሪኽ ሃገሩን ህዝቡን ዝረስዐ ወለዶ ኸኣ ኣብ ጸልማት ዝኑብር ወለዶ እዩ። ኣብ'ዚ ብዙሕ ተመክሮታት ክንርኢ ይከኣል እዩ። ተመክሮ ኤውሮጳ ኣብ ዘመነ ጸልማት ዕድመ፡ ዳግማይ ትንሳኤ ኤውሮጳ ካብ 14-17 ክ/ዘ ዝነበረ እንተርኢና ኸኣ ኣገዳስነት ታሪኽ ጎሊሑ እዩ ዝረኣየና። ኣብ ክዉንነትና እምበኣር፡ ናጽነት ንምምጻእ ዝተኸፍለ ዋጋን ዝነበረ ዕላማን ከይፈለጥካ ሓያል ሃገር ንምህናጽ ኣበርኪቶይ ከዕቢ እኽእል እየ ኢልካ ክትዛረብ፡ ባህጊ ኮይኑ ጥራይ እዩ ዝተርፍ። ምኽንያቱ፡ ድልዱል መሰረት ከየንጸፍካ ዝህነጽ ህንጻ ስለዘየለ።

ካልእ ከም ወለዶ ክነስተውዕሎ ዝግባእ፡ ዕዉታት ናይ መድረኽና ኴንና ክንወጽእን፡ ብዘይ ብትኩት ናብ ዝቐጽል ወለዶ ብቕዕቲ፡ ቀጻልነታ ዘውሓሰት ስልጥንቲ ሃገር ከነሰጋግርን እንተኼንና፡ ኩነታትና ክንድህስስ፡ ብቐጻሊ ነብስና ክንፍትሽን ንዘጎደለና እናማላእና ኣብ ጎደና ምዕባለ ክንጎዓዝን የድልየና።

ኣበይ ኣለና? እንታይ ድኻምን ብልጫን ኣሎና? እንታይከ ዕድላትን ስግኣታትን ኣለዉና እናበልና ቀጻሊ ነብስና ክንሓትትን መልሲ ክንረኽበሉን ክንጽዕርን ኣለና። ኣብ ከምዚ ዓይነት ገምጋም ምርኩስ ጌርና ኢና እምበኣር ናብቲ እንብህን ደረጃ ክንበጽሕ ክንደይን ብኸመይን ንዙብሉ ሕቶታት ሓባራዊ መልሲ ክንረኽበሎም ንኽእል። እቲ መልሲ ኹኣ ኩሉ ብስራሕ ስለዝርኩብ፡ ልዑል ናይ ስራሕ ባህልን ዲስፕሊንን ምስ ልዑል ሞያን ክእለትን ተሳንዩ እዩ ዝምለስ።

ኣብ መደምደምታ ብጻይ ሳልሕ፡ ንቑሕ፡ ውፉይን ብቑዕን መንእሰይ ከይሓዝካ ዝረጋገጽ ባህጊ ስለዘየለ፡ ነዚ ባህጊ እዚ ንምርግጋጽ እዩ ኩሉ ዝምልከቶ ኣካል ብሓላፍነት ዝሰርሕ ዘሎ ድሕሪ ምባል፡ ሃማመተኤ ኸኣ ከም ኣገዳሲ ኣካል ህዝባዊ ግንባር ኣብ ምህናጽ ብግቡእ ዝተወደበ ብቑዕ መንእሰይ መሪሕ ተራ ንኽጻወት ብህዝባዊ ግንባር ዝተመስረተ ማሕበር'ዩ ኢሉ። ምኽንያቱ ብዘይ ዝተወደበ መንእሰይ ቀጻልነት እቲ ፖለቲካዊ ምንቅስቓስ ክረጋገጽ ስለዘይክእል። ሕጂ'ውን ሓያል ውዳበ መንእሰያት እንተዘይሃልዩ ሓያል ግንባር ክህሉ ዘይሕሰብ እዩ፡ ሓያል ግንባር እንተዘይሃልዩ ኸኣ ሃገር የላን። ሃገር እንተዘይሃልያ ኸኣ ሂወት'ውን ክህሉ ከምዘይክእል ልዕሌና ልዕሊ ኤርትራውያን ዝፈልጦ የለን ብምባል ኣስሚርሉ።

ኣብ መወዳእታ ተመሃሮ፡ ኩሉ ካብኣቶም ዝሕተት ክገብሩ ዘለዎም ድልውነት ድሕሪ ምግላጽ፡ ከምዚ ዓይነት ሰሚናራት ብቐጻልን ናብ ኩለን ዞባታትን ክዝርጋሕ፡ ንቕሓት መንእሰያት ዘዕብዩ ዝተፈላለዩ መደባት ክውደቡ፡ ውዳበ ክሕይል እንተኾይኑ መሳለጥያ ስለዘድሊ፡ ሃማመተኤ ኣብ ምቕራብ እዞም መሳለጥያታት (ስተሽነራ፡ መሳርሒ ሙዚቃ፡ ወዘተ) ክሰርሕ፡ ብዝተፈላለዩ ኣካላት ዝካየዱ መደባት ብውህደትን ተመላላእነትን ክትግበሩ፡ መጽሔት መንእሰይ ክትብጽሖም ክሰረሓሉ ወዘተ ዝብሉ ሕቶታት ኣቕሪቦምን ዘድሊ መብርሂ ተዋሂብዎምን።

ምህናጽ ብቑዕ ሃገራዊ መንእሰይ

ኣድላይነቱን ብድሆታቱን

ሓላፊ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ሃማመተኤ ብጻይ ዑቕባይ በርሀ ንህንጸት ብቑዕ ሃገራዊ መንእሰይ ዝምልከት ሰሚናር ንካድራት ማሕበር ኣካይዱ ነይሩ። ጽማቕ ናይ'ቲ ኣብ ኩለን ዞባታት ዝተኻየደ ሰፊሕን ኣሳታፍን ሰሚናር ቀጺሉ ይስዕብ፥

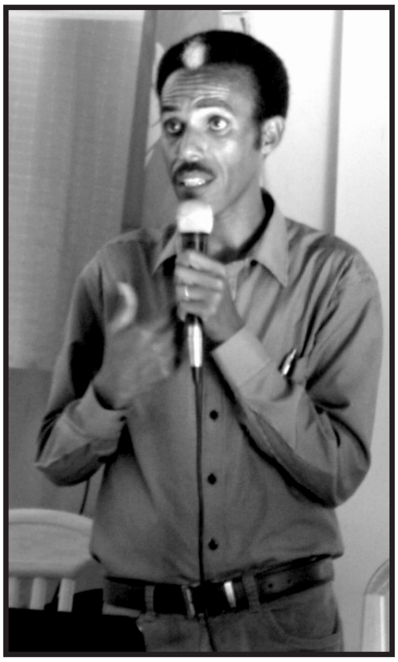

መንእሰይ ክትብል ከለኻ መጀመርታ ዝመጽኣካ ነጥቢ ጉዳይ ዕድመ እዩ። ምኽንያቱ፡ ሰባት ብደረጃ ዕድመና ዝተፈላለየ ኣሰያይማ ስለንጥቀም (ህጻን፡ ኮተቴ፡ መንእሰይ፡ ዓቢ ወዘተ)። ብፍላይ ኣብዚ ናይ መንእሰይ ክሊ ዕድመ እንተርኢና ኸኣ ነናይ ዕድመ ይውክል ኣብ ዝብል ነጥቢ ዝተፈላለየ ኣገላልጻታት ኣሎ። ብመሰረት መግለጺ ቻርተር ኣፍሪቃ፡ መንእሰይ ዝበሃል ኣብ መንጎ 15-35 ክልል ዕድመ ዘሎ እዩ። ብናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መግለጺ ኸኣ ኣብ ሞንጎ 15-24 ክልል ዕድመ ንዘለዉ ይገልጽ። ገለ ሃገራት ድማ ኣብ መንጎ 15-40 ክልል ዕድመ ንዘሎ ይጥቀማሉ፡ ኣብ ኤርትራ ኸኣ ኣብ መንጎ 14-40 ዘሎ ዕድመ የጠቓልል። ብሓፈሻ እዚ ዕድመ ብዛዕባ መን ትዛረብ ኣለኻ ንምጻር ዝዓለመ እዩ። ናይ ኩለን ሃገራት ተመሳሳልነት ግን እዞም መንእሰያት እንታይ ክኾኑ ትደሊ፡ እንታይ ኣበርክቶ ክገብሩኸ ትጽቢት ይግበረሎም ዝብል እዩ። ኣብ'ዚ ኸኣ ጉዳይ ኣተሓሳስባ ይመጽእ ማለት እዩ። ስለዚ፡ ኣጠቓሊልካ ክረአ ከሎ ብዛዕባ መንእሰይ ክንዛረብ ከለና ንዕድመን ኣተሓሳስባን ብሓባር ኣወሃሂድና ክንርኢ የድልየና ማለት እዩ። እቲ ኣብ መንእሰያት ዝግበር ስራሕ እምበኣር ነዚ መግለጺ ዝበቅዕ መንእሰይ ንምህናጽ እዩ - ***ብኣካልን ብኣእምሮን ዝበሰለ መንእሰይ ምህናጽ።***

እዚ ኣገዳሲ ኣካል ሕብረተሰብ ዝኾነ ሓይሊ ብግቡእ ምስ ዝምልመልን ዝውደብን ከኣ ኣብ መስርሕ ምህናጽን ምዕባለን ሃገራት ወሳኒ ተራ ይጻወት። ምኽንያቱ ኣብ ምርግጋጽ ምዕባለን ዕብየትን ሃገራት ወሳኒ ተራ ዝጻወት ሰብ እዩ። ምዕባለ ዘድሊ'ውን ንሰብ እዩ። ሃገራት ከኣ ሰባት ዘመሓድርወንን ዝነብሩለን ትካላት እየን። ብኸምኡ እዩ እምበኣር ነዚ ዓቢ ክፋል ሕብረተሰብ ንጡፍ ተሳታፊ ምግባር ዝዓበየ ዓለማዊ ሕቶ ኮይኑ ዝቕጽል ዘሎ። ምውሓስ ምሉእ ተሳትፎ መንእሰያት ኣብ ጉዳያት ሕብረተሰብ ከኣ ቀንዲ ዕዮ መንግስታት እዩ። ዝተፈላለየ መጽናዕትታት ከምዘረጋግጾ፡ ናይ ተሳታፍነት ዕድል ዝረኸቡ መንእሰያት ኣብ ፖለቲካዊ፡ ማሕበራውን ቁጠባውን ኩነታት ሕብረተሰብ ሃናጺ ለውጢ ናይ ምምጻእ ተኽእሎኦም ዝዓበየ እዩ።

ኣብ መርሓ ሕንጻጻት ሃገራዊ ቻርተር ህዝባዊ ግንባር እንተርኢና፡ ኣገዳስነት ወሳኒ ግደ ሰብ ማእከላይ ቦታ እዩ ዝሕዝ። ብርቱዕ ድሌት፡ ተጻዋርነት፡ ትግሃት፡ ናይ ስራሕ ድስፕሊንን ክእለትን መሃዝነትን ዝወነነ ሰብ። ንባህግታት ህዝቢ ኤርትራ ጋህዲ ክገብር ዝኽእል ሰብ።

ነዚ ለውጢ እዚ ኣብ ምምጻእ ከቃላጥፍ፡ ሃናጺ ተራ ኣብ ሕብረተሰብ ክጻወትን ቦታኡን ተራኡን ክዓብን እንተኾይኑ ግን መንእሰይ ብዝግባእ ክህነጽ የድሊ። ኣብ ትምህርቲ፡ ስነምግባር፡ ሞያን ክእለትን ከጥሪ ኣብ ዝሕግዙ ነገራት፡ ወዘተ ዘተኮረ ህንጸት - ***ህንጸት ንምርግጋጽ ምሉእ ብቕዓት።***

ሓደ ናይ ቻይናውያን ኣበሃህላ ኣሎ፥

ንዓመት ትውጥን እንተለኻ ዘርኢ ዝራእ

ንዓሰርተ ዓመት እንተደሊኻ ገረብ ትኸል

ነባሪ ውጽኢት ትደሊ እንተኼንካ ድማ ሰባት ኣማዕብል

Kuan Chung Tzu (Seventh century BC)

እዚ ዘመልክተልና እንተሎ ኸኣ ዝኾነ ሰብ ነቲ ዘድሊ ብቕዓት ከረጋግጽ እንተኾይኑ፡ ብመንጽር ዝግበረሉ ወፍሪ እምበር ብተፈጥሮ ሒዝዎ ብዝመጽእ ጥራይ ኣይኮነን (ምናልባት ተፈጥሮ ዓቢ

ትሕተ ቅርጺ ክህበካ ይኽእል)። ሕጂ'ር ብዝበለ መንገዲ፡ ብቕዓት ብኽምዚ ዝስዕብ ኣገባብ ክግለጽ ይከኣል እዩ፥

ብቕዓት / ሓይሊ =

- ተውህቦ (ተፈጥሮኣዊ ስምዒት ወይ ባህሪ)

*

- ወፍሪ/ጻዕሪ (ክእለትካ፡ ፍልጠትካን ዓቕምኻን ንምምዕባል እትኸፍሎ ግዜ፡ ጉልበትን ገንዘብን)

ዝዓበየ ሕቶ ዝመጽእ እምበኣር መስርሕ ህንጸት ብመን? መዓስን ብኸመይን ዝብል ዛዕባ እዩ።

መስርሕ ምህናጽ ሰብ ከም ዝውለድ ክሳብ ዝመውት ዘየቋርጽ መስርሕ እዩ። ምኽንያቱ ሰብ ምምሃር እንተኣቋሪጹ ምንባር ኣቋሪጹ ማለት እዩ። ስለዚ እቲ መስርሕ ኣብ እዋን ቁልዕነትካ፡ ተመሃራይ ኣብ ዘለኻሉ እዋን፡ ቅድሚ ናብ ስራሕ ዓለም ምእታውካ፡ ብሓፈሻ ድማ ክሳብ ብሂወት ዘለኻ ዝቕጽል መስርሕ ምዃኑ ይዝረበሉ።

ነዚ ኣብ ግምት ብምእታው እዩ ኸኣ ኣብ መስርሕ ህንጸት መንእሰያት፡ መሻርኽቲ ኣካላት ተባሂለን ዝጥቀሳ ኩለን ትካላት፡ ማእከለን ስድራቤት ኮይና፡ ህጻን ብጥዕናኡ ክውለድን ክዓብን ዝካየድ ወፍሪ፡ ኣብ ትምህርትን ሞያን ዝካየድ ስረሓት፡ ታሪኽን ክብርታትን ንምስራጽ ዝካየድ ሲቪካዊ ትምህርቲ፡ መንእሰያት ኣብ ዘይስነምግባራዊ ተግባራት ንኸይኣትዉ ዝካየድ መኣረምታታት፡ ወዘተ ዘጠቓልል ውሁድ ስራሕ ኩለን ኣካላት ምህላው ወሳኒ ዝገብሮ። ምኽንያቱ መስርሕ ህንጸት መንእሰያት፡ ብውህደት ኩለን ኣብ መንእሰያት ወፍሪ ዝገብራ ትካላትን ባዕሎም እቶም መንእሰያትን ዘረጋግጽ ዓቢ ወፍሪ እዩ።

ምናልባት ኣብ ምህናጽ መንእሰያት ክውነኑ ዘለዎም መሰረታውያን ባእታታት ከከም ቀዳምነታቶም ሰሪዕካ ክትሰርሓሎም የድልየካ እዩ። እንታይ እዮም እቶም ንምሉእ ብቕዓት ዘውሕሱ ባእታታት ዝብል ዛዕባ ድማ ንኹሎም ኣብ መስርሕ ምህናጽ መንእሰያት ዝግደሱ ትካላት ዘሻቕል ሕቶ እዩ። ምኽንያቱ፡ ብቕዓት ኣዝዩ ተመጣጢ ዛዕባ ክኸውን ይኽእል እዩ። ብኸምኡ ኸኣ ዝተፈላለያ ኣብ መንእሰይ ዝነጥፋ ትካላት፡ እቲ ኣብ መንእሰይ ክሰርጽ ዘለዎ መሰረታዊ ባእታ እንታይ እዩ ኣብ ዝብል ነጥቢ ዝተፈላለየ ቀዳምነታት ክሰርዓ ዝረኣያ። ኣብ ክውንነትና ምርኩስ ብምግባርን ናይ ካልኦት ተመሳሳሊ ተመክሮ ዘለዎም ሕብረተሰባትን ኣገናዚብካ ክትርኢ ከለኻ ግን እዘን ዝስዕባ ሓሙሽተ መሰረታውያን ባእታታት ብቐዳምነት ዝስረሓለን እየን፥

1. **ብቕዓት ትምህርቲ፡-**

ኣብ ምውህሃል ነጥቢ ወይ ተርታ ጥራይ ዘይኮነ፡ ናይ ምትንታንን ናይ ፈጠራን ክእለት ምህላው እዩ። ብመደብ ተወሳኺ ትምህርታዊ ንጥፈታት (extracuricullar activity) ማሕበራውን ስምዒታውን ክእለት ምምዕባል። ከም ኣካል ትምህርቲ ተራእዩ ኣብ ካሪክለም ኣትዩ ይስረሓሉ ኣሎ፡ ማሕበር ብዓቢኡ ኸኣ ኣብ ተወሳኺ ትምህርታዊ ንጥፈታት ኣተኩሮ ጌሩ እዩ ዝሰርሕ (ኣብ ቤት ትምህርቲ ዘለዋ ዝተፈላለያ ክለባት፡ ስልጠናታት ሕመረትን ካድርን፡ ፊተውራርን ቀያሕቲ ዕምባባን ወዘተ)

2. **ምስካም ሓላፍነት፡-**

ነኣሽቱ ስድራኻ ዝህቡኻ ዕማማት፡ ኣብ መዛኑኻ ንምጽላው ዘወሃበካ ዕዮ፡ ድሕሪ ትምህርቲ ተካይዶም ዝተፈላለዩ ስረሓት ንመጻኢ ሂወትካ ኣብ ምምእዛን ዓቢ ተራ ኣለዎም። ኣብዚ ብዓቢኡ ዝጥቀስ መደብ ክረምታዊ ማእቶት፡ ሃገራዊ ኣገልግሎት፡ ኣብ ከባቢ ቤት ትምህርትን ዝቕመጥሉ ከባብን ዝግበር ማእቶታዊ ንጥፈታት፡ ኣብ ገዛ ንስድራ ቤትካ ንምሕጋዝ ዝካየድ ንጥፈታት፡ ወዘተ . . .

3. **ክብርታትን ስነምግባርን፡-**

እሙን፡ ጻዕራም፡ ብቑዕን ትርጉም ግዜ ዝርዳእን ምዃን ካብ ቁልዕነትካ ኮስኪስካዮ ክትዓቢ ዘለካ መሰረታዊ ባእታ እዩ። ታሪኽን ክብርታትን ሕብረተሰብን ህዝባዊ ግንባርን ብግቡእ ከም ዝመሓላለፍን መንእሰያት ድማ ናይ ብሓቂ ከምዝላበስዎን ንምግባር ዝካየድ መደባት ድማ ነዚ ዕላማ ንምውቃዕ እዩ።

4. **ርእሰ-ምምዕባል፡-**

ንቀጻሊ ትምህርትን ኑብሰ ምምሕያሽን፡ ዘይረዊ ሸውሃትን ድሌትን ምህላው። ቀጻሊ ሕቶ ዘልዕል ኣእምሮ

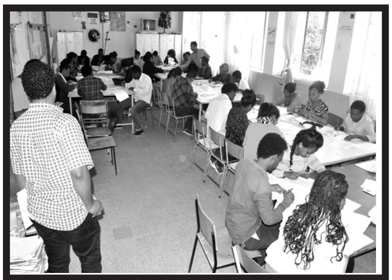

ምህላው ማለት እዩ። እዚ ኸኣ ኣብ ግዜ ቁልዕነትካ ዝህነጽ፡ ካብ ስድራኻ፡ መሳቱኻ፡ መምሃራንካ፡ ብኣብነት ዝጸልዉኻ ሰባት፡ ወዘተ ተማዕብሎ ባህሪ እዩ። ባህሊ ንባብ፡ ባህሊ ዓያይነት፡ ባህሊ ምውድድራን ምትሕግጋዝን ንምስራጽ ዝካየድ ዝተፈላለየ መደባት ከም፡ ምኪያድ ዝተፈላለየ ስልጠናታት፡ ምምስራት ክለባት ኣንበብቲ ኣብ ዝተፈላሊያ ጨናፍር፡ ቀጻሊ ዝሰራዕ ፍልጠት ሓዘል ውድድራት፡ ብቐጻሊ ዝዘርጋሕ ዝንበብ ጽሑፋትን ኣስተምህሮታትን ወዘተ ድማ ነዚ ዕላማ ምርኩስ ዝገበረ እዩ።

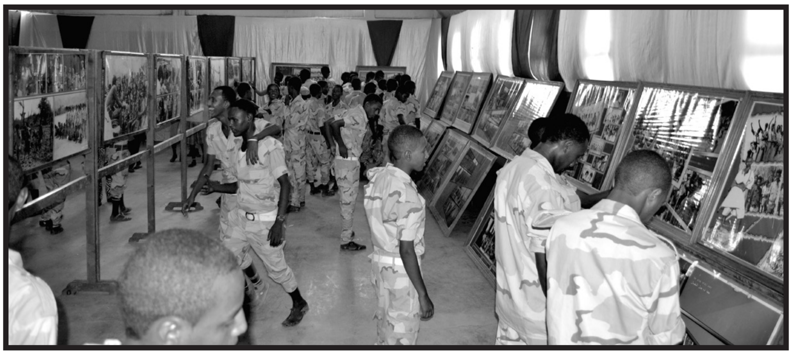

5. **ኑብሰኻ ምቅላዕን ምስ ጸለውቲ ሰባት ምርኻብን፡-**

ፍልጠትን ብቕዓትን ብሓድሕድ ምጽላው ዝቕሰም ነገር እዩ። ኣብ ዕድሜና ምስ ዝተፈላለዩ ኣካላት ክንራኸብ፡ ዝተፈላለየ ቦታታት ክንበጽሕ፡ ምስ ኣብነታውያን ሰባት ክንራኸብ ምኽኣል ንምስሊ ጽባሕና ብእወታ ይጸልዎ እዩ። ነዚ ንምርግጋጽ እዩ ድማ ዝተፈላለየ መደባት ከም፡ ዑደት ናብ ታሪኻውን ልምዓታውን ቦታታት ምኪያድ፡ ብኣብነታውያን ሰባት ዝካየድ ኣስተምህሮታት፡ መንእሰያት ሓድሕድ ዝጸላለውሉ ናይ ዘተን ልዝብን መደባት ምውዳብ፡ ወዘተ ክካየድ ጸኒሑ ኣሎ።

እዞም ዝተጠቕሱ ሓሙሽተ ነጥብታት ካብቶም ብቕዓትን ዝጥቀሱ መሰረታውያን ባእታታት ኮይኖም ዝስረሓሎም እዮም ግን ንሶም ጥራይ እዮም ናይ መወዳእታ ንምባል ዝለዓል ከኣ ኣይኮነን።

እቲ ዕላማ ምርግጋጽ ብቕዓት እዩ።

- ብፍልጠት፡ብክእለትን ሞያን ዝሓየለ

- ብኣካል ዝደልደለ - ኣካላውን መንፈሳውን ጥዕና ዝውንን

- ብኣእምሮ ዝበሰለ መንእሰይ ንምፍራይ እዩ፡

ንቑሕ፡ ብቑዕን ሓላፍነታውን ዜጋ ካብ ምህናጽ ዝዓቢ ዕዮ ስለዘየለ፡ ቀጻልነት ሃገራት ክውሓስ ዝኽኣል ድማ ዝጎበአ ፍልጠት፡ ክእለትን ባህርን ብዘዕጠቑ ዜጋታት ጥራይ እዩ። ነዚ ንምርግጋጽ እዩ ኸኣ ምንቃሕ፡ ምውዳብን ምዕጣቕን መሰረታዊ ኣገባብ ወይ መርሓና ኮይኑ ዝስረሓሉ ዘሎ።

ምኽንያቱ፡ ብቕዓት፥

- ንቕሓት ዝፈጥሮ እምነት፡ ቅሩብነትን ተወፋይነትን ምህላው፥

- ንንቕሓት ናብ ኣድማዒ ዕዮ ዝቕይር ወሳኒ ረቛሒ ደረጃ ውዳበ ስብን ጸጋታትን ምውናንን፡

- ዕላማ ንምዕዋት ዝሕግዙ ረቛሕን ግኡዝን መተኣጻይታት ብምዕጣቕን ስለዝረጋገጽ፡

ኣድላይነት ምህናጽ ብቑዕ መንእሰይ ክንብል ከለና እምበኣር ኣድላይነት ንቑሕ፡ ውዱብን ብዝግባእ ዝዓጠቐን ሃገራዊ መንእሰይ ኢና ንብል ዘለና። ኣድላይነት ምህናጽ ብቑዕ ሃገራዊ መንእሰይ ከኣ ብቐጥታ ምስ ምህናጽ ሓያል፡ ቀጻልነታ ዘውሓሰት ብልጽግቲ ሃገር ዝተኣሳሰር እዩ። ሎሚ ኣብ ናጻ ኤርትራ ዝምልመሉ መንእሰያት ከኣ ኣብ መድረኽ ምህናጽ ሃገር ወሳኒ ተራ ክጻወቱ ዘለዎም ስለዝኾኑ ንመድረኾም ዝመስል ንቕሓትን፡ ውዳበን ዕጥቅን ክውንኑ ናይ ግድን እዩ። ምኽንያቱ ኑብሲ.ወከፍ ወለዶ ዝሕተተሉ ዕዮ ጉዛን ዝገጥሞ ብድሆታትን ስለዝፈላለ።

ዝኾነ መደብ ኩተተግበር ኢልካ ክትብገስ ከለኻ ኪኖ ዝገጥመካ ብድሆ ክትሰገሮም ከምዝድልየካ ኣየማትእን እዩ፡ ብፍላይ ኣብ መንእሰያት ክትሰርሕ ከለኻ ድማ፡ ባህሪ መንእሰያት፡ ንመንእሰይ ብቐጥታን ብዘዘዋዋርን ዝጸልዉ ነገራት፡ ወዘተ ኣብ ግምት ዘእተወ ክኸውን ስለዘለዎ፡ ብድሆታት ብዓበኡ ክልለዩን ቡብእዋኑ ተውጽኦም መደባት ድማ ብዘይካ እቲ ናይ ምሕያል መስርሕ፡ ንብድሆታት ንምግጣም ዘኽእለካ ኣገባብ'ውን ኩተማዕብል የድልየካ። ብፍላይ ኣብ ናትና ኩነታት ክንርእዮ ከለና፡ መንእሰይ ኤርትራ ከመይ ዓይነት ዓቢ ተኣምር ክሰርሕ ዝኽእል ምኳኑ ናጽነት ኣብ ምርግጋጽ ዝተጻወቶ ይኹን ኣብ ዝሓለፈ ልዕሊ 25 ዓመታት ኣብ መስርሕ ምህናጽ ሃገር ዘበርከቶ ተራ ተጻባእቲ ኣቃሊሎም

ኣይርኢይዎን። ዝ. ንምድኻም ድማ ዝተፈላለየ ኣደናጋሪ ሽርሕታት ካብ ምምሃዝ ከቋርጹ ዝጸበዮም የለን።

ስለዚ፡ ብድሆታት ኢልና ክንዛረብ ከለና፡ ገለ ግዳማዊ ጸቕጢ ብዝፈጠሮ ዝመጽኡ ገለ ድማ ብዋሕዲ ንቕሓት ዝፍጠሩ ኮይኖም ኣብ ገለ መንእሰያት (ዋሕድን ብዝሕን ተጸለውቲ ብዘየገድስ) ይንጸባረቑ ክሳብ ዝሃለዉ ንምምካቶም ዝያዳ ጻዕርን ስራሕን የድልዮም እዩ። ኣድማዕነት መንእሰያት ኣብ መስርሕ ምህናጽ ሃገር ዝረጋገጽ ከኣ ነዞም ብድሆታት ናብ ዝተሓተ ደረጃ ብምውርዳን ንዘለዉና ሓያል ጎድንታት መሊስና ብምሕያል ንዘለዉና ዓበይቲ ዕድላት ብምምዝማዝን እዩ።

ውሽጣውን ግዳማውን ብድሆታት፡

- ዓውለማን ንሱ ዘስዕቦ መዘዝን፦ ካብ ሃገራዊ ኣተሓሳስባ ወጺእካ ናብ ውልቃዊ ኣተሓሳስባ ምዝንባል፡

- ስነ-ኣእምሮኣዊ ኩናት፦ ብልጫኻ ከምዘይትርእን ድኻማትካ ብዝተጋነነ መልክዑ ከም ትርእዮን ዝገብር ስምዒት ምኹስኳስ፡

- ታሪኽ ደጊምካ ዝጸሓፈሉ ዘሎ እዋን እዩ። ከምቲ ጆርጅ ኦርወል ዝበሎ፡ "ንትማል ዝቆጻጸር መጻኢ ይቆጻጸር፡ ንሎሚ ዝቆጻጸር ከኣ ንትማል ይቆጻጸር" - ስለዚ ታሪኽና ከይነድንኞን ብፍላይ ናይ ምዕራብ ዓወታት ከነጋውሕን ዝግበር ስራሕ፡

- ዕብለላ ሓደ ስነ-ሓሳብ (ሊበራላዊ ዲሞክራሲ፡ ናጻ ዕዳጋ ወዘተ)

- ምብላልን ምዕብላልን ክብርታትን ባህልታትን

- ምግባት ጸጋታት፡

- ምዝርጋሕ ክብርታት ውልቃውነት፦ ኣህላኽነት፡ ጽጋዕተኝነት፡ ሃዳምነት...

- ትሕተ-ሃገራዊ ስምዒት

- ኣሉታዊ ጽልዋ መዘና፦ ብዙሕ እዋን ውሑዳት ኣሉታዊ ባህሪ ዘለዎም እዮም ንብዙሓት ላንጋ ላንጋ ዝጸንሑ ዝብክሉ።

- ተርእዮታት ትሑት ኑብሰ ርድኢት፦ ኣብ ኑብስና ዘለና ኣመለኻኽታ ግጉይ ምስ ዝኸውን፡ ኣይጠቕምን እየ፡ ኣይረብሕን እየ፡ ኣይክእሎን እየ ዝብሉ ባህርያት ኢኻ ተማዕብል። ኣብ መጻኢኻ እውን እወታዊ ኣተሓሳስባ ኣይህልወካን። ኣብ መጻኢኡ እወታዊ ኣመለኻኽታ ዘይብሉ ሕብረተሰብ ከኣ ውድቀቱ ኣውጁ ኣሎ ማለት እዩ።

- ኣብ ገለ መንእሰያት ዝረአ ዋሕዲ ተበግሶ፦ ልኡም ተጠቃሚ ጥራይ ምዃን። ኣብ ዝወሃበካ ክብሪ ከይወሰኽካ ምውሳድ፡

- ግዜኻ ብግቡእ ዘይምጥቃም፦ መንእሰይ ከለኻ ክትሰርሖ ዝግባኣካ እንተዘይሰሪሕካ ኩሉ ግዜ ኣብ ዕዳ ትነብር ማለት እዩ። ምኽንያቱ ጽባሕ ናታ ዕዮ ገዛ ስለዘለዋ፡

- ከቢድ ማሕበራዊ ጸቕጢ - ድኽነት፡ ዕዳጋ ዝፈጥሮ ጸቕጢ፡ ሓበሬታ ዝጸልዎ ሓያል ምክትታል ናይ ወለዲ ዝሓላትት ኣከባቢ፡ ወዘተ

- ኣሉታዊ ኣረኣእያ ገለ ኣካላት ሕብረተሰብ፦ ንመንእሰይ ኣብ ክንዲ ከም ጸጋ ትቕበሎ፡ ከም ስኽም ሕብረተሰብ፡ ስግኣትን ስክፍታን ምጥማት (ብውሑዳት ዝደኸሙ ንዝበዝሑ ምፍራድ)

- ዘበናዊ ክእለትን ቴክኖሎጂን ዘይመለኸ ዓያዩ ጉልበት ምህላው፡

- ትሑት ተገዳስነት መንእሰያት ኣብ ትምህርቲ

- ኣብ ስድራቤታት ዝረአ ድኽመት ምምልማልን ምክትታልን ውላድ፡

- ጸጋታትካ ዘይምልላይ፡

ኣብ መደምደምታ፥ ኣብ ዓለማዊ ተመክሮን ኣብ ናትና ኩነታት'ውን ከምዝረኣናዮ፡ ሃገርን መንእሰይን፡ ሕብረተሰብን መንእሰይን ፈላሊኻ ክትርእዮም ዘይከኣሉ መሰረታውያን ባእታታት እዮም። ሃገር ናይ መንእሰይ እያ፡ ሃገር ብመንእሰይ እያ፡ ሃገር ከኣ ንመንእሰይ እያ። ምኽንያቱ፡ መንእሰይ ማእከል ናይ ሕብረተሰብ ስለዝኾነ። ምዕዋትን ዘይምዕዋትን ሃገራዊ መደባት፡ ምርግጋጽን ዘይምርግጋጽን ሃንቀውታ ህዝብታት፡ ምንጋስን ዘይምንጋስን ሰላምን ሓርነትን፡ ወዘተ ኹሉ ኣብ ንጡፍ ተሳትፎ መንእሰያት ምህላውን ዘይምህላውን እዩ ዝምርኮስ፡ ብደረጃ ብቕዓት መንእሰያት ከኣ ይውሰን።

ስለዚ ከም መንእሰያት ንነብስና ኬንና ንሕብረተሰብናን ሃገርናን ክንከውን፡ ንቕሓትና ብመንጽር ንሕተቶ ክውንነት ከነዕቢ፡ ውዳበና ከነሐይል፡ ፍልጠትናን ክእለትናን ንምዕባይ ከይተሓለልና ክንሰርሕን የድሊ። ምኽንያቱ፡ ምህናጽ ብቑዕ መንእሰይ ናይ ኩሉ ዝምልከቶ ኣካላት ውህደት ዝሓትት ዓቢ ስራሕ እኳ እንተኾነ፡ ልዕሊ ኩሉ ግን ድልውነትን ተበግሶን መንእሰያት ዝጠልብ ዕማም እዩ።

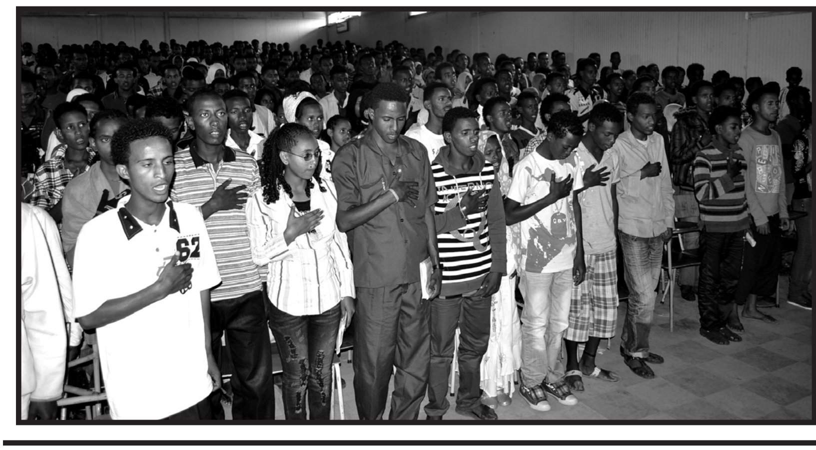

መበል 13 ዓመታዊ ዋዕላ መንእሰያት ህግደፍ ዞባ ኤውሮጳ

መንእሰይ ኤርትራ ሃገራዊ መድረኻዊ ሕቶ ንምምላስ፡ ካብ ዘይውዳእብን ስምዒታዊን ምንቅስቓስ ግዜ 50ታት ናብ ሓያልን ውዱብ ሃገራዊ ሓይሊ ብምዕባይ እኛሙ ብዝተፈላለየ መልክዑ ከበርክት ጸኒሑን ኣሎን። ኣብ 1978 ኣብ ሕቖፌ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ዝተወልደ ሃማተኤ ውጽኢት ናይዚ መስርሕ እዚ ኮይኑ፡ ካብ ግዜ ናብ ግዜ ቅርጹን ሚላ ኣውዳድባን እናበረኸ፡ እንተላይ ንመድረኻዊ ናይ መንእሰያት፡ ናይ ተማሃሮ፡ ናይ ውዳብ ባህጊ ኣብ ግምት እናእተወ ከም ሃገራዊ ሓይሊ ክዓቢ ክኢሉ። ቅድሚ ናጽነት ኣተኩሮ ውዳብ ኣብ ወጻኢ ሃገራት ኣብ ዝቕመጡ ኤርትራውያን መንእሰያትን ተማሃሮን ኢዩ ኔሩ። በዚ ድማ ሓያል ምንቅስቓስ ብምፍጣር ኣብ ወጻኢ ሃገራት ዝቕመጥ ኤርትራዊ መንእሰይ ኣብ መድረኽ ሰውራ ኤርትራ ዕዙዝ ኣበርክቶ ከም ዝጻወት ተገይሩ።

ድሕሪ ናጽነት ኣብ ዝሰበረ 1ይ ዓሰርተ ዓመታት ኣብ ድያስፖራ ዝቕመጡ ኤርትራውያን መንእሰያትን ተመሃሮን ንምውዳብን ምንጥጣፍን ገለ ገለ ፈተነታት እኳ እንተ ተኻየደ፡ በቲ ትጽቢት ዝግበረሉ ደረጃ ከድምዕ ኣይክኣለን። ካብ'ዚ ብምብጋስ ኣብ ናይ ድያስፖራ ዚያዳ ብኣተኩሮ ዘማእከል ሓያል ውዳብ ከም ዘድሊ መረዳእታ ተፈጢሩ። በዚ ድማ ኣብ'ዚ ዝሓለፈ ሓደ ዐቊድን ፈረቓን ኣብ ወጻኢ ሃገራት ዝቕመጡ ኤርትራውያን መንእሰያት ከም መቐጸልታ ናይ እቲ ብሃማመተኤ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝኸይድ ዘሎ መስርሕ፡ ውዳብ መንእሰያት ህዝባዊ ግንባር ንዲሞክራሲን ፍትሕን ብምምስራት ብደረጃ ዞባታትን ብደረጃ ሃገራትን ጨናፍር ብምቛም፡ ካብኡ ዝጥለብ ኣብ ምብርኻት ይርከብ። ብሓፈሻ፡ ውዳብ መንእሰይ ኤርትራ ኣብ ውሽጥን ወጻእን ሓያል መንቅስቓስ መንእሰያት ኤርትራ ብምፍጣር፡ ነቲ "መንእሰይ ይንቃሕ፡ ይወደብ፡ ይዕጠቕ!" ዝብል መሪሕ ጭርሖ ብምልዓል፡ መንእሰይ ሃገራዊ መድረኻዊ ሕቶ ኣብ ምምላስ ብዘልዓለ ከም ዝዋሳእ ምግባር ኮይኑ፡ ብቑጠባ ዝደልደለት ሓያል ሃገር ምህናጽን ኣብ ምኽባር ሉኣላውነትን ብዝተወደበ መልክዕ ኣድማዒ ኣበርክቶ ምግባር ቀዳምነት ናይ ቀዳምነታትና ኢዩ። በዚ መሰረት ኤርትራዊ መንእሰይ ድያስፖራ ብዘይካ እቲ ኣብ ውሽጢ ሃገር ብምምጻእ ዝጉበሮ ተሳትፎ፡ ነዚ ንምስንኻል ሃገራዊ ቀዳምነታትና ዝዓለሙ ዝንቀደ ናይ ጠቕነን ምንጻልን ዘሙተ ተጻባኢቲ፡ ብስም ሱብኣዊ ባይቶ ሕቡራት ሃገራት ዝግበር ሽርሒ ሱብኣዊ መሰል፡ እገዳ...ወዘተ፡ ብስሙር ቅልጽም ኣብ ምምካቱን ምፍሻሉን ብሓያል ወኒ ኣበርኪቱ። ከምኡ'ውን ኤርትራዊ መንእሰይ ድያስፖራ ኣምባሳደር ሃገሩ ብምኳን ኣንጻር እቲ ዓርሞሹሽ ሚድያዊ ዘሙተ ምዕራብ ገጢሙ፡ ብመገዲ ህዝባዊ ዲፕሎማስን ከም ሕመረት ዕዮታት ሽማግለ ሃገራዊ መኹተን ንፍትሓውነት ጉዳይ ኤርትራ ንዓለም ክሃግር ክኢሉ።

ነዚ ዝተጠቕሰ ዕዮ ንምኪያድ መንእሰያት ህዝባዊ ግንባር፡ ብደረጃ ዞባታት ኣብ፡ ዞባ ኣውሮጳ፡ ዞባ ሰሜን ኣመሪካ፡ ዞባ ማእከልይ ምብራቕ፡ ከምኡ'ውን ጸዕቂ መንእሰይ ኤርትራ ኣብ ዘለወሉ ከባቢታት ብደረጃ ሃገር ውዳብ ብምቛም ኣብ ምንጥጣፍ ይርከቡ። መንእሰያት ኣብ ሃገራዊ ጉዳዩ ኣፍልጦኦም ንኽዕምቚ ድማ፡ ዝተፈላለዩ ሰሚናዊ ስልጠናታት ካልኦት ሓገዝቲ መደባትን ክውድቡ ጸኒሖን ኣሎን።

ከም ኣካልን መቐጸልታን ናይ እዚ እምበኣር፡ ኣብ'ዚ ሒዝናዮ ዘሎና ቅንያት፡ ውዳብ መንእሰያት ህግደፍ ዞባ ኣውሮጳ መበል 13 ዓመታዊ ዋዕላኡ ኣብ ምኪያድ ይርከብ፡ እዚ "ዞባውን ኣህጉራዊ ሽርክነት- ንሓርነት፡ ፍትሕን ማዕርነትን!" ኣብ ትሕቲ ዝብል መሪሕ ቴማ ኣብ ሆላንድ ዝተኻየደ ዘሎ ዋዕላ፡ ካብ ዝተፈላለያ ሃገራት ኣውሮጳ፡ ካብ ውሽጢ ሃገር፡ ወከልቲ ካብ ካልእ ክፋላት ዓለም ከምኡ'ውን ዓበይቲ ሰበስልጣን መንግስትን ግንባርን ዕዱማት ኣጋይሽን ዝርከብዎም ልዕሊ 500 ተሳተፍቲ ኣጊቡሉ ይርከብ።

ኣብዚ ዋዕላ ብዘይካቲ ብደረጃ ዞባ ኣውሮጳ ንገምጋም ስራሕ፡ ምሕያል ውዳብ፡ ምሕንጻጽ መደብ ስራሕ 2017....ወዘተ ተታሓዚ ዘሎ መደብ ብዝተፈላለዩ ኣካላት ንምሕያል ተሳትፎን ኣበርክቶን መንእሰያት ድያስፖራ ኣብ ሃገራዊ ፕሮግራማት፡ ኣብ ዝሰበሩሉ ኮማት ይኹን ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝደፍእን ዘተባብዕብን ኣስተምህሮታትን ሰሚናራትን ክቐርብ ኢዩ። ከም ኣካል ናይ እዚ ብወገን ሃማመተኤ ብመንእሰያት ድያስፖራ ኣብ ውሽጢ ሃገር ንዝካየድ መደባት፡ ከምኡ'ውን ውዳብታት መንእሰይ ኤርትራ ውሽጥን ወጻእን፡ ኣብ ዝሓየለ መድረኽ ምንቅስቓስ መንእሰያት ኤርትራ ንምስግጋሩ ዝድርዕ ትሕዝቶ ክቐርብ ኢዩ።

መንእሰያት ዲያስፖራ ብመገዲ ማሕበር ኣብ መደብ ሃገራዊ ኣገልግሎት፡ መደብ ወለንታዊ ሞያዊ ኣበርክቶ፡ መደብ ዙራ ሃገርካ፡ መደብ ሃገራዊ ፌስቲቫል መንእሰያት ሳዋን ካልኦት መደባትን ከም ዝሳተፉ ይፍለጥ። ዓመታዊ ኣብ መደብ ሃገራዊ ኣገልግሎትን ወለታዊ ኣበርክቶን ካብ ድያስፖራ ኣብ ሃገር እናኣተዉ ናይ ዘበርክቱ ቁጽሪ መንእሰያት ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናዓበየ ይመጽእ ኣሎ። ብዘይካ'ዚ ኣብ ግዜ ክራማት ዝእንገድ መደብ ዙራ ንሃገርካ ብምስራዑ፡ መንእሰያት ኣብ ታሪኻዊ ቦታታት፡ ፕሮጀክታት ልምዓትን ቱሪዝማዊ ቦታታትን ከም ዝበጽሑ ብምግባር፡ ብዛዕባ ኣብ ሃገር ዝኸይድ ዘሎ ግስጋስ ዘለዎም ኣፍልጦ ከም ዝዕብዩ ይግበር ኣሎ። ብፍላይ ሃገራዊ ፌስቲቫል መንእሰያት ሳዋ ኣብ ዝካየደሉ ዓመት፡ ኣብ'ዚ ልዒሉ ዝተጠቕሰ መደባት ዝግበር ተሳትፎ ብዕጽፌ ይዓቢ።

ትውፊት

ወርሒ ዓበይቲ ቅያታት

ሃገራዊ ታሪኽ፡ መግለጺ ክብረት ሓደ ህዝቢ እዩ። ህዝብታት ብመጠን ዝገጠሞም ብድሆታትን ንዕኡ ንምስዓር ዘጥረይዎ ክብርታትን ዝፈጸምዎ ቅያታትን፡ ርዝነት ታሪኾም ይፈላለ እዩ። ኣብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ኮነ ድሕሪ ናጽነት ልኡላውነት ሃገር ክይድፈር ኤርትራውያን መንእሰያት ዘርኣዩዎ መስተንክር ጅግንነት፡ ተወፋይነትን ጽንዓትን፡ በዚ ወ'ዚ ዘመዝጉብዎ ዓበይቲን ኣንጸባረቕቲን ወተሃደራዊ ዓወታት ከኣ፡ ወለዶታት ኤርትራ፡ ሰብ ረዚን ሃገራዊ ታሪኽ ኪኾኑ ዘብቕዕዎ እዮም።

“ታሪኽ ዋንነት ናይ ሰራሕቱ ኣይኮነን፡ እንታይ ድኣ ናይ ወረስቱ” ዝብል ኣገላልጻ ኣሎ። እዚ ማለት፡ ዝበዝሐ እዋን ሰራሕቲ ታሪኽ ብመስዋእቲ ይሓልፉ እዮም። እቲ ዝተርፍ ታሪኾም እዩ - ታሪኾም ድማ ምንጪ ሓበን ናይቶም ዝቕጽሉ ወለዶታት ኮይኑ ይነብር ማለት እዩ። ከምኡ ስለ ዝኾነ ድማ እዮም፡ እቶም ወሃንቲ ረዚን ታሪኽ ክንከውን ዘብቕዑና ፍጻመታት፡ ወትሩ ብሓበን እናተዘከሩ ዝነብሩ። ክብርን ሞገስን ኑቶም መስዋእቲ ከፊሎም ወሃንቲ ዘኽርዕ ታሪኽ ክንከውን ዘብቕዑና፡ ናይ እዋን ገድሊን ድሕሪ ናጽነትን ጀጋኑ መንእሰያት ኤርትራ!

ታሪኽ ጅግንነትን ዓወትን መንእሰይ ኤርትራ፡ ጸዊኻ ዘይውዳእ ባሕሪ ቅያታት እዩ። ንሎሚ መጽሔት መንእሰይ፡ ኣብ ወርሒ መጋቢት ጥራይ ዝተፈጸሙ ቅያታት ንኣብነታ ከተዘኻኽር ትደሊ። ከመይሲ ወርሒ መጋቢት ኣብቲ ብድንቂ ቅያታት ዝተኣደቀ ሃገራዊ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ፡ ብፍላይ ከኣ ኣብቲ ን30 ዓመታት ዝተኻየደ ብረታዊ ተጋድሎን ድሕሪ ናጽነት ንክብረት ልዑላውነት ሃገር ዝተኻየደ ከቢድ መኸተን ጎሊሖም ዝጥቀሱ ወተሃደራዊ ዓወታት ዝተፈጸሙላ ወርሒ እያ።

ኣብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ፡ እታ ሓንሳብ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽር ኤርትራውያን ተጋደልቲ ምስ ኣተወት፡ ደጊም ብጸላኢ ዘይተደፍረት ከተማ ናቕፋ ሓርነት ዝተጓናጸፈትሉ መጥቃዕቲ፡ ብ22 መጋቢት 1977 እዩ ተፈጺሙ። ናይ ቀድሚ 40 ዓመት ወርሒ መጋቢት እምበኣር፡ ጀጋኑ ኤርትራውያን ተጋደልቲ ህዝባዊ ግንባር፡ ድሕሪ ናይ ሽዱሽተ ኣዋርሕ፡ ሓያል ተጻዋርነትን ትብዓትን ዝሓተተ ጽኑዕ ከበባ፡ ኣብቲ እዋን'ቲ ርእሰ ከተማ ኣውራጃ ሳሕል ንዝነበረት ከተማ ናቕፋ፡ ካብ መግዛእቲ ሓራ ብምውጻእ፡ ናብቲ ቀጺሉ ዝሰዓበ ሰፊሕ መጥቃዕቲታት ዝተሰጋገሩላ እያ። ዓወት ናይዛ ቀዳማይቲ ሓራ ዝወጸት ከተማ ኣብ እዋኑ፡ ፍናን መላእ ተቓላሳይ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ውሽጢን ወጻኢን ብምብራኹ፡ ተሰፋ ናጽነት ኣድማቒ ዘርኣየ፡ ኑቲ

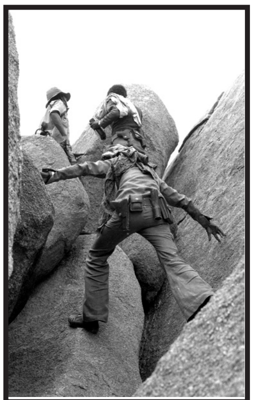

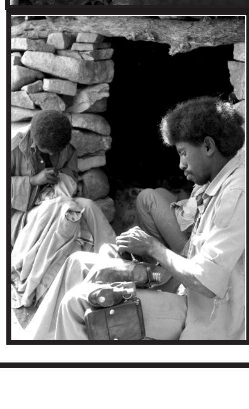

ሰዒቡ ብልዑል ናህሪ ንሰፊሕ ከባቢታት ኤርትራ ሓራ ዝገበረ ወተሃደራዊ ስርሒታት መድረኽ 1977-1978 ባብ ዝኸፈተን ዓቢ ድርኺት ዝፈጠረን እዩ።

ከምዝፍለጥ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ታሪኹ ድርብራብ ወጽዓታት እዩ ገጢምዎ። ኣብ መፋርቕ ዝሓለፈ ዘመን (20 ክፍለ-ዘመን)፡ እዋን መግዛእቲ ኣብ ዘብቅዓሉ፡ ህዝቢ ኤርትራ ከም ኩሎም ግዙኣት ህዝብታት መሰል ናጽነት ክፍቀደሉ እናተጸበኣ፡ ንስለ ረብሓ ኣመሪካ ተባሂሉ፡ ብውክልና ኣብ ትሕቲ መግዛእቲ ክቕጽል ተፈሪዱ። ዝተጎፍን መሰል ብቃልሲ ንምጭባጥ፡ ሓርነታዊ ቃልሲ ምስ ኣበገሰ እውን፡ ካልኦት ከምኡ ቃልሲ ዘካይዱ ዝነበሩ ህዝብታት ሰፊሕ ኣህጉራዊ ደገፍ እናረኸቡ፡ ህዝቢ ኤርትራ ዘራያት እናተበራረየሉ፡ ብዘይ ዝኾነ ደገፍ፡ በይኑ ኣንጻር ናይ ምዕራብን ምብራቕን ሓያላት ክገጥም ተገዲዱ።

መውዳእታ 70ታት፡ ሰውራ ኤርትራ ኑቲ ዓቢ ደገፍ ርእሰ ሓያል ኣመሪካ ዝነበሮ ስርዓት ኢትዮጵያ ሰዒሩ ናጽነት ከረጋግጽ ዝተቓረበሉ መድረኽ እዩ ነይሩ። የግዳስ፡ ኣብ መፋርቕ 1978 ብሰንኪ ምትእትታውን ገዚፍ ወተሃደራዊ ሓገዝን ሕብረት ሶቭየት ንስርዓት ኢትዮጵያ፡ ሚዛን ወተሃደራዊ ሓይሊ ደጊም ተቐያይሩ። እቲ ብዘይካ ሓደት ከተማታት (ኣስመራ፡ ባረንቱ፡ ዓዲ-ቐይሕ፡ ዓሰብን ገለ ክፋል ባጽዕን) ንመላእ ኤርትራ ሓራ ከውጽእ ክኢሉ ዝነበረ ሰውራ ኤርትራ ከኣ፡ ስትራተጂያዊ ምዝላቕ ብምግባር ናብ ሳሕል ተመሊሱ ክዋረድን፡ ኣብ ዝተናውሐ ናይ ምርብራብ መድረኽ ክኣቱን ተገዲዱ። እቲ ሽዑ ኣንጻር ዓርሞሾሻዊ ሓይሊ ዘካየዶ ዝነበረ ግጥም ከም ዕሽነት እናተቘጽረሉ ድማ፡ ኣብ ኣዝዩ ከቢድን መሪርን ግጥም ተጸሚዱ። ኣብዚ ነዊሕን ከቢድን ኩናት፡ መንእሰይ ኤርትራ ኣብ ልዕሊኡ ዝተኻዕወ ሓዊን ረመጽን ኣየምከኾን። እኳ ድኣ ኣትሪሩ'ምን ኩሊዕምን። ኣብዚ ብዘበርታዕኡ ሐደት መዳርግቲ ጥራይ ዝነበሮ ብርቱዕ ኩናት፡ ኤርትራዊ መንእሰይ፡ ብጽንዓቱን ልዑል ጅግንነቱን ተወፋይነቱን ኣንጸባራቒ ወተሃደራዊ ዓወታት ብምምዝጋቡ፡ ተዓዊቱ ወጺኡ። ወርሒ መጋቢት ከኣ፡ ኣብዚ እጹብ ድንቂ ናይ ምርብራብ ታሪኽ፡ ዓበይቲን ወሰንቲን ወተሃደራዊ ዓወታት ዝተመዝገቡላ ወርሒ

ኢያ።

ናቕፋ፡ ሓንሳብ ብተጋደልቲ ሓራ ምስ ወጸት፡ እግሪ ጕዝኣቲ ዳግማይ ዘይረገጸ እንኮ ከተማ ብምዃና፡ ፍሉይነት ዘለዋ ኢያ። እቲ ካልእ ፍሉይነታ ከኣ፡ ህዝባዊ ግንባር፡ ካብ ሰፊሕ ከባቢታት ኤርትራ ስትራተጂያዊ ምዝላቕ ክገብር ምስ ወሰነ፡ ምስ ግንባራት ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕልን ሓልሓልን ባርካን ብምትእስሳር፡ ቀንዲን ማእከልን መከላኸሊ መስመሩ ክትከውን ዝመረጸ ናቕፋ ኢያ። ህዝባዊ ሰራዊት ኣብ ከባቢ ናቕፋ፡ የማን ጸጋም ስትራተጂያዊ እምባ ደንደን ኣብቲ ብኸቢድ ደብዳብ ነፈርቲ ውግእን ዝተፈላለየ ኣጽዋርን ተሰንዩ ዝካየድ ዝነበረ መጥቃዕቲታት ወራሪ ሰራዊት ደርጊ፡ ፍጹም ክድፈር ዘይተኻእለ ጽኑዕ ዕርዲታት መስሪቱ ን9 ዓመታት መመላእታ፡ ብልዑል ጽንዓትን ተወፋይነትን መኪቱ ኑቲ ግዚፍ ወራሪ ሰራዊት ጸላኢ ዘፍ ኣቢሉ፡ ናብ ስትራተጂያዊ መጥቃዕቲ ክሰጋገር በቒዑ እዩ። በዚ ድማ ኢያ ናቕፋ ሕላገት

ጽንዓትን ሓያል መኸተን ህዝቢ ኤርትራ ተባሂላ ኣብ ታሪኽ እትጥቀስ።

ወርሒ መጋቢት ሓርነት ናቕፋ ጥራይ ኣይኮነትን ኣብሰረ። ድሕሪ'ቲ ኣብ ግንባራት ናቕፋ፡ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል፡ ሓልሓልን ባርካን ን9 ዓመታት ዝተኻየደ ነዊሕ ምብራብ፡ ህዝባዊ ሰራዊት ካብ መድረኽ ጃላኑት ሰጊሩ፡ ኣብ ግንባር ናቕፋ ዓሪዱ ንዝነበረ፡ ዓቢ ክፋል ሰራዊት መግዛእቲ ኢትዮጵያ "ናደው እዝ"፡ ኣብ ውሽጢ 72 ሰዓታት ሓንሳብን ንሓዋሩን ሓመድ ኣዳም ዘልበሰሉ መስተንክር ስርሒት እውን ካብ 17-19 መጋቢት 1988 ኣብ ዝነበራ መዓልታት'ዩ ተፈጺሙ። በዚ ቅድሚ 29 ዓመታት ዝተፈጸመ መስተንክር ውተሃደራዊ ቅያ'ዚ፡ ሰራዊት ህዝባዊ ግንባር፡ ኣስታት 100 ኪ.ሜ ዝዝርጋሕ ድልዱል ዕርድታት ሰራዊት መግዛእቲ ኢትዮጵያ ሃደሽደሽ ኣቢሉ፡ ካብ ሕዳይ ክሳብ መስሓሊት ኣስታት 100 ኪ.ሜ. ብምግስጋስ፡ ንሰውራ ኤርትራ ካብ መድረኽ ምርብራብ ናብ መድረኽ ስትራተጂያዊ መጥቃዕቲ ዘሰጋገረ ዓቢ ዓወት'ዩ ሓፊሱ።

ወርሒ መጋቢት ምስ ናቕፋ ዝተኣሳሰረ ታሪኽ ጥራይ ኣይኮነን ዘለዋ። እቲ ሓደ ካብ ዓበይቲ ውተሃደራዊ ዓወታት ህዝባዊ ሰራዊት ዝኾነ ምድምሳስ "ውቃው-እዝ" እውን ካብ 19-21 መጋቢት 1984 እዩ ተፈጺሙ። እዚ ቅድሚ 33 ዓመታት ዝተፈጸመ፡ ንህዝባዊ ሰራዊት ካብ መድረኽ ምክልኻል ናብ መድረኽ ጃላኑት ዘሰጋገረ ስርሒት ምድምሳስ 'ውቃው-እዝ"፡ ጀጋኑ ኤርትራውያን ተጋደልቲ፡ ኑቲ ኣብ ግንባር ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል፡ ካብ ቅሮራ ክሳብ ቀጣን ንኣስታት 100 ኪ.ሜ. ተዘርጊሑ፡ ድልዱል ዕርድታት ሃኒጹ፡ ን5 ዓመታት መመላእታ ሽግ ሰውራ ንምቕሃም፡ መግዛእቲ ንምውሓስ፡ ዝተረባረበ ሰራዊት ኢትዮጵያ፡ ካብ ዕርድታቱ ቦንቂሩ ብምውጻእ፡ ኣብ ውሽጢ 49 ሰዓታት፡ ምሉእ ብምሉእ ዘቃበጸሉ፡ ብውሕሉል ውተሃደራዊ ስልቲ፡ ብበርቃዊ ቕልጣፈኦን ስፍሓትን ሸፈንኦን ኣደናቒ ስርሒት እዩ ነይሩ።

ወርሒ መጋቢት ድሕሪ ናጽነት እውን ኣብ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ ተወሳኺ ቅያ መዝገባ ኢያ። ወርሒ መጋቢት እትዝከረሉ ናይ ድሕሪ ናጽነት ዝዓበየ ፍጻመ፡ እቲ ንወለዶ ገድሊ ተኪኡ፡ ሕድሪ ሃገር ዝተረከበ ኤርትራዊ መንእሰይ፡ ልኡላውነት ሃገሩ ክደፍር ንዝመጸ ወራሪ ሰራዊት ወያነ፡ ብመዳርግቲ ኣልቦ ጅግንነት ገጢሙ፡ ዓቢ ዓወት ዝሓፈሰሉ፡ ግጥም እግሪ መኸል እዩ። እዚ ቅድሚ 17 ዓመታት፡ ካብ 14 ክሳብ 16 መጋቢት 1999

ዝተኻየደ ውግእ እግሪ መኸል፡ ልዕሊ 10 ኣጋር ክፍላተ ሰራዊትን ኣማኢት ታንክታትን ወያነ፡ ብድሑር ስልቲ ውግእ፡ ኣብ ጸቢብ ቦታ ብተኸታታሊ ማዕበላት ዘጥቅዕሉ ብርቱዕ ውግእ እዩ ነይሩ። ድሕሪ ናይ ሳልስቲ መሪር ምርብራብ፡ ወራሪ ሰራዊት ወያነ ምሉእ ብምሉእ ተረፍሪፉ፡ ደሃይ ኩሎም ኣጽዋራት ምስ ሃጠመ ዝተጋህደ ውጽኢት ከኣ፡ ዓለም ብዓለሙ ዘስካሕክሓሉ መቕዘፍቲ ሰራዊት ወያነን መጋርያ ታንክንታትን ጥራይ ነበረ። ናይ 1999 ወርሒ መጋቢት እምበኣር፡ ጅግንነት ኤርትራውያን እናተወራረሰ ዝቕጽል ምዃኑ ዘመስከረት ወርሒ ኢያ።

በዚ ኣጋጣሚ ከዘኻኽሮ እንደሊ፡ ዓበይቲ ዓወታት ሓርነታዊ ቃልሲ፡ ዝተፈላለየ መሰናድኡታት እናተገበረሎም ይዝከሩን ብዙሕ ይጽሓፈሎምን እዩ። እቲ መቐጸልታ ናይዚ ታሪኽ'ዚ ዝኾነ ቅያታት ድሕሪ ናጽነት ግን፡ ክሳብ ሕጂ ብዙሕ ኣቓልቦ ዝተዋህቦ ኣይመስለንን እሞ፡ ከም ኣካል ናይቲ ዘሐኹበን ሃገራዊ ታሪኽናን ቅያታትናን፡ እናሻዕ እናተኸልዐ፡ ደሙቕ ዝኽሪ ዝገደፈሉ መሰናድኡታት ክዓለወሉ ዘድሊ ይመስለኒ።

ሓብሮም

“ከም ሰብ ልኡም ምኳን ንገዛእ ርእሰኻ’ውን ፍትሒ ኣይኮነን”

ኢንጅነር ሳባ ተኽስተ

ሳባ ተኽስተ ትበሃል። ብ2012 ካብ ማይ ነፍሒ (EIT) ብስቪላዊ ምህንድስና ትምህርታ ወዲኣ። ኣብ ዝተፈላለያ ትካላት ሃገርና ድማ በቲ ሞያ ሰሪሓ። ኤፍረም ሃብተጽዮን ንዓምዲ ሃብሮም ምስኣ ዝገበሮ ቃለ-መጠይቕ ይስዕብ፥

ክንላለየኪ?

ብ1990 ኣብ ዓሪርብ ተወሊደ። ድሕሪ ናጽነት ምስ ስድራይ ናብ ኣስመራ መጺአ። ክሳብ ካልኣይ ደረጃ ትምህርተይ ኣብ ኣስመራ፡ ማለት፡ መባእታ ኣብ ፊንላንድ ሚስዮንን ሳሊናን፡ ማእከላይ ደረጃ ኣብ ሓርበኛታት፡ ካልኣይ ደረጃ ኸኣ ኣብ ቤት ትምህርቲ ካልኣይ ደረጃ መድሃኒኣለም - ካቴድራል። ድሕሪኡ 12 ክፍሊ ምስ 20 ዙርያ ኣብ ሳዋ፡ ካብኡ ኸኣ ኣብ ማይ-ነፍሒ ብስቪል ኢንጅነሪን ተመሪቐ።

ኣብ ትምህርቲ ብቕዓትኪ ከመይ ነይሩ?

ኣብ ትምህርቲ ኣዝየ እግደስ ስለ ዝነበርኩ፡ ኣዝዩ ጽቡቕ ውጽኢት የመዝግብ ነይረ። ካብ መባእታ ኣትሒዘ ክሳብ ካልኣይ ደረጃ ብልጫ እናወሰድኩ እየ ወዲአየ። እንተኾነ፡ ደረጃ ብቕዓት ክበሃል እንከሎ ዝከኣለካ ምስራሕ ማለት እንድዩ፡ ክሳብ ብቕዓትካ ዘፍቅዶ ምስራሕ ስለ ዝኣምን ከኣ ብዝነበረኒ ዓቕሚ እሰርሕ ነይረ ዝበል መረዳእታ ኣለኒ። ደረጃይ ክዕቅና እንከለኹ ከንዲ’ቲ ዝግብኣኒ ሰሪሐዶ ኣይሰራሕኩን እናበልኩ እየ ምስ’ቲ ክገብሮ ዝግብኣኒ ዘጻጽር። ኣብ ትምህርቲ ክንደይ ቀዲሞምኒ፡ ክንደይ ቀዲመ ኣይብልን እየ። ካብ ቀደም ንነፍሰይ ምስ ካልኦት እናኣወዳደርኩ ኣይኮንኩን ዝርኢያ።

ከምዚ ዓይነት ኣጠማምታ ግን መእሰ ዝመጸ እዩ፡ ምስ ዓበኺ ድዩ ወይስ . .?

ኖኖ፡ ካብ ቀደመይ ከምኡ እየ ነይረ፡ ዋላ ንእሽተይ እንከለኹ።

ካበይ ይብጽሰ ትብሊ?

ኩሉ ግዜ ንዝረኸቦ ነገር ክዕቅና እንከለኹ፡ ይግብኣኒ ድዩ? ሰሪሐ ድየ? ዝግብኣኒ ነጥቢ ኣምጺአ ድየ? ኑበሰይከ ኣበይ ክትቅመጥ ይግብኣ ነይሩ? እናበልኩ እየ ክርኢያ ዝደሊ። ካብይ ዝበልጽ ሰብ፡ ዝቕድመኒ ሰብ እፈቱ’የ። እንተኾነ፡ ብናትካ ጌጋ ወይ ሕመቕ ንድሕሪት ትግተት እንተ’ሊኻ ንነፍስኻ ኢኻ ክትሓታ ዘለካ - ተቐዳሚ ክትብል የብልካን። ክትቅደም ዘይግብኣካ እንከሎ እንተ ተቐዳምካስ ምስ መን ትወዳደር ኣለኻ ማለት’ዩ? ናይ ካልኦት ሰባት ምንፋዕን ምሕማቕን ምሳኻ ዘተኣሳስር የብሉን። ኣብ’ቲ ናትካ ብቕዓት ምኹሳኻስ ኢኻ ክትኣምን ዘለካ። ኣብ ገዛና ኸኣ ወላድየይ ከምኡ እዮ ምሂሩና። ንኣብነት፡ ከረድኣና እንከሎ፡ “እንታይ ተማሂርኪ? እንታይ ሒዝኪ መጺእኪ?” እዩ ዝብለና እምበር ‘ኣብ ክላስኪ መን ቀዳማይ ወጺኡ? መን ቀዲሙኪ?’ ኣይብለናን እዩ ነይሩ።

ነፍስኺ ምስ መዛኑኺ ካብ ዘይኣወዳደርክያ ብቕዓት ትድልቢ ከም ዝነበርኪ ደኣ ብኸመይ ትፈልጢ ነይርኪ?

ኣብ ሓደ ደረጃ ትምህርቲ እትመሃሮ ካሪክለም ኣሎ። እቲ ጻዕሪ ኸኣ ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ደረጃ ንዝተዳለወ ካሪክለም ክትሕዞ፡ ክትርድኦ፡ ኣብ ውሽጥኻ ክተሰርጾ ... እዩ ብሓፈሻ። ዝኾነ ዝወሃብ ፈተና ወይ መርመራ ኸኣ ነዚ ንምዕቃን እዩ ዝወሃብ። ትምህርትኪ ምስ ገዛእ-ርእስኻ

ዝካየድ መስርሕ እዩ ኣብ መውዳእታ። ስለዚ፡ ብቐዓትካ ምስ ነፍሰኺ ምስ'ቲ ዘጸናዕካዮ፡ ዘሓዝካዮ፡ ኣብ'ቲ ክፍሊ ዝተዋህበካ፡ ... ኢኻ ትዕቅኖ'ምበር ቡቲ ካብኻ ዝፍዕ ወይ ዝሓምቕ ምዕቃን ዝስርሕ ኣይመስለንን። ንኣብነት፡ ኣብ ዝሓመቑ ተመሃሮ ዘለውዎ ቦታ፡ ቀዳማይ እንተደኣ ወጺእካ፡ ከምዚ ኣብ ዓዲ ዕወራት በዓል ሓደ ዓይኒ ይነግስ ዝበሃል ኣነ ንሩዕ'የ ወይ ብቑዕ'የ ክትብል ኣይትኽእልን ኢኻ። ንፍሰኻስ ምስ'ቲ ክትክዶ ዝግብኣ ዲኻ ክትርኢያ ዘለካ ወይስ ምስ'ቲ ካልእ ካብ ነፍስኻ ወጻኢ ዘሎ መለክዒታት? ዝብል ሕቶ ምምላስ እዩ እቲ ወሳኒ።

ኩሉ ግዜ ዘቐንኣካ መማህርቲ ግን ኣሎ፣ ኣይመስለክን?

ብፍላይ ቁልዓ ኳንካ ናይ ግድን ኣሎ። ብባህሪኡ ንሩዕ ሰብ፡ ከየጸገዐ ብቐሊሉ ትምህርቲ ዝርድኦ የጋጥመካ እዩ።

ብኸምዚ ምስ ነፍስኻ ክትወዳደር ኣለካ ዝብል መረዳእታ ክትርእዩያ እኽለኪ ንብሰኺ ከመይ ትግምግምያ? ኣብ ነፍሲወከፍ ደረጃ ትምህርቲ እቲ ክትሕዝዮ ዝበርኪ ዝደለ ብቕዓት ሒዝኪዶ ተጓዒዝኪ?

እቲ ጻዕሪ ንኸምኡ'ዩ ነይሩ። ሐዘ መጺአ ኢልካ ባዕልኻ ንፍሰኻ ምግላጽ ክቡድ ይብል እዩ። ከምዚን ከምዚን ፈሊጠ መጺአ ኢልካ ኣፍካ መሊእካ ክትገልጾ ኣይትኽእልን ትኸውን። ግን ዝከኣለካ ሰሪሕካ፡ ቡቲ ዘሎ መዐቀኒታት፡ ማለት፡ ፈተና ወይ ዝኾነ ካልእ ዕዮ፡ ክትርእዮ እንክለኻ ገለ ብቕዓት እናሓዝካ መጺአ ክትብልን ነፍስኻ ክትመዝንን ትኽእል ኢኻ። ደሓር ከኣ እናተዋህለለ ምስ ከደ ኣብ ማእከላይ ደረጃ ዝኣከብካዮ፡ ንኣብነት፡ ካልኣይ ደረጃ ምስ በጻሕካ ኢኻ እንታይ ከም ዝኣከብካ ትፈልጥ። ሳዋ ምስ ወረድካ ኸኣ ኣብ ካልኣይ ደረጃ እንታይ ኣኪብካ ነይርካ ትፈልጦ ማለት'ዩ። ኣብ መውዳእታስ ብውህሉል ነገር እዩ ዝመጽእ እብል።

እሞ ኣዋህሊለ ዶ ትብሊ?

ቡቲ ዝበጻሕካዮ ደረጃ ምስ ረኣኻዮ፡ "እወ" ክትብል ትኽእል። እቲ ዝቖጸለ መድረኻት ፍልጠት እንተ ዘይሓዲሱካ ወይ እንተ ዘይከበደካ ኣብ ማስመር ኣለኻ ማለት'ዩ።

ናይ ሳዋ ተመኩሮ ከመይ ትገልጾዮ?

ንሳዋ እንታይ ክትብላ ትኽእል? ካብ ስድራ ርሒቕካ ስለ ዝኾነ እቲ ናብራ ክቡድ ይብል እዩ። ምስ እትሰከሞ ምሉእ ሓላፍነት ነፍስኻ ይኹን እቲ ትፍተኖ ወሳኒ ናይ ማትሪክ ፈተና ቅሩብ ክቡድ ይብል እዩ። ግን እቲ ኣቓዲምካ ክተዋህልሎ ዘጸናሕካ ኣብኡ ኢኻ ናይ ብሓቂ ትፍተኖ። ሽዑ'ዩ እንታይ ሒዝካ ከም ዝመጻእካ ዝርድኣካ፣ ኣብኡ፣ ኣብ ውሽጢ ሓደ ዓመት ቅድም ዘይነበረ ርእይ ለውጢ ከምጽእ እኽእል'የ ክትብል ኣይትኽእልን። ኣብኡ ክትገብሮ እትኽእል ንዘለካ ጽቡቕ ገይርካ ከተንጸባርቖ ምኽኣል እዩ። ኩሉ'ቲ ዝሓለፈካ ኣብ ሓደ ዓመት ክትእክቦ ግን ኣይከኣልን'ዩ።

ብተወሳኺ፡ እቲ ከባቢ ንዓኻ ሓድሽ ብምዃኑ፡ ናይ ክሊማን ቦታን ብድሆታት ኣለዎ። ሕማቕ ነይሩ ማለት ዘይኮነ እቲ ብድሆታት ምስ ዕድመኻ፡ ምስቲ ቀብጠርጠር ክትብሎ ዘጸናሕካ. . . ኣብቲ መጀመርታ ቅሩብ ቀጨውጨው ክብለካ ይኽእል'ዩ። ብሓጺሩ ሳዋ እንተ ወሪድካስ ብድሕሪኡ ዓለም ኖርማል ኢያ ማለት'ዩ። ብዙሕ ነገር ኢኻ ትኸስብ፡ ትዓቢ፡ ትምኩር፡ ትበስል፡ . . . ኣብ ሳዋ።

ካብ ሳዋ ከይወጻእና ማትሪክ ከመይ ነይሩ? ድምር ናይቲ ዝተሓለፈ ተመኩሮ ከመይ ተፈቲኑ?

ማትሪክ ጽቡቕ ነይሩ። ክንዲ'ቲ ዝሓሰብክዎ ኣይኮነን ግን ዓገብ እዩ ዝብል።

ናይ ኮለጅ ተመኩሮ ዝያዳ ይምዝን እዩ። ምኽንያቱ ድምር ናይ'ቲ ኹሉ ቅድሚኡ ዝተሓለፈ ዝጠምር ስለ ዝኾነን ንመጻኢ ህይወትካ ዘናብረካ ሞያ እተጥርየሉ ብምዃኑን። ናይ ኮለጅ ተመኩሮ ከመይ ይመስል? ሲቪላዊ ምህንድስና ከተጽንዒ ዝደረኸኪ ኸ እንታይ እዩ?

ማይ-ነፍሒ ምስ ኣተኹ ሲቪላዊ ምህንድስና እየ መሪጸ። ነቲ መጠንሰኡ ናይ ስነ-ጥንቲ (archelogy) ዝንባለ ስለ ዝነበረኒ እዩ። ንእሽተይ እንከለኹ ዝርእዮ ዝነበርኩ ኣብ ዝተፈላለያ ሃገራት ይኹን ኣብ ሃገርና ዘሎ ጥንታዊ ኣሰራርሓ ከም ናይ ግብጺ ሃረማት፡ ኣብ ሃገርና ኸኣ ናይ በዓል መጠራ፡ ቈሓይቶ ጥንታዊ ቅርስታት፡ ... ይምስጠኒ ነይሩ። ስለዚ እምበኣር እቲ ምስ ቅርጺ ኣሰራርሓ፡ ህንጻታት፡ ... ዝተተሓሓዘ ዝንባለ፡ ኣብ'ቲ ኣብ ሳዋ ሞያ ዝመረጽናሉ እዋን፡ ኣብቲ ምርጫ ስነ-ጥንቲ ስለ ዘይነበረ፡ እቲ ካብ ምህንድስና ምስ ህንጻ ዝቐረበ ሲቪላዊ ምህንድስና መሪጸ።

እቲ ናይ ኮለጅ ተመኩሮ ብሓፈሻ ቀሊል ዘይኮነስ በዓኒ እዩ ነይሩ። ስራሕ፡ ጻዕሪ፡ ድኻም ይሓትት ነይሩ። ኣብ መውዳእታ ግን ፈሊጥካ፡ በሊሕካ ስለ ትወጽእ ኑቲ ብድሆ ኣይትጸልኣን ኢኻ። ማለትሲ ዋጋኡ እዩ ትብል።

ድሕሪ ማይ ነፍሒ ኸ?

ትምህርቲ ወዲአ ዝብል ዓሻ ጥራይ እዩ። ትምህርቲ ኣይውዳእን እዩ፡ መልክዑ ክቕይር ይኽእል፡ መሲሉካ ከተዕምቖ ትኽእል፡ ወይ ከኣ ካብቲ ዝተመሃርካዮ ምትእስሳር ዘይብሉ ዝንባለታት'ውን ከተሕድር ትኽእል ኢኻ። ትምህርቲ፡ ቤት ትምህርቲ ብምእታው ጥራይ ዘይኮነ ብምንባብ፡ ነፍስኻ ብምምኳር፡ ሓሳባት ብምምንጫው፡ . . . ንኣእምሮኻ ንቕድሚት ትደፍኦ ኢኻ። ብርግጽ ኣብዚ ዘለኹዎ ጥራይ ደው ክብል ዝኾነ ይኹን ድሌት የብለይን፡ ክቕጽል'የ ዝደሊ። መልክዑ ከመይ ክኸውን'ዩ ግን ብሕጂ ዝርኦ'ዩ።

ሞያ ክትቅይሪ ትሓስቢ ዲኺ?

ምቕያር ኣይኮነን። ግን ምስ ኣከባቢ ዝተተሓሓዘ ናይ ምህንድስና ስራሕ፡ ንኣብነት ምስ ማይ፡ ከጽንዕ ደስ ይብለኒ እዩ። እንተ ቐየርኩስ ኣብቲ ዓንኬል ሲቪላዊ ምህንድስና እዩ።

ኣብ ዓውዲ ምህንድስና ዝጥፉ ዝበዝሑ ኣወዳት ይመስሉ። ኑቲ ዓውዲ ብጠዚሒ ዝመርጽዎ'ውን ንሶም እዮም። ትዕዝብትኺ እንታይ እዩ?

ንሕና ናብ ማይ ነፍሒ ዝኣተናሉ ቀጽርና ውሑድ እዩ ነይሩ። ካብኡ'ውን ቅድሚና ግን ንሕና ንሓይሽ። ንሕና ኣባላት 20 ዙርያ፡ ንኣብነት፡ ኣብ መንጎ 56 ዝኾኑ ኣወዳት ኣርባዕተ ኣዋልድ ጥራይ ኢና ነይርና። 20 ዙርያን 19 ዙርያን ብሓደ ምስ ተሓወስና

ኸኣ ጠቕላላ ቍጽሪ ተመሃሮ 110 ኣብሉ ዝነበረ 6 ኣዋልድ ጥራይ ነይርና። ኣብ 19 ዙርያ ካልተ ኣዋልድ ጥራይ እየን ሲቪላዊ ምህንድስና መሪጸን። ካብዘን ቅድሚና ዝነበራ፣ ብኣዝዩ ውሱን ቍጽሪ ይኹን ደኣ'ምበር ንሕና ንሓይሽ፣ ካባና ኸኣ እተን ድሕሬና ዝነበራ ይበዝሓ፣ እቲ ቍጽሪ እና ወሰኸ'ዩ ከይዱ። ብሓፈሻ ግን ካብዘን ኣብ ምህንድስና - ሲቪላዊ፣ መካኒካዊ፣ ኤለትሪካዊ - ዝኣትዋ እተን ኣብ ስነ-ፍልጠት ኮምፕዩተር ኩነ ካልኦት ዓውዲታት ዝኣትዋ ኣዝዩን ይበዝሓ።

እንታይ እዩ እቲ ምኽንያት ትብሊ? ክብደት ዶ ይኸውን?

ክብደት ናይ ኣእምሮ ኣይኮነን፣ እቲ ክብደት ኣብ መረዳእታ እዩ። ንሞያ ምህንድስና ብሓፈሻ ምስ ኣብ ጸሓይን ንፋስን ምውዓል፣ ክብደት ዘለዎ ኣድካሚ ስራሕ ገርካ ዝርአ መረዳእታ ኣሎ። ስለዚ ምስ ጓል ኣይከይድን'ዩ ይብሃል። ኣብዚ እቲ ኣእምሮ ኣይኮነን ከምኡ ዝብል፣ እቲ ኣብ ልዕሊ ምህንድስና ዘሎ ማሕበራዊ መረዳእታ እዩ። ስለዚ ኮምፕዩተር ኢንጂነሪን ዝኣትዋ ኣዋልድ ምብዛሐን ምስ ሕመቕ ወይ ድኻም ዘይኮነ ምስ ናይ ዲጂታዊ ሰውራ ናይ ዘመንና ዝተተሓሓዘ እዩ። እዚ ኣብቲ'ዚ ብዙሓት ኣዋልድ ኣብ ኢንጂነሪን ከም ዘለዋ ንምርዳእ እዩ።

ጉዳይ ደቀንስትዮ ካብ ኣልዒልና፣ ተሳትፎ/ተወዳድርነት ደቀንስትዮ ካብ ደረጃ ናብ ደረጃ ትምህርቲ እናጉደለ እዩ ዝኸይድ ዝብል መረዳእታ ኣሎ። ብፍላይ ኣብ መጀኢታን ማእከላይን ደረጃ ልዑል ተወዳድርነት የርእያ

እየን። ብድሕሪኡ ግን እቲ ተወዳድርነት ይጉድል'ዩ። እንታይ እዩ ርእይቶኺ?

ኩሉ ግዜ ናብቲ ሕብረተሰብ እንዲኻ ትምለስ፣ እቲ ሕብረተሰብ ኣብ ጉዳይ ደቀንስትዮ ዘለዎ መረዳእታ እዩ። ብፍላይ ኣብ መጀኢታን ማእከላይን እቲ ዓብላሊ ውጽኢት ናይ ደቀንስትዮ እዩ። ኣብዚ ኩሉ'ቲ ህይወት ሓደ እዩ። ብሓደ ትጻወት፣ ብሓደ ትውዕል። ኣብ ካልኣይ ደረጃ ምስ ተበጽሐ ግን ዕድመ ምስ ወሰኸ፣ "ጓል ስለ ዝኾንኪ ከምዚ ክትገብሪ ወይ ክትኮኒ ኣለኪ" ዝብሃል ምታእትታው ኣብ ህይወት እታ ጓለንስተይቲ ይመጽእ። ኣብ ገዛኻ ከቢኺ ንእግረ-መንገድኻ እትመሃሮ እዩ። ጓል ኢኺ'ሞ ዓው ኢልኪ ኣይትዛረቢ፣ ዝብል ንኣብነት፣ ኑቲ ኣብ መጀኢታ 'ኣነ መምህር! ኣነ መምህር!' ትብሎ ዝነበረት ኣብቲ ዝቕጽል ዕቃቤታት ክተርኢ ትጀምር። ምኽንያቱ ኣብ ቅድሚ ሰብ ኣይዝረብን'ዩ ዓው ኢልካ ኣይስሓቕን'ዩ' ዝብሉ ንንጽህና ኣተሓሳስባኣን ኣእምሮኣን ዝጻጹ እናኾኑ ይኸይዱ። ኣብ ገለ ገለ ኸኣ እቲ ምግዛስ ልዕሊ ዓቕን እዩ። ብንእሽቶኣ ትምርያ፣ ካልእ ሓላፍነት ትስከም፣ ትምህርቲ እንታይ ክገብረልኪ'ዩ ትብሃል፣ ስራሕ ገዛ ንዓኣ ይግደፍ፣ ወዘተ.። ኩሉ ስድራ ሓደ ስለ ዘይኮኑ እተን ውጽእ ኢለን ዝቕጽላን ዝዕወታን እተን ምሉእ ደገፍ ናይ ስድራ ዘለወን እየን። ኣነን ኣሕዋተይን ንኣብነት ዕዉታት ንኽንከውን ኣደና ኣብ ገዛ ዝገበረቶ መስዋእቲ መዳርግቲ የብሉን።

ዝ ጉዳይ'ዚ ኣብ መቓን ግዜ ኣእቲኻ'ውን ምርኣዩ ኣገዳሲ እዩ። እዚ ጉዳይ ቅድሚ ዒስራ ወይ ዓሰርተ ዓመት ንኣብነት ዝገደደ እዩ ነይሩ። እቲ ጽልዋ ጌና ከም ዘሎ ንምጥቃስ እንተ ዘይኮይኑ፣ እቲ ተሳትፎ ሕጂ ኣዝዩ ዝሓሸ እዩ። ቍጽሪ ናይተን ኣብ ኮለጃት ዝኣትዋ ዘለዋ'ውን ልዑል እዩ። እዚ ኸኣ ኣብ ኣተሓሳስባና እናተቐየርና ንኸይድ ከም ዘለና ዝርኢ እዩ።

ናብ ሞያኺ ክንምለስ፣ ትምህርቲ ምህንድስና ከመይ ተዛዚሙ?

ጸቡቕ'ዩ ተዛዚሙ። ከም ሞያ ምስ ሓዝካዮ ነእምሮኻ ተሰርሖ፣ ኣብ መጻኢ ክሰርሓሉ እየ፣ ክነብረሉ እየ ኢልካ ስለ ትሕዞ ክትርዳእ ክእለት ከተጥሪ ትጽዕር። ምስኡ ኸኣ ዕድመ ናይ ምውሳኽ ጉዳይ ስለ ዘሎ እቲ ኣተሓሳስባ እናተቐየረ እዩ ዝኸይድ። ኩሉ'ዚ ኣወሃሂድካ እንተ ርኢኻዮ ውጽኢታዊ እዩ ነይሩ።

ህይወት ድሕሪ ምረቓ ከመይ ነይሩ? እቲ ናይ ስራሕ ወይ ተግባር ዓለም ከመይ ጸኒሐኪ?

ተመሃራይ ኴንካን ኣብ ስራሕ ዓለም ኣቲኻን ሓደ ኣይኮነን እንደዩ። ከምቲ ኣብ ትምህርቲ መምህር ዘድልየካ ኣብ ስራሕ ከኣ ኣርኣያ ዝኾነካ የድልየካ እዩ። ውሳኔታት ምውሳድ እንደዩ ምህንድስና፣ ብፍላይ ሲቪላዊ ምህንድስና ዓቢ ባጀት ዝወጾ ስራሕ ብምዃኑን ናይ ድሕነት ሕቶ ዘለዎን ምስ ህይወት ሰባት ዝተሓሓዘ ስለ ዝኾነ ብዕቱብ እዩ ዝተሓዝ። እቲ ኣቓዲሙ ተመኩሮ ኣጥርዩ ዝጸንሐ ሰብ ክምህረካ፣ ኣንፈት ክርእየካ የድልየካ። ከምዚ ዓይነት ደገፍ እንተ ዘይረኸብካ ኣብቲ ሞያ ቀልጢፍካ ክትምዕብል ኣይክኣልን'ዩ። ካብ

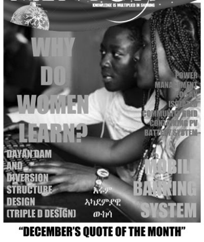

JANUARY'S QUOTE OF THE MONTH

MENTOR
KNOWLEDGE MULTIPLIES IN SHARING
Knowledge
multiplies in
SHARING
facebook/ Eritrean Scientific Group
eriscigroup@gmail.com

ትምህርቲ ወጻኢ ኢልካ ባዕልኻ ክትውስን ወይ ክትትግብር ይኸብደካ እዩ። ኣቐዲሙ ብጕብሪ ምስቲ ሞያ ዘላልየካ ትደሊ። እቲ ኣብ ኮሌጅ ብክልሰ-ሓሳብ እትመሃሮ፡ ኣብ ግብሪ ክውዕል እንከሎ ፍልይ ዝበለ እዩ። ስለዚ፡ ዝኣልየካን ዘላልየካን ትደሊ። ብሓፈሻ እቲ ናይ ድሕረ-ምረቓ ዝተመደብናዮ ናይ ስራሕ ቦታ ዓብይቲ ኢንጂነራት ስለ ዝነበሩ ብዙሕ ዝተመኩሮናሉን እዩ ነይሩ።

ኣበየናይ ትካል ማለትካ’ዩ?

መጀመርታ ሽዱሽተ ወርሒ ኣብ ኩባንያ ህንጻ ሰገን እየ ሰሪሔ፡ ብድሕሪኡ ኸኣ ኣብ ጀዴክ። ዓበይትን ጸቡቕ ናይ ምትሕብባር ባህሊ ዝነበሮምን ኢንጂነራት እዮም ነይሮም። ስለዚ፡ ኣርኣያ ዝኾኑና ኣይሰኣናን። ኣነ ኣብቲ ናይ ኢንጂነሪን ሞያይ ሓደ ዓቢ ጥቕሚ እየ ዝብሎ ዘለኹ። ምኽንያቱ ኣብኡ ኢኻ ኢንጂነር ትብሃል እምበር ኣብ ክፍሊ ኣይኮንካን።

ካብዚ ወጺኡ ኣብ ምንታይ ትነጥፊ? ብዛዕባ ሞያውያን ተዛልውዎ ዘለኹም Mentor ዝብል ኣብ ፈይስቡክ ክዝርጋሕ ዝጸንሐ ሞያዊ መጽሔት ገለ በልና?

እቲ ሓሳብ ካብ ማይ ነፍሒ ክንወጽእ እንከለና ተኣኪብና እናዕለልና እዩ መጺኡ። ካብ ካልኣይ ደረጃ ክትመጽእ እንከለኻ፡ ካብ ማይ ነፍሒ ክትወጽእ እንከለኻ ድሕሪ ጥርኑፍ ጉዕዞ እዩ። ኣብቲ ኮሌጅ’ውን በብዓወደ-ትምህርቱ ፋሕ ኢኻ ትብል - ዋላ’ኳ ናይ ምርኻብ ዕድል እንተ’ሎ። ካብ ኮሌጅ ምስ ወጻእካ ግን እቲ ናይ ስራሕ ዓለም ካልእ ዓለም እዩ። በቢቲ ዝተመደብካዮ ፋሕ ኢኻ ትብል። ኣብ ከምዚ ኩነታት ዝመጸ ሓሳብ፡ ኣብቲ ኮሌጅ ኣብ ዝተፈላለየ ዓውዲ ብዙሕ ኣእምሮ ብሓደ ነይሩ’ዩ። ካብኡ ምስ ወጸ ግን መራኸቢ፡ ሞያዊ ፍልጠት ዝለዋወጠሉ መድረኽ የብሉን። ስለዚ፡ ኣብ ፈይስቡክ ሓደ ናይ ምርኻብ ገጽ ዘይንኸፍት ዝብል ሓሳብ ኣበጊሱ። ኣብ ዘለናዮ ቦታ ኴንና እንራኸበሉ መንገዲ ማለት’ዩ። ስለዚ መጀመርታ እታ Eritrean Scientific Society እያ ተመስሪታ። ብድሕሪኡ፡ እቲ ተመሃሮ እንከለና ደዩ ብድሕሪኡ ዝፈረየ በበዓውዱ ኣገዳሲ ፍሉይ ሞያዊ ስራሓት ዝቐርበሉ መንገዲ የድልየና ነይሩ። ንዚ ኣብ ዝተፈላለየ ዓውዲ ዝፈረየ ስራሓት ብሕጽር ዝበለ ኣገባብ ዝላለየሉ መደብ ዘይንገብር ኢልና ኸኣ ነታ መጽሔት ኣብ ፈይስቡክ ጀሚርናያ፡ ጸቡቕ ተቐባልነት ድማ ረኺባ። ምኽንያቱ ኣብ ብዙሓት መንእሰያት ከምዚ ዝኣመሰለ ዓቕሚ’ኳ ኣሎ ደኣ ዝብል ኣድናቖት እዩ ፈጢሩ።

ብሓጺሩ ዕላማ ናይታ መጽሔት ዘሎ ሞያዊ ብቕዓት ንሓድሕዱ ዝላለየሉን ዝደናነቐሉን ባይታ ምፍጣር እዩ። ብኡ መንገዲ ድማ ተመሳሳሊ ብሉጽ ስራሕ ምስራሕ። እዚ ኑቲ ኣብ ትምህርቲ ዘሎ መንእሰይ ሞያዊ ክብሪ ወይ ፍቕሪ ንኸሕድር ከተባብዖ’ውን ይኽእል’ዩ። ዝኾነ ሰብ ሓደ ሞያ ምስ ኣጥረየ ብቐጻሊ ስራሕን ጻዕርን እዩ ብቑዕ ዝኸውን። ስለዚ፡ እቲ ዘፍረዮ ብቑዕ ስራሕ ናብ መዘኑኡ እናኣመሓላለፈ ሞያዊ ፍቕሪ ንምኽዕባት እዩ መደብና። እዚ መድረኽ ንዝኾነ ክፍቱፍ ዝደለየ ሰብ ክፉት እዩ። ኣብ ኢ-መይል ከኣ eriscigroup@gmail.com ኢሎም ርእይቶ ክጽሕፉልናን ከላልይዎ ዝደልዩ ፕሮጀክት ክሰዱልናን ይኽእሉ’ዮም።

ኣብ ከመይ ደረጃ ኣላ ሕጂ?

እታ መጽሔት ዲጂታል እንድያ፡ ኣብ ፈይስቡክ ከኣ’ያ ክትዝርጋሕ ጸኒሓ። ቀዳመይቲ ሕታም ኣብ ጥቅምቲ 2016 እያ ወጺኣ፡ ካብኡ ንነጀው ከኣ ኣርባዕተ በጺሕና ኣሎና። ክሳብ ሕጂ ኣብ ፈይስቡክ ኢና ክንዝርግሓ ጸኒሕና። ኣብዚ ቀረባ እዋን ግን ኣብ ትሕቲ ጽላል ሃማመተኤ ብምዃን ኣብ መርበብ ሓበሬታ መንእሰይ (Eriyouth.org) ትዝርጋሕ ኣላ።

ትሕዝቶኣ ኣብ ምንታይ ዘተኩረ እዩ? እንታይ’ዩ እቲ ክሳብ ሕጂ ኣቕሪብኩሞ ዘለኹም?

ዝበዝሑ ኣብ ኮሌጅ ዝተሰርሑ ስራሓት እዮም ዝቐርቡ። ኑቲ ኣብ ኮሌጅ ብክልሰ-ሓሳባዊ መንገዲ ዝቐረበ ስራሓት ንምዕባዩን ምልላዩን ዝዓለመ እዩ። ብክልሰ-ሓሳብ ዝቐረበ ዝበለጸ ንድፊ ኢና ነቕርብ። እዚ ድማ ግዜ ምስ ረኸበ ናብ ግብሪ ክትርጎም ዝኽእል እዩ። ብቐንዱ ግን ተመኩሮ ናብ ዝቐጽሉ ተመሃሮ ንምትሕልላፍ ዝዓለመ’ውን እዩ። እቲ ሓደ ተመሃራይ ዝሓለፎ ብድሆታትን ዕድላትን ኑቲ ዝስዕብ ተመሃራይ መምሃሪ ክኾኖ ይኽእል’ዩ ዝብል እምነት ኣሎና። ኩሉ’ቲ ቅድሚኻ ዝሰርሐ ሰብ ዝተኸተሎ ኣገባብ ኩነ ዝሓለፎ ተመኩሮ ብቐሊሉ ክትረኽቦ ድማ ትኽእል። ስለዚ ኣብ መንገዶ ተመሃሮ ሓደ ናይ ሞያ መርበብ ንሃንጽ ኣለና ማለት እዩ።

እዚ ጸቡቕ ኣብኡ ናይ ድሕረ-ምረቓ ተመኩሮን ምልውዋጥ ፍልጠትን እዩ። ብዙሓት መንእሰያት ግን ኣለዉ ኮሌጅ ምውዳእ ጥራይ መወዳእታ ናይቲ ጉዕዞ ዝመስሎም። ኣብዚ እንታይ ርእይቶ ኣለኪ?

ኣብ ህይወት ሓንቲ በይና ቅንዕቲ መንገዲ የላን እንድያ። እዚኣ’ያ ቅንዕቲ መንገዲ’ሞ በዚኣ ጥራይ እዩ ዝኽየድ ክበሃል ኣይከኣልን’ዩ። ኩሉ ሰብ ዘዘንባለኡን ተተውህቦኡን ኣለዎ፡ ከመይ ተለልዮ እዩ እቲ ሕቶ። ከምዚ ክገብር ኣለዎ፡ ከምዚ ክገብር የብሉን ዘይኮነ፡ እቲ መንእሰይ ሓደ ነገር ክቕበል ኣለዎ። ካብ ዘለኻዮ ክትንቀሳቐስ ክትክእል ኣለካ ዝብል መተከል። ከምቲ ማርቲን ሉተር ኪንግ ጁንዮር ዝበሎ፡ “ክትነፍሪ ዓቕሚ እንተ ዘይብልካ ጎየ በል፡ ጎየ ክትብል ዓቕሚ እንተ ዘይብልካ ኸኣ ፍሕኹ በል። ኩሉ ግዜስ ክትንቀሳቐስ ኣለካ”። እቲ ግበር እዚ ግበር ዘይኮነስ፡ ኩሉ ግዜ ክትሰጉም ኣለካ። ለውጢ ናይ ምርኣይ ድሌት ክህሉካ ኣለዎ። ከም ሰብ ልኡም ኴንካ ደው ምባል ግን ቀዳማይ ነገር ንዕፍሽኻ ፍትሒ’ውን ኣይኮነን።

ድሕሪ’ዚ ኩሉ ሞያዊ ተጋዳሎት፡ ሓደ መዓልቲ ኣብ ኤርትራ ተተኺሉ ክርአዮ ኣሎኒ ኢልኪ እትሓልምዮ ዝሓሰብክዮ ናይ ምህንድስና ስራሕ ኣሎዶ?

ኣብ ኮሌጅ ከለና ዝሰራሕናያ “ናይ ሽዳ ቤተ-መዘክር” ነይራ። ሓንቲ ካብቶም ኑቲ ስራሕ ዝከደፉ እያ ነይራ። ከም ሓደ ስራሕ ምህንድስና ክርእዮ ዝደሊ - ኣብ ኣስመራ ደዩ ኣብ ዝኾነ መሬት ኤርትራ - ከኣ ንሳ እያ። ንሳ ከም ሓወልቲ ናይ ገድሊን ኣካል ታሪኽ ኤርትራን ክትከውን ክርእያ ምደለኹ።

ሓሳብ ልብኺ የስምረልኪ፡ የቐንየለልና ኢንጅነር ሳባ!

ኣካዳሚ

ቀለልቲ ኣገባባት መጽናዕቲ

ጀሚላ ሰዒድ

ንመጽናዕቲ ተኪኣ ከተንፍዓካ እትኽእል ካልእ ጥበብ የላን። ዝኾነ ተማሃራይ ተማሃራይ ዘብሎ ንኽመሃር ዝገብሮ ቃልሲ እዩ። ዝበዝሐ ተማሃራይ ብርግጽ የጽንዕ እዩ። ግን ከኣ ኩሉ ዘጽንዐ ዕውት ኣይኩነን። ገለ ኸኣ ብኸመይ ከም ዘጽንዕ ኣይፈልጥን ይኸውን። ኩሉ ሰብ ሓደ ኣይኩነን። ስለዚ ዝተፈላለየ ኣገባብ ኣሰራርሓ ኣሎዎ። እዘን ዝስዕባ ነጥቢታት ኣብቲ እንጥቀመሉ ዘለና ኣገባባ ኣጸናንዓ ክሕግዛ ዝኽእላ እየን።

- ኣብ ክፍሊ ዝተማሃርናዮ ትምህርቲ ካብ ዝኸሪና ከይሃሰሰ እንከሎ ብውዕዩ ኣብ ገዛ ምስ ኣተና ንድገሞ።

- ሓደ ጎቦ ብሓንሳብ ከነፍርሶ ኣይከኣለናን ይኸውን'ዩ፣ ጎቦ ግን ከነፍርስ ንኽእል ኢና - ብብንእሸተይ እናኲዓትና። ኩሉ ዝተማሃርናዮ ምዕራፋት ኣብ ድሮ ፈተና ከንጽንዖ ኣይንፈትን። ብብመዓልቱ ብመደብ ከነጽንዖ ይግባእ።

- መጽናዕቲ ቅድሚ ምጅማርካ መጽሓፍካ፣ ኖት ዝሓዝካሉን ናይ ዕዮታትን ጥራዝካ፣ መሕሰቢኻን ካልእ ዘድሊየካ ነገራትን ቀርብ።

- ንመጽናዕቲ ምቹእ ዝኾነ ቦታ ምርጽ። ጽምው ዝበለን እኹል ብርሃን ዘሎዎ፣ ካብ ዓራትና ወጻኢ ክኸውን ይምርጽ።

- በቲ ኣገዳሲ እንብሎ ሓበሬታ መጽናዕትና ንጀምር። ኣብ ግዜ መግለጺ ይኹን ካልእ እንረኽቦ ኣገዳሲ ሓበሬታ ኮቲ ክንመሃሮ ዝወዓልና ዘዘክረና እንተ ኾይኑ ብእኡ ክንጅምር ሓጋዚ እዩ።

- ገለ ኣርእስቲታት ኣዝዮም ዓጸቕቲ ክኾኑ ይኽእሉ እዮም። ኩሉ ብሓንሳብ ኣዳቒቕና ዘይፈለጥናዮ ኣይንበል። ቅድም ሓፈሻዊ መልእኽቲ ንፍለጥ። ሽዑ ናብ ዝደቀቐ መረዳእታ ክንወርድ ኣይጽግመናን እዩ።

- ኣብ ክፍሊ ኖት ምሓዝ ንሃልኪ መጽናዕቲና የጉድሎ እዩ። እና'ጽናዕና እቶም ኣገደስቲ ኣምራት ጸሚቑና ክንሕዞም ኣገዳሲ እዩ።

- ካብ መጽናዕቲና ጸጺሕና ከነዕርፍ ኣገዳሲ እዩ። ምኽንያቱ ኣእምሮና እቲ ኣብ መጀመርታን መወዳእታን ዘንበብናዮ፣ ዝያዳ እቲ ኣብ ሞንጎ ዘሎ ዘጽናዕናዮ እዩ ዝዕቅቦ።

- ገለ ሰብ ድሕሪ ፈተና ዘጽንዑዎ ዘይዝክሩ ተማሃሮ ይገጥሙኹም ይኾኑ እዮም። ካብዚኦም እቶም ዝበዝሑ ኣብ ድሮ ፈተና ብሓንሳብ ኣብዚሖም ዘጽንዑ እዮም። ዝበዝሑ ዝፋዓት ዝብሃሉ ተማሃሮ ኸኣ ናይ ዓሚ ዝተማሃሩዎ ክዝክሩዎ ይገጥሙና እዮም። ዝበዝሑ ካብዚኦም

ብብግዜኡ ዘጽንዑ ዝነበሩ እዮም። እቲ ብብመዓልቲ እነጽንዖ ቀስ ኢሉ ዝኣቱን ድሕሪ ነዊሕ እዋን ተዘካሪን እዩ። እቲ ዳም-ዳም ኢልና ነጽንዖ ግን ድሕሪ ፈተና ጠፋኣይ እዩ።

- እነጽንዖ ዘለና ምዕራፋት ንርደኦ ምህላውና ነረጋግጽ። ኣንቢብና ክንዝክሮ ንኽእል እንተ ኳይና ጥራይ ኣይንፈትን። ብግቡእ እንተ ተረዲእናዮ ምዝካሩ ኣይከብድን እዩ።

- ንጉጅለ ከነጽዕ እንተ መሪጽና፣ ንፈተና ብጥንቃቐ ዝጥምቱዎን ዝሕልውዎን፣ ኣጽኒዖም ክበጽሑዎ ዝደልዩ ሓደ ዝጭበጥ ራኢ ዘሎዎም ክኾኑ ይምረጽ።

- ዝሑል ሙዚቃ ምስማዕ ንናይ መጽናዕቲ ስልቻው ከጉድል ይኽእል እዩ።

- ከነጽንዕ ዝምችኣና ግዜ ክነልልዮ ይግባእ። ገለ ለይቲ ተንሲኦ ከጽንዕ እንከሎ፣ ገለ ኸኣ ለይቲ ከጽንዕ ኣይክእል እዩ። ስለዚ ከተጽንዕ ዝምችኣካ ግዜ ብግዜ ቀትሪን ለይቲን ኣለሊኻ ምፍላጥ የድሊ።

“ጸዓር!” መረብረብ ምኽሪ

“ድሕሪ ናጽነትን ፍትሒን እቲ ኣዝዩ ኣገዳሲ ዕዮ ትምህርቲ እዩ። ብዘይ ትምህርቲ ናጽነት ኮነ ፍትሒ ንዘልኣለም ክቈማ ኣይክእላን።”
James A. Garfield

መም. ስተላ መሓረና

“ጸዓር!” ካብ ብዙሕ ሰብ ቀልጢፍካ እትረኽቦ ምኽሪ እዩ። ከይጸዓርካ ኣይኮነንዶ ትደልዮ፡ መሰረታዊ ዘድሊየካ ነገራት ክትረኽብ ኣይክኣልን እዩ። ኣብዛ መሬት ዝርከብ ኩሉ ፍጡር ከይጸዓረ ክነብር ዝኽእል የለን። ኩሉ ንኽነብር ዘድልዩዎ መሰረታዊ ጠለባት መግቢ፡ ማይን ኣየርን ብኸንቱ ዝረኽቦም የለን። ኣዕዋፍ ካብ ሓደ ጫፍ ዋልታ ናብቲ ካልእ ጫፉ ዋልታ ይበርሩ፣ ሰብ ንዓለም ወሻጢጣን ሳዕላን እናበርበሩ ይዞሩ፣ ... ወዘተ። ሰብ ካብዚ ናይ ጻዕሪ ጽሕፍቶ ዝርሕቅ ኣይኮነን። ክጽዕር እንከሎ ኸኣ ብብደረጃኡ ይጽዕር። ኣቦ ናይ ኣቦ፡ ኣደ ናይ ኣደ፡ ወሉድ ከኣ ናይ ወልድ ጻዕሪ የካይድ። ህይወት ድማ ብኸፆምኡ ትቕጽል። ንሕና ተማሃሮ ኸኣ ኩሉ ግዜ ናትና ወሀብ ጻዕሪ ኣብ ትምህርቲና ዝዘጠጠ ይኸውን። ዝበዝሕና ምሉእ ግዜና ንትምህርቲ ንህቦ ንኸውን። ገለ'ውን ጾር ስድራና ተማቒልና ንምሃር ንህሉ። እቲ ኹይኑ እቲ ግን ንኽነዕውት ክንጽዕር ከም ዘለና ዘየማትእ ነገር'ዩ። እቲ ክፋዕ ክብርትፅን ብሉጽ ክኸውንን ዝበህግ ሰብ፡ ንዘተፈላለዩ ሜላታት ኣጸናንዓን ምስትምሃርን ይፍትሽ እኸውን። ሰር ኩሉ ብርትዐን መንፍዓትን ጻዕሪ እዩ። ስለዝኾነ “ዝጸዓረ ይዕወት!” እንብል፣ ስለዝኾነ ሰብ እናኽፆምዕደና ንኹሉ ኣብኡ ጠቕለሉ “ጸዓር!” ዝበለና።

ዝዓበየ ምኽሪ “ጸዓር! ጸዓር! ጸዓር!” እዩ። ዓው ኢልካ ደጋጊምካ እናኽተድምጻ ሓይሊኻን ተስፉኻን ኣብ ውሽጢኻ እትመልእ ቃል'ያ፣ “ጸዓር!”። ኣብ ከባቢና ዝሰበሩ ሰብ ብብሓደ እንተ ጠሚትናዮም ርሑቕ ከይከድና ትርጉም ጻዕሪ ክንረኽቦ ንኽእል ኢና። እንኮበረሉ ከባቢ ጻዕሪ ዝበዝሐ ምኽንኑ ምስትውዓል ኣይንስእንን። ኩሉ ዝጽብቐ ነገራት ጻዕሪ ከም ዝሓለፈ ኣይጠፍኣናን። ካብታ እተጽልለላ ዘለኻ ቤት ስድራኻ'ኳ ብዙሕ ክትዕዘብ ትኽእል ኢኻ። ኩሎም ኣብ ቤት ትምህርቲና “እዚ ንፉዕ እዩ” እንብሎም ተማሃሮ ስለምንታይ ንፉዓት ከም ዝኾኑ ክንሓቶም ንኽእል ኢና። ዝበዝሑ እቲ ክጽንዑ ዘጥፍኡዎ ግዜ ክዘኽሩኻ ይኽእሉ። ኩሉ ንፉዕ ተማሃራይ ንፉዕ ኮይኑ ኣይተወልደን። ብጾሎትን ጾምን'ውን ኣየመጽኣን። ናይ ሓደ ተማሃራይ መንፍዓት ዝገልጹ ዝጥቀሱ ረቛሒታት'ኳ እንተ'ለው፡ ንኹሉም ግን ጻዕሪ'ዩ ዘዕምዶም። ብባህሪ

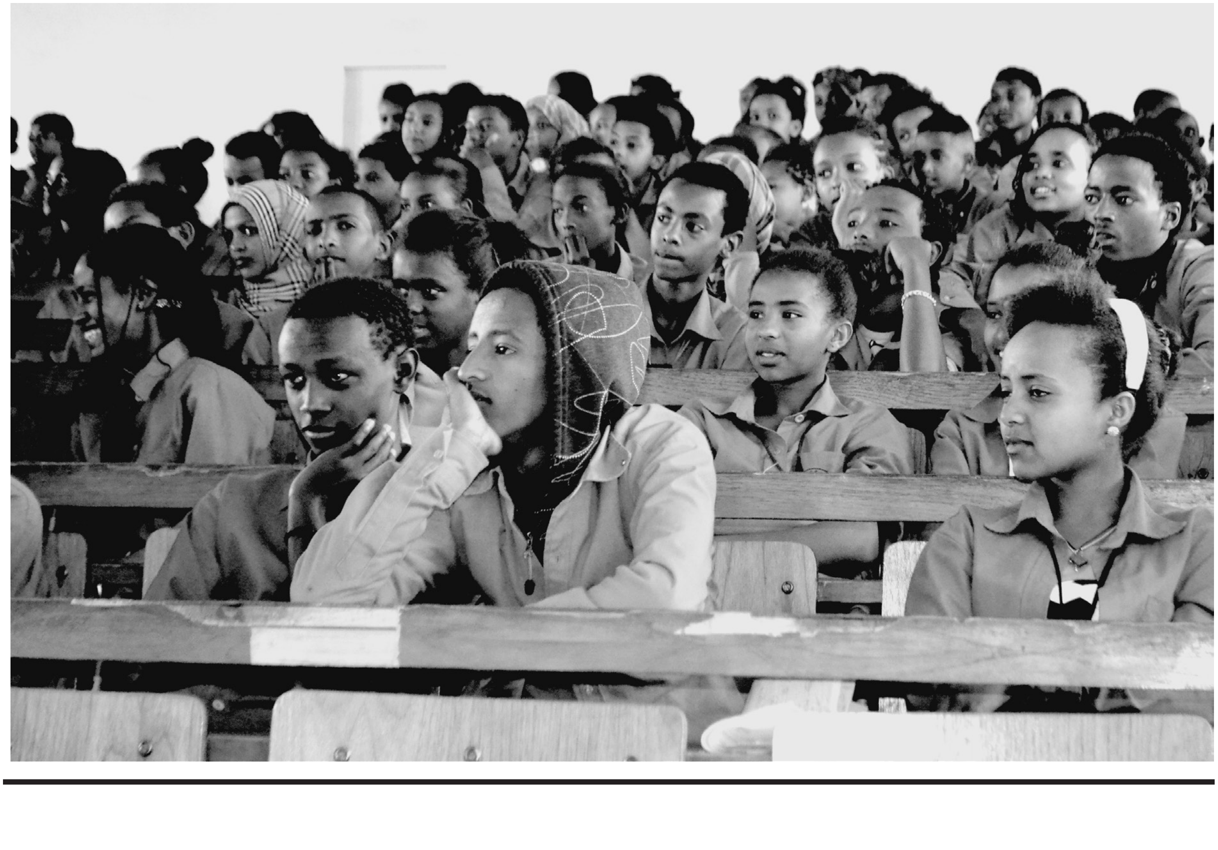

ልዕሊ መዛንኡ ሓያል ናይ ምስትውዓል ዓቕሚ ዘሎዎ ኩይኑ ዝፍጠር ኣሎ፣ ገሊኡ ካብ ብንእሱ ብስድራቤቱ እናተኸሰኸሰ ዝመጽኤ መንፍዓት ኣሎ፣ ገለ'ውን ብቐልጽሙ ብዚይ ሓጋዚ ካብ ሰቡ ዝበለጸ ዝኾውን ኣሎ፣ ገለ ኸኣ ምሉእ ግዜኡ ድራር እሉቱ እናኣናደየ ቅድሚት ዝወጽእ ተማሃራይ'ውን ኣሎ። ስለዚ መንፍዓት ናትካ ናይ ግዚእርእሲኻ ምርጫ እዩ።

ክትነፍዕ ትደሊ ትኸውን፣ ቅድሚ ኩሉም መማህርቲኻ ክትሰርዕ ትደሊ ትኸውን። መጀመርታ ንኑበሲኻ ንጻዕሪ ኣዳሉዋ። ኣብ ኣካይዳኻ ሓደሽ ለውጢ ክትገብር እንክለኻ ዝሕዞካ ብዙሕ ነገራት ኣሎ። ዝ ኣቓዲምካ ከም ዝመጽኣካ ምፍላጥ የድልየካ፡ ብዙሓት ናይ መንፍዓት መገዲታት፡ ኣገባባት፡ ሜላታትን ስትራቴጂን ... ካብ ብዙሓት መጽሓፍቲ፡ ጋዜጣ፡ መርበብ ሓበሬታ ኢንተርነት፡ ሰብን ካልእን ክትረኽብ ትኽእል ኢኻ።

ናይ መጽናዕቲ ልምዲ ምጥራይ ቀዳማይ ክትወስዶ ዝግበኣካ ልምምድ እዩ። ኣብ ሓደ መዓልቲ ሓደ ወሰንን ምቹእን ሰዓታት መጽናዕቲ ፈሊኻ ክትላመድ ጀምር። ኣቓዲሙ ዝበረ ልምዲ ካልእ ክኸውን ይኽእል እዩ። ካብቲ ዝጸንሓካ ልምዲ ሃንደበት ብዚይ ርድኢት ወይ ብዚይ ምሉእ ውሻጣዊ ድፍኢት ምእላይ ቀልጢፍካ ከም ትጸልኦን ትመንዎን ክገብረካ ይኽእል እዩ። ካብቲ ዝሓደረካ ጽቡቕ ሕልሚ ኸኣ ክትፈላለ ትኽእል። ኣብ ወሰን ሰዓት ኣብ ጸጸባሕ ኩተጸንዕ ፈትን። እቲ ተጸንየ ብዘይገድስ እቲ ናይ ምጽናዕ ልምዲ ግን ኩተጥሪ ኢኻ። እዚ ልምዲ እዚ ምስ ኣጥረኻ ኩሉ ክቐለልካ እዩ። ምጽናዕ ቀሊል! ጻዕሪ ቀሊል! ፈተና ቀሊል! ንፉዕ ምዃን'ውን ቀሊል ክኸውን እዩ። ግዜ መጽናዕቲኻን ትርፊ ግዜኻን ኩሉ ምቁርን ህይወት ዝሁበን ከም ዝኸውን ምስክር ኣይትደልየሉን። ናብዚ ናይ ምጽናዕ ልምዲ ክትበጽሕ ጻዕጻዕ እናበለካ ትኸይድ ኔርካ ትኸውን። ልክዕ ከምኡ ኸኣ ካብ ምጽናዕ ካብ ንፉዕ ምዃን፡ ካብ ጻዕራም ምዃን ክትእለ ፈጺሙ ጸላዕላዕ ዘበል ብምዃኑ፡ ሓንሳእ እንተ በጺሕካዮ ኣይትወጽኣሉን ኢኻ። ንፉዕ ምዃን ናትካ ናይ ባዕልኻ ምርጫ እዩ። ንዘይምንፋዕካ ምስ ዕድል፡ ትሕዝቶ፡ ስድራ... ኣይተተኣሳስሮ። ከም ኩሉ ሰብ ማዕረ ዝበጽሓካ ዕድል ኣሎካ፣ ጻዕራም ምዃን። ጸዓርቲ'ሞ ሽዑ ዝኸውን ክትርእዮ ኢኻ። ስለዚ ንፉዕ ንምዃን ኩሉ ሳዕ ንጽዓር! ኩሉ ግዜ ምስ ዝበለጹ ክንህሉ ንጽዓር፣ ደጋጊምና ንጽዓር።

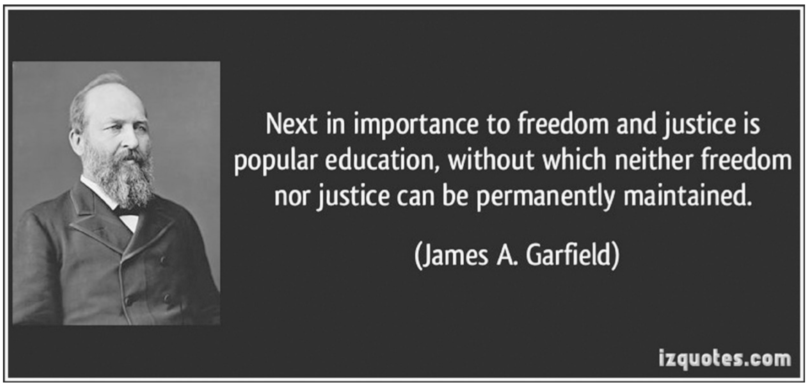

ፈለማኹም ፊዚክስ ንእትመሃሩ

ናብ ካልኣይ ደረጃ ምስ ሰገርካ በዳህቲ ኰይኖም ካብ ዝጸንሑኻ ዓውዲታት ትምህርቲ ፊዚክስ ምስቶም ኣብ ቅድሚት ዝሰርዑ ዓይነት ትምህርቲ እዩ። ብዙሓት ተማሃሮ ኣብ መጀመርታ ክሸገሩ ይረኣዩ እዮም። እዘን ዝስዕባ ነጥቢታት እምበኣር ንመጀመርታ ግዜኦም ፊዚክስ ዝመሃሩ ዘለው ተማሃሮ ክሕግዛ ዝኽእላ እየን፤

1. ናይ ፊዚክስ ክፍለ ግዜ ሓንቲ'ውን ትኹን ዘይምቕጻዕ። ሓንቲ ክፍለ ግዜ ዝበዝሐ ግዜ መሰረት ናይቲ ብሕጂ እተምሃሮ ብዙሕ ምዕራፋት እያ። ሓንቲ ክፍለ ግዜ ኣብ ፊዚክስ ምንጣር ሃሲያ ስለ ዘሎዎ ሓንቲ ክፍለ ግዜ ክትሓልፈኩም ኣይግባእን።

2. መጽሓፍቲ ኣብ ኢድካ ስለ ዘለውኻ እቲ ሎሚ ትምሃሮ ኣቐዲምካ ኣንቢብካዮ ናብ ክፍሊ እቶ። ቅድሚ ኣብ ክፍሊ ምኻድካ ኣቐዲምካ ኣንቢብካ ምኻድ ብዙሕ ጥቕሚ ኣሎዎ። ክተንበቦ እንከለኻ ዘይርደኣካ ዝነበረ ሓሳባት፡ ኣምራት፡ ክልስ-ሓሳባት... ክግለጽ እንከሎ ብቐሊሉ ክኣትወካ ይኽእል። ኣቐዲምካ ስለ ዘንበብካዮ ኸኣ ብዙሕ ኖት ምሓዝ ኣየድሊየካን እዩ። ምሉእ ግንዛበ ናይቲ ኣርእስቲ ስለ ዝህሉወካ ንሓደ ሓደ መብርሂ ክትሓትት ይድርኸካ። ኣብቲ ናይቲ ሰሙን ትምህርቲ ወይ ኣብ ብምሉእ እቲ ምዕራፍ እንታይ ምትሕሓዝ ኣለዎ'ውን ክትስእል የኽእለካ'ዩ።

3. ኣብ ሰሙን ሓንሳብ ካብ ምጽናዕ መዓልታዊ ዝተወሰነ ሰዓት ምጽናዕ ይምረጽ።

4. ኣብ ፊዚክስ ጽቡቕ ተምሳጥ ዘሎዎም መማህርቲኻ ኣኪብካ መጻንዕቲ ጉጅለ ግበር። እዚ ጉጅለ መጻንዕቲ ንኽትረዳዳእ፡ ናይ ዕዮታት ሓሳባት ክትለዋወጥን ርእሰምትእምማንካ ኩተዕብን ይሕግዝ።

5. ታሪኽ ዓበይቲ ፈላጣት ፊዚክስ፡ ምህዞኦምን ርኽበቶምን፡ ኣብ ፊዚክስ ዝተወከሉ መጽሔታት... ኣንብብ። ምስኡ ዝተኣሳሰር ሰሚናራት ክትረክብ ዕድል እንተ ጌርካ ኸኣ ተሳተፍ።

6. ዝበዝሐ ግዜ ክትዝክር ዘይኮንካ ክትርዳእ ጥራይ'ዩ ዘለካ። ዝበዝሐ ክዝክር ዝቃለስ ተማሃራይ፡ ክርደኦ ዘይከኣለ ስለ ዘሎዎ እዩ።

ሐሳባት

ዓቕሚ ይኮዓት'ዩ!

'ገረወይና ምስ መልአ'ዩ ዝፈስስ'

ኤርምያስ ሰሎሞን

'ርኹብ ምስ' ኣበሉ ሓግዙ-ሓግዙ፡ 'ፍልጥ' ምስ ኣበሉ፡ ንገሩ-ንገሩ ዝመጽኦም ዓይነት ሰባት ኣለው።

ሓንቲ ናይ ስሩልቦና መጽሓፍ እዩ ዘንበብ ነይሩ፡፡ ከም'ኡ ዓይነት መጽሓፍ ኣንበቡ ስለ ዘይፈልጥ፡ ገና ነታ መጽሓፍ ከየፋረቓ ኸሎ፡ ንሱብ "መዓድ - መዓድ" መጺኡዎ።

"ርኢኻ፡ ሰብ ክሓልፈሉ እንተኸኣይሉ፡ ፈለማ ባህርይኡ እዩ ክቕይር ዘለዎ" ኢሉ ከምዕዶ ጀሚሩ ንሓደ ዓርኩ፡፡

እቲ ዓርኩ ገሪሙዎ። "ሓቅኻ... ግና ኣየናይ ባህርይኡ እዩ ክቕይሮ ዘለዎ? ንምንታይ እዩኸ ዝቕይሮ? ብኸመይ መገዲ እዩኸ ክቕይሮ?" ኣድራጋ ሕቶታት ኣዘንቢሉሉ፡፡

ወዮ መዓዲ፡ ዘይሓሰቦ (ዘይበጽሖ ክፋል ናይታ መጽሓፍ) ስለ ዝነበረ ዕንድ ኢሉ፡፡ "ይገርመካ'ዩ፡ ሓንቲ ብኸመይ ክትዕወት ከም እትኽእል እትሕብር መጽሓፍ እንድየ ዘንበብ ዘለኹ..." ኢሉ ዕላሉ ቀጺሉ፡፡

ወዮ ዓርኩ ሽግሩ ስለ ዝተረድኦ፡ "በል ነታ መጽሓፍ ምስ ወዳእካያ፡ እንተ ኽኢልካ ድማ ኣብ ኑብሰኻ ምስ ፈተንካዮ፡ እዛ ዕላል ክትቅጽለለይ ኢኻ" ኢሉ ኣቦጭዩሉ፡፡

መጽሓፍ እኮ ሰብ'ዩ ዝጽሕፎ። ሓደ ጸሓፋይ ከኣ፡ 'ኣብ ገለ ዓውዲ ገለ ተመኩሮ ቀሰመ ኣለኹ'ሞ፡ ከካፍለኩም' እዩ ዝብል። ኣዝዩ ዝተመኩረን ዝተመራመረን እንተኾይኑ ድማ፡ 'ተመኩሮይ ፍቱን መድሃኒት እዩ እሞ ወሰዱዎ' ይብለካ። ስለዚ፡ ቅድሚ መዓድነቲ ወይ መሃርቲ ክንከውን ምፍታንና፡ 'ኣዋህላልቲ' ክንከውን ይግባእ። ግደን ክንምዕድ እንተ ኣድልዩ ድማ፡ ምቕሉልነት ሓዊስና ምዕላል ይሓይሽ ማስለኒ። እምበር ቅንጣብ ወይ ንጣር ፍልጠት ሒዝካ፡ ሂወት ሰብ ክተማእዝን ምድላይ ካብ ጥቕሙ ጉድኣቱ ይበዝሕ። "ጭሩ ብዓቕማ ትሕጉም" ከም ዝብሃል፡ ዓቕምኻ ክተነብርክት ኣጉዳስን ግቡእን እዩ። ግና 'ምስናይ ስክፍታኡ' ክኸውን ይግባእ።

***

መንእሰይ ብባህርይኡ ህንጡይነት ኣለዎ። እዚ ህንጡይነት እዚ'ዩ ድማ ተኣምር ዝሰርሕ። ክቱርን ልዕሊ ንብረን ህንጡይነት ግና ንኸተፍሪ ዘይከውን ኣብ ሕልሚ ንኽትነብርን እናሻዕ ንኽትጋገን እዩ ዝዕድም።

ኣብ መላእ ዓለም ዘሎ መንእሰይ፡ ባህሪ ዝፈጠሮ ተመሳሳልነት ክህልዎ ይኽእል'ዩ። ኣብ ዕድላት፡ ባህልን ካልእ ረቛሒታትን ብዘሎ ፍልልይ ግና ሓደ ዓይነት ኣተሓሳስባ ክህልዎ ዝከኣል ኣይኮነን።

ኣብ ጉዳይ መንእሰያት ሓፈሻዊ ኣርእስቲ ኣልዒልካ ክትወግዕ ቀሊል ይመስል'ዩ። እናዓመቕካ ምስ እትኸይድ ግና ምስ ዝጥጥሞም ብደሆታት ዝዳረግ ርትዓዊ ዝኾነ መልስታት ክትቕርብ ከቢድ እዩ። ብፍላይ ድማ ኣብ ከም ናትናን ምስ ናትና ዝመሳሰልን ደረጃ ምዕባለ ምስ እትህሉ፡ እቲ ጉዳይ ዝያዳ ዝተሓላለኸ ይኸውን።

ምህሮን ግብሪን

ዝያዳ እናፈለጥካን እናነቓሕካን ምስ እትኸይድ፡ ጉዳያትካ ካብ ጽቡብ ዝበለ ዓንኬል ኣውጺእካ፡ ምስ ኣከባቢኻን ዓለምን ክተዛምዶም ትፍትን። እንተኾነ፡ እቲ ምህሮ ብርክት፡ ኣብ ባይታ ዝጸንሓካ ግና ድሩት ይኸውን'ሞ፡ ቁሩብ ዓቕሊ ተጽብብ። ኣብዚ ኣብ ክልተ

ጉዳያት ኢኻ ትቖርቀር። ሕብረተሰብካ ከምህርካ እንከሎ፡ ሓድሽ ነገር ክተምጽኣሉን ክተማዕብሎን እዩ። እንተኾኑ እቲ ኣብ ባይታ ዝጸንሓካ መሳርሒ (ናውትን ሰባትን)፡ ንሕልምታትካ ዝሃሉድ ኩይኑ ኣይትረኽቦን። ሽዑ ኣብ ተዛማዲ ገርጨውጨው ትኣቱ። ኣብዚ መድረኽ'ዚኣ ንፉዕ ኣላዪ እንተ ረኺብካ ግርም! እንተዘይኮይኑ ግና ናብ መገዲ ጸጋም ክተምርሕ ትኽእል ኢኻ።

መሳርሒ ሃገራት፡ ተዋዲዶም ክጸንሑኻ ጥራይ ክትጽበ ከም ዘይብልካ፡ ባዕልኻ'ውን ናይ ምፍጣርም ሓላፍነት ከም ዘሎካ ዝምዕድ፡ ብዓቕሙ ባይታ ዘጣጥሕ፡ ዓቕሊ ዘድልዮ ኩነታት ከም ዘሎ ድማ ብዋዙባሪ ሰሊይ ዘበል 'ኣላዪ' እንተ ረኺብካ ከሲብካ። እንተዘይኮይኑ ኣብ ሞንጎ ምህሮን ግብሪን ኣትዩ ፋሕ ዘበል 'ቅንጥብጣብ ፍልጠታት' ማእሊያ የብሉን።

"ኣብ ዓድና ኸይኑ'ምበር፡ ኣብ ኣውሮጳ'ኮ እዚ ስራሕ ..." ኢሉ ዝጅምር ስሕበት ቀሊል ኣይኮነን።

- ኣየናይ ክፉል ኣውሮጳ? (እተን ናይ ብሉቒ ምዕቡላት ዝበሃላ ሃገራት ኣውሮጳ ብኣጸበዕ ዝቖጸራ ምኻነን ኣይንስሕቶን ኸንውን)

- ብዘሐን ብዘየገድስ፡ እተን ዝማዕበላ ብኸመይ መድረኻት ከም ዝሓለፋ ምፍላጥ'ውን ኣገዳሲ'ዩ።

- 'ግድን በቲ መድረኽ ምሕላፍ ኣየገድስን'ዩ' ዝበል መጉት እንተ መጺኡ ድማ፡ "እሞ ጥር ኢልካ ምስኣም ተወዳዳሪ ክትከውን ዓቕሚ ኣሎካ ድዩ?" ዝበል ዓቢ ሕቶ ድማ ኣሎ።

- ወዘተ...

ኣርእስትና ብዛዕባ ምዕባለ ሃገራት ኣይኮነን። እንታይ ደኣ ብዛዕባ እትብሎን እትሓስቦን ነገራት ዕሙቕ ዝበለ ኣፍልጦ ምህላው ወይ ምንዳይ እዩ።

ሎሚ ኣብ ዓለም ንሓደ ጉዳይ ኣዕሚቕካ ንኽትፈልጦ ቀሊል ይመስል ይኸውን። ቀሊል ግና ኣይኮነን። ሳላ ኢንተርነት፡ ሳላ ፊልምታት፡ ሳላ መጻሕፍቲ ወዘተ. ፍልጠት ክትምእርር ቀሊል እዩ። ካብኣቶም ንቕሓት ክትከስብ ግና ከምቲ ንሳቶም ብጥበብ ዝዘርግሕዎ፡ ንስኻ'ውን ብጥበብ ክትርድኦም ይግባእ። ዓለም ብምዕባለ 'ናብ ቁሸት ትቕየር ኣላ' ክበሃል ከሎ፡ "ንመን'ያ ቀሻት ትኸውን ዘላ ምፍላጥ ኣገዳሲ'ዩ?" ሎሚ ኣብ ዓለም ብዘተቐረበልካ ማዕከናት ዘይኮኑ፡ ምስ ረኣኻዮን ምስ ኣስተማቐርካዮን ጥራይ ውሽጡን-ውሻጠኡን እትፈልጦ ጉዳያት ማእሊያ የብሉን። እቲ ምዕቡል ዓለም፡ እቲ ክንፈልጦ ዝደልየና እምበር፡ ክንፈልጦ ዝግብኣና ሓበሬታ ኣይኮነን ዝህበና ወይ ዘቕርበልና። እታ ናይ ብሉቒ ዓለም ከኣ እዛ እንርእያ ዘይኮነትሲ፡ ዘይንርእያን ዘይርኣዩ ዝመርሐዋን እያ።

ምውድዳር

ንምዕባለዶ ንምቅንጻብ፧

- ድሐርካ ከም ዘለኻ ንምግንዛብ፡ ምዕባለ ካልኦት ምጥቃስ ከም መዘኻኸሪ ዝወሰድ ግርም ኣብነት'ዩ። መንፈሱ፡ ንኣበሰኻን ንዕዮ ካልኦትን ንምቅንጻብ እንተኾይኑ ግና 'ትም ጥዑም' ስለ ዝኾኑ፡ ሱቕ ምባል ይሓይሽ። ሓቂ'ዩ ብዘይተፈላለየ ምኽንያት ምስተን ኣብ ትሕቲ ደረጃ ምዕባለ ዝርከባ ሃገራት ኢና ንቖጸር። ግና ኸኣ ከምኡ ምኳንና 'ምኒን' እንብለሉ ጉዳይ ኣይኮነን። ብቐንዱ እቶም ፍሩያትን ኣብዚ ዘሎናዮ መድረኽ ክፍትሕዎን ዝግባኦም ካብ ምዕባለ ዓንቂጾምና ዘለዉ ጉዳያት ብደቂቕ ክንመራመረሎም ይግባእ። ስለ ዝተዋገረና ዘይኮና፡ ባዕልና ዓይንናን ልብናን ሓዊስና ንፈትሾም። ኣብ ምፍታሕ እዞም ጉዳያት ክህልወና ዝግብኦ ተራ ድማ ንገምግም። ኣብዞም ጉዳያት ተመኪሮ ካልኦት ህዝብታት ከመይ ከም ዝመሰሉ ብደቂቕ ንመራመረሎም። ብንጹር እቶም ዓቕምና ዝኾኑን ልዕሊ ዓቕምናን ዝኾኑን ፈላሊና ምስ መዛኑናን ምስ ዝምልከቶምን ንዘትየሎም።

ኣደህቦ ሞያውነትን

እዚ ኸሉ ክንጠቕሶ ዝጸናሕና ብውሑዳት ዝትግበር ዘይምኳኑ ርዱእ'ዩ። ግና ኸኣ ብውሑዱ ኣብ ዘዘምልከተና ጉዳያት ብዕምቈት እንተዘይተመራመርና "ተመሃሮ ሓፈሻዊ ፍልጠት" ኴንና ስለ እንተርፍ ኣይክድምዕን ኢና። ድፍረት ደኣ ኣይቁጸረለይ እምበር፡ ሎሚ-ሎሚ ክቁጸጸሩዎ ዘይክእሉን ምስ ሞያኦም ናይ ቀረባ ምትእስሳር ዘይብሉን ኣዝዩ ሓፈሻዊ ጉዳያት 'ዘውግዑ' መንእሰያት እናበዝሑ ይመጽኡ ኣለዉ። ከምኡ ምግባር ብመጠኑ ኣይጽላእን ይኸውን። እንተበዝሑ ግና ሞያውነት ዘህስስ ሓደገኛ ኣመል ምኳኑ ዘይምዝንጋዕ።

ኣብ ሃገርና ኩዕሶ ቀሊያም ዘይፈልጡ፡ ኣብ መጻኢ'ውን ምስ ኩዕሶ እግሪ ኣብ ዝተሓሓዘ ሞያ ክሰጥፉ ድሌት ዘይብሎም 'ተንተንቲ ኩዕሶ እግሪ' እልቢ የብሎምን። ኩዕሶ እግሪ ምዕዛብ፡ 'መሰል' ምዝንጋዕ እዩ። ካብኡ ሓሊፍካ ብዛዕባኡ ማእሊያ ዘይብሉ ሓበሬታታት ምእካብ፡ ምዝካር፡ ምትንታን፡ ከምኡ'ውን ምኽታዕ ግና ሓደው ድማ ከም ሞያ ክትሕዞ ድሌት ኣሎካ ማለት'ዩ ሓደው ዘይትጥቀመሉ ተረፍ ግዜ ኣሎካ፡ ምናልባት ድማ ኪይተረደኣካ ኣብ ዘዮርብሓካ ወልፊ ኣቲኻ ኣለኻ።

ሕጂ'ውን ኣርእስትና ኪይንዘንግዕ፡ ብዛዕባ ኣብ ዘገድሰካን ዘርብሓካን ሞያ ዓሚቕ ፍልጠት ምውህሃል ኢና ነውግዕ ዘለና።

ነጠቓልል

- ኣብ ሃገርና ኣብ ሓደ ሞያ ብዓቕሙ ወይ ክእለቱ ኣዝዩ ዘደንጽወካ ሰብ ክትረክብ ቀሊል ድዩ?

- ንሓንቲ ዝተበላሸወት ኣቕሓ፡ "ቀይራ" ዝበሉ እምበር፡ ተጣቢቦም (እናተኻእለ) ሰሪሖም ዝምስርሑ ብዝሑም ክንደይ ይኸውን?

መልስና "የለዉን" ኣይኮነን። ኣለዉ'ምበር! ግና ይውሕዱና። ምስ ቴክኖሎጂ ዝኸዱ፡ ኣዝዩ ዝተሓደሰ ሓበሬታ ዝዕጠቑ፡ ብቐንዱ ኣብ ሞያውነት (ፕሮፈሽናሊዝም) ዝኣምኑ፡ ልዕሊ ኹሉ ድማ ንግዝያዊ ረብሓ ሸለል ኢሎም ኣብ ናይ ሓዋሩ ረብሓ ዝኣምኑ መንእሰያት ኪይውሕዱና ንስከፍ።

መልሲ ናይ'ዚ ኹሉ ሰከፍታ፡ ሓንቲን ቀላልን እያ። ዘዩቋርጽ ዕብየትን ዕምቈትን ሞያውነት!

ንባብ ንኹልና ድዩ ዘገድሰና?

ኣማኑኤል በርሀ

እቶም ዘንብቡ፡ ኣበየናይ በዓቲ ተሸጉጦም የንብቡ ከምዘለዉ እዝጊ ዋናኦም። እንተ'ቶም፡ "ኣንብቡ" እናበሉ ዝመኽሩ ግን ፈቓዶኡ ተዘርዮም ኣለዉ። ግን ብርግጽ ጥቕሚ ንባብ እንታይ እዩ? እንተ ዘየንቢብናኸ በጺሑና ብድንቁርናን ጸገማትን ዲና ተኸቢብና ክንነብር? ኩሉ ሰብ ድዩኸ ከንብብ ዘለዎ ወይሲ ከንብቡ ዝግደዱ ፍሉያት ሰባት ወይ ሞያውያን ኣለዉ? እቶም ጥቕሚ ንባብ እናተረድኦም፡ ካብ ከንብቡ ክምዕዱ ዝቐልሎምከ ስለ ምንታይ'ዮም ንባዕሎም ዘየንብቡ? ካብ ምንባብ ዝዕንቅጹ ረቛሒታት ኣለዉ ድዮም?

ንሓደ ሰብ ፍልጠት ከምዘድልዮ ዙኻትዕ ኣርእስቲ ኣይኮነን። ንቕሓት ድማ ልዕሊኡ። ምዝንጋዕ'ውን ከምኡ። ንባብ'ውን ንፍልጠት፡ ንቕሓትን ምዝንጋዕን እዩ ዘገልግል። ኩሉ ግዜ፡ ካብ ሓደ ጽሑፍ ወይ መጽሓፍ ንሰለስቲኡ ብሓንሳብ ትረኽቦ ማለት ግን ኣይኮነን።

ገለ ጽሑፋት ከም ዕላማ'ውን ንምዝንጋዕ ጥራይ ተባሂሎም ዝጽሓፉ እዮም። ገለ ጽሑፋት ግን ዋላ'ውን ኪኖኡ ዝኸይድ ረብሓ ይሃልዎም፡ ከከም ኩነታትና ግን ንምዝንጋዕ ወይ ንመሕለፊ ግዜ ጥራይ ክንጥቀመሎም ንኽእል። ከምዚኦም ዓይነት ጽሑፋት፡ ነቶም ልምዲ ንባብ ዘይጸንሖም፡ ናብ ልምዲ ንባብ ዝመርሑ ጽቡቓት ጸረግቲ መገዲ'ዮም።

ገለ ጽሑፋት ድማ ንፍልጠት ተባሂሎም ዝዳለዉ ኮይኖም፡

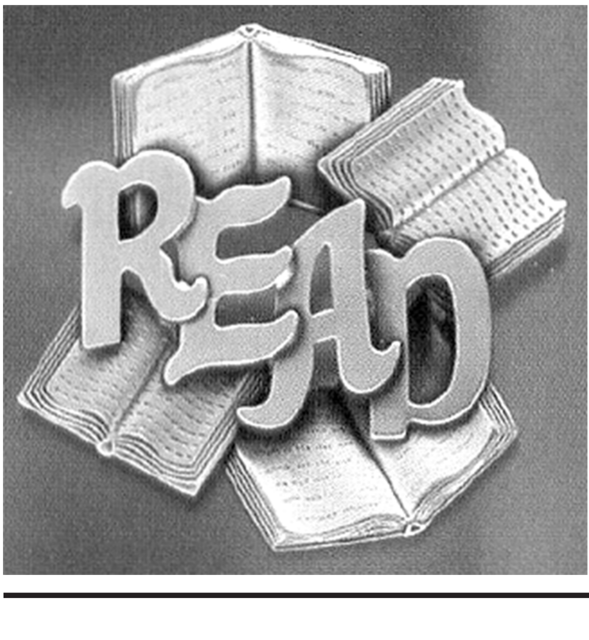

ከም ግዜያውያን መወከሲ ወይ'ውን ቀጻሊ ኣብ ኩብሕኻ ኣቓሚጥካ እትጥቀመሎም እዮም። ንተማሃሮ ተባሂሎም ዝዳለዉ መጽሓፍትን ንጸሓፍትን ተመራመርትን ከም መወከሲ ዝሰናድኡ ጽሑፋትን ኣብ ውሽጢ'ዚ ይሕቖፉ። ብዙሓት ናይ ታሪኽ መጽሓፍቲ ብሓደ ሸነኾም ኣብ'ዚ ክምደቡ ይኽእሉ። ብዘይካ'ዚ፡ ሞያውያን ኣብ ዕለታዊ ስራሖም ንኽጥቀሙሎም ተባሂሎም ዝዳለዉ ጽሑፋት'ውን ኣብ'ዚ ምድብ'ዚ እዮም። ንኣብነት፡ "ኣገባብ ኣወሳስዳ መድሃኒት ሕማም ቲቢ"፡ "ሜላታት ኣሰራርሓ መግቢ"፡ "ኣካላዊ ምንቅስቓስ ንኑብሰ ጾራት..." ከምዚኦም ዝኣመሰሉ ጽሑፋት፡ ኣብ ዕለታዊ ንጥፈታትና እንጥቀመሎም ብምኳኖም፡ ምፍላጦምን ዘይምፍላጦምን ርኡይ ፍልልይ የምጽእ። እቶም ጽሑፋት ንሞያውያን ዝምልከቱ ምስ ዝኾኑ ድማ፡ ኣብ ኣፍራይነት ናይ'ቲ ዘንብብን ዘየንብብን ሞያዊ ዓቢ ጋግ ይፍጥር።

ዋላ'ኳ ኩሎም ጽሑፋት በብሸነኾም ናብ ንቕሓት ዝመርሑ እንተኾኑ፣ ገለ ጽሑፋት ግን ንፍልጠት ናብ ንቕሓት ንምቕያር ዝተዳለዉ እዮም። ፍልጠት ክሳብ ዝተወሰነ ደረጃ ደኣ'ዩ ክጓዕዘካ ዝኽእል'ምበር፡ ናይ ሓዋሩ ስንቂ ኣይኮነን። እቲ ምንታይሲ፡ እቲ ካብ መጻሕፍቲ እናተወከስካ እተጥርዮ ፍልጠት፡ ድሕሪ ግዜ ኣብ ውሽጥኻ ኣርዒምካ ምስ ኩነታትካ ብምውህሃድ ናብ ንቕሓት ክትቅይሮ ኣለካ። ፍልጠት ናብ ንቕሓት እንተተቐይሩ ኸኣ፡ ናትካ ብልሓት'ውን እናወሰኽካ ንኽትሰርሕ የኽእለካ። ከም ናይ ፍልስፍናን ስነ ልቦናን መጻሕፍቲ ኸኣ፡ ብቐጥታ ምስ ንቕሓት ዝተተሓሓዙ እዮም።

ዋላ'ኳ እቶም ካብ ንባብ ዝርከቡ ረብሓታት ኣብ ሰለስተ ከፋፊልና ንርኣዮም'ምበር፡ ንኹሎም ጽሑፋት ግን ናይ ምዝንጋዕ፡ ናይ ፍልጠትን ናይ ንቕሓትን እናበልና ደባት ክንሕንጽጸሎም ኣይንኽእልን። ካብ ሓደ መጽሓፍ'ውን እዞም ሰለስተ ረብሓታት ክርከቡ ስለ ዝኽእሉ። ብዓቢኡ ከኣ፡ ንባብ ሕልናዊ ዕግበት ዝፈጥር ልምዲ እዩ።

እሞ ካብ ንባብ እዞም ዝተጠቕሱ ረብሓታት ዝርከቡ ካብ ኮነ ደኣ፡ ኩሉ ሰብ እዩ ከንብብ ዘለዎ ማለት ድዩ? ኣብ'ዚ፡ ከንብብ ዘለዎን ከንብብ ዝግደድን ኢልካ ምፍላዩ ይሓይሽ። ኩሉ ሰብ ከንብብ ይግባእ - ግዜኡን ኩነታቱን ክሳብ ዝፈቕደሉ። ገለ ሞያውያን ግን ግድን ከንብቡ ዘለዎም እዮም። ሓደ ሓኪም ምስ ሞያኡ ዝተኣሳሰር ጽሑፋት ቀጻሊ

ዘየንብብ እንተኾይኑ፡ ሓደስቲ ሕማማት ይኹኑ ሓደስቲ ሚላታት ፍወሳ ከለሊ ይጽገም'ዩ። ቅድሚ ዓሰርተ ዓመት ትምህርቲ ዘቋረጸ (ድሕሪ ምምራቑ ዘየንበበ) ሓኪም፡ በተን ኣብ ባጀላኡ ዘለዋ መወከሲታት ጥራይ ዝኸይድ እንተኾይኑ፡ ብድሕሪኡ ንዘተፈጥሩ ምልክታት፡ ከም ዘይንጹራት መዝገቡ ጥራይ እዩ ክሓልፎም ዝኽእል። መምሃራንን ስነ ጥበበኛታትን'ውን ብተመሳሳሊ ካብ'ቶም ግድን ክንብቡ ዘለዎም ሞያውያን'ዮም። እቲ ምንታይሲ፡ ኣብ ከም'ዚ ዓይነት ሞያ ዝተዋፈሩ ሞያውያን፡ ንባብ በቐጥታ እዩ ንኣፍራይነቶም ዝጸልዎ።

እንተዘየንቢብናኸ? እንተዘየንቢብና ዋላ ሓደ ዝወርደና ሃሲያ የለን - ረብሓታት ጥራይ እዩ ዝጎድለና። ስለ ዘየንበብና ሓድሽ ጸገማት ኣይኮነን ዘንጸላልወና - ጸገማትና ንምፍታሕ ዝሕግዙ መፍትሕ ግን ይስወሩና። እንተዘየንቢብና ካብ'ቲ ዝጸናሕናዮ ተሰኪሙ ናብ ህጉም ዝሰንድወና የለን - ህጉም ኣብ ቅድሚና እናሃለወ ግን ምልላዩ ንስእን። እንተዘየንቢብና ዓይንና ዓሚቱ ኣብ ጸላም በዓቲ ዝሸጉጠና የለን - ጩራታት ንኸይንርኢ ግን ንጋረድ።

ስለምንታይ ደኣ'ሞ ኩሉ ሰብ ዘየንብብ? ካብ ንባብ ዝዕንቅጹና ረቛሒታት ብዙሓት'ኳ እንተኾኑ፡ ግዜያዊ ኩነታት፡ ግዜን ትህኪትን እቶም ብቐዳምነት ዝጥቀሱ እዮም። ነዚኣቶምከ ብኸመይ ክንፈትሖም ንኽእል?

ግዜ እንተሃልዩካ፡ ንንባብ ዝኸውን ውሱን ግዜ ክትፈልየሉ ተመሪጺ'ዩ። እዚ፡ ናይ ንባብ ዲሲፕሊን ንኸተጥሪ ይሕግዘካ። ንኣብነት፡ ወትሩ ንጉሆ ቅድሚ ስራሕ ምውፋርካ ንፍርቂ ሰዓት ክተንብብ እንተወሲንካ፡ ነታ ዝመደብካያ ግዜ ንኸይትስግራ ክትጽዕር ኣለካ። ውሱን ግዜ እንተዘይመደብካ ግን፡ ንጉሆ "ቀትሪ የርክበሉ" ኢልካ ተሰጋግሮ'ሞ፡ ቀትሪ ድማ ቁሩብ ህክይ ምስ ዝበለካ ንምሸት ተሰጋግሮ። ምሸት ብገለ እንተዘይጥዒሙካ ከኣ እታ መዓልቲ ብዘይ ንባብ ትሰገር። ልክዕ ከም ናይ ስራሕ ሰዓታትካ ውሱን ግዜ እንተሓንጺጽካ ግን፡ ነታ ዝመደብካያ ግዜ ንኽትጥቀመላ ትደፋፋእ ኢኻ። ውሱን ግዜ ክትሕንጽጽ ዘይትኽእል እንተ ኼንካኸ?

ውሱን ናይ ስራሕ ይኹን ናይ ዕረፍቲ ሰዓታት እንተዘይሃልዩካ፡ ንንባብ ዝኸውን ውሱን ግዜ ክትሕንጽጽ ኣይትኽእልን ኢኻ። ከምኡ ስለ ዝኾነ ግን፡ ንንባብ ዝኸውን ግዜ የብልካን ማለት ኣይኮነን። ኣብ ኢድካ መጽሓፍ ሒዝካ ትኸይድ እንተኼንካ፡ ዋላ'ውን ህጹጽ ስራሕ ይሃልኻ፡ ኣብ መጸበዪ ኣውቶቡስ ይኹን ዋላ ኣብ መጸበዪ ሕሙማት ኮፍ ኢልካ ነተን ዘለዋኻ ደቓይቕ ክትጥቀመለን ትኽእል ኢኻ።

እናሓንሳብ'ውን፡ ከባቢኻ ንንባብ ዘይምችእ ክኸውን ይኽእል እዩ። እቲ ፈጺሙ ኣማራጺ ዘይብሉ ኩነታት ኣወንዚፍና፡ ብዙሓት ንንባብ ዘይጥዕሙ ዝመስሉና ኩነታት ግን ገለ ፈቓቓትሲ ኣይሰኣናየምን እዩ። ንኣብነት፡ ኣብ ጸባብ ገዛ ምስ ብዝሒ ቈልዑ ከተንብብ ዘይጥዕመካ እንተኾይኑ፡ ንደቅኻ ገለ ኣነቓቓሕቲ ዛንታታት ከተንብበሎም ትኽእል ኢኻ። ነቲ ዛንታ ናብ ንሳቶም ክርድእዎ ዝኽእሉ ኩነታት ብምርዓም ከኣ፡ እቲ ልምዲ ከተሕድረሎም ትኽእል። እቶም ዛንታታት ንዓኻ'ውን ኣዝዮም ኣነቓቓሕቲ ክኾኑ ይኽእሉ'ዮም። እዚ ምስ ዘይጥዕም፡ ንመዓልቲ ሓደ ሰዓት ምንባብ ብጽቡቕ ስለ ዝግምገም፡ ዕረፍቲ ኣብ ትረኽበሉ ግዜ ንኽልተ-ሰለስተ ሰዓታት ከተንብብ ትኽእል ኢኻ። ክሳብ ዝሰልችወካ ምንባብ ግን ብዙሕ ኣበርክቶ ስለ ዘይህልዎ፡ ንዝሓለፈ ግዜ ክትትክእ ተዋጢርካ ከተንብብ ኣይግባእን።

ትህኪት እንተኾይኑ ዝዕንቅጸካ ዘሎ'ኸ ብኸመይ ትፈትሖ? ናይ ትህኪት መፍትሒ ኣዝዩ ቀሊል እዩ። ከም ንባብ ኣቢሉ ቀልጢፉ ዝለማመደካን ሓንሳብ እንተቋሪጽካዮ ብኡ ኣቢሉ ምግዳፉ ዝሰበለካን ልምዲ የለን። ስለ'ዚ፡ ጥር ኢልካ "ንፋዕ ኣንባቢ ክኸውን ኣለኒ" ከይበልካ ወይ'ውን፡ "ነቲ ልምዲ ብሕጂ ከጥርዮ ኣይክእልን እየ" ከይበልካ፡ ነታ ሽዓ ህሞት ዘዘናግዐኻ መጽሓፍቲ ምንባብ ጀምር። ልምዲ ንባብ ይኹን ረብሓታት ንባብ ረሲዓዮም። ንሳቶም ቀስ ኢሎም ዝጥረዩን ዝርከቡን እዮም። ናይ'ታ ዘለኻያ ግዜ ሓሲብካ ጥራይ ንኽትዘናጋዕ ኢልካ ኣንብብ። ሎሚ ብናይ ምዝንጋዕ መጽሓፍቲ ዝጀመርካዮ ፍቕሪ ንባብ፡ ቀስ እናበለ ባዕሉ ካብ ድቃስካ ከበራብረካ ክጅምር'ዩ። ዋላ'ውን ብዙሓት ሰባት ዘድንቕዎም ይኹኑ፡ ብዓበይቲ ልቢ ወለዳት ምንባብ ኣይትጀምር። ዓበይቲ ልቢ ወለዳት፡ ብዝሒ ገጻቶም ጥራይ ንባዕሉ ካብ ንባብ ዓንቃጺ'ዩ። ንኣሽቱ መጽሓፍቲ ግን፡ ኣንቢብካ ምስ ወዳእካዮም ካልኦት ንኣሽቱ መጽሓፍቲ'ዮም ዝጽውዑልካ።

እቲ ዝዓበየ ናይ ንባብ ረብሓ እምበኣር፡ ዋላ ሓንቲ ኣሉታዊ ሳዕቤን (ሳይድ ኤፈክት) ዘይብሉ ምዃኑ እዩ። ትህኪት እንተኾይኑ ክሳብ ሕጂ ካብ ናይ ንባብ ልምዲ ዓጊቱካ ዘሎ፡ ሕጂ ጀምር - ፈትኖ።

ብዓይኒ ካልኦት ምርኣይ

ሃስያኡን ረብሓኡን

ናኦድ ገብረሂወት

ብዙሓት ሰባት፡ ንዝገራት ብዓይኒ ካልኦት ናይ ምርኣይ ልምድን ዓቕምን ኣለዎም። ንሓደ ነገር ብናቶም ኩርናዕ ጠሚቶም ይትንትንዎ'ሞ፡ ናይ ካልኦት ኣጠማምታ'ውን ዝጸልዎም ምስ ዝኸውን ድማ፡ ብዓይኒ ኣንጻርም ወይ መላፍንቶም ክርእይዎ ይፍትኑ።

ዴል ካርን እተባህለ ወሩይ ጸሓፊ፡ ጸሓፊት (ሰክረታሪ) ደልዩ፡ ንደለይቲ ስራሕ ምልክታ ኣውጽኡ። ኣማኢት ደብዳበታት ድማ መጽኡ። ሓንቲ ካብ'ተን ደብዳበታት ግን፡ ካብ'ቲ ንሱ ዘውጽኦ ናይ ስራሕ ምልክታ ወጻኢ ትሕዝቶ ዝነበራ ነበረት። ከም'ዚ ኢላ ድማ ትጅምር፤

"ሰክረታሪ ክኾነካ ኣይብቕዕን እየ. .."። ዛ ምልእቲ ሓሳብ ዝርአየ ደል ካርን፡ ብቐዓት ኣለዊ ትብል ኣመልካቲት እናጠለበ፡ ስለምንታይ "ኣይብቕዕን እየ" ዝብል ደብዳበ መጺእዎ ጋን ኩኑ፡ ፍሉይነታ ስለ ዝገረሞ ግን፡ ምንባቡ ቀጸሉ። "ኣማኢት ደብዳበታት ክመጽኣካ ምኻኑ ግን ርግጸኛ እየ። ስለ'ዚ፡ ንኹሉ ክትነብቦ ግዜኻ ካብ ተጥፍእ፡ ኣነ ኑቲ ስታሪት ክኸፍተልካ። እቲ ዘጠራጥር ድኹም መርትዖ ዘለዎ'ውን እጉሕፈልካ። ብሓጺሩ፡ ስታሪት ክኸፍተልካ እየ ዘመልክት ዘለኹ።"

ብኣጠማምታኣ ዝተደነቐ ደል ካርን ንእለታ እዩ ደዊሉላ። ደብዳበ ክትነብቦ ተሉ ኣይኮነን ግን ዝደወለላ። እቲ ንዝገራት ብዓይኒ ካልኦት ናይ ምጥማት ዓቕማ ስለ ዝማሰጦ እዩ ምስኣ ክሰርሓ ወሲኑ። ይኹን'ምበር፡ ኣብ ካልእ ስራሕ ከምዝጀመረት ተፃርዩ። "ከምዚኣን ዓይነት ሰባት፡ ግድን'ዩ ኩሉ ርእሲ ዘለዎ ክሰርሐን ክደሊ" ብምባል ከኣ፡ ነታ ደብዳበ ደንጊዩ ብምኽፋቱ፡ ዕድለኛ ከምዝደኾነ ዝገልጽ - ክኢላ ሰ ልቦና ደል ካርን።

ኣብ'ዛ ዛንታ፡ እታ ብዓይኒ ደል ካርን ክትርኢ ዝኸኣለት ጓለንስተይቲ፡ ፍሉይ ዓቕሚ ከምዝለዋ ክንትንትን ንኽእል ኢና። ንዝገራት ብዓይኒ ካልኦት ምጥማት ግን፡ ኩሉ ግዜ ደዩ ኣርባሒ?

ኣብ ብዙሕ ናይ ሓባር ኣጋጣሚታ ወይ ጸንብላት ከምእንዕዘቦ፡ ብዙሕ ሰብ ስለ ዘይጥዓም ኣይኮነ ዝድንገ። ዋላ'ውን ግዜ ከለዎ፡ ኣብ ከባቢ'ቲ ናይ ጸንብል ቦታ ተዛዝዱ ክዘናጋዕ ትርእዮ። ብፍላይ ኣብ ናይ መጽሕእፍ መመረቕታታት፡ ሰዓት 6፡00 ድ.ቐ እንተተባሂሉ፡ ዝጠዝሕ ግዜ "ሰብ ክሳብ ዝእከብ ተባሂሉ" ሰዓት 7፡00 እዩ ዝጅምር። ዝጠዝሑ ካብ'ቶም ደንጉዮም ዝመጽኡ ዕዱማት ከኣ፡ "ሰብ ቀልጢፉ ኣይመጽእን እዩ ኢልና እንዲና" ክብሉ'ዮም ዝሰምዑ። ሓደ ካብ'ቶም "ሰብ" ዝብሃሉ ዘለዉ፡ ንሽኻ ምኽንያትካ ረሲዕካ፡ ናይ ኑቡሽኻ ገዲፍካ፡ ኣብ ቦታ ካልኦት ኣቲኻ ብምሕሳብ፡ ተወሳኺ ዕንቅፋት ትኸውን።

"ናይ ኑቡሽኻ ዘይትገብር። ኩሉ ሰብ ናይ ካልኦት ገዲፉ ናይ ኑቡሱ እንተዘገብር'ኳ፡ ዝበዝሕና ኣብ ሰዓትና ምተረኸብና" ምስ እትብሎም ድማ፡ "ቀልጢፉ ዝመጽእ ዝቐጽዕ እንተኾይኑ ደኣ፡ እንታይ ገደሰ. ቀንፈዘው ዝበልኩ" ዝብል መልሲ ትሰምዕ። ዋላ'ኳ እቲ ዝሁብዎ ምኽንያት ቅቡል እንተኾነ፡ ኣብ ከም'ዚ ዓይነት ኣጋጣሚታት ብዓይኒ ካልኦት ክትጥምት ምፍታን ግን፡ ዓሚ ምህላው ዘይኮነ ዓቕሊ ምስኣን እዩ ዘንጸባርቕ። ኣብ'ቲ እኩብ ወጽኢት ድማ፡ ሃሲያ ጥራይ እዩ ዘስዕብ።

ብዓይኒ ካልኦት ምጥማት ናቱ ረብሓታትን ሃሲያታትን ካብ ሃለዎ፡ ንዝገራት ብዓይኒ ካልኦት ዘይምጥማትካ ብኸመይ ይጥመት?

ሓደ መንእሰይ፡ ኣደኡ ስለዘሓመመቶ መሐከሚ ዝኾና ገንዘብ ሕርብት በሎ። ናብ ዓርክኡ ደዊሉ ድማ ሽግሩ ኣካፈሎ። እቲ ዓርክኡ ከኣ፡ ኣብ ኢዱ ገንዘብ ስለ ዘይነበሮ፡ ካብ ዝፈተሸ ፈትሹ ክምጽኣሉ ምኻኑ ኣረጋገጸ። እቲ ጉዳይ ህጹጽ ስለ ዝነበረ፡ ድሕሪ ፍርቂ ሰዓት ኣብ'ቲ ሆስፒታል ክራኸቡ እዮም ሰማሚዖም። ፍርቂ ሰዓት ሓሊፉ - ኣይመጽአን። ተወሰኽቲ ደቓይቕ ሓሊፎም - ኣይመጽአን። ዓቕሉ ዝጸበበ መንእሰይ ደጋጊሙ ናብ ሞባይሉ ደዊልሉ - ኣይተቐበሎን። "ኣብ ግዜ ጸገም ዘይከውን ኩሓዲ ዓርኪ!" ብምባል ከኣ፡ ድሕሪ'ዛ ሕጂ ገጹ ክርእዮ ከምዘይደሊ ንብዩ ደምደመ።

ድሕሪ ሓደ ሰዓት፡ እቲ ዓርኩ እናሳህለለ ናብ'ቲ ሕክምና መጽአ። ኣደኡ ሓቝፉ ኣብ ኣፍ ኮሪደዮ ናይ'ቲ ሕክምና ዝነበረ መንእሰይ ከኣ፡ ከይተረድአ ንኣደኡ ጸል ኣበሉ፡ "ርሓቕ ኣንታ ኩሓዲ! ክርእየካ ኣይደልን'የ። ሕጂ'ምበኣር ክትቀብር መጺእካ!" እናበለ ከጥሕር ደለየ። ኣረጋጊኡ ኩፍ ምስ ኣበልዎ ከኣ፡ እቲ ዓርኩ ክዛረብ ጀመረ፡ "በጃኻ ስምዓኒ። ኣብዩ ከምዝጸናሕኩ ክነግረካ" ኢሉ ክመኻኸሮ ጀመረ።

"ኣብ ዝጸናሕካ ጽናሕ! ንምንታይከ ሞባይልካ ዘይትቕበለኒ። ተቐቢልካ ኣይሰለጠንን ዘይትብል!" እንደገና ነደረ።

"ሞባይለይ ምሳይ ኣይነበረትን። ሕጂ'ውን ምሳይ የላን። ኣብ ኩሉ ኩሊለ ምስ ገንዘብ ምስ ሰኣንኩ፡ ሞባይለይ ሸይጠ እንሆ እተን ዘድልያኻ ገንዘብ ኣምጺኤልካ።" በሎ። ወዮ ምስ ደንገዮ፡ "ደሓን ደዩ ደኣ?" ኢሉ ኩሓሰብ ዘይክኣለ ዓርኩ ድማ፡ ቀዘዙ ተረፈ።

ብውልቂ ደረጃ ክንርእዮ ከለና፡ ንዝገራት ብዓይኒ ካልኦት ክትርኢ ምኽኣል፡ ኣብ ብዙሕ ውሳኔታት ስለ ዝሕግዘካ፡ ኣዝዩ ኣገዳሲ ዓቕሚ'ዩ። ሓደ ዕማም ምስ ዝወሃበካ ግን፡ "ካልኦት'ውን ኣይሰርሕዎን'ዮም ዝኾኑ" ኢልካ ዕማምካ ምውንዛፍ፡ ሃሲያ ናይ'ቲ ወትሩ ብዓይኒ ካልኦት ክትርኢ ናይ ምድላይ ልምዲ እዩ።

ቁማር

ሕማምዶ ወልፊ?

ኣማን ብርሃነ

ቁማር ኣተኩሮ፡ ዕድልን ሽልማትን ዘጠቓልል ጸወታ'ዩ። ካብ ካልኦት ጸወታታት ዝፈልዮ ረቛሒ፡ ድማ፡ ጸወታ ክሳብ ዘይተዛዘመ፡ ክሳብ'ታናይ መወዳእታ ካልኢት ፈጺሙ ዕዉት ክልለ ዘይክእልን እቲ ናይ መወዳእታ ውጽኢት እንታይ ከምዝመስል ክግመት ዘይክኣልን ምኳኑ'ዩ።

ንብዙሕ ዓመታት፡ "ቁማር ልምዲ ድዩ ወልፊ?" ዝብል ኣካታዒ ስነፍልጠታዊ ምርምር'ዩ ክካየደሉ ጸኒሑ። እቲ ምንታይሲ፡ ናይ ክልቲኡ ረቛሒታት ሓቅታ ስለዘሸፈኑ።። ሓደ ተግባር ልምዲ እንብሎ፡ ቀጻሊ እትትግብሮ ኩይኑ፡ እንተቋሪጽካዮ ግን ጥዕናዊ ለውጢ ዘይገብረልካ ምስ ዝኸውን እዩ። ከይሓመምካ ኣዒንትኻ ሰም ሰም ምባል፡ ብቐጻሊ ኣብ ሓደ ማዝናግዒ ቦታ ምምልላስ፡ ንሓደ ሰብ ወይ እኩባት ሰባት መዓልታዊ ከተዕልሎም ምድላይ ምስ ልምዲ እየም ዝምደቡ። እቲ ምንታይሲ፡ እንተቋሪጽካዮም'ውን ዝኸፍእ ጥዕናዊ ሳዕቤን የብሎምን። ከም ሽጋራ፡ ኣልኮል፡ ድራግ ዝኣመሰሉ ግን፡ ፈለማ ክተቋርጾም ከለኻ ዘይንቡር ጥዕናዊ ስምዒታት ይፈጥሩልካ'ዮም። ምፍዛዝ ኣዒንቲ፡ ጸርወርወ ምባል፡ ምንቅጥቃጥ ገለ ካብ'ቶም ቀዳሞት ዝርአዩ ኩይኖም፡ ኣብ ዝተናውሐ ድማ፡ ነዞም ወልፍታት'ዚኣቶም ምቁራጽ ኣብ ጥዕናኻ ምምሕያሽ ይፈጥር።

ቁማር፡ እንተቋሪጽካዮ ዋላ ሓንቲ ጥዕናዊ ለውጢ ስለ ዘየስዕብ፡ ምስ ልምዲ ክምደብ ይኽእል ኔሩ'ዩ። ቁማርተኛታት መቋመሪ ገንዘብ ወይ ሰብ ምስ ዝስእኑ ዘርኢዮዎ ናይ ጭንቀት ምልክትን ንስለ ቁማር ክብሉ ዝፍጽምዎም ገበናትን ግን፡ ካብ ወሰናት ድራግ ዘፍሊ የብሉን። ስለ'ዚ ድማ፡ ኣብ ሞንጎ ልምድን ወልፍን ምድብ ስለ ዘይነበረ፡ ንበይኑ ክምደብ ከምዝለዎ ብዙሓት ተሰማሚዖም። ኩሎም ብተደጋጋሚ ዝትግበሩ ንጥፈታት "ልምዲ" ወይ "ወልፊ" ተባሂሎም መምደቦም ከሕዝዙ ከለዉ፡ ከኣ፣ ቁማር ንበይኑ ሳልሳይ ምድብ ሓዚ።

ጸኒሑ ግን፡ እቶም ልምዲ ምኳኑ ዝኣትዉ ዝበሉ ምሉእ ብምሉእ ኢዶም ሂቦምሲ፡ ካብ ልምዲ ርሒቑ እቲ ሕቶ "ወልፊ ድዩ ሕማም?" ናብ ዝብል ተቐየረ። እቶም ወልፊ'ዩ ኢሎም ዝኣትዉ፡ "ዘኸትል ጥዕናዊ ሳዕቤን ክሳብ ዘይሃለወ፡ ዋላ'ውን ምሉእ ብምሉእ ንኣእምሮኻ ዝሕኡ ዓዲ ወዓል ዝገብር እንተኾነ ምስ ሕማም ክቑጸር ኣይክኣልን እዩ" ኢሎም'ዮም ዝማጎቱ። ብርቱዕ ጓሂ፣ ሓዘን፣ ዘይርጉእ ኣእምሮ፣ ስራሕ ብተኸታትን ጽልኣት ዕዮ ዝፈጥርን ምኳኑ እናኣመኑ ከኣ፣ "እዚኣቶም ግን ናብ ሕማም ክመርሑ ዝኽእሉ ደኣ'ምበር፡ ንባዕሎም ሕማም ኣይኮኑን" ይብሉ።

ኣብ'ዚ ቀረባ ግዜ ግን፡ እዚኣቶም'ውን ኢዶም ሂቦም ኣለዉ። ተመራመርቲ ስነ ኣእምሮ፡ "ደግሱ ዘይምሕር ሕዱር ሕማም" ክብሉ ገሊጾምዎ ኣለዉ። ልክዕ ከም ድራግ፡ ንቑርጺ ኣእምሮን ነገራት ናይ ምትንታን ማስርሖቱን ክቕይር ከምዝኽእል ድማ ዘየካትዕ መደምደምታ ሂቦሙሉ ኣለዉ። ማሕበር ተመራመርቲ ስነ-ኣእምሮ ኣመሪካ (American Psychiatric Association)፡ ስምዒትካ ናይ ምቁጽጻር ስምሲ ከምዝሰዕብ ቅድሚ ነዊሕ ዓመታት ኣንፈ ክህቡ ድሕሪ ምጽናሖም፣ ሎሚ ድማ፡ ወልፊ ቁማር ብሰንኪ ኣብ ኣእምሮ ዝኸሰቱ ምምዛብዕ ሚዛን ከምዝጥረ ኣረጋጊጾምዎ። እቲ ምምዛብዕ ሓንሳብ ምስ ተፈጥረ ድማ፡ ንኸሉ ባህርያት ናይ'ቲ ሰብ ይጸልዎ። ዝወሰዶም ውሳኔታት ከኣ ኣንፈ ናብ ዝመርሖ'ምበር፡ ብትንታኔታት ዝምርሑ ኣይኮኑን። ዋላ'ውን ካብ ሓዳሩን ስድራ ቤቱን እንተተነጸለ ድማ፡ ነቲ ናይ ምቁማር ድልየታቱ ክቆጻጸሮ ኣይክእልን። ደረጃታት ድልየታቱ ኣዝዩ ስለ ዘየለሊ ከኣ፣ "ተማሲገ" ትብል ቃል ክጽሕፉ'ውን ይሸገሩ። ቀስ ብቐስ ከኣ ካብ ስራሑ፣ ሞያኡ፣ ሓዳሩ፣ መቕርቡ፡ ኣብ መወዳእታ ድማ ካብ ገዛእ ነብሱ ይንጸል።

ቁማር፡ ምምዛብዕ ምቁጽጻር-ሃንደፍታ (impulse-control disorder) ምኳኑ ብዘየወላውል መገዲ ብሕክምና ምስ ተረጋገጸ፣ ከም በዓል morrock ዝተባህሉ ወብ ሳይታት ከኣ፣ ነቶም ብዛዕባ ቁማር ዝቶዩ ኣገደስቲ ክትዓት እናናሸዉ፡ ንቑማር ዝሕግዙ ምኽርታት ብምልጋስ፡ ብቐጥታ ብመገዲ ኢንተርነት ናይ ቁማር ጸወታታት ክዘርግሓ ጀመሩ። እቲ ጸወታ ድማ መመለሱ ክንሃዝር ደርኣ'ሎ። ኣብ'ዚ ግዜ'ዚ፡ ኣብ ኣውስትራልያ ጥራይ፡ ልዕሊ 40 ሽሕ ሰባት በዚ ሕማም ይሳቐዩ ከምዝለዉ፡ ኣብ'ታ ሃገር ዝተኻየደ መጽናዕትታት ይሕብር።

በዚ ድማ ካልእ ኣካታዒ ሳልሳይ ሕቶ ሰዓበ - ሕማም ድዩ ምርጫ።

ዋላ'ኳ ብሰንኪ ወልፍታት ብዙሓት ሕማማት ክስዕቡ ዝኽእሉ እንተኾኑ፡ እቶም ወልፍታት ንባዕሎም ግን ጠንቂ ሕማም ደኣ'ምበር፡ ሕማም ኣይኮኑን። ቁማር ግን ሕማም'ዩ ካብ ተባህለ፡ ፈቲኻ ተምጽኦ ሕማም ድማ ካብ ዘይሃለወ፡ "ምርጫ'ምበር፡ ሕማምሲ ኣይኮነን" ዝብሉ ተማጎትቲ ተቐላቐሉ።

ከም በዓል New York Times ከምኡ'ውን the guardian ዝበሃላ መጽሄታትን ጋዜጣታትን፡ ካብ'ቲ ሕማም ምስ ዝተገላገሉ ሰባት ኣብ ዝገበርኦ ቃለ መጠይቓት፡ ዋላ'ኳ ሓገዝ ወለድን ቤተ ሰብን ኣድላዪ እንተኾኑ፡ እቲ ቀዳማይ ፍታሕ ግን፡ በቲ ወልፊ ዝተጠቕዑ ሰባት፡ "ሕማም ከምዝለዎም ክኣምኑ ኣለዎም" ይብሉ።

ማዕረ ማዕረ'ዚ፡ ብመገዲ ኢንተርነት'ውን እናተጓሃሃረ ዝኸይድ ዘሎ ናይ ቁማር ወልፊ፣ ብዙሓት ናይ ምዕራባውያን ናይ ስነ ኣእምሮ ሕክምናታት፡ ብዙሓት ካብ ተሓኪምቶን ብሕማም ቁማር ዝተጠቕዑ ምኳኖም መዝገባቶም ይምስክሩ።

ንስኻኸ ኣብ ናይ ቁማር ጉዕዞ እናተመላለስካ፣ ኣብ ሞባይል ዘለዉ ናይ ቁማር ጸወታታት እናፈታተሽካ፣ ሰሚሳ እናትሓዘካ ትቋመርዶ? ግደፎ ናይ ግዜን ገንዘብን ክሳራታትካ፡ ብዓብኡ ሕማም ምኳኑ ዘኪርካ. . . ።

ሓባራዊ ዘተ

‘ገይም’ ከመይ ንሓዞ፧

ገይም ረብሓኡዶ ይዕዝዝ ሃስያኡ፧ ኣብ ኣተሓሕዛኡ ከመይ ዝበለ ጥንቃቐ ክንገብር ኣሎና፧ ብሕልፊ ኣብዚ እዋን ገኒኑ ዘሎ “ሉዶ ገይም” ብዝምልከት መጽሔት መንእሰይ ምስ ሓሙሽተ መንእሰያት ሓባራዊ ዘተ ኣካይዳ ኣላ። ኣብ’ዚ ተሳዒሉ ዘሎ ኣርእስቲ ዘለኩም ሓሳባት ናብ መጽሔት መንእሰይ ብምስዳድ ክተሀብትምዎ ትምኒትናዩ።

<u>ካሊድ መሓመድብርሃን</u>

ገይም ክብዝሒ እንክሎ ቃል-ብቓሉ ምዝንጋዕ ክንብሎ ይክኣል እዩ። ኣብዚ ዘለናዮ እዋን ብፍላይ ብዘተፈላለየ መልክዕ ብዙሓት ዓይነት መዛናግዒታት ይመጽኡ ኣለው። እዞም ዝመጽኡ ዘለው መዛናግዒታት ኣብ ህይወትና እንታይ ጥቕሚ ወይ ጉድኣት ኣሎዎም፧ ብኸመይከ ይጸልዉና፧ ንምዝርዛሩ ንኸውን፧ ብዙሓት ንመዛናግዒ ኢሎም ዝመጽኡ ገይማት ንሓንጎልና መብልሒ፡ መተባብዒ ትምህርቲ ኢሎም ዝሰርሑ ኣለው። ከም ኣብኡ ምስ እንወስድ፡ ከም ብዓል ማሽነ ሱዶኩን ክንጠቅስ ይክኣል። ጉድኑ ጉድኑ ክንዘንግዖ ዘይብልና ግን ከም’ቶም ዝምህሩና ብኣንጻሩ ዝጎድኡና ዘይጠቕሙና ኣለው።

ኣብዚ ሎሚ ዓለም ንእሽቶ ቀኽሪት እናኾነት ትመጽኣሉ ዘላ እዋን ንሕና ባህሊና ብናይ ባዕዳውያን ባህሊ ከነ መተዓብሮ ክንጽሎ ተኽእሎ ኣሎ። ስለዚ ነዚ ክብሪ ባህሊና ብናይ ባዕዳውያን ባህሊ ከይትካእ እቶም ንባህሊና ብሕማቕ ዝጸልዉ ገይም ዓንቢ ምባል ዘድሊ ይመስለኒ። ከምዚ ክብል ዝደረኸኒ ነገር እዚ ሎሚ እናዛረብ ዘሎ ወልፊ ገይም እዩ። ጽልዋኡ ቀሊል ዝመስል እንተ ኣዕሪሩ ግን ንምጥፋኡ ቀሊል ኣይክኸውን’ዩ። ነዚ ሎሚ እናገዝአ ዘሎ ሕማቕ ወልፊ ገይም ብኣጋኡ ገለ መኸተምታ እንተ ተገብረሉ ይሓይሽ። እዚ ንውልቀሰብ ጥራይ ዝምልከት ዘይኮነ ንዓይ፡ ንዓኻ፡ ንኹልና ዝምልከት’ዩ። ምናልባት ብሃገር ደረጃ መጽናዕቲ እንተ ዝቕረብ፡ ምናልባት ደኣ ከይመስል’ምበር፡ ኣብ ሓደ ሰዓት ካብ 100 ሰባት፡ ልዕሊ ፍርቂ ኣብ እንዳ ሻሂ ኮፍ ኢሎም ‘ሉዶ ገይም’ ወይ ‘ሽሽ’ ይጻወቱ ምሃለው። ነዚ ብኸመይ ኣገባብ ክንሕዞ ኣለና ንዝብል ድማ፡ መጀመርታ እቲ ንጻወቶ ዓይነት ገይም እንታይ ከም ዘርብሓና ክንፈልጥ ኣለና። ንመሃረሉ እንተ ኾይኑ ዘጽላኢ ኣይኮነን።

ብፍላይ እቶም ማእገር ሃገር ዘኾና መንእሰያት ኢና ቀዳሞት ነዚ ክንቅይሮ ዘለና። ምኽንያቱ ንሕና ኢና ኣብ ፈቖዶ እንዳ ሻሂ ኮፍ ኢልና፡ ክብረት ሰብ ዕጅብ ከይበለና ዋዕዋዕታ ንፈጥርን ከብቢና ንረብሽን። ብቐንዱ ድማ ኣብ ትምህርቲ ቁም ነገርን ክሓልፍ ዝግብኦ ግዜና ብሸንኮ ነጥፍኖ ኣለና። ዝገርመኒ ነገር እቲ እዛ ሎሚ መዛረቢ ኩሉ ሰብ ኮይና ዘላ ‘ሉዶ ገይም’፡ ማዕረ ክንደይ ንርእሲ ብዙሓት ተቖጻጺራ ከም ዘላ ዝሕብር እንተ ሃልዩ፡ ገለኡ ሰልዲ ኣትሒዙ ከም ተሰላፊ ኮይኑ ክቋመር እንክሎ፡ ገለኡ ድማ ሞባይሉ ኣትርዩ ‘ብርንጂ’ ይሓስብ ኣሎ። እዚስ ምስ ምንታይ ይቕጸር፧ ብርግጽ ብዕቱብ ክትሓዝ ዘለዎ ዓብዪ ጉዳይ እዩ።

<u>ሄኖክ ኣስመሮም</u>

ገይም ብዙሕ ዕላማ እንደዩ ዘለዎ፡ እቲ ዘገድስ ንምንታይ ዲዛይን ኮይኑ’ዩ። ገለ ገይም ኣሎ ዘሕስቦ፡ ከም ብዓል ቸዝ፡ ዳማ፡ ሱዶኩ ወዘተ. ንምዝንጋዕ ጥራይ ዘይኮነስ ዘሕስቦ፡ ዘሰርሖ፡ ብቐዓት ሓንጎልካ ዘመሓይሽ

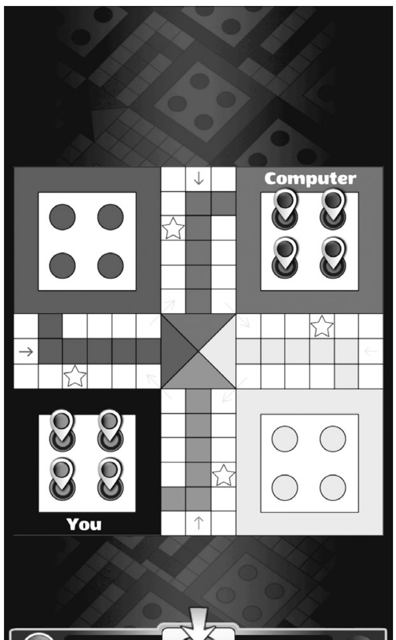

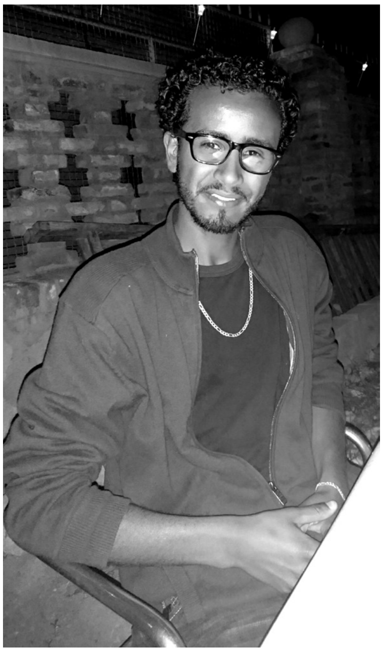

ጥቕሚ ዘሎዎ ገይም ኣሎ። ንኣብነት ከም 'ሉዶ ኪንግ ገይም' ዝበሉ፡ ኣብይ እንተ ጸኒሕካ ንመጋጥምትኻ ተጥቂዖ፡ ንኪይረኽበካ ኣብይ ትጸንሕ፧ ኣብ ስትራተጂ ክጠቕመና ይኽእል። ካልእ'ውን ብመጽናዕቲ ዝተረጋገጸ ኣብነት ሱዶኩ ክንወስድ ንኽእል ኢና። ኣብ ሱዶኩ ገይም እንተ ርኢና ቀጽርታት ኢና እነተኣሳስር። ኣብ ሓንቲ መስርዕን ኣብ ሓንቲ ሳንዱቕን ዘለዉ ቁጽሪ ንሰርዕ። ኣብኡ ከለና ኣብ ምትእስሳር ኢና ንሰርሕ ዘለና። ቀጽሪታትን ቃላትን ምትእስሳር ሓደ እዩ። ኣብ ከምዚ ጸወታ ሓንጎልና ንሓደ ነገር ምስ ካልእ ናይ ምትሕሓዝ ኣገባብ ይሰርሕ። ቅድሚ ፈተና ምእታውና ዝ ገይም ምስ እንጻወት፡ ሓንጎልና ቀዲሙ ከተኣሳስር ጀሚሩ ይጸንሕ'ሞ፡ ኣብ ፈተና ምስ ኣተና ዝበለጸ ንሰርሕ።

ገለ ገይም'ውን ኣሎ ብጉጅለ ኴንና ትጻወቶ። ካብዚ ገይም እዚ ብሓባር ኴንካ ናይ ምስራሕ ልምዲን ብቕዓትን ኢኻ ተማዕብል። ብፍላይ ድማ ኣብ ሓደ ሓደ ሰባት ዘርአ ናይ "ኣነ እየ ዝበለጽኩ" ዝብል ኣተሓሳስባ ንምውጋድ፡ ምስ ካልኦት ሰባት ንኽትሰማማዕን ሓቢርካ ክትሰርሕን ሓጊዚ'ዩ። ብኣንጻሩ፥ ገለ ገይም ከኣ ኣሎ ዋላ ሓንቲ ጥቕሚ ዘይብሉ። ቀንዲ ጉድኣቱ ኸኣ ወልፊ እዩ። ወልፊ ድማ ክትሰርሓሉ ዝግበኣካ ግዜኻ ይቕትል። ካልእ'ውን ዝኸፍአ ስነ-ኣእምሮኣዊ ሃሲያን ተሃጽሎን ከስዕብ ይኽእል ።

ናይ ጉዳጽ ገይም ትጻወት እንተ ኴንካ፥ ባእሲን ቅትለትን ንዓኻ ቀሊል ነገር ኩይኑ ይስመዓካ። ብማኪና ምርጋጽ ትጻወት እንተ ኴንካ፥ ሰብ ምርጋጽ ቀሊል ይመስለካ። ከም ኣብነት GTA እትብሃል ገይም እንተ ወሲድና፡ ኣብዛ ገይም ሰባት ካብ መኪና ኣውሪድካ ሃሪምካ ኢኻ ነተን መኪና ትወስደን። ኣብ ኤውሮጳ እዛ ገይም ካብ 2000 ክሳብ 2006 ህቡብቲ ነይራ። እቶም ኣብቲ ግዜ ነታ ገይም ዝጻወቱ ዝነበሩ ኮተቴታት ኣብ 2007/8 ብዘተግበረ መጽናዕቲ ዝበዝሐ ገበን ብኦኦም ከም እተፈጸመ ይነግር። ከምኡ ንክኾኑ እቲ ገይም ድርኺት ነይሩዎ ማለት'ዩ።

ኣብዚ ግዜ ህቡብ ዘሎ 'ሉዶ ገይም'፡ ቀሊል ገይም እዩ። ዝኾነ ሰብ ክጻወቶ ዝኽእል ስለ ዝኾነ ንብዙሓት ኣወሊፉ ኣሎ። እዚ ገይም መወዳደሪ ስለ ዝኾነ ናብ ዘየድሊ ናይ ገንዘብ ቀማር ይወስድ ኣሎ።

ገይም ኣብ ዝኾነ ግዜ ክእለ ዝኽእል ኣይኮነን። ሓደ ገይም ግዜኡ ሓሊፉ ይጠፍእ ካልእ ከኣ ይመጽእ። ኣብ ዝሓለፈ እዋናት 'ካንዲ ክራሽ' ትብል ንብዙሕ ሰብ ስሒባ ዝነበረት ገይም ጠፊኣ። ሕጂ'ውን እዛ 'ሉዶ ኪንግ' ኣላ፥ እዚኣ'ውን ምስ ግዜ ክትጠፍእ'ያ። ኣብዚ ግን ክንጥንቀቐሉ ዘለና፡ ግዜናን ገንዘብናን ዘጥፍኣን ክኾውን የብሉን። ወልፊ እናተረድኣካ ኣይኮንካን ትኣቱ። ሕጂ'ውን እዛ ገይም ንኣብ ጠቢት ዕድመ እንርከብ ከይተረድኣና ግዳይ ወልፊ ገይራትና ኣላ። ዋላ ኣጉዳሲ ስራሕ፥ ትምህርቲ ጉዳይና፡ "እዚኣ ንወድኣያ" እናበልና ንሓድሕድና ኣብ ጥቕሚ ኣልቦ ውድድር ኣእትያ ንግዜናን ገንዘብናን ተጥፍእ ኣላ።

ገይም ዝቕየር'ምበር ዝጠፍእ ክሳብ ዘይኮነ፥ ዝጠቕመና ገይም ክንመርጺ ክንክእል ኣለና። ብኸመይ ናብ ረብሓና ንቕይሮ ክንሓስብ ኣለና።

<u>ነጃት መሓመድ</u>

ኣብ ገይም ዘሎ ትዕዝብተታት ከም መዘተዪ ኣርእስቲ ምምራጸ፥ ኣብ እዋኑ ዝተላዕለ ኩይኑ ይስመዓኒ። ዋላ ደኣ ብዛዕባ ገይም ብዙሕ ግዜ ተዘርቡሉ ክኸውን ዝኽእል እንተ ኾነ፥ እቲ መልክዑ እናቐየረ ዝመጽእ ገይማት ግን ጽልዋኡ ካብ ምግዳፍ ኣይተዓገተን ዘሎ። ኣብ ዝተፈላለየ እዋን ንወልፊ ገይማትን ኢንተርነትን፡ ብፍላይ ኣብ ወጻኢ ሃገር፡ ኣብ ማዕከናት ዜናና ክግለጽ ሰሚዕና ንኸውን ኢና። ናይ ወጻኢ እንተ ኢልና ካብና ዝረሓቐ ይመስለና እምበር፡ ኣብ ከባቢና'ውን ተመሳሳሊ ወልፊ ዘሎዎም ሰብ ኣይሰኣኑን እዮም። እቲ ቀደም ናይ ካርታ (ጠላዕ)፡ ኣካታት ቡቻ ወይ ሳንቲም፡ ... ካልእ ተመሳሳሊ ወልፊ ዘትሕዝ ጸወታታት ነይሩ እዩ። ከኣ ኸኣ ንመምዘንጋዕ ኢሉ'ዩ ዝጀምር። ሰብ ምስ ኮምፕዩተር ጸቡቕ ሌላ ምስ ገበረ፡ ኣብ ማህደሩ ላፕቶፕ፡ ክሓዝ ምስ ጀመረ ኸኣ ምስ ናይ ኮምፕዩተር ገይማት ጥቡቕ ዝምድና ክጥሪ ጀሚሩ። ሕጂ ኸኣ ምስ ኣብ ሞባይላትና ዝርከብ ገይማት። ኩይኑ ኸኣ ብዘኸድናዮ፥ ኣብ ኣውቶቡስ፡ ኣብ ታክሲ፡ ኣብ ገዛ፡ ኣብ ስራሕ፡ ኣብ ሬጋ ... ኣብየ ቦታኡ ብሞባይሉ ገይም ዝጻወት ሰብ ብዙሕ እዩ። ብፍላይ ከኣ እዛ 'ሉዶ ኪንግ' ወይ 'ሸሸ' እትብሃል ገይም።

ምናልባት ከም ኣብነት ኣነ ገይም ምጽዋት ኣይፈቱን እየ። ገይም ክሕዝን ክስልክየረን

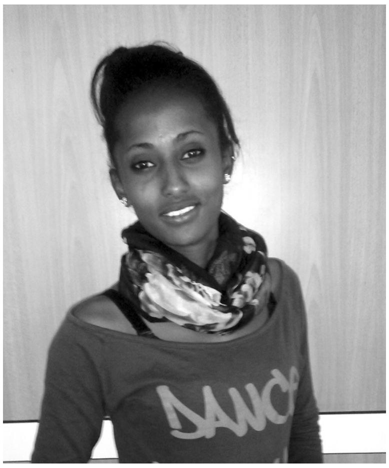

ሓደ'ዩ። ካብ በይነይ ኩይነ ገይም ክጻወት ምስ ኣሕዋተይ፥ ወለደይ፥ ደቂ-ገዛውተይ፥ ደቂ-ስርሐይን ካልኦት ቀረብተይን ኩይነ ክስሕቐን ክጻወትን እመርጽ። ብዙሕ ከኣ ይኸስብ። ካብ ከባቢያይ ስለ ዝወሰድ ጥራይ ዘይኮነ፥ እታ ዘላትኒ ንእሽተይ እንተ ኣማቒለ'ውን እኸስብ'የ። ናይ ገይም ዝዓበየ ጸገም ኸኣ ኣብዚ ኩይኑ ይስመዓኒ። ንሕና፡ ሕብረተሰብና፡ ዝበዝሐ ነገርና ሓቢርና ኢና እንገብሮ። ተሃጺልና እንገብሮ ነገር የብልናን። በዚ ገይም ኣብልና ግን ንማሕበራዊ ምትእኽኻብና ነዕኡዎ ኣለና። ንኣብነት ዝኾኑት ስድራቤት ተኣኪባ ቡን ናይ ምስታይ ልምዲ ኣሎዋ። እዚ ወግዒ ኣባላት ስድራ ተኣኪቦም ዘዕልሉ፥ ዝጻወትሉ፥ ፍቕሮም ዝገልጹሉ፥ ደሃይ ሓድሕዶም ዝጉበኡሉ፥ ወግዖም፡ ባህሎም፡ ስነ-ምግባሮም ዝማቐልሉ... መኣዲ እዩ። ኣብ ከምዚ ኣጋጣሚ ኩሉ ተሪፉ ናብ ሞባይሉም

ቀኒናም ገይም ክጻወቱ ከለው ክትርኢ ይገርመካ እዩ።

እዛ 'ሉዶ' ተባሂላ እትጽዋዕ ዘላ ገይም፡ ኣብ ዘይትረኽብ የብልካን። ኣብዚ ኩሉ ኣቓዲምና ዝጠቐስናዮ ኣሎ። ሕሉፍ ሓሊፉ ኸኣ መቋመሪ ኩይና ኣሎ፡ ናይ ቁማር ወልፊ ኸኣ እንታይ ከም ዘስዕብ ኩልና ንፈልጦ ነገር እዩ። ስለዚ ብዘከኣል መጠን ናብ ማሕበራዊ ምትእስሳርና ዘትርር መኣዲታት ክትኣቱ ፍጹም ከፍቅደላ የብልናን። ብሓፈሻኡ ኸኣ ዝኾነ ገይም ንመዛናግዒ ዝፍጠር ክኸውን ይኽእል'ዩ። መዛናግዒ ክብሃል እንከሎ ኸኣ ጉዳያትካ ምስ ወዳእካ ዝጽወት ማለት'ዩ።

ማክዳ ተኸለማርያም

ልክዕ'ዩ ገይም ክልተ ነገር ሓቒፉ'ዩ ዝመጽእ። እቲ ሓደ ገጹ ንፍልጠትን ብልሒ ኣእምሮን ክኸውን እንከሎ፡ እቲ ካልእ ከኣ ንመዛናግዒ'ዩ። ካብቲ ብዙሕ ዓይነት ገይም እቲ ንዓኻ ዝኸውን ክትፈሊ ይከኣል እዩ። ከምቲ ብዙሕ ሰብ ዝጉብሮ፡ ነቲ እወታዊ ሸነኹ ብምጥማት፡ እቲ ንዓኻ ክብድሃ፣ ከሕስቦ፣ ከመራምሮ፣ ክፍልጦ ዝኽእል ዓይነት ገይም ክትመርጽ ይከኣል እዩ። ወይ ከኣ ከምቲ ገለ

ሰባት ዝመርጽዎ፡ ዝቐለልካን ኪንዮ ምዝናጋዕ ካልእ ረብሓ ዘይብሉ ዓይነት ገይም'ውን ክትመርጽ ትኽእል ኢኻ።

ገይም ብዙሕ'ዩ ዓይነቱ። ገሊኡ ግዜኻ ወሲዱ፡ ኣብ ኣእምሮኻ ይኽሕሶ፡ ገሊኡ ግዜኻን ገንዘብካን ወሲዱ ኣእምሮኻ የሕምመካ። ህይወት ምርጫ ካብ ኮነት ካብዞም ክልተ ዓይነት ገይም ዝሕሸካ ክትመርጽ ትኽእል ኢኻ። እሞ ኣይናይ ይሓይሸ፧

ኩሉ ዓይነት ገይም ኣብ ትርፊ ግዜኻ ወይ ኣብ ክትዛናጋዕሉ ዝመደብካዮ ግዜ ክኸውን ኣለዎ። እቲ ቀምሓር ትረኽበሉ ዓይነይት ገይም፡ ኣብ ሰሌዳ መደባትካ ኩነ ኢልካ ብዕቓን ግዜ እንተ ሃብካዮ'ውን ኣይጽላእን እዩ። ግን ብዕቓን ክኸውን ኣሎዎ፥ ካብ ዓቐን መደብካ ከይትወጽእ ከኣ ሓያል ድሰፕሊን የድልየካ። እቲ ንኽልተኡ ነገርካ ሓዚሎ ዝኸይድ ግን ምጥንቃቕ ኣገዳሲ እዩ።

ኣብዚ ዝሓለፈ ወርሓት ኣዚያ ሃቢባ ዘላ ገይም 'ሉዶ' እያ። እዛ ገይም ብዘኸደካዮ ኢኻ ትረኽባ። ወዮ ሎሚ ደኣ ኣብ ናይ ሞባይል ኣፕሊኬሽናት ተቐይራ እምበር፡ ልክዕ ከም ዳማ ወይ ቸስ ኣብ ጣውላ እትጻወታላ ዓይነት ጸወታ'ያ ነይራ። ኣብ ሉዶ ብዙሕ ዝኸሰብ ነገር ዘሎዎ ኣይመስለንን። እቲ ናይ ምዝንጋዕ ወጉ ጉዲፍካ፡ ኣብ ዝኣተኻያ እንዳ ካፌ፡ ደው ዝበልካሉ መጸበዪ ኣውቶቡስ፡ ዝኣተኻያ ቤት ጽሕፈት፡ ሕሉፍ ሓሊፉ'ውን ዝኣተኻዮ ገዛ እያ ትጸንሓካ። እቲ ግዜ ኣብኡ ከሕልፍ ዝደሊ ሰብ ካብኡን ናብኡን ምርጫኡ እዩ። እቲ ዝኸፈአ በዛ ገይም ዝካይድ ዘሎ ናይ ገንዘብ ውርርድ እዩ። ብገንዘብ ዝጽወት ከምዚ ዓይነት ገይም ኩሉ ግዜ ወጽኢቱ ጽቡቕ ኣይክኸውንን'ዩ። ፈቲና ጸሊእና። እቲ ዝለካ ዘበለ ዓቕሚ ኣወሃሂድካ ዘዋህለልካዮ ገንዘብካ (ወይ ካልኦት ሕኛ መሰሎም ዘምጽኡዎ'ሞ ንዓኻ ዝሃቡኻ ገንዘብ)፡ እንትርፎ ጽልኢን ሕሰሕሰን ካልእ ቀምሓር ዘይብሉ ገይም ከተጥፍአ ሕልናኻ ከመይ ኢሉ ይጉብረልካ፧ ብሓፈሻኡ ኣመዛዚና እቲ ዝሓሸ ክንጉብር ይሓይሸ። እንተ ብገይም ሉዶ ዘሎ ምቁማር ካብ ዝኾነ ከም ዘይሓይሽ ግን ርግጸኛ እየ።

ናትናኤል ትከእ (ወዲ ትከእ)

ብመሰረቱ ገይም ሓደ ካብ ንመዛናግዒታት ዝተማህዙ ስርሓት ከም ምኳኑ መጠን ብኣገባብ ክንጥቀመሉ እንተ ኽኢልና ከዛናግዖና ይኽእል'ዩ። ብዘይካ ስራሕ ኩነ ትምህርቲ ተወጢሩ ዝጸንሐ ሓንጎል ቀሩብ ከዘንጽዖን ከብልሖን ይኽእል። ኩይኑ ተሪፉ እቲ ዝዓበየ ረብሓ ኑቶም መሃዝቱን ዓብይቲ ማሽነሪታት ተኸሎም ትካላት ከፊቶም ብገንዘብ ዘጻውቱን እዮ።

ብዙሕ ሰዓታት ከም ዝተሰበነ ነጸላ ኣብ ጌይም ተኣሊኽካ ክትውዕል እንተ ኴንካ፣

ብደውካ ከም ዝሞትካ እዩ። እቲ ምንታይ ወልፊ ጌይም ቀስ ብቐስ ከይተረደኣካኣብ ሰልሚ እዩ ዝሸመካ። እቲ ክትመሃረሉን ከተፍርየሉን ዝግበኣካ ወርቃዊ ግዜኻ ብጉዙእ ፍቓድካ ኣብ ህጉም ከም ተእትዎ ዘለኻ ማለት እዩ። ጽባሕ ንግሆ ናብ ገዛዚብን ፍልጠትን ክቕየር ዓቢ ተራ ዘለዎ ተሃራሪፊ ዕድመ ብረብሓ ዘይብሉ ሓሸወየ ከም ምቕያር እዩ። በቲ ዝመጽእ ጌይም ተሳሒብካ መሃሰንካ ከተጥፍእ ዘይኮነስ በቶም ኑቲ ጌይም ዝመሃዘዎ ከምኻ ፍጡራት ደቂ ኣዳም ቅዱስ ቅንኢ ሐዚካ ናትካ ፈጠራ ክትጉብርን ዝበለጸ እዩ።

ጌይም ክትጻወት እንተጀሚርካ ኩሉ መደባትካ ኢኻ እተወንዝፎ። ናይ ስራሕ ሸውሃትካ'ውን ይዕጾ። ገለ'ውን ኣብ ጠባያትካ ውን ዓቢ ጽልዋ ኣለዎ፤ ንብኣስ፡ ገሃጽ፡ ንስኻ ክጥዕመካ ንኻልእ ምዕማጽ፡ ጭካነን ካልእን ከም እተማዕብል ክገብር ይኽእል። ኩሉ ነገር ግዝኡ እንተ ዘይሓዘ ጉድኣቱ ቀሊል ኣይኮነን። ከም እንዳእቲ፡ ንሩስ ናብ ዝፈረሶ ዝኸይድ ሰብ፡ ሰብ ዘበሎ ረቛሒን ዝኽተሎ መምርሒን የብሉን። ብፍላይ ኣብዚ ጉደናታት ኩነ ኣብያተ ሻሂን ስራሕን ዝረኣኻዮ ሰብ ገይም ክጻወት ከምዛ ገዳት ከቢቡ ኢኻ እትርእዮ። ስራሕ ዘሎዎ ስርሑ ገዲፉ፡ ክልተ ሰለስተ ሰዓታት ይትከል። ምሸት ኣብ ካፈታት እንተ ኣቲኻ፡ ክንዲ ምስ መቋጸርቶም ብዛዕባ ዘቋጸርዎም ጉዳይ ተዛቲዮም ግዜኦም ከይከሰሩ ቀምሓሮም ዝጉብሩ፡ ዳርጋ ዝበዝሑ 'ሉዶ' ሐዚም ክካትዑ፡ ከም ዕላዊት ምዕባለቲ ቁማር ቋጺሮም ክቋመሩ ክርኢ እንከለኹ ኣመና እሓዝን። ስለዚ ጆሆ ናይ ገይም ምኳን ማለት፡ ርእሱ ዝኸኣለ ድንቁርና ኩይኑ'ዩ ዝስመዓኒ።

ሕብረተሰብ መንእሰይ

መንእሰይ ዶ ይሓምም'ዩ?

ነጋ ወልደጊዮርጊስ

ሎሚ ቅነ'ዩ ኣብ ሆስፒታል ሓሊቡት ምስ ሓደ ሓኪም እናዕለልኩ፣ ሓደ ብቑረባ ዝፈልጦ መንእሰይ ተሸፋፊኑ ናብ ክፍሊ መርኣዪ ተመላለስቲ ሕሙማት (OPD) ከምርሕ ብማዕዶ ርኣኽዎ። ከኻታቱ ክፈልጥ ኔረ ምሳይ ዘዕልል ዝነበረ ኣባል ሆስፒታል ሓሊቡት ተሰናቢተ ናብኡ ገጸይ ኣምራሕኩ። ብሕጽረት እስትንፋሱ ሰዓል፣ ረሰኒን ሓፈሻዊ ድኻም ሰብነቱን ይሽገር ከም ዝነበረ ሓበረኒ። ክሕግዞ ናብ ክፍሊ መርኣዪ ኣሰንየዮ እናኸድኩ፣ ሓደ ብዕድመ ዝሸምገሉ ዝፈልጦም ሰብኣይ ኀፍ በሉኒ። ሰላምታ ድሕሪ ምልውዋጥና ኔረ ዝሓመመ መንእሰይ ጥምት ኣቢሎም ክሓቱኒ ጀመሩ።

"ቀሩብ ተጸሊኡዎ ኣሎ።"

"መንእሰይ ዶ ኣይኮነን ክንድ'ዚ ሰንኢንኢ ዝብል ደኣ?" በሉኒ።

"መንእሰይ ደኣ እወ መንእሰይ! ግን ተጸለእዎ ኣሎ።"

"ችድ ዋእ! መንእሰይ ዶ ይሓምም'ዩ?"

"እንታይ ማለትኩም'ዩ? መንእሰይ ፍጡር ወዲ ኣዳም ዶ ኣይኮነን ዘይሓምምስ?" ዘረባኦም ኣሰደሚሙኒ ተገምጠለ ሓተትክዎም።

"በዓል ኣነ'ኳ ሓሚምና ዘይበልናስ፣ ናይ ሎሚ መንእሰያትሲ ገለ ኢኹም!"

"ስምዑ እንዶ ኣቦ! መንእሰይ ከለኹም ሓሚምኩም ኣይትፈልጡን ዲኹም?" ኣነ ምስኦም እናዕለልኩ እቲ መንእሰይ ኮፍ ክብል ከም ዝደለየ ብምልክት ሓበረኒ። ዘረባ ናይ'ቶም ሰብኣይ ኣሰደሚሙኒ ኔረ መንእሰይ ናብ ዝተመደቦ ክፍሊ መርኣዪ ከብጽሖ ጉዕዞይ ቀጸልኩ። 'መንእሰይ ዶ ኣይኮነን' እትብል ሓረግ ናይ'ቶም ሰብኣይ ናብ ሓንጎለይ እናተመላለሰት ኣሸገረትኒ። ወይለከ! መንእሰይ ከ ኣይሓምምን ደዩ? መንእሰይ ንሕማም ከይጥቃዕ ብዘተፈጥሮ ዝተወሃቦ ፍሉይ መከላኸሊ ኣለዎ ደዩ? 'መንእሰይ ዶ ኣይኮነን 'ዝረባ ናይ'ቶም ሰብኣይ ናብ ሓንጎለይ ካብ ምምልላስ ገና ኣይዕረፈትንን። ሓቁም ክኾኑ ይኽእሉ'የም! ግን ኣብ ምንታይ ጭብጢ ተመርኲሶም'የም መንእሰይ ከምዘይሓምም ክፍላ ሕብረተሰብ ገይሮም ዝገለጽዎ? እቲ መንእሰይ ተሸጊሩ ስለዝነበረ እምበር ኔታ ዝጀመርናያ ዕላል ምስ'ቶም ሽማግለ ኣቦ ክቕጽላ ደስ ምበለኒ!

** ** **

ሓደ መንእሰይ ኣብ ዝሃለወ ይሃሉ ናይ ህዝቡን ሃገሩን ተረካቢ ሕድሪ'ዩ። ግን ብድፉት ዝኾነ መንእሰይ ተረካቢ ሕድሪ ምባል ጌጋ መረዳእታ'ዩ። ምኽንያቱ ናይ ኢያታቱን ሃገሩን ተረካቢ ሕድሪ ክበሃል እንተኾይኑ ህልዊ ኩነታቱ ኣገዳሲ ረቛሒ'ዩ። ህልዊ ኩነታት ክበሃል ከሎ ድማ፣ ሓደ መንእሰይ ዝሕተቶ ሓላፍነት ሃገርን ህዝባን ክስከም እንተኾይኑ፣ ከማልኦም ካብ ዝግበኦም ረቛሒታት ሓደ ምውናን ውሑስ ጥዕና ኣብ ቅድሚት ይስራዕ። እዚ ማለት፣ ሓደ በጽሒ መንእሰይ ኔታ ዝጻበዩላ ገዜ ስድራኡ፣ ከበባኡ፣ ሕብረተሰቡን ሃገሩን ካብኡ ዝድለ ዘበለ ክገብር እንተኾይኑ ምሉእ ጥዕና ክውንን ኣለዎ። ምሉእ ጥዕና ማለት ድማ ኣካላዊ፣ ስነ-ኣእምሮኣዊ፣ ስነ-ልቦናዊ፣ ማሕበራዊ፣ ስነ-ምግባራዊን ባህላዊን ዘጠቓለለ ምሉእነት ኣብ ጥዕና ክህልዎ ይጥለብ። እምበኣ ደኣ ምሉእ ጥዕና ዘይብሉን ብጥዕናኡ ሕገስ ዘይኮነን መንእሰይ፣ ከመይ ኣቢሉ'ዩ ንሱ፣ ህዝቡን ሃገሩን ብምሉእነት ከገልግል ዝኽእል?

ብቐሊሉ ክፍወሱ ዘይክእሉ ወልፍታት፣ ጉድለት ኣካላዊ ጽሬት፣ ደዋሽን ሃዋኽን ሕማቕ ባህሪ፣ ንዝኡን ከባቢኡን ብጽሬት ክምርሕ ተበግሶ ዘይወስድ፣ ንለበዳ ሕማማት ንምክላኸል ኑቡሱን ከባቢኡን ዘየለዓዕል ወዘተ መንእሰይ ክበሃል ኣይክኣልን። ከምዚ ዓይነት መንእሰይ'ዩ ድማ ጉድለን ምሉእ ጥዕናን ዘይብሉ ተባሂሉ ዝጸዋዕ። ኣብ ዓለም ብማልየናት ዝቖጸሩ መንእሰያት ብሰንኪ ባዕላቶም ዘምጽእዎ ጉድለት ጥዕናን ካልእን ተደሚሩ ሰኽም ስድራቤቶምን ሃገሮምን ካብ ምዃን ሓሊፎም ኣመሓላለፍቲ ሕማቕ ወልፍታት፣ ቀጻቢታውን ሕዱር ሕማማትን እንተላይ ንሓይጋ ቅሉዓትን ይኾኑ ኣለው። ከምዚ'ኣም ዓይነተ መንእሰያት ኣብ ምዕቡላት፣ ምምዕባል ዝረኸባን ድኻታት ሃገራትን ምርኣይ ዳርጋ ልሙድ እናኾነ ካብ ዝመጽእ ዓመታት ሓሊፉ ኣሎ። ከም ሳዕቤኑ ድማ ኣብ ቀጥታ ውድቀት ብምኽታል ጠንቂ ድኽነት ይኾኑ ከምዘለዉ ብዘተፈላለየ ማሕበራት ዝወሃብ መግለጺ እኹል ጭብጢ'ዩ። እስከ ካብቲ ንመንእሰያት ናብ ሕዱር ሕማማትን ሓደጋን ዘቃልዑ ሓደኛ ረቛሒታት ከም ብመገዲ እዛ መጽሔት ኣብነታት እናቕረብኩ ገል ክብል፦

ኣይደስ

ሕማም ኣይደስ ኣብ ዝሓለፉ ሰለስተ ዕቑድ፣ እቲ ቀንዲ ዘፍርሕ ብስጋዊ ርክብ ዝመሓላለፍ ሕማም ኮይኑ'ዩ ዝቕጽል ዘሎ። ቀዳሞት ግዳይ ናይቲ ክሳብ ሕጂ ፈውሲ ዘይተረኽቦ ሕማም መንእሰያት እዮም። ንኣብነት ኣብ ትሕቲ ሓውሲ ሳሃራ ዝርከቡ ኣፍርቃውያን ነበርቲ፣ 10 ማእታዊት ካብ ደቂ ተባዕትዮ 15 ማእታዊት ድማ ካብ ደደቀንስትዮ ኣብ ሞንጎ ክሊ ዕድመ 15 ክሳብ 24 ምስቲ ሕማም ከምዝነብሩ ይፍለጥ። እዚ ኣሃዝ እዚ ዝሕብሮ ሕማም ኣይደስ ኣብ መንእሰያት ዝፈጥሮ ዘሎ ኣሉታዊ ጽቕጢ ገና ይቕጽል ምህላዉ እዩ። እንተኾነ ውዱብ ጥዕና ዓለም

ኣብቲ ሽቶ ዘሎቺ ምዕባለ ንጥዕና ኢሉ ሰምዩዎ ዘሎ ውጥን፡ ኣብ 2030 ሰቡዳ ኤች ኣይ ቪ/ ኤይድስ፡ ሕማም ዓባይ ሰዓል (ቲቢ)፡ ዓሶ፡ ወይቦ፡ ቁላሕታ ዘይረኸቡ ትሮፒካዊ ሕማማት፡ ማይ ወለድንተመሓላለፍቲ ሕማማትን ካብ ገጽ ምድሪ ንምጥፋእ ብዕቱብ ይሰርሕ ምሃላዉ ብሰፊሑ ይንጸት ኣሎ። ውዱብ ጥዕና ዓለም 'ንሕማማት ከጥፊኦም እየ' እንተበለ መንእሰይከ ንውዱብ ጥዕና ዓለምን ካልኦት ማሕበራትን ኢዱ ኣጣሚሩ ደዩ ክጸበዮም ዘለዎ!? እቲ መልሲ ኣይኮነ እዩ ክኸውን ዘለዎ። ከመይሲ መንእሰይ ኣብ ኑብሱን ከባቢኡን ክመጹ ንዘኽእሉ ሓደጋታት ሕማማት ካብ ካልኦት ካልኣይ ወይ ሳልሳይ ኣካል ከይተጸበየ ባዕሉ ክምክቶምን ከጥፍኦምን ስለዝኽእል። ብዛዕባ ኤች ኣይ ቪ/ ኤይድስ ንዝረብ ካብ ሃለና እዚ ሕማም'ዚ ብኸመይ ደዩ ካብ ሰብ ናብ ሰብ ዝመሓላለፍ? ብፍኑውን ዘይውሑስ ጾታዊ ርክብ ብምግባር'ዩ። እሞ ኸ መንእሰይ ወዲ ዓደይ እንታይ ኣለካ ፍኑውን ዘይውሑስን ጾታዊ ርክብ ትፍጽም! ኢኡ ሰምዒ'ባ ኣንታ ወዲ ዓደይ፡ ትማሊን ብቐደሚ ትማሊን ሃገር ምልእቲ ከምዝይኣውሓሰካስ ካብ ሕማም ኤይድስ ንኡበሾኻ ምውሓስ ክትሰእን! ኣይፋልካን መንእሰይ! ግደፎ እንዶ ናይ ውዱብ ጥዕና ዓለም መብጽዓ። እንታይ ኣለካ ኢኻ ንውዱብ ጥዕና ዓለም ኣሚንካ ክሳብ 2030 ትጸበ! ኑቲ ባዕልኻ ክተምጽኦ ትኽእል ሕማም ባዕልኻ እንዶ ወጊድ በሎ! ደሓር ከኣ ዘረት ወዲ ዘረት ናይ ኢያታትካ ዘይኮነ! ናትካ ዘይኮነ! ከምቲ ከሉ ክብርታት ናይ ኢያታትካ ዝወሰድካ ኣብ ዘረት ዘለካ ርድኢት ድማ ናይ ኢያታትካ ደኣ ውሰድ!

ናጻ ካብ ረኽሲ ዘስዕቡን ተመሓላለፍቲን ሕማማት

ንስኻ መንእሰይ ናይ ለውጢ ሓይልን ፈጣሪ ለውጥን ኢኻ። ስለዚ ኣብ ምውሓስ ጥዕና ሕብረተሰብን ሃገርን ንስኻ ሓቢም ምኳንካ ትዝንግዮ ኣይመስለንን። ኣብ ግዜ ብጽሕና ብቐጸበት ካብ ዝመሓላለፉን ቀተልትን ሕማማት ናጻ ክትከውን ኣብ ግዜ ህጻንነትካ ጸረ ዝተፈላለዩ ሕማማት ክትክተብ ከምዘለካ ትፈልጥ ኢኻ። ከምቲ ንስኻ ተኸቲብካ ጥዕናኻ ዘውሓስካ፡ ዝተረፉ ህጻናት ድማ ጥዕናኦም ከውሕሱ ምእንቲ ንስኻ ሓቢምን ጉጓስን ኴንካ ሃገራዊ ዕማምካ ግበር። ግደን ናብ ትካላት ሕክምናዊ ቤት ትምህርቲ ኬድካ ኣይኮንካን ሓቢም ኩን ትብሃል ዘሎኻ። እንታይ ደኣ ካብ ገዛኻ ጀሚርካ ክሳብ ብደረጃ ሃገር ንጥቕምን ረብሓታትን ክታብት ኣስተምህሮን ጉስጓስን ግበር ኢኻ ትብሃል ዘሎኻ! ሕብረተሰብና ከሉ ጥዕናዊ ሓበሬታ ካብ ሓኪይም ጥራይ ክጸበዩ የብሎምን። ንስኻ ባዕልኻ ኣብ ዘሎኻ ሃሉ ኣብ ከባቢኻ ዝርከቡ ሰባት ንጥቕሚ ክታብት ክተርድኦምን ክትጉስጉሶምን ይግባኣካ። ምኽንያቱ ንስኻ ኣብ ዘመነ ሓበሬታ ስለእተወለድካ ንሕብረተሰብካ ጥዕናዊ ሓበሬታ ኣብ ምሃብ ንጠፍን ተበጊስን! እዚ እንተገይርካ ሃገርና ካብ ዝተፈላለዩ ዓይነታት ውጹኣት፡ ረኽሲ ስርዓተ እስትንፋስ፡ ኣንቅጺን ካልኦት ሕማማትን ናጻ ክትከውን ኢያ። ሰማዕ መንእሰይ ኣብ ግዜ ህጻንነትካ እንተዘይተኸቲብካ፡ ንስኻ ትሰንክልን ትሓምምን፡ ሓላፍነት ሃገርካን ህዝበኻን ክትሰከም ከም ክትክኡ ዝግባኣካ ኣይትገይን ኣይተደምዕን! ንመዋእልካ ድማ ኣብ ማስመር ድኽሰት ጋም ማን እናበልካ ክትነብር ኢኻ።

ጥዑይ ሓንጎልን ኣእምሮን

ብደረጃ ዓለም ብሳልሳይ ተርታ ዝሰራዕ ሕማም መን'ዩ እንተበሉኻ መን ትብል መንእሰይ? ሕማም ወጥሪ ወይ ቅዛዞት ምኳኑ ባዕለይ ክምልሰሉኻ። ቅዛዞት፡ ሰንክልና ኣእምሮን ኑብሲ ቅትለትን ዘስዕብ ሓደገኛ ሕማም'ዩ። እሞ ኸ መንእሰይ ወዲ ዓደይ ብሕማም ቅዛዞትን ወጥርን ከም ሓደ ሰፍ ክትጥቃዕ ፍቓደኛ ዲኻ? መልሰኻ ኖኖ፡ ጸላኢና በዚ ሕማም ይሸገር ከምእትብል ርግጸኛ እየ። ምኽንያቱ ቅዛዞት ህወከት፡ ዕግርግር፡ ጭኣሲ፡ ኑብሲ ምትሓት ኣኸቲሉ ናብ ዝላዓለ ሕማም ኣእምሮ ዘሲጋግር ኣዝዩ ሓደገኛ ተራእዩ ስለዝኸሎ። ንስኻ መንእሰይ ግን ዚዚ ኣዕናዊ ዝኾነ ሕማቕ ኩነት ኣእምሮ ንምክልኻል፡ ንህጻናት ካብ ገዛኦም ክሳብ ቤት ትምህርቶም እናኸድካ ሜላ ጥዑይ ህይወት ከም እትምህሮም ፍሉጥ ነገር እዩ። ከመይሲ መምህር ኩሉ ስለዝኾንካ! ብርግጽ'ዚ ኣብ ውሽጢ ሕብረተሰብ እናኣተኻ ጥቕሚ ስነ ኣእምሮዊ ድልውነት ክትምህር ዓቕሚ ዘለካ ፍጡር ኢኻ። ዋላ'ውን ስነ ኣእምሮዊ ጸገማት ኣብ ሞንጎ ስድራቤት ይኹን ሕብረተሰብ እንተተላዒለ ንስኻ መንእሰይ ኢኻ ብቐልጡፍ ክትፈትሖ እትኽእል። እዋይ መንእሰይ ምኳንካ ፈጢሩልካ! ናይ ኩሉ ጸገማት ዕርድን ፈታሒ ሽግርን ተባሂልካ!

ናጻ ካብ ህወከት

ኣንታ መንእሰይ፡ ህወከትን ዕግርግርን ናብ ሞት ከም ዘቃልዑኻ ትፈልጥ ዶ? ብደረጃ ዓለም ኣብ መዓልቲ ክሳብ 180 ሰባት ንሓድሕዶም ኣብ ዘልዓልዎ ህወከትን ዕግርግርን ህይወቶም ከምዝሰእኑ ይፍለጥ። ብመሰረት ጸብጻብ ውዱብ ጥዕና ዓለም ኣብ ዞባ ኣሜሪካ ትሑትን ማእከላይን መኽብብሮ ካብ ዘለዎም ሰባት ካብ 3 እቲ 1 ህወከት ወይ ዕግርግር ዝጠንቁ ህይወት ትሓልፍ። ብርግጽ'ዚ ብደረጃ ዓለም ካብ 15 ክሳብ 19 ዝዕድሚኦን ደቀንስትዮ እተን 30 ሚእታዊት ብመጻምደን ዕግርግርን ህወከትን ከምዝጠቐመን ይንገር። ንስኻ መንእሰይ ወዲ ዓደይ ከምኡቶም ኣይኮንካን። ጸላኢየና ህወከትን ዕግርግርን ይፍቶ! ንስኻ መንእሰይ ህጻናት ሃገርና ኣብ ዳሕረዋይ ናይ ብጽሕና ዕድሚኦም ብህወከትን ዕግርግርን ከይጽለዉ፡ ገና ኣብቲ ተኣቃፊ ዕድመ ከለዉ ኣስተምህሮ ትህቦም ኢኻ። ኑቲ ኣስተምህሮ ድማ ብዮሜላን ኣብነታትን እናቐረብካ ስለእትህቦም ትዕወተሊ ኢኻ። ብፍላይ ዝምድና ኣብ ሞንጎ ወለድን ውሉዳትን ከመይ ክኸውን ይግባእ ጸቡቕ ገይርካ ስለእትምህሮም ትሑትን ብዲሲፕሊን ዝተገዘኡ መንእሰያት ክትሃንጽ ኢኻ! ውጽኢቱ ድማ ሰላማ ዘውሓሰት ሃገር ክተቐጽላ ኢኻ!

ናጻ ካብ ኣልኮልን ሓሺሽን

ንጥዕና ጉዳእቲ ዝኾኑ ማስተ ካብ ዝዓበዩ ሽግራት ዝተፈላለዩ ሃገራት ኲይኑ ንረኽቦ። ካብ ማስተ'ኸ እንታይ ጸቡቕ ውጽኢት ደርኪብ ኲይኑ'ዩ። መንእሰይ ትሰምዒ ዶ ኣለካ? ማስተን ሓሺሽን ኑብሲ ምቁጽጻር ኣጉዲሉ ንሓደገኛታት ባህርታት የብርኽ። ንኣብነት ዘይውሑስ ጾታዊ ርክብ ክትፍጽም ይደፋፍኣካ፡ ናብ ሓደጋን ሞትን ዘቃልዕ መኪና ክትዝውር ይህውኸካ! ማስተን ሓሺሽን ቀዋሚ ጠንቂ ሓደጋን መጉዳእትን'ዩ። ብፍላይ ድማ ንሓደጋ ትራፊክ! ማስተን ሓሺሽን ወሲዶም ኣብ ልዕሊ መጻምዶም ዕግርግርን ጭኣሰን ዝኑብሩ መዓስ ሓደት ኲይኖም! ማስተን ሓሺሽን ወሲዶም ኣብ ዘይግዜኦም ንሞት ዝቃልዑ ኸ ኣዲኦም

ትቕጻሮም። ንስኻ መንእሰይ ወዲ ዓደይ ግን ከም'ቶም ኣብ ካልኦት ሃገራት ዘለዉ መንእሰይ ዲኻ? ኣይኮንካን። ንስኻ ደኣ ንብሰኻን ሃገርካን ክተማዕብል፡ ጋሕጋሕ ምድሪ ጽሩይ ማይ ሰቲኻ በቲ ዘይተበከለ ጽሩይ ሓንጉልካ ናብ ስራሕ እትወፍር እንዲኻ! ንስኻ ደኣ ጎኑ ቀጫጪኻን ጽሩይ ማይካን እናሻፈኻዶ ኣይኮንካን ናብ ትምህርቲ፡ ስራሕ፡ ልምዓት ወዘተ እትወፍር! ብእኻ ደኣ ክንደይ ሃገራት ደየን ዝቐንኣልካ! ከመይሲ እተን ዝቐንኣልካ ሃገራት ንመንእሰያት ሃገርን ካብ ኣልኮልን ሓሽሽን ናጻ ንምግባርም ዘይተኣደነ ገንዘብ ኣኾየን ዘፍስሳ። ንስኻ ደኣ ወዲ መን ኰይንካ ኢኻ ከም'ተን ብኣልኮልን ሓሽሽን ብጡል ትብሃል! ካብ ቀደምካ ናጹ ንመጻኢ'ውን ናጻ ካብ ኣልኮልን ሓሽሽን ኢኻ!

ናጻ ካብ ጥሜትን ምኽራሽን

ኣብ ሙብዛሕተኦን ኣብ ምምዕባል ዝርከባ ሃገራት ዝርከቡ መንእሰያት ኣብ ግዜ ብጽሕናኦም ብጥሜት ክሳቐዩ ይረኣዩ። ከም ሳዕቤኑ ድማ ብዝተፈላለዩ ሕማማት ተጠቒዖም ግዳይ ነባሪ ሕማምን ሞትን ይኾኑ። መንእሰይ ብጥሜት ሞይቱ ክበሃልሲ ሸሙ'ኳ ኣይጥዑምን! ትሰምዕ ዶ ኣሎኻ መንእሰይ ወዲ ዓደይ! ኣብ ገለ ሃገራት ብጥሜት ዝሞት መንእሰያት ኣለዉ ይበሃል ኣሎ። ዝሰ ማሱሓቕ ዲኻ ክትብሎ ወይስ ማስደመም! ማሱሓቕ ኢልካ ሰገሮ እምበር! እንተ እቲ ምኽራሽ ግን ኢኡ ክትጥንቀቐሉ ኣሎካ። ከመይሲ ኣብዚ ሕጂ ግዜ ናብ ምኽራሽ ዘቃልዑ ገለ ገለ መግብታት፡ ካብ ደገ ንወሸጢ ሃገር ይኣትዉ እየም። ጸዓዱ ኩሉ ሰርሖም ንኣፍረዱ መንእሰይ ብፍላይ ንኸም'ዚ ኩማኙ ብዝተፈላለዩ ዓይነታት ሚላ ደኒኩል ክጉብሩዎ እየም ዝፍትኑ። ሓደ ካብኡ ናብ ምኽራሽ ኣምሪሑ ግዳይ ዝተፈላለዩ ሐደገኛ ሕማማት ብምግባር ካብ ኣፍራይነት ዓዲ ዊኒል ክትካውን ይጉብሩኻ። እዚ እቲ ካልእ ሚላ መጥቃዕቲ ጸላኢቲ እዩ። እዋይ መንእሰይ ወዲ ዓደይ፡ እንታይ ኣሎካ ዕሹግ መግብታት ደገ ትምጉብ። ኣሎካ እንዶ ከም በዓል ቅጫ ጎጉ፡ ጥጥቑ ጥረታት፡ ጸብሒ ዱቡ ጸብሒ ዓደሱ ሓምሊ ገደና፡ ወዘተ። ኣየው፡ ናይ ዓድና መግብታት እኮ ኩሉ ዓይነት ቪታሚናት፡ ማዕድናትን ካልኦት ጠቐምቲ መኣዝዊ መግብታት ዝሓቖፉ እየም። እሞ ብሽም ዘብለጭልጭን ዕሹግን ኢልካ፡ ዕሹግ መግብታት ክትብልዕሲ ግዳይ ምኽራሽን ሕማማትን ክትካውን? እቶም ሰራሕቶ እኮ ካብ ግርህነትና ተበጊሶም'ዮም ግዳይ ዝተፈላለዩ ሕማማትን መጥቃዕትን ዝጉብሩና። ንስኻ ኸ ትግራሃሎም ዲኻ? ትኻቐሓሎ እምበር! ደሓር ከኣ ንስኻ ኣብ ልምዓትን ሓርኾትኮትን ስለዘሎኻ ምኽራሽን ኣመና ግዝፊ ሚዛን ሰብነት ናበይ ገጾም'ዮም ክቐርቡኻ! ግን ምስቲ ተሰከምካዮ ዘሎኻ ግዙፍ ሃገራዊ ዕማም ኣካላዊ ምንቅስቓስ እንተወሲኽካሉ ምኽራሽ ናበይ ገጹ ክቐርበካ! ኣይክቐርበካን እዩ!

ናጻ ካብ ሽጋራን ትምባኾን

ናብ'ቶም ኣብ ሆስፒታል ሓለቡት ዝርኸብኩም ኣቦ ክመልሶካ መንእሰይ። እቶም ሸማግለ ኣቦ መንእሰዩ ዶ ይሓምሞ እዩ? ዝበልምስ ሓቁም እየም። መንእሰይ ካብ'ዞም ኣብ ላዕሊ ተዘርዚሮም ዘለዉ ልምድታት ናጻ እንተኾይኑ ኣይሓምምን እዩ። ግዙእ ሕማቕ ወልፍታትን ልምድታትን እንተኾይኑ ግን ግድን ክሓምምን ኣብ ዘይመዓልቱ ክመውትን እዩ እምበር! እቲ ኣብ ሆስፒታል ሓለቡት ዝርኸብኩሞ ዝፈልጠኹን ዝፈልጦን መንእሰይ ድማ ብሰንኪ ዝበርቱ ልምዲ ምትካኽ ሽጋራ እዩ ብበድሪ ሳምቡእ (Pneumonia) ተጠቒዑ ትልኽ እናበለ ዝርኸብኩሞ። ስምዒ መንእሰይ፡ ካብ ሽጋራን ትምባኾን እንታይ እዩ መኽሰቡካ! መኽሰብ ዘይብሉ የብልካን እምበር! መኽሰብ ኣለዎ ዝበሃል እንተኾይኑ ግን ብኸንቱ ገንዘብ፡ ሕማምን ሞትን ጥራይ እዩ። ሳምቡእካ እኮ ጽሩይ ኣየር ጥራይ እዩ ዘድልዮ! ሓንጉልካ፡ ልብኻ፡ ኩላሊትካ፡ ጸላም ከብድኻ ወዘተ ጽሩይን ዘይተበከለ ኣየር እዩ ዘድልዮን። ሽጋራን ትምባኾን ጥዕናዊ ረብሓታት ነይርዎ እንተዝኸውን ኣብ ሆስፒታላትን ክብሒታት መሸጣ መድሃኒትን ተሰቒሎም ምረኸብናዮም። ወዮ ኣብ ሓለቡት ዝርኸብኩሞ መንእሰይ ብሰንኪ ባዕሉ ንኡብሱ ዘኣወጀላ ሕማም፡ ድሕሪ ሳልስቲ ኣብ ንእስ ዕድሜኡ ካብዛ ዓለም ተሰናቢቱ። እቲ ዝጸዓረሉ ናይ ኢንጂነሪን ትምህርቲ ድማ ንኡብሱን ህዝቡን ከይተጠቐመሉ ንመዋእሉ ምስኡ ሐዚዎ ተቐቢሩ። ድርብ ክሳራ ዝበሉኻ ከምዚ ዓይነት እዩ! ሕማቕ ኣብነት ናይቲ ብሞት ዝተፈለየ መንእሰይ ሽጋራ፡ ሕማም ሳምቡእ፡ ሞት፡ ከቢድ ጓሂ፡ ከም ሰንሰለት ንሓድሕደን ዝተኣሳሰራ ምኽንያትን ጽቡቕ ትምህርቲ ሂቡካ ሓሊፉ ኣሎ- መንእሰይ። ልምዲ ምትካኽ ሽጋራን ምስሓፍ ትምባኾን ዘሎካ መንእሰይ ኣብዛ ካልኢት እዚኣ ካብ ነብስኻ ክትውግደን ናይ ሕልና ሕቶ ትሕተት ኣሎኻ። ሽዑ ደስ ዝብል ሽታ ካብ ውሽጥኻ ክመጽእ እዩ! ደስ ዝብል ስምዒት ክዓስለካ እዩ! ብስድራ ቤትካ፡ ሰብይትኻ፡ ኣዕሩኽቱኻ፡ ፈተውትኻ፡ መማህርትኻን መሳርሕትኻን መመለስካ ተፈታዊ ክትከውን ኢኻ። ኣብ ዓለም ብሰናይ ተግባርካን ብጾትውንንኻም ደስ ዝበሉ ልምድታትካን ተፈታዊን ኣብነታዊ ምኳን ኣበይ ዶ ይርከብ እዩ!

ሕግን ስነ - ምግባርን

ፍልምያ፡ ዓሻ ዝተኸሎ ለባም ነይነቕሎ!

ሚኪኤል ጺጋይ

"ይዕበስ ኣለኹ፡ ደጊም ከይደ'የ፡ መዓልቲ ኣኺሉ'ያ።" ድሕሪ ምባሉ፡ ሒደት ደቃይቕ ጸኒሑ ኣዒንቱ ንዝልኣለም ተኸድና። 10 የካቲት 1837፡ ንሩስያዊ ደራሲ ኣለክሳንደር ሰርጌቭ ፑሽኪን (ፑሽኪን)፡ መፈጸምታ ዕምሩ ኰነት።

ኣብ ታሪኽ ወዲ ሰብ፡ ካብ ማእከላይ መዋእል ጀሚሩ ክሳብ መበል 20 ክፍለ-ዘበን ዝጸንሐ፡ ፍልምያ duel ዝተባህለ ሕማም፡ ንሰባት ይቐዝፍ ነበረ። ባህርያዊ ሕማም ግን ኣይነበረን፡ ትዕቢትን መን ከማይን ደቂ ሰብ ዝወለዶ መቕዘፍቲ'ምበር!

ፍልምያ፡ ክልተ ሰባት ብዘኾኑ ምኽንያት ምስ ዝተሓራረቑ፡ ብውዕል፡ ኣብ ቅድሚ መሰኻኽር፡ ብተመጣጣኒ ኣጽዋር፡ ድሎ ብድሎ ዝገጥምሉ ቅልስ'ዩ። "ክብረይ ስለዝተተንከፈ ክብረይ ከመልስ'የ" ዝበለ ወገን ንመቀናቕንቱ ናይ "ንፋለም" ዕድመ የቕርበሉ። ተሓቲትካ ምእባይ ከም ፈራሕ ኣቕጺሩ ንክብሪ ዘንቆልቁል ስለዝነበረ፡ ፍልምያ ይንጸግ ኣይነበረን።

ፍልምያ፡ ጽሑፍ ብምድላው ይካየድ። ምኽንያት መፋለሚ ማለት እቲ ዘሰሓሓበ ኣብቲ ጽሑፍ ይሰፍር። ክታም ይንበረሉ። ንፍልምያ ዝምችእ ቦታ ይምረጽ። ዓይነ ተፋላሚ ዘድጉሕ ጾሓይ ወይ ጨመተ ዘዘናብል ንፋስ ንሓደ ወገን ከየግድዕ ጥንቃቐ ይግበር። ኣብ ቦታ ግጥም ሓኪም ክህሉ ግድን ነበረ። ብሻምላ (ሴፍ) ኣብ ዝካየደሉ እዋን ሓደ ካብቶም ተፋለምቲ ደም ምስ ዝወጽእ ፍልምያ ይፍጸም። ብሽጉጥ እንተተመሪጹ ድማ ተፋለምቲ ሓሓንቲ ጥይት ተኩሶም ምስ ዝስሕቱ የቋርጽ። ኣመና ዝተሃላለኹ እንተኾይኖም ግን ሓዲኦም ብኸቢድ ክሳብ ዝቖስል ወይ ክሳብ ዝመውት እቲ ተኹሲ ከም ቀላዕ መቕጻዕቲ ሓሓደ ዕድል እናተዋህቡ ክቕጽሉ ይሰማምዑ። ናይ ሰዓት ገደብ'ውን ይግበረሉ ነይሩ። ሳሕቲ እንተሰሊጡ፡ ፍልምያ ብለመና ወይ ብዕርቂ የቋርጽ ነበረ። ፍልምያ ኣብ መንጎ ብመዓርግ ማዕረ ዘይኮኑ ሰባት ኣይካየድን ነበረ።

ከምኡ እንተ'ኾይኑ እቲ በዓል ልዑል መዓርግ ክነጽጎ ይኽእል። ብዑብላሲ ናይ ደቀ-ተባዕትዮ ልማድ'ኳ እንተነበረ፡ ሳሕቲ ዝፋለማ ደቀ-ንስትዮ ከም ዝነበራ'ውን ይጥቀስ'ዩ።

ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቕሰ፡ ጠንቁ ናይ ክብርን ዝናን ጉዳይ ስለዝነበረ፡ ዓለምና ብፍልምያ ዝኸሰረቶም ዳርጋ ኩላቶም መራሕቲ ሰራዊት፡ መራሕቲ ፖለቲካ፡ ህቡባት ስነ-ጥበባኛታት፡ ሊቃውንትን ካልኦት ሰብ ሞያን'ዮም ነይሮም።

ኣስማቶም ኣብ መዝገብ ካብ ዝሰፈሩ ተፋለምቲ ንምጥቃስ፡ ብ1585 ኣብ ቺሌ፡ ካደጉላ ማፑቸ ቶኪ፡ ብኣሎንሶ ጋርሲያ ደ ራሞን ከም ዝተቐትለ ንርዳእ። ብ1598፡ ኣብ ሎንዶን፡ ህቡብ ተዋሳኣይ ጋብርኤል ስፔንሰር ብቤን ጆንሶን ህይወቱ ከም ዝሓለፈ ንገንዘብ። ጠንቂ ግጭቶም ዕለታዊ ምስሕሓብን ቀይቅን'ዩ ነይሩ። ኣብ ኣመሪካ፡ ኣቐዲሙ ሚኒስተር ገንዘብ ዝነበረ፡ በዓል ብሩህ ኣእምሮ ምዃኑ ዝነገረሉ፡ ኣለክሳንደር ሃሚልተን ብፖለቲካዊ ምስሕሓብ ምስ ኣውሮን በር ስለዝተፋለመ፡ ብ1804 ህይወቱ ስኢኑ። ብዘይካ'ዚ፡ ድሓር መበል 7ይ ፕረሲደንት ኣመሪካ ዝኾነ፡ መራሕ ሰራዊት ኣንድሪው ጃክሰን ብ30 ግንቦት 1806፡ ንዉሩይ ተፋላሚ ቻርለስ ዲክንሰን ቀቲልዎ። ጃክሰን ንባዕሉ'ውን ኣብቲ ፍልምያ ተወጊኡ ብዙሕ ስቓይ ኣሕሊፉ። ብ22 መስከረም 1842፡ ናይ ኢሉኒዩስ ኣባል ባይቶ፡ ድሓር ናይ ኣመሪካ ፕረሲደንት ዝኾነ ኣብርሃም ሊንከልን፡ ምስ መንግስታዊ ኦዲተር ጀምስ ሺልድስ ብምትሕርራኽ ፍልምያ ከካይዱ ተሰማምዑ። ፈተውቶም ብዘገበርዎ ልመናን ጥበብን ግን ኣብ መወዳእታ ሰዓት ተቛሪጹ። ብ1898 ኢጣልያዊ መራሕ ሰልፊ፡ ፈሊቸ ካቫሎቲ ብፍልምያ ሞተ። ካብ 1798 ክሳብ 1861 ኣመሪካ፡ ብዙሓት መኮንናት ሓይሊ ባሕሪ ብፍልምያ ከሰረት። ብ1820 ዝሞተ ብናይ ባሕሪ ጅግና ዝፍለጥ ስቲፈን ዲካቱር ሓደ

ኣብኣቶም ነበረ።

ብ1808 ክልተ ፈረንሳውያን፡ ኣብ ባላንችናታት ተንጠልጢሎም ናብ ኣየር ብምብራር፡ ኣብ ኣየር ኩይኖም ሓደ ናይቲ ካልእ ባላንችና ንምንፋስ ተፋሊሙ። ሓደ በዓል ተራ ባላንችና ከንፍስ ብምኽኣሉ ድማ መጋጥምቱ ኣብ መሬት ወዲቑ ተፈጸፊጹ ሞተ። "ጽጋብ ትወልዳ ንእኪት" ድዩ ዝበሃል?

ፍልምያ፡ ውተሃደራውያን መራሕትን ፖለቲከኛታትን ጥራይ ኣይኮነን ዝወስድ ዝነበረ። ሳይንስ'ውን ደቃ ትምንጠል ነበረት። ብ30 ግንቦት 1832 ምሁር ሕሳብን ሃንዳሲ ሓደስቲ ኣገባብት ኣልጀብራን፡ ፈረንሳዊ ኢቫሪስት ጋሎሰ፡ ኣብ 20 ዓሙቱ ህይወቱ ተቐጽየት። ንሱ ነቲ ሓደስቲ ርኽበታቱ ምስ ኣቕረበ ንጽባሒቱ'ዩ ዝሞተ።

ኣብ መእተዊ ጽሑፈይ ዝጠቐስክዎ ኣለክሳንደር ፑሽኪን ምስ ፈረንሳዊ መኮነን ጂየርጅስ ደ'ኣንተስ ተፋሊሙ'ዩ ዝሞተ። ጠንቂ ግጭቶም ደ'ኣንተስ ምስ ናታልያ (በዓልቲ ቤቱ ንፑሽኪን)፡ ዝምድናታት ጾታዊ ፍቕሪ ነይርዎ ተባሂሉ ስለዝተወረየ'ዩ። ደ'ኣንተስ፡ ናታልያ ንጽህቲ ምኻና ንምርኣይ ንሓብታ (ንዘማ ፑሽኪን) ተመርዓወ። በዚ ድማ እቲ ግጭት ዝሃድአ መሲሉ ነበረ። እንተኾነ፡ ደ'ኣንተስ ምስ ናታልያ ዝነበሮ ፍቕሪ ክሓብእ ኣብ ዘይክእለሉ ደረጃ በጽሐ። ብ27 ጥሪ 1837፡ ኣብ ወሰናስን ሳይንት ፒተርስበርግ ኣብ ዝተገብረ ፍልምያ፡ ፑሽኪን ተወግአ። ጥይት ሳንቡኡ ስለዝበሰዐት ክሓዊ ከም ዘይክእል ብሓኪም ተረጋገጸ። ድሕሪ ገለ ናይ ስቓይ መዓልታት ድማ ኣብ 37 ዓመት ዕድሚኡ ዓረፈ። ብሞት ፑሽኪን ብዙሓት ኣፍቀርቲ ስነ-ጥቡብን ሰዓብቱን ሓዘኑ። ከም ዓቢ ክሳራ ድማ ተወሰደ።

ፑሽኪን፡ ብ6 ሰነ 1799 ኣብ ሞስኮ ዝተወልደ፡ ገጣሚ፡ ጸሓፊ ዛንታን ጸሓፊ ድራማን'ዩ ዝነበረ። ብዘይካ ቋንቋ ሩስያ ቋንቋ ፈረንሳ'ዉን ዝመልኽ ነበረ። ኣብ ሩስያ ኮነ ኣብ ዓለም ዘፍለጠኦ ስርሓቱ "የውጅን ኦንጂን" "ጓል ካፕቴን" "ቦሪስ ጉዱኖቭ" "ራስላን" "ሉድሚላ" እየን። ብብዙሕ ቋንቋታት ዓለም ተተርጉመን ድማ ክሳብ ሕጂ ይንበባን ተራዒመን ይስርሓን ኣለዋ። ፑሽኪን፡ ሰለስተ ውሉዳት ነበርዎ። ንሱ ኣብ ስነ-ጥበባዊ ዕዮ ሩስያ ዓቢ ተራ ብምጽዋቱ ወትሩ ይዝከር። ኣብ ብዙሓት ሃገራት እንተላይ ኣብ ሃገርና ኤርትራ ድማ ሓወልትታት ተሰሪሕሉ ይርከብ።

ቀታል ፑሽኪን ደ'ኣንተስ፡ ድሓር ኣብ ሃገሩ ፈረንሳ ኣባል ባይቶን ሚኒስተርን ኩይኑ ኣገልገለ። ድሕሪ ፑሽኪን ንኣስታት 60 ዓመታት ብህይወትጸኒሑ፡ ደቒን ደቂ ደቒን ኣብኣቶም ዝፈረዩን ርእዩ ሞተ።

መጉዳእቲ ስነ-ጥበበኛታት ኣብ ሩስያ ብፑሽኪን ኣየብቅዐን። ናይ ፑሽኪን ተመሃራይ ዝነበረ ሚኻኤል ሌርሞንቶቭ፡ ሰብ መዚ ሩስያ ኣብ ቅትለት ፑሽኪን ተሓተትቲ ምንባሮም ዘወቅስ ሓደ ንሕትመት ዘይበቕዐን ብዘይ ኣገባብ ዝተዘርገሐን ግጥሚ ጸሓፈ። በዚ ዝተቖጥዐ ንጉስ ኒኮላይ ጻር፡ ንሌርሞንቶቭ፡ ካውካሰስ ናብ ዝተባህለ ግዝኣት ብምልኣኽ ሓየሮ። ድሕሪ ገለ ዓመታት ሌርሞንቶቭ ካብ ካውካሰስ ክምለስ'ከሎ ብድፍረቱ ጥራይ ዘይኮነስ ብስነ-ጥበባዊ ስርሓቱ ዝና ረኺቡ ነበረ። ሌርሞንቶቭ'ዉን ፍሉጥ ገጣምን ናይ ዛንታታት ጸሓፍን ኮነ። ገለ ካብ ፍሉጣት ስርሓቱ፡ "ሰይጣን" ዘርእስታ ነዋሕ ግጥሚ፡ "ማስካራድ" ዝተሰመየት ድራማን "ናይ ዘበንና ሰብ" ዘርእስታ ዛንታን ንረክብ። እንተኾነ ሌርሞንቶቭ'ውን ድሕሪ ሞት ፑሽኪን ኣርባዕተ ዓመት ጸኒሑ፡ ብ15 ሓምለ 1841፡ ኣብ መበል 27 ዓሙቱ ኣብ ፍልምያ ተቐትለ።

ኣማውታኡ ከምዚ ዝስዕብ'ዩ። ሌርሞንቶቭ፡ ኒኮላቭ ማርቲኖቭ ንዝተባህለ ወዲ ኣሃድኡ ነበር፡ ምስ ደቀ-ኣንስትዮ ንምትዕርራኽ ዘርእዮ ዘይዕዉት ኣቀራርባ እናጠቓቐሰ ይጩርቀሉ ነበረ። ብጭርቃን ዝተማረረ ማርቲኖቭ፡ ንሌርሞንቶቭ ንፍልምያ ዓደሞ። ሌርሞንቶቭ፡ ቀዲሙ ናይ ምትኳስ ዕድል በጺሕዎ እንተነበረ፡ ንጥይቱ ኮነ ኢሉ ናብ ኣየር ከም ዝተኩሰ ይንገረሉ። ማርቲኖቭ ግን ዒላማኡ ብምጭማት ንሌርሞንቶቭ ብጥይት ወግኦ። ኣብቲ ቦታ ፍልምያ ድማ ሞተ። ንሞት ሌርሞንቶቭ ኣመልኪቱ ናይ ሩስያ ንጉስ ጻር "መተካእታ ፑሽኪን ኣጥፊእና" በለ። ብድሕሪ ሞት ናይቶም ብሉጻት ስነ-ጥበበኛታት፡ ፍልምያ ኣብ ሩስያ እናተዳኸመ ክኸይድ ጀመረ።

ፍልምያ፡ ኣብ ካልኦት ሃገራት'ውን ህይወት ስነ-ጥበበኛታት ይቐጽፍ ነበረ። ብ1821 ናይ ሎንዶን መጽሔት መስራትን ኣሰናዳእን ጆን ስኮት፡ ብ1837 እንግሊዛዊ ቀባኣይ ፔተር ሲምፕሰን፡ ብ1846 ኣሰናዳኢ ጋዜጣ ኣመሪካዊ ጆን ሃምፕደን ፕሊዛንትስ፡ ብ1909 ብራዚላዊ ደራሲ ዩክሊ ደስ ዳ ኩንሃ ከምኡ'ዉን ልዕል ኢሉ ዝተጠቕሰ ተዋሳኣይ ጋብርኤል ስፔንሰር ኣብ በበይኑ ቦታታት ብፍልምያ ተቐዝፉ።

ብፍልምያ ሰብ ዝቐትሉ ብገበን ኩነ ብሲቪላዊ ካሕሳ ኣይሕተቱን ነበሩ። ምኽንያቱ ድማ ምፍላም ብሕጊ ኩልኩል ኣይነበረን። ኣየርላንዳዊ ናይ ፖለቲካ መራሒ ዳኒኤል ኦ'ኮኔል ብጥቅምቲ 1818 ኣብ ዝተኻየደ ፍልምያ ንጆን ዲ'ኢስተረ ምስ ቀተሎ፡ እቲ ፍጻመን ምስሊ መዋትን እናተራእዮ፡ ዝተረፈ ዕድመኡ ብምብህራር ኣሕለፎ። ብወለንታኡ፡ ንጓል መዋቲት ንኣስታት 30 ዓመታት ከም ዝቐለባ'ውን

ይዝንተዩ። ሰብ ቀቲሎም ዘይጠዓሱ ከኣ ነይሮም። ንፑሽኪን ዝቐተለ ጂዮርጅስ ደ'ኣንተስ ንኣብኡት ናይ ጣዕሳ ዘረባ መሊቑዎ ኣይፈልጥን። ብኣንጻሩ፡ ነታ ኣብ ምሉእ ህይወቱ "እንኮ ዘፍቀርክዋ" ዝበላ ናታልያ፡ ናቱ ክንብራ ዘይምኽኣሉ ልክዕ ከም በዓል መሰል ይዛረብ ነበረ።

ፍልምያ ኣብ ክፍለ ዓለማት ኣመሪካን ኤውሮጳን ጥራይ ዘይኮነ ኣብ ህንዲ፡ ኢንዶነዥያ፡ ጃፓን፡ ፊሊፒንስን ካልኦትን'ውን ንዝተፈላለየ ዕላማታትን ብዝተፈልየ ኣገባባትን ይካየድ ምንባሩ ይፍለጥ።

ህዝቢ ብፍልምያ እናተማረረ ከደ። ፕረሲደንት ኣመሪካ በንጃሚን ፍራንክሊን ንፍልምያ "ዘይቅቡል ጉንጺ" ክብል ኩነኖ። ኣብ እዋን ሰውራ ኣመሪካ፡ ፍልምያ ንመኮንናት ኩናት የጥፍእ ስለዝነበረ፡ መራሒ ናይቲ ሰውራ ዝነበረ ጆርጅ ዋሽንግቶን፡ መኮንናት ኣመሪካ ንፍልምያ ዝቐርበሎም ጻውዒት ክነጽጉ ኣጥቢቑ ተማሕጺኑ። ካብ ህዝቢ ዝተኣከበ ርእይቶ ከም ዘመልክቶ፡ ህዝቢ ንፍልምያ ከም ኩናት ሓድሕድ ከም ዝርእዮ ተረጋገጸ። ስነ-ጥበብ'ውን ብፍልምያ ንዚጋጥም ዝነበረ ሞት ክነቕፍ ጀመረ። "ዓለም ጸቢባትና ድያ?" ትብል ህቡብቲ ደርፊ ልቢ ህዝቢ ተንከፈት።

ፍልምያ፡ ብሕጊ ንምዕጋቱ ዝተገብረ ፈተነ ካብ 1215 ከም ዝጀመረ ይገለጽ'ምበር ብድሕሪኡ ንሹድሽተ ዘበናት ቀጸለ። ናይ ጀርመን ክፋል ዝኾነት፡ ፕራሺያ ብ1851 ፍልምያ ገበን ምዃኑ ኣወጀት። እቲ ክልከላ ሃገረ ጀርመን ምስ ቀመት'ዉን ቀጸለ። ናይ ኣውስትርያ ንጉስ ቻርለስ ቀዳማይ፡ ብ1917 ፍልምያ ከልከለ። ብዙሓት ሃገራት'ዉን ኣንጻር ፍልምያ ዝቖንዐ ሕግታት ኣወጁ። ካብ 1921 ክሳብ 1971 ኣብ ዝነበረ እዋን፡ ፍልምያ ዘይክልከለት ሃገር ኡራጓይ ጥራይ ነበረት። ንኣብነት ብ1920 ኣቐዲሙ ናይ ኡራጓይ ፕረሲደንት ዝነበረ ጆስ ባቲለ ዋይ ኦርደንት፡ ኣሰናዳኢ ጋዜጣ ንዝነበረ ዋሽንግተን ቤልትራን ብፍልምያ ቀተሎ። ብ1992 ግን ኡራጋይ'ዉን ንፍልምያ ከም ዓለማ ከልከለቶ።

ኣብዚ ጽሑፍ'ዚ ሰፊሮም ዘለዉ

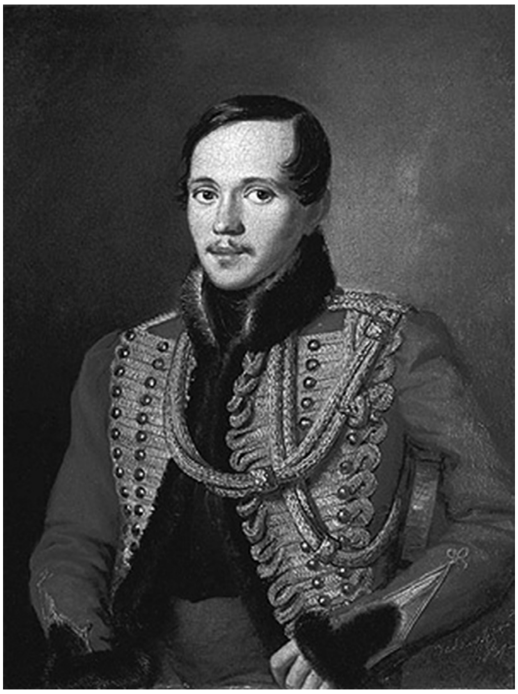

ናይ ፍልምያ ግዳያት ገለ ውሑዳት ኣብ ሰብ ዝና'ዮም። እንተኾኑ "ዓሻ ዝተኸሎ ለባም ነይነቕሎ" ከም ዝበሃል ፍልምያ፡ ብልዝብ ወይ ብሕጊ ክፍታሕ ብዘኽእል ግጭታት ንኣስታት 10 ዘበናት ንብዙሓት ሰባት ኣህሊቑ'ዩ።

ሎሚ ግን ፍልምያ ኣብ ኩለን ሃገራት ዘቕጽዕ ተግባር ኮይኑ ኣሎ። ብመሰረት ገበናዊ ሕጊ ኤርትራ፡ ናጥኻ ዝቖንዐ ዘይሕጋዊ መጥቃዕቲ፡ ህጹጽን ዘይተርፍን ኣብ ዝኾነሉ እዋን፡ ነብሰኻ ንምድሓን እትገብሮ ሕጋዊ ነብሰ ምክልኻል እንተዘይኮይኑ፡ ድሎ ኢልካ ዝግበር ፍልምያ ኑቶም ተፋለምቲ ኩነ ተሓባበርቲ ብገበን ዘቕጽዕ'ዩ (ገበናዊ ሕጊ ዓንቀጽ 550-551)። ሰብ ንኽመውት ወይ ንኽቖስል ዝሃቦ ወለንታ፡ ንኽፋለም ዝኣተዎ ውዕል ወይ ዘንበሮ ክታም፡ ኑቲ ጉድኣት ዘብጽሐ ሰብ ከም መከላኸሊ ክሲ ኮይኑ ኣየገልግሎን'ዩ (ገበናዊ ሕጊ ዓንቀጽ 66)።

ባህልን ስነጥበባትን

ዕላል ምስ ድምጻዊት ሰምሃር ዮሃንስ

ዘርእሰናይ ዓንደብርሃን

ሰምሃር ዮሃንስ፡ ኣብ ቀረባ ዓመታት መመሊሳ እናደመቐት ክትመጽእ ዝጸንሐት ድምጻዊት'ያ። ካብ ሓድሕድ ዘይሰናነፍ ደርፊታት ብምፍራይ ከኣ፡ መመሊሳ ንእዝኒ ሰማዕትን ተዓዘብትን ኣብ ምግዛእ ካብ ዝተዓወቱ ውሑዳት ደረፍቲ ኣብ ቅድሚት ትስራዕ። ልዑል ብቕዓት ድምጺ ብፍላይ ኣብ መድረኽ ብቕጥታ ናይ ምጽዋት ብቕዓት፡ ፍሉይ ምንቅስቓስን ድፍረትን ካብ ቀንዲ መለለዪኣ'ዩ።

ኣብ 1990 ኣብ ካምፖ ፖሊስ እምባጋልያኖ ዝተወልደት ሰምሃር፡ ኣብ ቤት ትምህርቲታት መባእታ ደረጃ ሰሜናዊትን ፍረ ህይወትን፡ ቤት ትምህርቲ ማእከላይ ደረጃ እምባ ጠቐራ-ሓዝሓዝ፡ ከምኡ ድማ ኣብ ቤት ትምህርቲ ካልኣይ ደረጃ ሓርነት (ታይታኒክ) ትምህርታ ተኸታቲላ። ኣብ መበል 24 ዙር ናብ ሳዋ ወሪዳ ናይ 12 ክፍሊ ትምህርታን ወተሃደራዊ ታዕሊምን ፈጺማ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ምስ ጉጅለ ባህሊ ኣሰር ተጠርኒፋ፡ ስነ ጥበባዊ ስራሓት ኣብ ምብርካት ትርከብ።

ሰምሃር፡ኣብሓጺርእዋንብርክትዝበለተሰማዒንብሉጽንደርፍታትከምኣሕልመኒ፡ ተብሪሁኒ'ሎ፡ ማናየ፡ ወዲ ምስሌነ፡ ሎምስ ፈሪሐ፡ ክስዕረካ'የ፡ ኣሎኒ፡ ዝያዳይን ካልእን ብምድራፍ ኣብ ዲጂታላዊ ዕዳጋ ከም ዩትዩብ ብሚልዮናት ዝቑጸር ምክትታል ብምርካብ መወዳድርቲ የብላን። ኣብ ውሽጢ ዓዲ ዘለዋ ምክትታል'ውን ተመሳሳሊ'ዩ።

ሰምሃር ኣብዚ ሕጂ እዋን፡ ምስቲ ህቡብ ድምጻዊ ኣቦኣ ዮሃንስ እስቲፋኖስን ምስታ ሕጂ ኣሰሮም ስዒባ ትኸላዕ ዘላ ንእሽቶ ሓብታ ድምጻዊት ዳናይት ዮሃንስን ብምኳን፡ ኣልበምን ዲቪዲን ኣብ ምድላው ትርከብ። ነዚ ሕታም ጋሻና ብምኳን ኣዕሊላትና ኣላ። ሰናይ ንባብ፥

ኣብ ስድራቤትኩም ብዘሎ ዝንባለ ስነጥበብ ክንጅምር

ኣብ ስድራቤትና ዘሎ ናይ ስነጥበብ ብፍላይ'ኳ ምስ ደርፍን መዚቃን ዘሎ ምትእስሳር ይገርመካ'ዩ። ባባ ኣብ ግዜኡ ልዑል ተቐባልነት ዝነበሮ ንዓዕ ደራፋይ'ዩ። ንእሾቶ ሓብተይ ዳናዬት ከኣ፡ ስቕ ኢላ ክትዕዘብ ጸኒሓ፡ ሕጂ ጀሚራቶ ኣላ። ኣብ ሓጺር እዋን'ውን ዕወት'ቲ ደራፊት ኩይና። ክሳብ ቀረባ እዋን ናይ ኮሌጅ ትምህርታ'ያ ትከታተል ነይራ። ገና ካብ ኣጀማምራኣ ኣትሒዛ ዘለገብሲ ዓቕሚ ኣርኢያትና ኣላ። ክገርመካ ግን፡ ኣብ ገዛና ኣቡቲ ዓውዲ ዘለና ሰለስቴና ጥራይ ኣይኮናን። ኣብ ሽወደን ዝቕመጥ ሄናክ ሓወይ ክኢላ ኦርጋኒስት'ዩ። ካልእ ቶማስ ዝበሃል ክራረስት ሓወይ ኣሎ። ምዕባዩ ራይሞክ ሓወይ ከኣ ኦርጋን ኣብ ምምሃር ደርኩቡ። ካልእ እታ ቀንዲ ኣብ ደርፌ ዝምባለ ዝነበራ ዓብዩና'ያ። ምናልባት ባባ ካብኣ ወሪሱዎ ክኸውን ይኽእል'ዩ። ግርም'ዩ ዝብሉኒ - ትደርፈለይ ዝነበረት ባህላዊ ደርፌታትን ዜማታትን ምሉእ ብምሉእ ዘይሰደኩዎ ኢለ ካብ ዘሕዝነኒ'ዩ። ቅድሚ ቀረባ ኣዋርሕ'ያ ዓሪፋ። ኣደይ'ውን ዋላ'ኳ ኣብ ምድራፍ ኣይትእቶ፡ ልዕሊ ዝኾነ ሰብ ኣቡቲ ዓውዲ ተገዳስነት ዘለዋ'ያ። ካብ ኩልና ዝገደደት'ያ። ደርፌ 'ሳምፕል' ምስ ሰሪሕና ንዓአ ኢና ነስምዓ። ብፍቕሪ'ያ ትሰምዖ፡ 'ኣብዚኣ ከምዚ፡ ኣብቲኣ ከኣ. .' ገለ እናበለት ርኢይቶታት ትህበና። ሞራልን ደገፍን ናታ ከኣ ፍሉይ'ዩ።

ምናልባት ምስ ኣቦኺ ሓዳር ክምስርቱ ዝነበሮም እዚ ተገዳስነታዶ ይኸውን?

ይኸውን'ዩ። ምኽንያቱ እቲ ተገዳስነታ ክትርእዮ እንከለኻ ከምኡ ኩይኑ'ዩ ዝስምዓካ። ባባን ማማን ከኣ፡ ብፍቕሪ ዘይሮም ገለ'ዮም ተመርዕዮም። ምስ ከምኡ'ስ ክኸውን ይኽእል'ዩ ኩሉታ'የ እስኪ. . (ሰሓቕ)

እዚ ነገራት ካብ ቁልዕነትኪ ኣብቲ ዓውዲ ክትሳተፊ ሓጊዙኪ ይኸውንዶ?

ብኣንጻሩ እየ። ኣነ ከም ቈልዓ ኣዝየ ወዓይቲ፡ ኣብ ትምህርተይ ንፍዕቲ፡ ምድራፍ ከኣ ማራ ዝፈቱ'የ ነይረ። ግን ከኣ ብጦብ ኣብ ጉጅለ ባህሊ ክኣቱ ዘይፍቀደለይ'የ ነይረ።

ስለምንታይ?

መጀመርታ ኣብ ትምህርተይ ክዕወት'ዩ ዝደልዩኒ ነይሮም። ምሉእ ድሌቱ ንሱ'ዩ ነይሩ። ኣነ ግን ዋላ'ኳ ወግዓዊ ኣይኹን ካብ ምድራፍ ኣቋሪጸ ኣይፈልጥን'የ። ኣብ ቤት ትምህርትና ንዝነበሩ ጉጅለ ባህሊ ብቐንኢ ይርእዮም ነይረ። 'እዚኣ ምደረፍኩዎ ጸቡቕ መምጻእኩዎ' ይብል ነይረ። ግን ይኽልክል ነይሩ። ደሓር ኣብ 11 ክፍሊ እናተማሃርኩ እንከለኹ፡ ኣብ ቤት ትምህርቲና ናይ 8 መጋቢት ምድላዋት ነይሩ ተሓቢኣ ኣትየ። ናብ ቤት ንብዓብ ኢለ ወጺአ ፕሮቫ ገይረ ይምለስ። ደሓር ኣብቲ ኣብ እንዳ ሲታዝ በሻር ዝተኻየደ መደብ፡ ናይ ኣብርሀት ቺና "ተፈታዊት ኣዴና ወርቂ በለን" ትብል ደርፌ ደጊመያ። ጸቡቕ ሞራል ረኺበ። ልዕሊ ኹሉ ማማ ኣቡቲ ኣጋጣሚ መጺኣ ስለዝነበረት፡ ርኢያትኒ ተሓጒሳ። ደሓር ንባባ 'ስምዕዘ ከምዚ ኢላ ጸቡቕ ደሪፋ። ኩሉ ሰብ ንፍዒቲ ኢሉዋ። ስለምንታይ ትኽልክላ' ኢላ ተዛሪባቶ። ሽዑ'ውን ፍቓደኛ ኣይኮነን። መወዳእታኡ ግን ዳርጋ ብቤተሰብ ተለሚኑ ዳርጋ ደሓን ኩይኑ። ዋላ እናተቋየቐ ክሰርሕ ኣፍቂዱለይ። ደሓር ነዛ 'ይቕረ በለለይ' ትብል ደርፌ ድማ ሰሪሑለይ። ቅድሚ ሳዋ ምኻደይ ምስ ቪደዮ ክሊፓ ማለት'ዩ።

"ናብራይ ኩይኑ ከምቲ ዝረኣኻዮ
ውዕል ክልቴና ባዕለይ ኣፍሪሰዮ"

ብድሕሪ'ዚ ዳርጋ ናጻ ኩይነ ክሰርፍ ጀሚረ። ኣብቲ እዋን ቀንዲ ዝፈትወን ዝነበርኩ ናይ ሄለን ጳውሎስ ደርፍታት ነይረን - 'ሓንቲ'የ ካብዮም ደቅኺ' ካልኣይቲ ድማ 'ብመጠነ ፍትወትና' - ዝኣን ይደርፈን ነይረ። ብድሕሪ'ዚ ኣብ 24 ዙር ናብ ሳዋ ወሪደ።

ሳዋሞ ከመይ ጸኒሓትኪ?

ሳዋ ምስ ከደኩ፡ ነቲ ሞያይ ዝያዳ ተተሓሒዘዮ። ኣብ ዙርና ብዙሓት ዓቕሚ ዘለዎም ስነ ጥበበኛታት'ዮም ነይሮም። ሓንቲ ጉጅለ ባህሊ ኣቐምና ንሰርሕ ነይርና። እታ ጉጅለና ከኣ ልዑል ምኽትታል ዝነበራ ዝነበረ፡ መሳርሒታታ ምሉእ፡ ቀጻሊ ናይ ምርኢት መደባት ዝሰርዓ'ያ ነይራ። ድሕሪ ታዕሊም'ውን ተጠርኒፍና ምስራሕ ቀጺልና። ሽዑ ንመመረቕታና ትኸውን 'ሰሓቤል' ትብል ደርፌ ተዳልያትለይ። ኣስመራ መጺአ መሊኤያ።

"ንኣመል ምስ መግዘዘ ኣይትዳህለሉ
እቲ ሕሉፍ ታሪኽ ሰዉድ ኣሎ ባዕሉ
ዝትንክፍ ሃገረይ ከሳዕል ሕማመይ
ከዘኻኽረኒ ጀጋኑ ኣቦታተይ" ዝብል ትሕዝቶ ዝነበራ እያ። ግጥሚ ሚከኤል ብላዕ ኢልዎ፡ ዜማ ከኣ ባባ'ዩ ሰሪሑላ። ኣብ መመረቕታና ከኣ ኣቕሪበያ።

ዝረኸብክዮ ግብረ መልሲ ከመይ ይመስል ነይሩ?

ብጣዕሚ ተሰፋን ሞራልን ዝሃበትኒ'ያ። ካብ ቅድሚ ናብ መድረኽ ምድያበይ ኣትሒዘካ ብኣቦላትናን ሓለፍትናን ዝወሃበኒ ዝነበረ ምትብባዕ ኣዝዩ ጸቡቕ ነይሩ። ድሕሪ ምድራፈይ ዳርጋ ንመዓት ሰብ'የ ክፍርም ወዒለ (ሰሓቕ) ደራፊት ኩይነ ማለት'ዩ። ብድሕሪ'ዚ ምልእቲ ጉጅለ ባህሊ፡ ኣብ ትሕቲ ባህላዊ ጉዳያት ሚኒስትሪ ትምህርቲ ተጠርኒፍና። ኣነ መጀመርታ ምስ ጉጅለ ባህሊ ሪም ደሓር ከኣ ምስ ኣሰር ኩይነ ኣብ ዝተፈላለየ ኣጋጣሚታት ኣብ ኩሉ ከባቢታት ኤርትራ እናተንቀሳቐስኩ መደባት ኣቕሪበ። ጎኒ ጎኒ'ዚ ብውልቀይ ደርፌታትን ቪደዮ ክሊፕን የዳሉ ነይረ።

እንታይ ዝበለ ደርፌታት'የን ነይረን?

መጀመርታ ክልተ ደርፍታት'የ ምስ ቪደዮ ክሊፕ ሰሪሐ። 'ኣሕልመኒ' ከምኡ ድማ 'ተበራህኒ'ሎ' ዝበላ ደርፍታት'የን

ስእሊ
ፊልሞን መንግስትኣብ (ወዲ መንገሻ)

ነይረን። ኣሕልሚ ግጥሚ ብዝበርሂወት ጸጋዮ ዜማ ከኣ ኤፍሬም (ጃንሆይ) ዝተዳለወት'ያ ነይራ። ጽብቕቲ ስራሕ'ያ ነይራ፣ ደሓን ተሰሚዓትለይ። እኹል'ዩ ነይሩ ንዓይ። 'ተብራህኒና'ሎ' ከኣ ግጥምን ዜማን ብኤፍሬም ካሕሳይ (ወዲ ኹዳ) ዝተሰርሐት'ያ። ቀሩብ ድፍር ዝበለት'ያ ነይራ። ከምኡ ስለዝኾነ መንእሰያት ጸቡቕ ተቐቢሎማ ዓብዩ ግን ቀሩብ ኣይደገፉዋን። ቀሩብ ድፍር ኢልካ ዝብል ርእይቶ ነይሩ።

ዝቐጸለ ስራሓትኪኸ?

ብድሕርዚ ዝሰራሕክውን ደርፍታት - "ማና'ዩ" "ሉምስ ፈረሐ" ከምኡ ድማ "ወዲ ምስሌኒ" ዝብሉ'የን ነይረን። ንሰለስቲኤን ደርፍታት ዜማ ዝሃበረለይ ድምጻዊን ዜማይን ኣብርሃም ኣለም (ኣቢ)'ዩ። ኣገዳሲ ዝፈጠወን ስራሓት'የን። ንመንእሰይ ዜማይ ኣቢ ከኣ ፍሉይ ምስጋና ይብጽሓዮ። ኣብ ግጥሚ ናይዞን ደርፍታት ኣቢብ ሓይልኣብ (ማና'ዩ)፣ ኣብርሃም ኣለም ምስ ዳኒኤል ብጹእኣምላኽ (ሉምስ ፈረሐ) ከምኡ ድማ ኣስመሮም ሕድራይ (ወዲ ምስሌኒ) እየም ሰሪሖም።

'ወዲ ምስሌኒ' ከምኡ ከኣ 'ሉምስ ፈረሐ' ልዑል ተሰማዕነትን ተቐባልነትን ዝበረን'የን። እቲ ምስጢረን እንታይ'ዩ ትብሊ?

እወ ክልቲኤን ደርፍታት ልዕሊ መጠን'የን ጸቡቕ ከይደን። ክፍርመካ ክልቲኤን ዳርጋ ጎኒ ጎኒ'የን ተሰሪሐን። ከም ደርፌ ሉምስ ፈረሐ ትቕድም። ናብ ህዝቢ ግን ወዲ ምስሌኒ እያ ቀዲማ ተዘርጊሓ። 'ሉምስ ፈረሐ' ብዛዕባ ሓንቲ ኣፍቃሪኣ (በዓልቤታ) ናብራ ክቕይር ናብ ስደት ከምርሕ ይወናወን ምንባሩ ርእያ ሰግኣት ዝሓደራ ገጸ ባህሪ'ያ። ኣቢ ካብ ሓቀኛ ኣጋጣሚ ናይ ሓብቱ ተበጊሱ'ዩ ከዳልዋ ዝሓሰበ ነይሩ። ብሓባር ምርኢት ከቕርብ ናብ ማይሂመት (ሳሕል) ኣብ ንኸደሉ ዝበርና፣ ዝራረብኣ ነይርና።

ሽዑ 'ሉምስ ፈረሐ

ሉምስ ፈረሐ' እናበለ ነታ ዜማ ጀሚርዋ። ምስ ሰሚዕክዋ ፈቲየያ - ብጣዕሚ ኣደንቒያ። ብድሕሪኡ 'ጥዕምቲያ ስርሓያ ኢለዮ። እታ ቀዳመይቲ ክፋል ሽዑ ሰሪሕዋ። ኣስመራ ምስ ተመለስና፣ ምልእቲ ደርፌ ገይርዋ። ተንኳሪት'ያ! ካብ ኩለን ደርፍታተይ ዝፈትዋ'ያ። ማራ ትትንኽፈኒ'ያ። ኣብ ህዝቢ'ውን ብዙሕ ተቐባልነት ዝረኸበት'ያ።

ወዲ ምስሌኒኸ?

ወዲ ምስሌኒ እታ ብብዙሒ ተፈታውነት ዝረኸበት፣ ኣነ'ውን ደጋጊመ ሰሚዐ ዘይመንዋ'ያ። ዘይትምኖ ኩይኑ ይሰምዓኒ፣ እዚ ከኣ እቲ ዘለዋ ባህላዊ ትሕዝቶ ክኸውን ይኽእል'ዩ። ትሕዝቶ ናይዛ ደርፌ ኑቲ ናይ ቀደም ዛንታታት ዘዘክር'ዩ። እታ ጓል ካብ ታሕተዋይ ደረጃ ማለት ጓል ዓኻይ እያ። ንሱ ከኣ ወዲ ምስሌኒ እዩ። ካብቲ ልሙድ ናይ መውሰቦ ልምዲታት - ማለት በቲ ዝበረ ልምዲ መምስ መዋስቦትኻ ኢኻ ትኸይድ። ንሱ ግን ንጓል ዓኻይ እዩ ዝፈትዋ። ፈትዩዋ ጥራይ ዘይኮነስ ክሳብ መውሰቦ'ውን ይበጽሑ። ንሳ ከኣ፣

'እንታይ ሕቶ ደሊኻ

ገዛይ'ዩ መልሰኻ' ኢላ'ያ ሓገሳ ትገልጾ። ጸቡቕ ዛንታ'ዩ ዘለዋ። ዜማኣን ምቅንባር መዚቃ ብኹሉ ኹሉ ጽብቕቲ ስራሕ'ያ።

ብድሕርዚ ዝመጸኣት ደርፍኪ 'ኣሎኒ' ትብል'ያ። ካብቲ ካልእ ስራሓትኪ ፍልይ ዝበለት'ያ።

እወ. . ዝተፈልየት ስራሕ'ያ። መብዛሕትኡ ደርፍታተይ ጓይላ'ዩ። ኣብ መጀመርታ ዝሰራሕኩዋ 'ይቕረ በለለይ' ካልእ ከኣ 'ማና'የ' ምስ ደረፍኩ፣ እዚኣ ካብ ጓይላ ወጻኢ ዝኾነት ደርፈይ'ያ። እዛ ደርፌ ግጥሚ ግርማይ ኣብርሃም፣ ዜማ ከኣ ሬገን የማነ'የም ኣዳልየማ። ብጣዕሚ ዝፈተኹዋ ደርፈ'ያ። ጸቡቕ ትሕዝቶ ኣለዋ። ምስተን ካልኦት ደርፍታተይ ኣነጻጺርካ፣ ዝበራ ተቐባልነት ቀሩብ ጉድል ይብል። እዚ ምናልባት ኣብዚ ሕጂ እዋን ዘሎ ሰማዒ ዝያዳ ኑቲ ጓይላ ይመርጽ ስለዘሎ'ዩ ዝኸውን። ቅድሚ ገለ እዋን፣ ኣብ ምርኢታት ይኹን ኣብ ካልእ፣ ጓይላ ከም መብረ ናይ ካልእ ቅዲታት'ዩ ዝቐርብ ነይሩ። ሕጂ ንሱ ዓብሊሉ'ሎ።

ናይዚ ምኽንያት እንታይ'ዩ ትብሊ? ካልእ ቅዲታት ኣብ ምድላው ስለዘድኸምኩም ድዩ?

ኣይመስለንን። ኣነ ከም ድሌት ካልእ ቅዲታት ክጸውት ይደሊ'ዩ። ብፍላይ ኩፍ ኢልካ ክስማዕ ዝኻኣል ዝሑል ደርፍታት ብጣዕሚ'የ ዝፈቱ። ሕጂ'ውን ዘዳለኹዎ ደርፌታት ኣሎ። ኣብ ቀረባ እዋን ዝዘርግሓ፣ 'ንሰኻ ግን' ትብል ዝሕልቲ ደርፌ ኣላ። ግጥሚ ብኢደ ታደሰ ዜማ ከኣ ሬገን የማነ ዝዳለወዋ። ምርጫ ናይ ሰማዕቲ ግን ጓይላ እናኾነ'ዩ መጺኡ፣ ተሰፋ ይገብር ኑቲ ካልእ ቅዲ ኣብ ምስትምቓር'ውን ከምቲ ናይ ጓይላ ክኸውን።

እተን ኣብ መወዳእታ ተዘርጊሐን ዘለዋ ደርፍታትኪ፣ 'ክሰዕረካ'የ' ከምኡ ከኣ 'ዚያዳይ' ዝብላ'የን። ብዛዕባኣን እስኪ ንገሪ?

'ክሰዕረካ'የ' ብዛዕባ ሓንቲ ንእትፈትዎ ወዲ ብጋህዲ ፍቕራ ትገልጾሉ። ንሱ ግን ተገዳስነት ዘየርኢ ጠባይ እትገልጽ'ያ። ብሰንኪ ግሉጽነታ ከም ዘይተኣማኒትን ፋሉልን ይሓስቡ። ንሳ ግን ብፍቕራ ከይተሓለለት ከም ትማርኾን ከም ትሰዕሮን'ያ ትገልጽ። ብርእሰ ተኣማንነት ማለት'ዩ!

'እመን ክሰዕረካ'የ ኣብቲ ጸወታ

እመን ድሕሪ ጸላም'ዩ ዘሎ ወጋሕታ

እመን ጭማራ ዓቐሊ እናወርወርኩ ፍትወት

እመን እንተገጢመካ ከመይ ዘይዕወት

እመን ክሰዕረካ'የ ኣብታ ሰዓታ

እመን ንዓኻ እምበር ንመን ደኣ'ታ

እመን ኣነ'የ ኣይትብል ምኩሓይ ወለላ

እመን ኢደካ ትህበላ ሓንቲ መዓልቲ'ላ'

ዝብል ትሕዝቶ ዘለዋ'ያ።

ብድሕሪኡ ዝመጸኣት 'ዚያዳይ' ትብል ደርፈይ'ያ። እዛ ደርፌ ኣብ ሓጺር ግዜ ኢና ኣዳሊናያ። ገና ከየጻፈፍናያ እንከላ ድማ፣ ብ'ሳምፕል' ወጺኣ። ነዛ ደርፌ ዘዳለወለይ ኢሳቕ ዑቕባይ (ኢሳቕ ክራራሲታ) እዩ። እናዳለዋ እንከሎ ኣይትንገርዋ ኢሉ ዝነገርም ገለ ቀረብትና፣ 'ኢሳቕ ሳርፕራይዝ ክገብረኪ'ዩ ይሰርሓልኪ'ሎ' ኢሎምኒ። ምስ ተራኸብና ከኣ ድሮ ወዲእዋ ጸኒሑ ኣሰሚዑኒ። ሽዑ ንሽዑ ናብ ስቱድዮ ሚጋ ሚክስ ከይድና ክንእትዋ ጀሚርና። መዚቀኛታት ይኹን ኣነ ኣብ ክልተ መዓልቲ የእቲና። ገና ከየጻፈፍናያ ወጺኣ። ሰብ ግን ጸቡቕ ተቐቢልዋ።

እቲ ዜማ ምሉእ ብምሉእ ፈጠራዊ ድዩ?

ሓንቲ ዜማ ካብ ያታዊት ኣላ - 'ሓዚ

ሓዚኒ’ ትብል። ካልእ ግን ምሉእ ብምሉእ ናይ ኢሳቕ ፈጠራ’ዩ። እታ ኣብ እዚኢ ሰብ ዝጸንሐት ዜማ ምስቲ ሓድሽ ተደማምሪ፥ ጸቡቕ ወሃደት ኣምጺኡ። ነታ ደርፊ ምስቲ ሰማዒ ኣብ ምትእስሳር ከኣ ኣገዳሲት’ያ ነይራ።

ብሓፈሻ ከም ድምጻዊት ብዛዕባ እንታይ ክትደርፊ ትደልዩ?

ብዛዕባ ሃገርን ብዛዕባ ኣደን ክደርፍ’የ ዝደሊ። ክሳብ ሕጂ ዳርጋ ኣብ ክልቲኡ ኣይደረፍኩን። ኣነ ሃገርን ኣደን ኣብ ዝሸደካ ከይደካ ዘይቅየራን ዘይድገማን ኩይነን’የን ዝስምዓኒ። ኣብርክቶ ናይ ኣደ ንኣብነት መወዳድርቲን መግለጺን ዘይርከቦ’ዩ። ሃገር ከኣ ከምኡ - ርሓቕ ቀረብ ዘይትቕየራ መንነት’ያ።

ትፈትውያ ደርፊ ናይ ኣቦኺ?

ብሓፈሻ ኩሉ ደርፍታቱ ይምስጠኒ’ዩ። ልዕሊ ኩሉ ግን እታ፡

‘ናይ ንእስነት ፍቕረይ ዘይርስዖኪ ዘይትርስዕኒ

እንታይ ናብርኡ ኩን ተሕልፊ ትኾኒ’ ትብል ይፈትዋ። ባባ ኣብ ደርፍታቱ ይኹን ኣብ ህይወቱ ኣዝዩ ፈቃር’ዩ። ብፍቕሪ ዝተመልአ ሰድራ ከም ንምስርት ከኣ ገይሩ።

ኑብሽኺ ንምምዕባል እንታይ ትገብሪ?

ብሓፈሻ እዚ ፒያኖ ባር ብጣዕሚ’ዩ ዝጸርበኒ። ቀጻሊ ክትሰርሕ የድክመካ’ዩ ግን ዓቕምኻ ኣብ ምዕባይ ሓጋዚ’ዩ። ካልእ ምስ ባባ ይኹን ካልኦት መዚቀኛታት ቀጻሊ ኣብቲ ስራሕ ብምስታፍ፥ ዘለኒ መረዳእታ ከስፍሕ ይፍትን’የ። ክገርመካ ግን ምሉእ መዓልቲ፥ ኣብ ዝኾነ ቦታ’የ ዝደርፍ። ገለ ገለ እዋን ዋላ ኣብ ዘይድረፈሉ ቦታ፡ ሰብ ቁም ነገር እናዕለለ ኣይገድፍ. . . ይደረፍ - ጉንፊ’ዩ!

ናይ መጻኢ መደብኪ እንታይ’ዩ?

ብዙሕ መደባት’የ ሒዘ ዘለኹ። ገለ ገለ ንጽል ደርፍታት ክዘርግሐን ዡዳለኹወን ኣለዋ። ካልእ ምስ ባባን ዳናዩት ሓብተይን ብምኳን ሓንቲ ምልእቲ ኣልበም ምስ ቪድዮ ክሊፕ ኣብ ምድላው ኣለና። ብድሕሪኡ ኣሰፋሐ ክሕዞ’የ ግን፤ ናተይ ኣልበም ኣብ ምድላው’ውን ኣለኹ። ቅድሚ ኩሉ ካብ

ናይ ባባ ደርፊታት ነታ ‘ኤዱ’ንዶ በሉለይ’ ሰለስቴና ዝደገምናያ ኣላ ንዓኣ ክንዘርግሓ ኢና።

ሕጂ ናብ ሓጸርቲ ሕቶታት ክንሰግር?

ጸቡቕ! ንኺእሎ ይግበረልና

ሰምሃር ከም ሰብ ከመይ ትርእዩያ?

ኩልሳዕ ሕጉስቲን ሰሓቒትን’ያ። ሰብ ትፈቱ’ያ። ኣብ ቁም ነገር’ውን ቁም ነገረኛ’ያ። ሰብ ምብዳል ኣይትፈቱን’ያ። ዘይንሰኡ ኩይኑ ዝቖርብ ኣይፈቱን’ያ።

ንሰምሃር እንታይ የኩርያ?

ሓሶት

ኣብ ህይወትኪ ዝተሓጎሰክሉ ኣጋጣሚ?

ኣብ ሳዋ ደረፊ፥ እቶም ኩሎም መማህርተይ ብኣድናቖት ምሉእ መዓልቲ ክፍርመሎም ክሓቲኒ እንከለዉ ዳርጋ ዝኸሶኩ ኩይኑ ተሰሚዑኒ ነይሩ። ዝተሓጎስኩላ ኣጋጣሚ ንሳ’ያ።

ኣብ ህይወትኪ ዝጸገኽሉ ኣጋጣሚ?

ናይታ ዝፈትዋ ዓባየይ ሞት ዝሰማዕኩሉ።

ኣብ ትርፊ ግዜኺ ተዘውትርዮ?

ብዙሕ ኣይከኣንኩን ግን ብዓቕመይ የንብብ’የ። ምስ ሰድራብቴይ ምዕላል፥ ኢንተርነት ምክትታል ይፈቱ’የ።

ንሰምሃር ትገልጽ ሓንቲ ቃል?

ሕውስቲ

ብልጫታት ሰምሃር?

ዝተሰምዓ ትዛረብ፥ ሕጉስቲ. . ይኣኽላ!

ድኻማት ሰምሃር?

ቀልጢፍካ ምሕራቕ፥ ነገራት ሸለል ዘይምባል

ብቁልዕነትኪ ክትኮንዮ ትብህጊ ዝበርኪ ግን ዘይኮንክዮ?

ዶክተር! (ሰሓቕ) ከም ብዙሓት ቆልዑ ኣነ ዶክተር ክኸውን’የ ዝብል ነይረ። ሓኪም ክርኢ እንከለኹ ደስ ይብለኒ ነይሩ። ጸዕዳ ተኸዲኖ ሕሙማት ክኣሊ. . . ግን ኣይኮንኩን።

የማሰግነኪ!

***

ሳንድያጎ
ከም "ካራክተር"

ተስፋዬ ገብረኣብ

ብ1993 ረፈረንደም ኤርትራ ተኻይዱ ብዓወት ኣብ ዝተዛዘመሉ ሰሙን እዩ። ስነጥበበኛታት ህዝባዊ ግንባር ኣብ ኤክስፖ ባህላዊ ምርኢት ወዲቦም። ፍሉጣት ድምጻውያን ዘለውዎ ሳንድያጎ ከም መራሒ መድረኽ ዝሳተፈሉ ባህላዊ ምርኢት ከም ዘሎ ምስ ተሰምዐ፡ ኑቲ ብዓይነቱ ፍሉይ ዝኾነ ኣጋጣሚ ንምዕዛብ ኩሉ ብልዑል ህንጥዩነት እዩ ተጸቢይዎ።

ቀዳም ድሕሪ ቐትሪ ህዝቢ ቲኬት ንምግዛእ ብኸልተ መስርዕ ሪጋ ክሕዝ ጀመረ። ከባቢ ሰዓት ሰለስተ ምስ ኮነ፡ ቀጽሪ ኤክስፖ ብሰባት ኣዕለቕለቐ። ኣዳራሽ ኤክስፖ ብተዓዘብቲ ቅጽጽ በለ። መጋረጃ ተኸፍተ። ሳንድያጎ ማይክሮፎኑ ሒዙ ተቐልቀለ።

ሳንድያጎ ንሜዳ ክሰለፍ ከሎ ለይለይ በጽሒ'ዩ ነይሩ። ሸበቱ ዘር ኣቢሉ ኸኣ ተመሊሱ። ኣብቲ ዘመነ-ቲናት ከም ተዋጋኣይ፡ ከም ተዋሳኣይን ከም ሓኪምን ኮይኑ ተቓሊሱ እዩ።

ኣብ'ታ መዓልቲ እቲኣ ሳንድያጎ ኣብ መድረኽ ምስ ተቐልቀለ፡ ዕዱማት ብጣቕዒትን ፋጻን ተቐበልዎ።

ርግእ ኢሉ ክዛረብ ጀመረ፥

"ኣብ ቃልሰን መስዋእትን ዘሎ ሰብ ክተስሕቕ ምፍታን ከቢድ ስራሕ ዝሓትት እዩ። እንተኾነ ኣብ ሓድሕድና ንዋዘን ንጭረቕን ነይርና ኢና። ዝበዝሐ ግዜ ዋዛታትና ኣብ ውተሃደራት ኢትዮጵያ ዘተኮሩ እዮም ነይሮም። እነሆ ሎሚ እቲ ዘበን'ቲ ሓሊፉ፡ ኤርትራ ናጻን ልኡላዊትን ሃገር ኮይና፡ ብርእስና ... ንሕና ብንሕና ኣብ እንጭረቐሉ ዘበን ተሰጊርና።

"ናይ መንግስቱ ሃይለማርያም ሓላፊ ፕሮፖጋንዳ ዝነበረ ሓደ እዋን፡ ኣብ በረኻ ስጋ ኣድጊ ከም እንበልዕ ጎስጒሱ ነይሩ። እቲ ሰብኣይ ኑቲ ኣብ ኢዱ ዘበጽሐ ሓበሬታ ብትኽክል ዝነበሮ ኮይኑ ኣይስመዓንን። 'ኑቲ መግቢ ኣድጊ እዮም ዝበልዑ' ዝብል፡ 'ስጋ ኣድጊ ይበልዑ'ዮም" ኢሉ ተረዲእዎ ክኸውን ይኽእል እዩ። ንሕና ኣድጊ ኣብ ጉዕዞ ከም መጽዓኛ ንጥቀመሉ ስለዝነበርና፡ ብዓይነ ስጋ ... ብዓይኒ ጥብሲ ... ብዓይኒ ዝግኒ ... ርኢናዮ ኣይንፈልጥን ኢና። ዳሕራይ ከኣ እቶም ኣእዱግና እውን ንኽትብልያም ዘወናውን ስጋ መዓስ ነይሮም። ልክዕ ከማና ደይ ቁርበትን ዓጽምን እንዳኣሎም ነይሮም።

ቀደም ብግዜ ሃይለስላሴ ሓንቲ ተመሃሪት ዩኒቨርስቲ፡ ዓርኪ ሒዛ፡ ንሳን ዓርካን ተመሃሮ ሕርሻ እዮም ነይሮም። ምስ ዓርካ ተሌፎን ይደዋወሉ እዮም። ዓርካ ክድውለላ ከሎ፡ ወለዳ ከይፈልጥዎ ከም ምስጢራዊ ኮድ ዝጥቀምሉ ኣዘራርባ 'ሸጉርቲ' ዝብል እዩ ነይሩ። ብተሌፎን ክዛራረቡ እንከለዉ፥

"'ሰማዕ እቲ ሸጉርቲ ኣብ ሲቲ ፓርክ ግደፈለይ' ወይ ከኣ 'እቲ ሸጉርቲ ኣብ ፖርቲኮ ኣይትግደፎ። ኣይመጽእን'የ ... ንጽባሕ ሰዓት 4:00 ኣብ ኢምፐርያል ግደፈለይ።' ይበሃሃሉ ነይሮም። ኣቡኣ ግን ገጢሞማ። ሓንቲ መዓልቲ ሰላጣን ሸጉርትን ሰሪሓ ምስ ቀረበትሎም፡ ኑቲ ሰሰላጣኡ በሊዖም ኑቲ ሸጉርቲ ገዲፎሞ። ምስረኣየቶ፥ 'ኢሂ ደኣ ባባ እንታይ ኴንካ ገዲፍካዮ?' ኢላቶም። መሊሶምላ፥

"'ሰብኣይ ጓሉ ዝበልዕ ሰብ ርኢኺ ትፈልጢ?' ኢሎማ። ንሕናኸ ኣድጊ ከመይ ጌርና ንበልዖ፧ መኪናኡ ዝበልዕ ሰብ ርኢኹም ትፈልጡ?"

ዕዱማት ንውሕ ዝበለ ሰሓቕ ኣስምዑ። ሳንድያጎ ቀጸለ፥

"መደባትና ብዙሕ ስለዝኾነ ግዜ ንምቑጣብ ክትስሕቑ ከለኹም ኣሕጽር ኣሕጽር ደኣ ኣብልዎ። ዝረሳዕኩልኩም እባ! እወ ኣድጊ ኣይብላዕናን። በዓል ኣርብዑ፡ ኣራንሺ፡ ራሕባ፡ ኣክላ፡ ተረንሸዋ ዝበሃሉ ከም ኣድጊ ዝበልዑ ብጾት ግና ነይሮምና እዮም።"

ዕዱማት እንደገና ንውሕ ዝበለ ሰሓቕ ሰሓቑ።

ብቐድሚት ኮፍ ኢለን ዝነበራ ክልተ ጎረዛ ክሳብ ዝኑበዓ ይስሕቃ ነበራ። ዕዱማት ካብ ገዛኦም ክወጽኡ ከለዉ ኣትሒዞም ክስሕቁ ቅሩባት ከም ዝነበሩ በቲ ተደጋጋሚ ኣብ ገጾም ዝረአ ዝነበረ ፍሕሸውና ፍሉጥ'ዩ ዝነበረ።

ሳንድያጎ ኣስተውዒልዎም።

"ኣብዚ ቕድመይ ብኸቲር ሰሓቕ ትኑብዓ ዘሎኽን ኣዋልድ እርእየክን ኣለኹ። ንብዓትክን ኣይትወድኣ። ንዳሕራይ እንተኣጽናሕክናኦ ይሓይሽ። ምኽንያቱ ኣብ መደባትና ክልተ ዘንብዓ ድራማታት ኣለዋና። ሕጂ ብኸቲር ሰሓቕ ትኑብዓ ኣሎኽን። ደሓር ከኣ ብኸቲር ንብዓት ደኣ ከይትስሕቓ!

"ብዝኾነ መደብና ሰፊሕ ዝበለ እዩ። ክሳብ ዝወግሕ ብሓደ ኣሎና። ወጋሕ ትብል ሊዩቲ!!!

ሳንድያጎ ወግዑ ቀጸለ፥

ብዛዕባ ምግቢ ካብ ተላዕለ፡ ኣብ በረኻ ኣብ ዝነበርናሉ፡ ከም እኒ በዓል ህበይ፡ ወዓግ፡ መፍለስ፡ ዕንቅርዖብ፡ ሓርገጽ፡

ተመን፡ ኀብዩ፡ኣዕዋፍ ወዘተ ንምጉብ ከም ዝኸበርና ምስክር ኣለኹ። ዝበላዕካ በሊዕካ ኣርኩበ'ዩ ነይሩ።

ህበይ ስጋኣ ከም ናይ ምኽት እዩ። ተሓሪዱ፡ ተመቲሩ፡ ተጠቢሳ ትብላዕ። ገለ ገለ ደቀንስትዮ ተጋደልቲ ስጋ ህበይ ስግድግድ ስለዝብለን ኑቲ ቈርበተን ሓቢእና ስጋ መፍለስ እዩ ኢልና ነደናግረን ኔርና። ንሳተን ከኣ ስጋ መፍለስ መሲልወን ሕርሕራይ ገይረን የንደርህጽኦ ነበራ። ምስ በልዕኦ እንተፈሊጠን ንገሊኣተን የምልሰን ነይሩ። ምስ ተደጋገመ ግና ዘይልመድ የለን። ተመን ክርከብ ከሎ ተፈታዊ መግቢ እዩ ነይሩ። ሓደኳ ዝፍንፍኖ ኣይነበረን። ስጋኡ ምስ ናይ ዓሳ ዝመሳሰል'ዩ። ኣብ ኣመጋግባ ንቻይና ዳርጋ ኣርኪብናዮም ኢና ኔርና። ኣብ ቻይና ካብ ኣርባዕተ እግሮም ዘይብላዕ ጠረጴዛ ጥራይ እዩ። ንሕና ድማ ካብ ቻይና ዝበልዕዎ ዘይጠዓምናዮ መረቕ ጻጸ ጥራይ እዩ። ኣዳምን ሄዋንን ቻይናውያን ነይሮም እንተዝኾኑ ነታ ዕጸ በለስ ዘይኮነ ኑቲ ተመን ምበልዕዎ ዝበለ መን'ዩ ነይሩ፧

"ብዛዕባ መግቢ ብዙሕ ተዘክሮታት ኣለዉና። ገለ ካባና ነይሮም ቁልጡፋት በላዕቲ። ሓይኾም ከውሕጥዎ ፍጡናት ዓይነት ነይሮም። ሓደ ተኽላይ ስሙ ወዲ ጋንታና ኣባልዕኡ ቅልጡፍ ስለዝነበረ "ኦቶማቲክ" ዝብል ሳጓ ኣጥቢቕናሉ ኔርና። ሓንቲ ሊድያ ትበሃል ብጾይትና ኸኣ ኩላሶኣ ኣዚያ ንእሽቶ ኮይና ነዛ ኩላሶ ኣብ መኣዲ ክተመዓራሪ ሰዓት እያ ትጸንሕ። ካብ'ቲ መኣዲ ናብ ኣፉ ክበጽሕ ከኣ ሰዓት እዩ ዝወሰደላ። ካብ ንግሆ ክሳዕ ፋዱስ ክልተ ኩላሶ እያ ክትበልዕ ትኽእል። እናሓንሳብ ቡቡተራ ባዕልና ነኾልሳ ኔርና። ገለ እዋን ከኣ ኣብ መኣዲ ገዲፍናላ ንትንስእ ኔርና። ክትከይድ፡ ክትበልዕን ክትዛረብን ዝሕልቲ ስለዝነበረት፡ ሊድያ ታንጎ ኢሎም ሳጓ ኣውጺኦምላ። (ታንጎ፡ ህዱእ ህርመት ዘለዎ መዚቃ ስለዝኾነ)

"ሓደ ግዜ ዘጋጠመ ኸኣ ከዕልለኩም። ኣብ 4ይ ኣኼባ ማእከላይ ሽማግለ መርዓ ተፈቒዱ ምስ ጸደቐ፡ ነዚ ዘተግብር ኮሚቴታት ተወዲቦም ነይሮም። 4 ኣባላት ዘለውዎ ኮሚቴ ኣብ ኣሃዱና ቈይሙ። ኣነ ድማ ኣብ ትሕቲ እዛም ኮሚቴ ከም ኣባል ኮሚቴ ፈጻሚት ጉዳይ ኮይነ ሰሪሐ ነይረ። ሻቡ ሓደ ግዜ ሰላሳ ጽምዲ ተጋደልቲ ክምርዓዉ ስለዝኾኑ ተዳለዉ ዝብል ትእዛዝ መጺኡና። ሓደ ካብቶም ኣባላት ላዕለዋይ ኮሚቴ ጸዊዑ፥

"ስማዕ መመርዓዊኦም ዝኾውን ቴንዳ ሕረደሎም" ኢሉኒ። ዝተጋጸየ መሲሉኒ፥

"ብዕራይ ማለትካ ድዩ?" በልኩዎ።

እናሰሓቐ ከም ዝተጋጸየ ነጊሩኒ።

"መመርዓዊኦም ዝኾውን ኩዳን ክስፍየሎም እምበር። ሓደ ቴንዳ ኑቶም ሰፈይቲ ሃብዎም እሞ ቈራሪጾም ኩዳን ይስፈይሎም" ኢሉኒ። ሽዑ ኣነ ኑቲ ቴንዳ ብኽኢላታት ኣሕሪደ ገዚ ገይረዮ።

ሓደ ንእሽቶ ቈልዓ መምህሩ ወለድኻ ጸውዕ ስለዝበላኦ ዓባዩ ኣብ ክንዲ ወለዲ ንቤት ትምህርቲ ሒዛንኦ መጺኦን። መምህር ነተን ዓባዩ ክዛረበን ጀመረ።

መምህር፥ "እዚ ቈልዓ ብቑጽሪ ሕማቕ እዩ። ምናዳ ገዚ ... ገዚ ... ብጥራሽ ኣይክእልን እዩ"

ዓባዩ፥ "መምህር ንሕና እኮ ኣብዚ ክመሃር ኢና ንሰዶ ... ጥዑይ ዘይትምህርዎ። እንታይ እዩ ገዚ ኢልካ ዘረባ። ሓራድ ብዕራይ ደዩ ክኸውን ... ሕራይ ይኹን ከኣ ... እሞ ሓራዳይ እንታይ ገዚ የድልዮ።" ኢለናኦ።

ሰሓቕ ዕዱማት ኑቲ ኣዳራሽ ኣናወጾ።

ሳንድያጎ ቀጸለ፥

"ድሙ ድሙ ክበሃል ሰሚዕኩም ትኾኑ ኣለኹም። ሳጓኡ ኤስ ኤስ እዩ ነይሩ። ሓደ ግዜ ክተርር ኢልና ምስ ቀበርናዮ ይፍንጀር ስለዝነበረ እዩ ኤስ ኤስ ተባሂሉ። ናይ በረኻ መስተና ድሙ ድሙ እዩ ነይሩ። ንሰዋ ዓቢ ሓዉ ንኣረቂ ኸኣ ምንኣስ ሓዉ እዩ። እዚ ድሙ ድሙ ዝበሃል መስተ ኣብ ሜዳ ዘላለየቶ ሂወት ትበሃል ኣባል ብርጌድ 77 እያ። ኑቲ ሞያ ካብ ሱዳን እያ ሒዛቶ መጺኣ። እዚ ፈለማ ክትሰትዮ ከሎኻ ሸኮር ሸኮር ስለዝጥዕመካ ሰቕ ኢልካ ኢኻ ተውርዶ። ዳሕራይ ግና ጸዕዳ ዓይንኻ እዩ ዝግምጠል። ሓደ ግዜ ጸላኢ ንሰራዊቱ፡ "ድሙ ድሙ ዝበሃል መስተ ሰትዮም እዮም ከምዚ ዝዋግኡኹም ዘለዉ" ኢልዎም።

ሓደ ውተሃደር ኢዱ ዊጥ ኣቢሉ፥

ውተሃደር፥ "ንዓና'ውን ድሙ ድሙ ኣምጽኡልና።"

ካድሬ፥ "እንታይ ኴንካ፧"

ውተሃደር፥ "ንሕና'ውን ከምኦም ድሙ ድሙ ሰቲና - እቲ ድሙናን ድሙኦምን ምስተጋጠሙ፡ እቲ ዝበለጸ ድሙ ኸኣ ምሰዓረ" ኢልዎ ኮፍ ኢሉ።

ድሙ ድሙ ዘይፈለጠ ይፍለጦ! ድሙ ድሙ ሰቲኻ ምሽ ክትዋጋእ ናብ መደቂሲኻ ኸማን ወይ ብስትሬቸር ወይ ብዊልቸር ኢኻ ትኸይድ።

"ኣነን በዓልቲቤተይን ቁሪ ናቕፋ እዩ ኣፋቒሩና። ናቕፋ ብርቱዕ ናይ ዛሕሊ ወቕቲ ነይርዎ። ቁርን ጥምየትን እንትተደማሚረን ቃታ ክትሰሕብ እኳ ዓቕሚ ይነፍጋኻ። ኑቲ ከም ኣራዊት ዝናኸስ ከም ተመን ዝናደፍ ቁሪ ንምጽዋር ክሻ ከም ኮበርታ ይዕደል ነይሩ። ምናልባት ክሻ ኣብ ዘይርከበሉ ኩባቢ እንተሊኻ ኸኣ ቡጦኽልተ ሰብ ወይ ሰለስተ ሰብ ዘለካ መንጸፍን ነጸላን 'ሼር' ጌርካ ኑቲ ቁሪ ክትምክቶ ትፍትን። ኣነን በዓልቲቤተይን ቁሪ ንምክልኻል ምትሕቝቛፍ ጀሚርና። ዋላ እቲ ቚሪ ምስ ሓለፈ ቀጺልናዮ። ሽዑ እቲ መራሕ መሳርዕና መጺኡ፥ ሄይ ቁሪ እኳ ሓሊፉ እዩ፡ ተፈላለዩ ወይ ከኣ ተመረዓዉ' ኢሉና። ምምርዓው መሪጽና።"

ሳንድያጎ እቲ ሰሓቕ ዝግ ክሳዕ ዝብል ተጸቢዩ ቀጸለ፥

"ሓደ ግዜ ሓደ ኢትዮጵያዊ ምሩኽ፡ '... ኣርማድዮ ምሉእ ክዳውንቲ እየ ገዲፈ መጺአ ... ከይደ ሒዘዮ ክመጽእ ፍቐዱለይ" ምስ በለ፡ ሓደ ተጋዳላይ ከኣ፥ 'ግደፎ እንዶ ... ሞተር ናይ ማኪናና ከየጥፋእና ዝመጻእና ኣሎና' ኢሉ መሊስሉ። ዕዱማት ስለዘይሰሓቑ፡ ሳንድያጎ ብዋዛኡ ባዕሉ ስሒቑ ምስ ወደአ፡ ኑቶም ዕዱማት ሓተቶም፥

"እንታይ ደኣ ዘይሰሓቕኩም፡ ኣየስሕቕን ድዩ፧ ንሕና በዚ ዋዛ'ዚ ሓንሳብ ጥራሕ ዘይኮነ ደጋጊምና ስሒቕናሉ ኢና። ዝረሳዕኩልኩም እቦ፡ እቲ ሞተር ማኪናኡ ከየጥፍአ ዝኸደ ተጋዳላይ ድሕሪ ክንደይ ዓመት ናጽነት ኮይኑ ምስ ተመልሰ፡ ማኪናኡ ብውልዕታ ጸኒሓቶ። ማኪና ጥልያን ድልዱላት እየን። ኤፋ (ማኪና

ሩሲያ) ነይራ እንተትኸውን ንጽባሒቱ ምጠፍአት።

በዞ ዕላል እዚአ ምዉቕ ዝበለ ሰሓቕ ረኺቡ።

ሰሓቕ ዝግ ምስ በለ ኸአ ቀጸለ፥

"ሎሚ ብዛዕባ ሰላም ንዝምር ኣሎና። ዘመነ ውግእ ሕሱም እዩ ነይሩ። ቈልዓ ኪይተወልደ ኣቦ ክሰዋእ ከሎ፡ ስቓታኡ መሪር እዩ ነይሩ። ሱብኣይን ሰበይትን ኣባላት ሓደ መስርዕ ኴንካ ሓዬኻ እንተተሰውአ ምረቱ ከቢድ እዩ። በዓልቲ ቤቱ ኣብ'ቲ ውግእ ምስ ተሰውአት፡ ንዓኣ ቀቢሩ ኑቲ ውግእ ይቕጽሎ። እዚ ተግባር'ዚ ኣብቲ ንቡር ስነ-ሱብ ወጻኢ እዩ ዝነበረ። ሰበይቲ ሱብኣያ ቀቢራ ምስ ወደአት፡ ብተጠንቀቕ ደው ኢላ "ዓወት ንሓፋሽ!!" ዝብል ጭርሖ ኣስሚዓ ኣብ'ቲ ውግእ ትደራገም። እዚ ኹሉ ሓሊፉ እነሆ ኣብዚ! ኣለና።"

ዕዱማት ጸጥታ ውሕጥ ስለዝበሎም ሳንድያጎ ስሒቑ።

"ኮመድያን ተባሂለስ ... ኣብ ክንዲ ምስሓቕ ... ናብ ምንባዕ ገጺይዶ ኣምጺአኩም፤"

እቶም ፈዘዞም ዝጸንሑ ተበራቢሮም።

"ስለ ሰላም ንዝምር ኣሎና፡ ኵናት ይኣኽለና። እዚ ግዜዚ ግዜ ሰላም እዩ። ንሕና ኤርትራውያን ሰላም ደኣምበር ኵናት ኣይንደልን። ብርግጽ ጉዳይ ሃገር ክኸውን ከሎ ከመይ ጌርና ከም 'ንዋጋእ ንፈልጥ ኢና። እቶም ዕቡያት ኣኽራናትና'ውን እንተኾኑ፡ ኣምላኽ መኪሎኽሊ ክኾኑና ዘውረሰና እዩም። ሃገርና ጎል ጎል ነይራ እንተትኸውን ክንስዕር ምተጸገምና። ሳላ ኣኽራናትና ግና ኣብ 30 ዓመታት ስዒርና መጺእና። እምባታት ዘይብለን ሃገራት ክዋጋኣ ክደልያ እንከለዋ ንሕና ዝዞም እምባታት ብተመጣጣንን ፍትሓውን ዋጋ ክንካርዮም ንኽእል ኢና።

ሳንድያጎ ኣዕሪፉ ...

ብወገን መዚቀኛታትን ድምጻውያንን እቲ ምድላዋት ተወዲኡ ኣሎ። እምበርከስ ናይ መጀመርታ ጣዕመ ዜማኣ እተቕርበልና፡ ጓል ሕሩይ እያ።

"ናቕፋ ኣደ'ያ ነይራ" ዝርእስቱ ናይ መጀመርታ ዜማኣ ክተቕርበልና ተዳልያ ኣላ። ምሩጻት ድምጻውያንና ምሳና ከምስዩ እዮም። ተር ከም ዓተር ክመጽኹም እዮም።

...

ጓል ሕሩይ ከምዚ ናይ ሎሚ ፍልጥቲ ደራፊት ከይኮነት ከላ፡ ሓዊ ሓዊ ትሸትት ተዋጋኢት እያ ነይራ። ዘይሕባእ ሓደ ሽግር ግና ነይርዋ። ሽንቲ ማያ መዓስ ከም ዝመጻ ኣይፍለጥን እዩ። ኣብ ተዛማዲ ዕረፍቲ ኣብ ድፋዕ ምስ ወጻእና፡ "ሸኒ" ትብሃል። "ሽንቲ ኣይመጸንን" ትብለካ። ኣብ ዘይከውን ግዜን ቦታን ሽንቲ ክመጻ እንከሎ ሽግር እዩ። ሓደ ግዜ ዘጋጠመ ክነግረኩም፥

"ምሉእ መዓልቲ ውግእ ስለዝወዓልና ድኻም ነይሩ። ብወገን ኢትዮጵያ'ውን ቃታኦም ሐዚዎም ኣብ ተጠንቀቕ እዮም ነይሮም። ጓል ሕሩይ ሽንቲ መጺእዋ። ክትጻወር ኣይከኣለትን። ቅርጽት ፈንዩላ። እንታይ እያ እሞ ትገብሮ። ኣብታ ዝነበረታ ከይትሸይን እታ መዘገቦም (ድፋዖም) መደቀሲቶም እውን'ያ። እቲ ቦታ ሓመድ ዘለዎ እንተዝኸውን ድማ ኣብኡ ምሸነቶ'ሞ፡ ዳሕራይ ኑቲ ሓመድ ቀስ ኢልካ ሓፊስካ ክትድርብዮ ትኽእል። እዚ ግና ብላዕላይ ከውሒ ብታሕቲ ድማ ኩረት እምኒ እዩ። ሳንዱቕ ናይ ጥይት ወይ ቃልሃ ናይ መድፍዕ እንተዝህሉ'ውን ኣብኡ ምሸነቶ። ግና ኣይነበሮምን። እታ ዝነበርዋ ድፋዕ ከኣ ንጸላኢ ቅልዕቲ ስለዝነበረት ናብኡ ዘካጸረ ዶቻካን ብሬናትን ኣሎ። ጓል ሕሩይ ቅርጽት በርቲዕዋ፡ እቲ ምስኣ ኣብቲ ድፋዕ ሓለዋ ዝነበረ ወዲ ፋርስ እዩ ዝበሃል። ወዲ ፋርስ ዓቕሉ ጸቢብዎ።

"ኣንታ ክትኮስ ደልየ" ኢላቶ።

"ድፋዕ ከይኣቶና እንታይ ኴንኪ ዘይሸንኪ፤"

"ኣብዩኒ"

"እሞ ኣብ ዘለኽዮ ሽኒ"

"ኣእማን እንድዩ ዳሕራይ ክሸትተና እዩ"

ወዲ ፋርስ ቅሩብ ሕሰብ ኣቢሉ፡ ፈልድ ጃኬቱ ኣውጺኡ።

"ኣብዚ'ሞ ሽኒ ዳሕራይ ክንድርብዮ ኢና"

"ንሰኻሞ ብኻምቻ ጥራይ ክትቀርር እንዲኻ"

"ምስ መሰየ፡ ከይደ ካብተን ናይ ሎሚ ሬሳ ወተሃደራት ኢትዮጵያ ጃኬት ክገፍፍ እየ።"

"ካብ'ቲ ዝነበራ ጭንቀት ዝገድድ ኣይኮነንን። ሓጺር ስሬኣ ንታሕቲ ገጻ ድፍእ ኣበሎቶ። ኑቲ ስረ ውሽጣ'ውን ንታሕቲ ድፍእ ኣበሎቶ። ካብኡ ኣብቲ ወድ ፋርስ ብኢዱ ሐዚዑ ዘመቻችኣላ ጃኬት ሸነት። ሸንቲ ካብቲ ጃኬት ሓሊፉ፡ ኣብ ምድሪ ከይነጥብ ኑቲ ጃኬት እናገላበጠ ኣጻገቦ። ሸይና ምስ ወደኣት ድማ ኑቲ ጃኬት ንግዳም ደርበዮ። ወተሃደራት ኢትዮጵያ ናብቲ እቲ ጃኬት እተደርበየሉ ሸነኽ ተረርታዊ ቶኽሲ ፈኽ ፈኽ ኣበልዎ። ነዚ ታሪኻዊ ስራሕዚ ዝሰርሐ ወዲ ፋርስ ድሕሪ ናጽነት፡ ብጋጣሚ ደዩ ወይ ካልእ ኣይፈለጥኩን፡ ኣብ ቤት ጽሕፈት ሓለዋን ቁጠባን ማይ እዩ ተመዲቡ።

እቲ ኣዳራሽ ብድምጺታት ሰሓቕ ተዋሕጠ።

እቲ ሰሓቕ ዝግ ምስ በለ፡ ሓንቲ ሰሓቢ ቁመና ዘለዋ ድምጻዊት ናብ መድረኽ ቅጅል በለት። ንፋስ ከም ዝበርትዓ ቃንጫ ማሽላ ናይ ባርካ፡ ኣብ'ቲ መድረኽ ኣንሳፈፈት።

****

<u>ካብ ኣሰናዳኢ</u>

እዚ ክትንብዎ ዝጸናሕኩም፡ ደራሲ ተስፋዬ ገብረኣብ ኣብ ስእለ-ኣእምሮኡ ወይ ብምናቡ ካብ ዘንበቦን ዝሰምዖን ጸሚቑ ዝሰርሖ ሳንድያጎ እዩ። ብኻልእ ኣዘራርባ እዚ ተስፋዬ ዝፈጠሮ ሳንድያጎ እዩ፡ እቲ ኩልና ንፈልጦ ሳንድያጎ ድማ ኣሎ (ዘልኩ ደኣ ኸማን ጵሒፉ'ሎ)።

ንሓደ ገጸ-ባህርዩ ካብ ክዉንነት ወሲድካ ኣብ ልብወለድ ምእታው ገለ ካብ ጥበባት ስነ-ጽሑፍ እዩ።

በዚ ኣጋጣሚ ካልኦት ጸሓፍቲ'ውን በዚ ሜላ'ዚ ኣዳሊኹም ክትሰዱልና ንጽበ።

ሕብረተሰባትን ባህልታቶምን

ጸጉሪ ርእስን መንነትን

ሸሎብ ኣርኣያ

ጸጉሪ ርእስና ሓደ ክፋል ግዳማዊ ትርኢትና ብምዃኑ፡ ኣብ'ቲ ኣብ ቀድሚ ሰባት ጸቢቕና ንኽንቀርብ እንገብሮ ጻዕሪ ወሳኒ ተራ ይጻወት። ሰባት፡ ካብ ቀድሚ ኣሽሓት ዓመታት ጀሚሮም'ዮም ንጸጉሮም ክከናኸኑን ብፍሉይ ክጥምቱን ጀሚሮም። ምስ ግዜ፡ እዚ ዘቤታዊ ልምዲ ዓመታዊ ቢልዮናት ዶላራት ዝሕፈሶ ወፍሪ ኮይኑ ኣሎ።

ኣብ መንጎ ሰባትን ጸጉሪ ርእሶምን ዘሎ ምትእስሳር ንምፍላጥ፡ ጸጉርና ኣብ ዝረግፈሉ እዋን ዝስመዓና ስንባደ እኹል'ዩ። እዚ ዝምድና ኣብ ገለ ሕብረተሰባት፡ ክሳብ ናብ ኣምልኾ ገጹ ዝኸደ'ዩ።

መንእሰያት ብህቡባት ሰባት ተጸልዮም፡ ነቲ ዝኽተሉዎ ዓይነት ቅዲ ጸጉሪ ርእሲ ከዘውትሩ ልሙድ ተርእዮ'ዩ። እዚ ቡብእዋኑ ዝቕልቀል ቅዲታት ናቱ መልእኽቲ ዝሓዘለ'ዩ። መብዛሕትኦም መንእሰያት ግን ነዚ ኣይፈልጡን'ዮም። ካብ ጥንቲ ጀሚሩ፡ ቅዲ ኣሰራርሓ ጸጉሪ ርእስና ንጹር መልእኽቲ የማሓላልፍ'ዩ። ጉጅለታት ባህልን ስፖርትን፡ ወተሃደራት፡ ጥሩፋት ጉጅለታት ከይተረፉ ኣባላተን ካብ ካልኦት ዝፈልዮም ቅዲ ጸጉሪ የዘዉትሩ'ዮም። እዚ "ሰይጣናዊ ቅዲ ጸጉሪ" ተባሂሉ ዘሎ'ውን ናቱ ኣብነት'ዩ።

እዚ ኣብ'ዚ እዋን ንዓለምና ወሪሩዋ ዘሎ ሓደገኛ ቅዲ፡ ብብዙሓት ሃገራት ተኣጊዱ'ዩ። ከም ኢራን ዝኣመሰላ ሃገራት፡ መንእሰያተን ነዚ ንእምነትን ሃይማኖትን ባህልን ዝፈታትን ቅዲ ከይክተሉ ኣዊጀን'የን። እቲ "የምሕረለይ'ዩ" እትብሎ ቅዲ ክትክተል መሰልካ'ኳ እንተኾነ፡ ቅዲ ጸጉሪ ርእስኻ ካባኻ ሓሊፉ ኣብ ሕ/ሰብካ'ውን ጽልዋ ክህልዎ ስለ ዝኽእል ግን፡ ኣብ ብዙሓት ዓቃባውያን ሃገራት ክሰዓብ ዘይግባእ ቅዲታት ብንጹር ተጠቒሶ ኣሎ። ጀብጀብ ዝዓይነቱ ቅዲ ንኣብነት፡ ኣብ ብዙሓት ሃገራት ብፍላይ ኣብ ጃማይካ ዝዘዉተር ክኸውን እንከሎ፡ ኣብ ከም በዓል ስዑዲ ዝኣመሰላ ሃገራት ምስልምና ግን ውጉዝ'ዩ። ምትእትታዉ ሕ/ሰብ ኣብ ቅዲ ኣሰራርሓ ጸጉሪ ዉልቀ ሰባት ሕጂ ዝጀመረ ኣይኮነን።

ሰወር ሓይሊን መልእኽትን

ጸጉሪ ርእሲ፡ ሕመረት እምነታት ብዙሓት ካብ'ቶም ዓለምና ዝፈለጣኦም ምዕባለታት ነይሩ'ዩ። ክሳብ ሕጂ'ውን ብኸፊሉ ኣሎ። መብዛሕትኡ እዋን እዞም እምነታት፡ ምስ ንውሓትን ሕብሪ ጸጉርን ዝተኣሳሰሩ'ዮም።

ጸጉሪ፡ ልክዕ ከም'ቲ ንጽባቐኣውን ማሕበራውን ክብርኻ ዘበርኽ፡ ንሃይማኖታዊ ክብሪ'ውን ይድርዖ'ዩ። ብዙሓት ሕብረተሰባት "ጸጉሪ ምስ መለኮታዊ ህላወ ሰባት የራኽብ'ዩ" ዝብል እምነት ኣለዎም። ብመሰረት'ዚ እምነት፡ ጸጉሪ ርእሲ እቲ ዝበረኸን ዝኸበረን ኣካል ወዲ ሰብ ብምዃኑ፡ ብቐረባ ምስ መለኮት ክራኸብ ዝኽእል ክፋል'ዩ። ስለ'ዚ፡ ሓንቲ ጸጉሪ ትኹን'ውን ኣብ ምትሕልላፍ ሃሳይን ጠቃምን መልእኽቲ ዓቢ ግደ ኣለዋ። ጽጉሪ ርእስና፡ ስራይን መዐንዘዝን ኣብ ምትሕልላፍን ምክልኻልን ይጠቅም'ዩ ካብ ዝብል እምነት ብምብጋስ ኣሰራርሓን ቅድን ጸጉሪ ርእሲ ኣብ ባህሊ ሕ/ሰባት ኣገዳሲ ቦታ ኣለዎ።

ኣፍሪቃዊ ባህሊ ምስ ጸጉርና መንፈሳውን፡ መንነታውን፡ ዉልቃውን ርክብ ከም ዘለና ይገልጽ።

ኣሰራርሓ ጸጉሪ ኣብ ኣፍሪቃ፡ ዕዮ እሙናት መቕርብን ኣዕሩኽን'ዩ። ካብ ዓይኒ ንምክልኻል ድማ፡ ብዙሓት ኣብ ጸጉሮም ክታብ ወይ ካልእ መከላኸሊታት

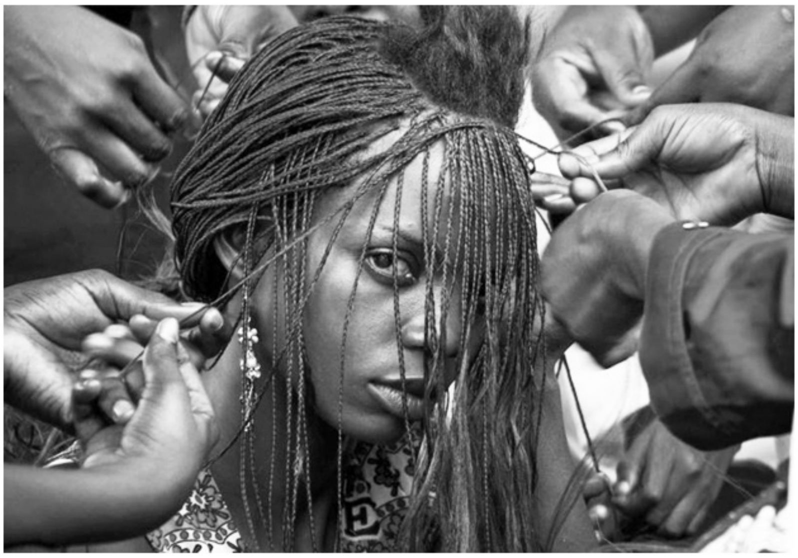

ይኣስሩ'ዮም።

ኣብ ብዙሕ ክፋላት ዓለምና፡ ኣብ መመሸጥ ዝተረፈ ጸጕሪ ተኣኪቡ ክነድድ ኣለዎ ዝብል እምነት ኣሎ። ጸላኢ'ኻ ኣብ ሽሕርን መዐንዘዚ ስራይን ከይጥቀሙሉ።

ጸጕርና መሸተሓገራዊ "ሽሕራዊ" ሓይሊ ኣለዎ ኢሎም ስለ ዝኣምኑ፡ ሰልቲካውያን ለይቲ ካብ ገዛ'ኻ ኣብ እትወጸሉ ጸጕር'ኻ ክትሸፍን ከም ዘለካ ይኣምኑ።

ኣብ ሰሜን ኣመሪካ ዘሎ ህዝቢ ክራ፡ ጸጕርና ምስ መንፈስና ርክብ ኣለዎ ዝብል እምነት ኣለዎም። ንዉሓቱ'ውን ልዑል ኣገዳስነት ኣለዎ። ህዝቢ ሲዮክስ፡ ጸጕሪ ርእሶም ወጋሕታ ምስ ብራቕ ጽሓይ ጥራይ'ዮም ዝቑርጹ። እቲ ዝተቐርጸ ጸጕሪ ድማ ኣብ ጉድጓድ ይቕበር።

ኣብ ላንክሻየር ዓዲ እንግሊዝ ንውሓት ዕድመ ሓደ ሰብ ንምፍላጥ፡ ከም ልምዲ ሓንቲ ፍላይ ጸጕሪ ቈሪጾም ኣብ ሓዊ የቃጽሉ። ሕብሪ'ቲ ሓዊ ድሙቕ ምስ ዝኸውን ንንውሓት ዕድመን ብሩህ መጻኢን ይገልጽ።

ኣብ ገጠራት ስኮትላንድ፡ "ለይቲ ዘይተፈትሐ ቁኖ ማዕበል ባሕሪ የላዓዕል'ዩ" ዝብል እምነት ብምህላዉ፡ እቶም ባሕረኛታት ሰብኡተን ምእንቲ ከይጥሕሉ፡ ስኮትላንዳውያን ደቂ ኣንስትዮ ለይቲ ቁኖአን ፈቲሐን'የን ዝድቅሳ።

ኣብ ላቲን ኣመሪካ፡ ድግ (ዓይነት ዑፍ) ን፡ ጽጕርናን ዕድሜናን ምትእስሳር ከም ዘለዎም ስለዝኣምኑ፡ ዑፍ ድግ ተረፍ ዝተቐምቀምካዮ ጸጕር'ኻ ወሲዱ ሰፈሩ ምስ ዝሰርሓሉ፡ ኣብ ዉሽጢ ሓደ ዓመት ክትመውት ኢ'ኻ ይብሉ፡ ኣብ ሊትዋንያ ርእስ'ኻ ምስ እትሓምም፡ "ርግቢት ንጸጕር'ኻ ወሲዳ ኣላ" ይብሉ።

ኣብ ብዙሕ ከባቢታት ሓንቲ ሸበት ምስ እትቖርጽ ኣብ ክንድኣ ክልተ ክኾና'የን ይብሉ። ካልኦት ድማ እቲ ኣብ ክሳድ ሓንቲ ጎርዞ ዘሎ ሕብሪ ጸጕሪ ምስ ሕብሪ ጸጕሪ መጻኢ በዓል ቤታ ይመሳሰል'ዩ ኢሎም ይኣምኑ።

ማሕበራዊ ደርቢን መንነትን ንምግላጽ

ኣብ መበል 15 ክ/ዘ፡ ጸጕሪ ከም መልእኽተኛ ኮይኑ ኣብ ሙብዛሕቲኦን ኣፍሪቃውያን ሕብረተሰባት ኣገልጊሉ'ዩ። ጸጕሪ ርእሲ ከም መግለጺ ዕድመ፡ ቀቢላዊ መንነት፡ ኩነታት ሓዳር (ምርዑውን ዘይተመርዓወን)፡ ሃይማኖትን ሃብትን ማሕበራዊ ቦታን ይገልጽ ነይሩ'ዩ። ዓይነት ኣሰራርሓ ጸጕሪ ንፍሉይ ጂኦግራፍያዊ ቦታን ቀቢላን'ውን ይሕብር ነይሩ'ዩ።

ኣብ ቀቢላታት ኡጎን፡ መንደ፡ ዎሎፍ፡ ዮሩባን፡ ማንዲንጎን፡ ዘይመሰላ ኣዋልድ መርኣያ ዘይምምርዓወን ርእሰን ብምልጻይ ይገልጻ ነይረን'የን። ኣብ ናይጀርያ ዝርከብ ህዝቢ ካራሞ በቲ ንጸጕሪ ርእሶም ብምልጻይ ኣብ ላዕሊ ዘትርፍዋ ተለላ ይፍለጡ።

መራሕቲ ቀቢላታት፡ ኣባላት'ታ ቀቢላ ክኽተልዎ ዝግቦኦም ዓይነት ኣሰራርሓ ርእሲ ይእዝዙ ነይሮም'ዮም።

ቻይናውያን፡ ንማሕበራዊ ቦታ'ታ ጎርዞ ብኣቋንናኣ ይፈልጡ። ኣብ ባህሎም ኣብ ግንባራ ዕኹላል ዘለዋ፡ በዓልቲ ሓዳርን ኣደ ቈልዑን'ያ። ንጸጕራ ብምልኡ እትጥቕልል፡ ዘይወለደት በዓልቲ ሓዳር'ያ። ጸሊም ሻለ እትገብር ግን፡ ገና ዘይመሰለት ጎርዞ'ያ።

ኣብ እዋን ንግስነት ሮማ ዝተፈላለዩ ኣገባባት ቅዲ ምቅምቃም ርእሲ ነይሩ።

እቲ ቅዲ'ውን ብዝተፋላለዩ ረጃሒታት ይውሰን ነይሩ። ጾታ፡ ዕድመ፡ ማሕበራዊ ቦታን ሃብትን ሞያን። ቅዲ ጸጕር'ኻ ንመንነትካ ዝገልጽ ብምንባሩ፡ ነቲ ዝምልከተካ ቅዲ ጥራይ ኢ'ኻ እት'ኽተል ዘለካ። ሮማውያን፡ ብጸጕሪ ርእስ'ኻ ዘይምግዳስ ከም ምልክት ድ'ኽመትን ድ'ኽነትን ሕመ'ቕን ይገልጹዎ ነይሮም። ስለ'ዚ፡ እቶም ደቂ ተባዕትዮ ጸጕሮም ኣሕጺሮም'ዮም ዝቅምቀሙዎ ነይሮም። "ኦርናትሪሰስ" ዝጽውዑ በራዩ መዓልታዊ ስርሖም ጸጕሪ ዋናታቶም ምቕምቃምን ስቤት ምልቃምን'ዩ ነይሩ።

ኣብ እዋን ሓዘን፡ ሓደስቲ ዝመሰላን ዘይመሰላን ጎራዙን 6 ቁኖ ይቑንና ነይረን። መርዓት ምስ እት'ኸውን ኣብ ርእሳ ንእሽቶ መዘርገፍ ተሰኩዕ። ኣሰራርሓ ጸጕራ፡ ንዕድመ እታ ሰበይቲ ይገልጽ'ውን ነይሩ'ዩ። "ፓላ" ምልክት ምርዕውቲን ክብረት ዝግብኣን ጎርዞ'ዩ። "ፓላ" ኣብ ልዕሊ ጸጕረን ዝገብራኦ፡ ብመንኩብን ዝወርድ ጨርቂ'ዩ። "ቪተ"፡ ኣብ ልዕሊ ጸጕሪ ዝመሰለት ጎርዞ ዝግበር መጠ'ቕለሊ ርእሲ'ዩ።

ጸጕሪ ርእስን፡ ፍርያምነትን ሰሓብነትን

ኣብ ምዕራብ ኣፍሪቃን ካልኦት ግዝኣት ዓባይ ብሪጣንያ ዝነበራ ሃገራትን፡ ንውሓት ጸጕሪ ርእሲ ሓንቲ ኣደ ንመጠን ፍርያምነታ ይገልጽ'ዩ ዝብል እምነት ኣለዎም።

መበለታት ኣብ እዋን ሓዘን ንኻልኦት ሃነን ከየብላ፡ ጸጉረን ክላጸያ ዘገድድ ባህሊ'ውን ኣሎ። ኣብ ባህሊ "መንደ" ሃገረ ሰራልዮን ነዊሕን ቀጢንን ጸጉሪ ዘለዎ ጎርዞ፡ ንሓይሊ ህይወትን፡ ምብዛሕን፡ ጥዕና ዘለዎም ህጻናት ናይ ምዉላድን ተኽእሎታትን ከም ዘለዎ ይኣምኑ።

ኣብ ብዙሕ ክፋል ኣህጉር ኣፍሪቃ፡ ጸጉሪ ርእሳ ዝተላጸየት ጎርዛ ዝያዳ ትፍቶ። ኣብ ቀቢላ ሂምባ፡ ጎራዙ ንጸጉረን ብልኻይን ቀይሕ ሕብሪ ዘለዎ ሓመድን ይለኽያ። ብተወሳኺ ጽቡቕ ትርኢት ንምውናን ብዙሓት ጎራዙ ኣብ ልዕሊ ጸጉረን ዕንቁን ካልእ ሰልማትን ይሰኽዓ።

ኣብ ህዝቢ "ህይዋንግሎ" ገጠራት ቻይና፡ እተን ደቂኣንስትዮ በቲ ምንጪ ሃብትን መርዓን ዝኾነ ነዊሕ ጸጉሪ ርእሰን'የን ዝፍለጣ። ጸጉሪ ርእሲ እታ ሰበይቲ፡ ዋንነት'ቲ ብዙሕ ገዝሚ ከፊሉ ዝተመርዓዋ በዓል ቤታ ብምዃኑ ግን፡ እንትርፎ ብፍቓዱ ኣብ ደገ ቀሊዓቶ ኣይትኸይድን'ያ።

ንሰን፡ ጸጉሪ ርእሰን ኣብ ዝሰንትራሉ እቲ ዝረግፍ ጸጉሪ፡ ኣይጉሕፍኦን እየን። እናኣከባ ኣብ ሓንቲ ጸጉሪ ብምጥቕላል፡ ምስ'ቲ ቀንዲ ጸጉረን ይኣስራኦ። ኣባላት ቀቢላ "ሆሪዱ" ደቡብ ኣፍሪቃ፡ ዘይመሰለት ጎርዞ ጸጉራ ቀሊዓ ክትከይድ የብላን ይብሉ። ናይ መርዓ ዕድላ ምእንቲ ከይኩለፍ።

ኣብ ጥንታዊት ቻይና፡ ዘይመሰላ ጎራዞ ጸጉረን ዘዉ የብላ ነይረን። ህጻናት ክሳብ 15 ዓመት ዕድሚኦን ይቁነና'ሞ፡ ብድሕሪ'ዚ "ጂሊ" ዝተባህለ ጽንብል ይዳለወለን።

ሽዑ፡ ጸጉረን ድሕሪ ምሕጻብ ተመሺጡ ይፋሓስ፡ ብ"ጂ" ብዝተባህለት መርፍእ ድማ የትሕዛኦ። ነዚ ጽንብል ዝበቕዐት ጎርዞ፡ ንመርዓ ድልውቲ ኣላ ማለት'ዩ።

ኣብ ሰልጣነ ሃን፡ ነዊሕን ጸሊምን ጸጉሪ ምልክት ዕድመን ሃብትን፡ ጽባቐን ብምንባሩ፡ ደቂ ኣንስትዮ ጸጉረን ይቖርጻ ኣይነበራን። ጸጉሪ ከም ክቡር ህያብ ወለዲ ይቖጸር ብምንባሩ ድማ ብጽቡቕ ክተሓዝን ጽንብላት ብምክያድ ጥራይ ክቖረጽን ነይሩዎ። ገለ ካብ ክፋል ጸጉርኻ ንእትፈትዎም ከም ህያብ'ውን ይዋሃብ ነይሩ'ዩ። ኣብ ብዙሕ ሃገራት፡ ንእሱራት ጸጉሮም ብምልጻይ ይቐጽዑ ነይሮም። ተቓለስቲ ሳሞራይ፡ ተማሪኾም እቲ ነዊሕ ጸጉሮም ምስ ዝቑረጹ ክሳብ ኑብሶም ናይ ምጥፋእ ስጉምቲ ይወስዱ ነይሮም።

ኣብ እዋን ንግስነት ሮማ፡ ጸጉሪ ከም ምልክት ጽባቐን ሰሓብነትን ብምንባሩ፡ ሮማውያን ደቂ ኣንስትዮ ካብ ኢደን መስትያት ኣይፈልያን ነይረን፡ ዋላ'ውን ኣብ ዉሽጢ ኣብያተ ጸሎት ከይተረፈ።

ኣብ ምብራቕ ኤስያ ነዊሕ ጸጉሪ ምልክት ጽባቐን ጺጋን ይሕሰብ።

ኣብ ሃገራት ዓረብ፡ ነዊሕን ጽዑቕን ጸጉሪ ዘለዋ ጎርዞ፡ ፈራይትን ብዙሓት ጥሪትን ሰቡሕ መሬትን ክትውንን'ያ ዝብል እምነት ኣሎ።

እዋን ምስዳድ ጸጉሪ

ኣብ መብዛሕቲኦን ቀዳሞት ሕብረተሰባት፡ ጸጉሪ ርእስኻ ኣብ ባህ ዝበለካ እዋን ይስደድ ኣይነበረን። ናቱ ግዜን ጽንብልን ስለ ዝነበሮ። ኣቐዲምካ'ውን፡ ፍቓድ መራሒ'ታ ቀቢላ ክትሓትት ትግደድ።

ህንዳውያን ንዝተቖርጸ ጸጉሪ ርእሶም ኣኪቦም ንደብሪ ብምብርካት፡ ተኣኪቡ ይሸየጥ ኣታዊኡ ድማ ንመነኮሳት እቲ ደብሪ ይኸውን።

ህዝቢ ቶንጋ፡ መቓርቦም ምስ ሞቶም'ዮም "እዋን ምቑራጽ ጸጉሪ ኢኺሉ" ብምባል ኩሎም ጸጉሮም ዝላጸዩ። ጹታ ብዘይ ኣፈላላይ።

ኣብ ምዕራብ ብሪጣንያ፡ ጽቡቕ ትዕድልቲ ክህልወካ ጸጉርኻ ወርሒ ምልእቲ ምስ ኮነት ክትቅምቀም ኣለካ ዝብል እምነት ኣሎ።

መክሲካውያን፡ ኣብ'ታ ቀዳመይቲ ዝናብ ግንቦት ጸጉሪ ርእሶም የጠልቕ'ዩ፡ ሓያል ጸጉሪ ንምርካብ።

ሞኖኮሳት እምነት ቡድሂዝም፡ ናብ ኣባልነት እታ መንፈሳዊት ጉጅለ ሳንጋ ክጽንበሩ ጸጉሮም ይላጸዩ።

ህንዳውያን፡ ሓሙስ መዓልቲ ጸጉሮም ኣይሓጸቡን'ዮም። ኣብ ዓመት ሓንሳብ ናብ ቤት-መቅደስ ብምኻድ ድማ ኣብኡ ይቕምቀሙ። እዚ ሃይማኖታዊ ጽንብል ንወዲ ሰብ ትሑት ብምግባር፡ ካብ ትዕቢት ከም ዘናግፎ ይኣምኑ። ዓበይቲ ህንዳውያን ደቂ ኣንስትዮ፡ ጸጉሪ ርእሰን ኣብ ኣደባባይ ኣይቀልዓን'የን። ሰብኣያ ዝሞተ፡ ርእሳ ክትላጸ ዘገድድ ባህሊ'ውን ኣሎ።

ቻይናውያን፡ ኣብ'ታ ሓዳስ ዓመቶም ጸጉሮም ኣቁረጹን'ዮም። ኣብ'ዛ ሓዳስ ዓመት እንጀራኦምን ዕድላቶምን ከይኩለፎም ስለ ዝሰግኡ።

ተወሳኺ ማሪታዊ እምነታት

ክልተ ሰባት ኣብ ሓደ እዋን ንሓደ ሰብ ጸጉሪ ክቕምቕሙ የብሎምን፤ ሓዲኦም ምእንቲ ከይመውት።

ነፍሰ-ጾር፡ ጸጉሪ ካልኦት ክትቖንን የብላን።

ደቂኣንስትዮ ጸጉሪ ደቂተባዕትዮ ክላጽያ የብለንን።

ንቖናኒትን ቀምቃሚን ስርሖም ምስ ዛዘሙ፡ ከተመስግኖም የብልካን። ሕማቕ ፋል'ዩ።

ጸጉሪ ርእሲ፡ ኣብ ቃልዕ ክቖነንን ክዝርገፍን የብሉን።

ሓጺር ዛንታ

ኮኾብ

ተስፋኣለም ገብረስላሴ (ጫረ)

ኣብ ሆስፒታል'ዩ።

ተሓጋገዝቲ ሓካይም ናብዝን ናብትን ክውብሉ ይርኣዩ። ዕግርግር ሰፊኑ። ንቡር ንጥፈታት ናይታ ሆስፒታል ከምኡ ኣይነበረን። ኣብቲ ቀጽሪ ዝተኣከቡ በጻሕቲ፡ ካብ ቀይዲ ወጻኢ ብዝኾነ ኣገባብ ክዛረቡ ይስምዑ። ተረኛ ዋርድያ ናይ'ታ ዕለት ኣቶ ስብሃቱ እዮም።

ኮቲ ናብ ውሽጢ ዘስግር ማዕጾ ረጊጦም፡ ኮቲ በጻሒ ክርሕቑዎ ይፍትኑ። ነድርን ምፍርራሕን ዝተሓወሶ ቃላት ክጥቀሙ'ዮም ተገዲዶም። ሕልናኦም ድኣ'ዩ ዘይኣረገ እምበር፡ ተኸለ ስብኑቶምሲ ጠሊምዎም'ዩ። ብሕልፊ ነታ ሓንሳብ ጸጉራ ካልእ ሳዕ መንደቕ ትጥብጥብ ዝነበረት ገነት፡ ብዓቕሊ ክጻወሩዎ ኣይከኣሉን።

ድሕሪ ኩሎም በጻሕቲ መጺኣ ከተብቅዕ ንርግኣት ናይቲ ሆስፒታል ዘሪጋቶ እያ። ኣቶ ስብሃቱ፡ ኩነታታ ክፈልጡ ኣይደለዩን። "ሽግር ሰብ ምፍላጥ ናብ ድንጋጸ ይመርሕ እዩ። ድንጋጸ ካብ ሕጊ ወጻኢ እዩ ዘስርሕ" ዝብል ንቑጽ እምነት ነበሮም።

"እምበይትና! እዚ እኮ ሆስፒታል እዩ። ዕዳጋ ዘለኺ መሲልኪ! ክሊ ተኣለዩ" ብናይ ሓይሊብኦም ጨደሩ። ተመጣጢሮም ናብኣ ብምቕራብ፡ ኮቲ ካብ ማእገራ ወሪዱ ጎስስ ዝብል ዝነበረ ነጻላአ ሓዙዎ። ጥዑም ጨና ክውናና ሃንገፍ በሎም። ሓይሎም ጥልም ኣበሎም። ደፊኦም ከጸግዑዋ ኣይከኣሉን። ዓቕሚ'ውን ኣይነበሮምን። ምስጉን ኣካላት ገነት ብቐሊል ዝድፋእ ኣይነበረን።

ኣቶ ስብሃቱ፡ ዝያዳ 25 ዓመት ከም ዋርድያ'ዮም ሰሪሖም። ንገሊኦም ብሓይሊ ቃል ንኻልኦት ጉልበት ሓዊሶም ይደፍኡዎም። ከም ዓንዲ ማእከል ነቕ ምባል ዝኣበዩም ስብኑት ኣየጋነፎምን።

ገነት፡ ሓንቲ ቃል ኣይመለሰትሎምን። "ኣስርሕና ... ኣስርሕና" እናበሉ ብኣማልሳ ዕቡያት ንድሕሪት ተመልሱ። ኮቲ ጥዑም ጨና ሰኺቶም ናብ ውሽጢ እታ ክፍሊ ሰገሩ።

እቲ ክፍሊ ንኽልተ ኣገልግሎት ዝተሓጽረ እዩ። ናይ ውጹዓት ክፍልን ክፍሊ ህጹጽ ረድኤትን ይርከቦ። ኮተን ክልተ ክፍልታት ዘማእከለ ሰፊሕ ኮሪደር፡ ኮቲ ድምጺታት መቓልሕ ከም ዝመልስ እዩ ጌሩዎ።

"እዋይ ኣነ ቅርስስቲ!" ዝብል ናይ ገነት ድምጺ ዓብሊሉ ይስማዕ። ዋጭዋጭታ ናይቲ ዝያዳ ሓምሳ በጻሒ ሰብ፡ ኮቲ ቀጽሪ ዕዳጋ እዩ ኣምሲልዎ።

ጸጥታ ናይቲ ሆስፒታል ተረቢሹ እዩ።

ጉዳዮም ጥራይ ዝገብሩ ዝነበሩ ኣባላት ናይቲ ሆስፒታል፡ ኮቲ ድምጺ ክጻወሩዎ ኣይከኣሉን። ከም ወትሩ፡ ናይ ረብሻ ተርእዮ ዝተመልከተት ነርስ ትዕበ፡ ካብ ክፍሊ ህጹጽ መጥባሕቲ ማዕጾ ደፊኣ ክሳዳ ኣቕልቀለት። እቶም ቀድሚ እታ መዓልቲ ናብታ ሆስፒታል ዝተመላለሱ በጻሕቲ፡ ገና ዘረባ ከይጀመረት ካብቲ ከባቢ ተኣለዩ። ፈጢጠን ንግዳም ክወጻ ዝተቐረባ ፍሩያት ኣዒንታ ኣንጕልሒጣ፡ ብዘይሓንቲ ቃል ንኹሎም ጠመተቶም።

ነርስ ትዕበ፡ ምሉእ ኣካላታ ዓይኒ ዝተቐየረ እዩ ዝመስል። ድቀት ኑብሳ እኽሊ በሊዓ ትፈልጥ ኣየምስላን። ናይ ሃለኽለኽን ክኡር ድኻምን ገጻ ምስ ጸምለወ እዩ። ኣብ ርእሲ ዘላታ ተወሰኽታ፡ ግንባራ ኣይፍታሕን እዩ።

ትዕበ፡ ቀማት እያ፡ ካብ ንቡር ንላዕሊ። ብዕቅና ዘስፈዮቶ ክዓን እንተዘይኮይኑ ኩሉ ክዓውንታ ንላዕሊ ምስ ተኹብሰ እዩ። ቂቓራት ደናጉኣ ካብ ምኹዳን ጐና ኣትረፈንኣ እዮን።

ግድስቲ ሓኪም እያ።

ክልተ መኻፍቲ ኣፋ ክሳብ ዝዓፍር እያ ምስ ሕሙማትን በጻሕትን ትቋየቕ። ብዘረባኣ መሳርሕታ ክይተረፉ እዮም ዝስከፉ። ንኹሉ ሰብ እያ ካብቲ ዝነበሮ ቦታ ክርሕቕ ትገንሖ።

ካብ ዝመጸት መጺኣ ሰላም ናይ ፈጣሪ ከይለገሰትን መምጽኢኡ ምኽንያት ከይሓተተትን "ኣንታ በጃኹም ዘይተስርሑና! ኣንቲ ዋእ በጃኽን እባ ክንሰርሕ" ዝብል ቃል ስለ እትደጋግም፡ ዓመት ኣብ ዘይመልእ ናይ ስራሕ ተመክሮኣ "በጃኽን" ዝብል ሳጓ ጠቢቑዋ።

ትዕበ በጃኽን መብዛሕትኡ እዋን ንበጻሕቲ ሓሊፋ ናብ ዋርድያ እያ ትሰግር። ንኣቶ ስብሃቱ'ውን ብፍርሒ ኣብ ጽፍሮም ተእትዎም ንሳ ጥራይ እያ።

ገጽ ነርስ ትዕበ ርእዮም ኩሎም እቶም በጻሕቲ ካብ ኣፍደገ ናይቲ ክፍሊ ርሓቑ። ገነት ኣይተንቀሳቐሰትን። ከም ሓወልቲ ደሪቓ እያ ተሪፋ።

ንኻኑት በጃ'ኽን ጥምት ኣቢላታ።

ፍሩያት ኣዒንታ ፈጢጠን ጥራይ እየን ተሪፈን። ስምዒት ኣልቦ እያ ኮይና። ንመላእ ኣካላታ ዝኣሰራ ነገር ከም ዘሎ እዩ ዘመላኽት። ክሳዳ መሊሳ ናብታ ክፍሊ ምእታዋ ንኹሎም በጻሕቲ ኣሰንበዶም። ርህራሄኣ ዝፈልጡ ከቢድ ሓደጋ ኣጋጢሙ ከም ዝኸእል ኣይሰሓቱዎን።

ሓደ ካብቶም ህሱያት ከኾብ ወዲ ኻኑት እዩ።

ኻኑት ወናኒት ዕምርቲ ባር እያ። ንከኾብ ኣብ ኣጋ ብትኩተ ጽገያት እያ ወሊዳቶ። ሓደ ዓይናን ብርካን ስለ ዝኾነ፡ ብሕሉፍ ክንክንን ሓልዮትን እያ ኣዕቢያቶ። እቲ ሕንቃቕ ናብ ዘየድሊ ኣንፈት ይመርሖ ምንባሩ እኳ ትፈልጥ እንተነበረት፡ ኩቡዳ ጨኪኑ ክገብረላ ስለ ዘይክእል፡ ሕርቃና ብንብዓት ካብ ምግላጽ ኣይሓልፍን እዩ። "ኣንታ ኮኾብ!" እታ ናይ መወዳእታ ቃል መግለጺ ቁጥዐኣ እያ።

ኮኾብ፡ ሓደ ለይቲ ጥራይ ምስኣ ካብ ዝሓደረ ሃብታም ነጋዳይ እያ ወሊዳቶ። ስም ብናይ መጀመርያ ኣፍቃሪኣ ኣውጺኣትሉ። ድሕሪ ናይ 12 ዓመት ስራሕ ባሪስት ባር ወኒና። ሰራሕተኛታታ ካብ ንዕኣ ንኮኾብ ወዳ እየን ዝፈርሓ። ጠባዩ ስለ ዝፈልጣ ገጸን ጸፊዕወን'ውን ኣይምልሳሉን እየን። ብዘይካ እተን ውሑዳት ምሸት ጥራይ ዝሰርሓ፡ ባሪስት። ብኸምዚ ኣተዓባብያ ኻኑት ብዙሓት እንጀራይ ዝበለተን መልክዐኛታት ባሪስት ከሲራተን እያ።

ዝኾነት ባሪስት፡ ከኾብ ወዲ ኻኑት ድላዩ ጌሩ ትም ጥራይ እያ ትብል። ኣዘንጊዐን ብዓይነን ክገንሕኦ ምስ ትረኽበን ኣብ ልዕሊኣን እተዝንቦ ቃላት ብድዐ፡ ማይ ኣይሂ እዩ። ኩሉ ተረፍ ቃላት ካብ ምዝራብ ኣይትቑጠብን። ኑቲ ዝሓለፈቶ ህይወት ካን ከም ዘይነበረቶ ብእኡ ትጻረፍ።

ኣብ ካልእ ጉዳይ ጥዕምቲ እያ።

ኻኑት ከም ባሪስቲ ብዙሕ ሕብሪ ገጻት ህይወት ርእያ እያ። ገና ኳል 15 ዓመት እንከላ ናብ ግዳም ወጺኣ። ህይወት ጎደና እቲ ዝዓበየ ቤት ትምህርታ እዩ። ሕላፍ ሰዓት ዝመጹ ወራዙት መሰል ሱብኡት ትፈልጥ። ካብ ናይ ጁባ ክሳብ ናይ ባንክ ቼክ ሰረቕቲ ካብ ዓይና ኣየምልጡን። ሰበ ስልጣናትን ዓበይቲ ሓለፍቲ'ውን ኣብ ደረት ኣፍ ልባ ዘይተናዘዙ ኣይኮኑን። መልክዓ ዝፈጠረላ ገንዘብን ዕዳጋን ግን፡ ከም ኣብ ቀዳድ ፈሲቶ ዝዓቖረ ማይ ዓመታት ፈሲሱ።

በኹሪ ዓርኩ፡ ከኾብ የዋድኣ ኔሩ።

ከኾብ፡ ተመሳሳሊ ህይወት ዝነበሮ መዘንኣ እዩ። ለይቲ እዮም ተላልዮም። ረሰፕሽን እዩ ዝሰርሕ ኔሩ። ኣብቲ ፈለማ ናይ ጎደና ስራሕ ክትወፍር ዝጀመረትሉ ግዜያት ወረቐት መንነት ስለ ዘይነበራ፡ ሰባት ሒዛ ኣብ ትመጻሉ እዋን ይተሓባበራ ኔሩ። ሱብኡት ስኢና ብዘይገንዘብ ኣብ ትመጻሉ'ውን፡ ካልእ ግዜ ክትከፍሎ የለቕሓ ብምንባሩ፡ ፈለማ ሓልዩቱ ጸኒሑ ከኣ ኣዒንቱ ክስሕባ ጀሚሩ።

ብዓይኒ ፍቕሪ ዝጠመተቶ ሰብ ድማ ንሱ እዩ። ዝሩግ ህይወታ ድኣ እዩ ዘሕርቐ ኔሩ እምበር፡ ንሱ'ውን "እዚኣ ትመስል ቆንጆስ!" ዝብል ስምዒት ካብታ ፈለማ ዝረኣየላ ምሸት ዘድመጸ ቃል ኔራ።

ኻኑት፡ ስራሓ ስለ ዘሕፍራ ደፊራ ፍትወታ ክትገልጸሉ ትኽእል ኣይነበረትን። ጎደና ዝፈጠረላ ትብዓትን ድፍረትን ኣብ ከኾብ በጺሑ ምስዋሩ፡ "ሓይሊ ፍቕሪ እዩ" ኢላ ክትኣምን ተገደደት።

ኣብታ ቀትሪ ደቂሳ ትውዕለላ ጸባብ ገዛ ስኳብሊ ብዙሕ ሜላታት ትሓስብ። ኣጋጣሚታት ክትፈጥር ስለ ዘይክኣለት ኣዋርሕ ብሣንቀውታ ኣሕሊፋቶ እያ። ቡብቑሩብ ግን፡ "ገንዘብ ሓዘለይ" ክትብሎ ወሰነት። መቀራረቢ ክኾና ከም ዝኽእል ኣይተጠራጠረትን። ከምኡ ድማ ገበረት።

ሓደ ምሸት ምችእቲ ኮነት ረኺባ። ሓደ ሃብታም በዓል ሓዳር ሱብኣይ፡ ቀትሪ ናብታ ሆተል ሒዝዋ ኣትዩ ኣምሰዩ፡ በታ ምሸት ናብ ገዝኣ ክትምለስ ኣይመረጸትን። ኑቲ ትምህርቲ ውዒሉ ምሸት ኣብታ ሆተል ዝሰርሕ ከኾብ ተጸበያ፡ ድራር ጋቢዛቶ። ደላዩኡ ኮይኑ። መገዲ ተኸፊታ። ብዙሕ ሳዕ ብዕላል ጸኒሖም። ኣብ ፍቕሪ ጠሊቖም። ፍቕሪ ጾታዊ ርክብ ዘይምኻኑ ካብኡ ተማሂራ።

ሣንደበት ናበይ ተሰዊሩ ከይበለቶ ስለ ዝጠፍኣ ግን፡ ኩሉ ግዜ እቶም ሰኺሮም ክምርዓዉዋ ዝሓቱዋ ሱብኡት ዓርኪ ኣሎኒ ብምባል ኑቲ ዕድመ ትሕሰሞ። ግዜ'ውን እናማሃራ ከደ። ካብ ግዳም ናብ ባርን ሆተልን ብምእታው ገንዘብ ክትእኩብን ቁምነገር ክትገብርን ወሰነት።

ካብ ክራይ ባር ናብ ምውናን ባር ክትበጽሕ ከላ፡ ወዳ ወይ ጓላ ጽቡቕ ክዓቢ ምንዮት ነበራ። ስለ ዝኾነ ከኣ ኑቲ ብጣባዩ ዘይትፈትዎ ግን ከኣ ሃብታም ሱብኣይ ጠኒሳትሉ።

ምስጢሩ ከይወጽእ ብዘኣተወትሉ ቃል፡ ኣቦኡ ከየፍለጠት ብስም ካልእ ኣጠሚቓቶ። በዚ ኸኣ ኣብ ርእሲ እተን ብኽራይ ዘዋህለለተን ወሲኹ ባር ከም ትዕድግ ሓገዛ። ካልኣይ ቈልዓ ክትደግመሉ ግን ኣይከኣለትን። ንሱ'ውን ኣይደለየን። ኣብ ርእሲኡ፡ ስም ኣቦ ወዳ ናብ ልክዕ ከይትመልሶ ብብዙሕ መገዲ ከእምና ጸዒሩ።

ንሳ ግን፡ ከም ኣሕዋቱ ክወርስ ስለ ዝግብኦ ክትቕበሎ ኣይከኣለትን። ጉዳዮም ኣብ ቤት ፍርዲ በጺሑ፡ ኣብ ቀጸራ ከለዉ እዩ፡ ከኾብ ካብ ላዕለዋይ ኣስካላ ናይ ቤት ትምህርቱ ብርእሱ ወዲቑ ብህጹጽ ኣብ ሆስፒታል ኣትዩ።

ካብ ክፍሊ ኣይሲዩ ክልተ ሰባት ብዓረብያ ተጸይሮም ናብ ካልእ ክፍሊ ሰገሩ። በታ መዓልቲ'ውን ክልተ ሓደጋ ዘጋጠሞም ሰባት፡ ቅልጡፍ ረድኤት ንምርካብ ናብታ ክፍሊ በጺሖም።

ሰዓት ኣርባዕተን ፈረቓን ድሕሪ ቀትሪ እዩ። ኻኑት ዓቕላ ብምጽባብ ንኣቶ ሱብሃቱ ደፊኣ ናብ ውሽጢ ክፍሊ ክትኣትው ዕግርግር ገበረት። ዝተዓጽወ ማዕጾ ክኸፈት ኣይከኣለን።

ገጻ ብንብዓት ተሓጺቡ።

ንኣቦ ከኾብ ክትሕብሮን ክተሓባበራን ናብ ናይ ኢዱ ተሌፎን ደወለት። ኣየልዓላን። ጉዳያ ብስቱርን ብሸማግለን

ክውዳእ ዘቐረበላ ሕቶ ተሓሲማ ናብ ቤት ፍርዲ ካብ ተብጽሐ ነዛ ገጹ ክትርእይ ኣይደለየትን። ኣብታ ሰዓት ኣገዲሱዋ። ኣይሰለጣን።

ነርስ ትዕበ ካብ ውሽጢ ብጉያ ናብታ ኑቲ ቀጽሪ ዝረበሸት ገኑት በጽሐት።

"ሓንሳብ እባ ተዓገስና!"

"ኣንቲ ከመይ ጌረ ክዕገስ እዋይ ኣነ ቅርስስቲ!"

"ኣደ እቲ ቈልዓ ዲኺ!" ድምጻ ኣለስሊሳ ሓተተታ። ኩብዲ ገኑት ተገላበጠ። እቲ ክትብሎ እትኽእል ክትግምት ኣይከኣለትን። ንእወታ ርእሳ ጥራይ ነቕነቐት። ኩነታቱ ክትፈልጥ ናብ ኣፋ ክትኣትው ደለየት። ዘይንቡር ቃና ትዕበ በጃኽን ልዕሊ ኩሉ ንዋርድያ ኣሕሰቦም።

ብርቱዕ ሕጭጭታ ድምጺ መኪና ኣቓልቦ በጻሒ ተሳሕበ። ካብ ክፍሊ መጥባሕቲ ኑቲ ድምጺ ዝሰምዐት ትዕበ በጃኽን ቀልጢፋ ተቐልቀለት።

እቲ ንደቓይቕ ሰፊኑ ዝጸንሐ ጸጥታ ናይ'ታ ሆስፒታል ንእለት ተናወጸ። ኣብ ግዳምን ኣብ ኮሮድዮን ዝጸንሑ በጻሕትን ተመላለስትን ተሓከምቲ ትኹረቶም ናብ'ታ መኪና ኣቕንዕዎ። ካብታ ደባን ሰመያዊት ዝሕበራ ቢኤም ዳብሊው ኣርብዓ ዝግምገም ዕድመ ዘለዎ ቆማት መንእሰይ ወረደ።

"ኦ ዶክተር ዩኤል ኣርኪቡ" ኣድመጸት ትዕበ በጃኽን። ዶክተር ዩኤል ክኢላ መጥባሕቲ ሽኽና ርእሲ እዩ። ንብናህሪ እዩ ወሪዱ። ስፖርቴሎ ብሓይሊ ዓጽዩ፤ ጉያ ብዝመስል ቁልጡፍ ስጉምቲ ናብ ውሽጢ ሆስፒታል ኣምርሐ።

ኣብ ትርኢቱ ዝኾነ ናይ ምርባሽ ስምዒት ኣይተራእየን። ንህጹጽ ኣገልግሎትን ረድኤት ሕክምና መጥባሕቲ ተጸዊዑ መጺኡ።

ዶክተር ዩኤል ዝተኣምነሉ ክኢላ መጥባሕቲ ኢዩ። ቅድሚ ናብ ክፍሊ መጥባሕቲ ምእታዉ፤ ናብ ውልቀ ቤት ጽሕፈቱ ብምልጋስ፤ ተኸዲኑዎ ንዝነበረ ሱፍ ብምውጻእ ጻዕዳ ናይ ስራሕ በጃ ክዳን ለበሰ። ጓንቲ ተኸዲኑ ካብታ ክፍሊ ወጸ።

ኣብ ኣፍ ደገ ናይታ ክፍሊ ገኑት ኣደ እቲ ህጻን ረኸበ። ኣእዳዋ ንድሕሪት ኣመሳቒላ ካብ የማን ናብ ጸጋም ክትመላለስ እዩ ኣርኪብዋ። ተሰፍኣ ጽልግልግ እዩ ክብል ጀሚሩ። ናይ መወዳእታ ትጽቢታ ኣብ ዶክተር ምኻኑ እዩ ተነጊሩዋ።

ኑቲ ጸጉሪ ርእሱ ብዝግባእ ዘይተመሸጠ ምልኩዕ ሓኪም ብድኹማት ኣዒንታ ጠመተቶ።

ብውሽጢ ልባ ሰቲራ ኩተትርፎ ዘይትኽእል ሕቶ "ይድሕን ዶ ይኸውን" ዝብል ሕቶ ነበራ።

ዶክተር ዩኤል ንገኑት ክሰግራ ከሎ ሓንሳብ ጥራይ እዩ ቍልሕ ኢሉ ጠሚትዋ። ኣጠማምታኡ ኣየሐጎሳን። ብቐጽበት ኑብሱ ብሕርቃን ክቃጸል ተፈለጣ።

"ዶክተር ካበይ ዲኻ ክትመጽእ ጸኒሕካ? ክንድ'ዚ ሰዓታት ኣብ መገዲ ተጥፍእ? ድሓር ከኣ ወደይ ኣብ ኣፍ ሞት ከም ዘሎ ኣይተሓበረካን ድዩ?"

ምኽንያት መምጽኢኡ ንሱ ምንባሩ ይፈልጥ ስለ ዝነበረ፤ ንምዕዝምዛም ገኑት ግዲ ኣይገበረሉን።

ጕሂ ንጕኑ እናተዛረበት ክኸይድ ሓንቲ ቃል ኣየምሎቐን፡ ሕርቃን ገኑት ኣብ ዝለዓለ ጫፍ ተሰቕለ፡

"ቀሩብ ሓላፍነት ኣይስመዓካን!" ደረት ብዝሓለፎ ቃላት ዘለፈቶ። ዓጸፉ መልሲ ክህባ ኣይመረጸን።

"ሕርቕ ሕርቕ ኣይትብሊ፡ ንሓበሬታኺ ጥራይ፡ ኣነ ኣብዚ ቀጽሪ እዚ ኣይጸናሕኩን። ተጸዊዐ ካብ ርሑቕ ቦታ እርኩብ ኣለኹ"

ገኑት፡ ኑቲ ብንብዓት ዝተሓጽበ ገጻ እናሓንሰሰት ሓንሳብ ቍሊሕ ኢላ ርእየቶ። ብሕርቃን "እዚ ኩሉ ሰዓታት ኣበይ ሓሊፉ? ካበይ ዲኻ ክትመጽእ ጸኒሕካ? ወደይ ኣብ ኣፈፌት ሞት ከምዘሎ ኣይፈለጥካን? ሓላፍነት ኣይስምዓካን ድዩ?" ሕቶታት ደራረበትሉ።

"ኣይትሓዘለይ? ኣብ ውሽጢ ሆስፒታል ኣይጸናሕኩን እብለኪ ኣለኹ። መልእኽቲ ምስ በጽሓኒ ቡቲ ክጕዮ ዝኽእል ፍጥነት ተወንጪፈ መጺአ ኣለኹ ...ሕጂ'ውን ርግእ ክትብሊ እየ ዝደሊ። እንተድኣ ረጊአ እየ ክሰርሕ ዝኽእል"

"ርግኢ! ህድእ በሊ ትብለኒ ኣለኻ? ኣብዛ ሰዓት እዚኣ ወድኻ ኣብዛ ክፍልን ኣብ ኣፈፌት ሞት ኣሎ እንተዝብሉኻ ምረጋእካ ዶ??" በለቶ ብሕርቃን።

ዶክተር ገጽኡ ኣይቀየረን። ክንዮኡ ዘረባ ክመጥጥ ኣይመረጸን። ናብቲ እቲ ህጻን ዝነበሮ ክፍሊ መጥባሕቲ ኣተወ።

"ኣብ ኑብስኻ ዘይወረደ ነገር ቀሊል እዩ፡ ኩሉ ሰብ ክምዕድ ጸገም የብሉን" ዕሪምሪምታኣ ቀጸለት።

እቲ መጥባሕቲ ንሰዓታት ቀጸለ። ዶክተር ብሕጉስ ገጽ ካብታ ክፍሊ መጥባሕቲ ወጸ።

"እንቋዕ ሓጐሰኪ፡ ወድኺ ዛዚሙ ኣሎ። "ዝኾነ ሕቶ ወይ ምኽሪ ሓኪም እንተድኣ ደሊኺ፤ ካብ ነርስ ትዕበ ክትረኽቢ ትኽእሊ ኢኺ"

ናይ ገኑት መልሲ ከይሰምዐ ብጉያ ናብ መኪናኡ ኣምርሐ።

"እንታይ ዓይነት ምሁር ደንቈሮ ሰብ እዩ እዚ? ነዛ ሓንቲ ደቒቕ ክጸንሕ ኣይክእልን። ብዛዕባ ክጉብሮ ዝግባኣኒ ሓበሬታ ኣይህበንን" ገኑት ወቐሰኣ ቀጸለት።

ድሕሪ ውሑዳት ደቃይቕ ካብ ክፍሊ መጥባሕቲ ነርስ ትዕበ በጃኽን ወጸት። ዓይና ንብዓት'ዩ መሊኡ። ሕንቕንቕ እናበለት፡ "ከኾብ ድሒኑ ኣሎ። ክትፈልጢ ዶክተር ዩኤል ትማሊ እቲ እንኮ ወዱ ብሓደጋ መኪና ተጐዲኡ። ሕጂ'ውን ናብ ቀብሪ እናኸደ እዩ ተጸዊዑ ተመሊሱ። ንወድኺ መጥባሕቲ ኣካይደሉ፡ ንወድኺ ኣድሒኑ፤ ግን"

"ናበይ ድኣ ይኸይድ ኣሎ?"

"ቀብሪ ወዱ ክርኩብ ... ናብ መቓብር" በለታ።

ተክኖሎጂ

ወለዶታት ተክኖሎጂ ተንቀሳቓሲ ተለፎን

ተንቀሳቓሲ ተለፎን ኣብ ዝበዝሐ ንጥፈታትና ጸላዊ ክኸውን ካብ ዝጅምር ኣይወሓደን። ኣብ'ዚ ዘመነ ሓበሬታ፡ ሓበሬታ ብዝሓጸረን ዝቐልጠፈን ትረኽበሉ ሜላ ክርከብ እንተዘይክኢሉ ካብ'ቶም ደቂ-ጥንቲ ዘፍሊ ብዙሕ ኣይህሉወካን። ኣብ ሃገርና ሎሚ ብዛዕባ ተንቀሳቓሲ ተለፎን ፍጹም ኣፍልጦ ዘይብሉ ክርከብ ይከኣል እዩ ኢልካ ክሕሰብ ኣሸጋሪ እዩ። ድሮ ኣብ ኩሉ ከባቢታት ክበጽሕ ክኢሉ ኣሎ። ከም ኩሉ ክፋል ምዕባለ ዓለም ኣገልግሎት ተንቀሳቓሲ ተለፎን በብግዜኡ እናማዕበለን እናተመሓየሸን ይኸይድ ኣሎ።

ሬድዮ ኮሙኒኬሽን ተክኖሎጂ ብዲጂታላዊ መገዲ፡ ኣብ ኢንተርነት ዝተመርኰሰ ኣገልግሎታት ብተንቀሳቓሲ ተለፎን ክህብ ካብ ዝጅምር ነዊሕ ገይሩ ኣሎ። ኣገልግሎታት ካብ ማህደርካ ከይተፈልዩ ተንቃሳቐስቲ ክኾኑ ክኢሎም እዮም። ኣብዚ ዘመንና ነገራት ከም መርፍእ ደቒቖምን ኣብ ሓደ ተጠርኒፎምን ብዝቐለለ ከነንቀሳቕሶም ምኽኣል ጸጋ ናይ'ዚ ዘመን እዩ። ጋዕገልጠምና "ተንቀሳቓሲ"ን "ቀሊል"ን ናይ ምኳን ዘይተወድአ ስራሕ ደቂ-ሰብ እዩ። ገና ኸኣ ኩሉ ነገርና ብቐሊሉ ከም ዝንቀሳቐስ ናይ ምግባሩ ዕማም ቀዳማይ ብልጫ ቴክኖሎጂ እናኾነ ይቕጽል ኣሎ። ኮምፕዩተር ካብ ናይ ሓደ ገዛ ዓቐን፡ ኣብ ጣውላኻ ተቐሚጣ ከም ትጥቀመላ ምስ ኮነት፡ ሳይንሰኛታት በዚ ኣይዓገቡን። ተንቀሳቓሲት ንምግባራ ኸኣ ጽዒሮም ላፕቶፕን፡ ኪንዮኡ ኸኣ ፓልምቶፕ ምሂዞም። እዘን ዝነኣሳን ክንቀሳቐሳን ዝኽእላ ኮምፕዩተራት፡ ምንቅስቓሰን ጥራይ ኣይኮነን ብልጫአን። ንዝበዝሐ ጋዕገልጠም'ውን ውሒጠን እየን ከም መንዲል ኣብ ጁባ ዝሰኽተታ ዘለዋ።

ሞባይል ቴክኖሎጂ'ውን ካብኡ ብዘይፍለ ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናማዕበለን እናተመሓየሸን'ዩ ዝኸይድ ዘሎ። ሞባይል ተለፎን ቴክኖሎጂ፡ ተለፎንካ ኣብ ዝደለኻዮ ቦታ ኴንካ ክትድውልን ክትቅበልን ጥራይ ኣይኮነን ዘኽእል። ናይ ጽሑፍ፡ ስእሊ ቪድዮ መልእኽታት ክትሰድድን ክትቅበልን፡ ናይ ኢንተርነት ኣገልግሎት፡ ናይ ባንክ ሕሳብ ብመገዲ ሞባይልካ ትቈጻጸር፡ ንዕዳጋ ኮለል ከይበልካ ብመገዲ ሞባይልካ ክትሸምትን ክትሸይጥን ትኽእል፡ ብመገዲ "ጂ.ፒ.ኤስ." ኣንፈትን ዘለኻዮን ክትሕበር ትኽእል፡ ኩነታት ጥዕናኻ ክትፈልጥ ትኽእል፡ ኩነታት ስድራኻን ሓለዋ ቤትካን ክትከታተል ትኽእል፡ ወዘተ.። እዚ ኩሉ ንጥፈታት ብሞባይልካ ኣብ ሓደ ቦታ ኴንካ ከተሳልጦ ትኽእል። ስለዚ ኩሉ ህይወትካ ናብዚ ካብ ግምቦ ኢድካ ዘይትዓቢ ንብረት ተጠቓሊሉ ይኸይድ። እዚ ገና ንብዙሕ ግዛዓትና ክውሕጥ'ውን ተኽእሎ ኣሎ። እዚ ቴክኖሎጂ'ዚ ካብ ቀዳማይ ወለዶ ክሳዕ እዚ ኣብ ግብሪ ዘወዓለ ራብዓይ ወለዶ ኸኣ በጺሑ ኣሎ። እዚ ምዕባለ ናይዚ ቴክኖሎጂ ከመይ ኢሉ ከም ዝመጽአ ኣብ ዝስዕብ ጽሑፍ ብዝነኣሰ ቀሪቡ ኣሎ።

1G

ቀዳማይ ወለዶ ሞባይል ቴክኖሎጂ እቲ ቀዳመይ ናይ

ተንቀሳቓስቲ ተለፎናት ቴክኖሎጂ እዩ። እዚ ቴክኖሎጂ ናይ ኣናሎግ ኲይኑ ብ1980ታት ዝተኣታተወ እዩ። ክሳዕ ዝተማሓየሸ ቴክኖሎጂ ዝመጽእ ከኣ ቀጺሉ።

2G

ካልኣይ ወለዶ ሞባይል ቴክኖሎጂ፡ ን"GSM፡" "GPRS፡" "CDMA One"ን "DAMPS"ን ዝተባህሉ መለክዒታት ተለኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂታት ዝጠቓለለ ኲይኑ፡ ኣብ መጀመርታ 1990ታት ዝተኣታተወ እዩ። እዚ ወለዶ ካብቲ ቀዳማይ ወለዶ ብሊጹ "ካልኣይ ወልዶ" ተባሂሉ ክስመ እንከሎ ካብቲ ቀዳማይ ዘፍልዮን ዝብልጾን ምኽንያታት ክህሉዎ ግድን'ዩ። ቀዳማይ ወለዶ ኣናሎግ እዩ ነይሩ፡ ካልኣይ ወለዶ ግን ዲጂታል እዩ። ክልተኦም ካብ ቀፎ ናብ ኣንቴና (ታወር) ተመሳሳሊ ራድዮ ደኣ ይጠቐሙ እምበር፤ ኣብ ቀዳማይ ወለዶ ጻውዒታት ናብ ዝለዓለ ድግምጋም (ክሳብ 150MHzን ልዕሊኡን) ብምዕባይ ክፍጸም እንከሎ፡ ኣብ ካልኣይ ወለዶ ግን ጻውዒታት ናብ ዲጂታል እናተቐየረ ክፍጸም ተኻኢሉ።

እዚ ወለዶ ኣብ ዝበዝሓ ኣብ ምምዕባል ዝርከባ ሃገራት ካብ ዝተኣታተዩ ዓመታት ኣቍጺሩ ኣሎ። በዚ ቴክኖሎጂ፤

- ንኣገግሎታት ናይ ድምጺ ጻውዒት (ኖርማል ጻውዒታት ተለፎን)፡

- ንኣገግሎታት ናይ ድምጺ መልእኽቲ፡

- 10kb/sec ቅልጣፈ ኣሎዎ። (ንሓንቲ ናይ ሰለስተ ደቒቕ ደርፊ ንኸውርድ ካብ 31 ክሳዕ 41 ደቓይቕ ይወስደሉ ማለት'ዩ።)

2.5G

እዚ ወለዶ ንኻልኣይ ወለዶ ዘመሓየሸ ወለዶ'ዩ። እዚ ወለዶ ኸኣ ነቲ ኣቐዲሙ ኣብ ኣገልግሎት ዝጸንሐ ወለዶ ኣበርቲዑ ተቐልቀለ። ካብ ካልኣይ ወለዶ ዝሓሸ ሓበሬታ ናይ ምልውዋጥ ዓቕሚን ቅልጣፈን ድማ ኣሎዎ። እዚ ወለዶ ብመሰረቱ ንዕዳጋዊ ዕላማታት ብምፍጣሩ ግን ልክዕ ከም ሓደ ምሉእ ለውጢ ዝፈጠረ ሞባይል ቴክኖሎጂ ኣይውሰድን። ነቲ ድሕሪኡ ዝመጽእ ሳልሳይ ወለዶን ቅድሚኡ ዝነበረ ካልኣይ ወለዶን መናጠሪ ባይታ ክኸውን ክኢሉ።

እዚ ቴክኖሎጂ ከም'ቶም ካልኦት ቴክኖሎጂታት ዓቢ ዝርግሐ ዘሎዎ ኣይኰነን። ይኹን እምበር እዚ ዝስዕብ ኣገልግሎታት ኣሎዎ።

- ንኣገልግሎታት ናይ ድምጺ ጻውዒትን ፋክስን፡

- ኣገልግሎታት ናይ ድምጺ መልእኽቲ፡

- መርበብ ሓበሬታታት ክፈትሽ ይኽእል፡

- ብካርታ ኣንፈት ክሕብር ይኽእል፡

- 64-144kb/sec ግፍሒ-ባንድ ወይ "ባንድዊድዝ" ኣሎዎ። (ንናይ ሰለስተ ደቒቕ ደርፊ ንኸውርድ ካብ 6 ክሳዕ 9 ደቓይቕ ይወስደሉ።)

3G

ሳልሳይ ወለዶ ነቶም ኣቐዲሞም ዝነበሩ ብዝተዓጻጸፈ በሊጹ ዓቢ ለውጢ ዝገበረ እዩ። ንብዙሓት መለክዒታት ኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂታት፡ (UMTS FDD and TDD, cdma2000 1x EVDO, cdma2000 3x, TD-SCDMA, Arib WCDMA, EDGE, IMT-2000 DECT)፡ ኣጣሚሩ ዝያዳ ውጽኢታዊ፡ ተዓጻጻፊን ቅልጡፍን ኲይኑ ዝቐረበ እዩ። ሳልሳይ ወለዶ ንቅልጣፈ ሞባይል ተለፎን ብዝተዓጻጸፈ ብምዕባይ ንኣገልግሎታት ኢንተርነት ፕሮቶኮል'ውን ምስኡ ጠሚሩዎም እዩ። ሞባይል ተለፎን ንጻውዒት ጥራይ ዘይኰነ ናብ ኣገልግሎታት

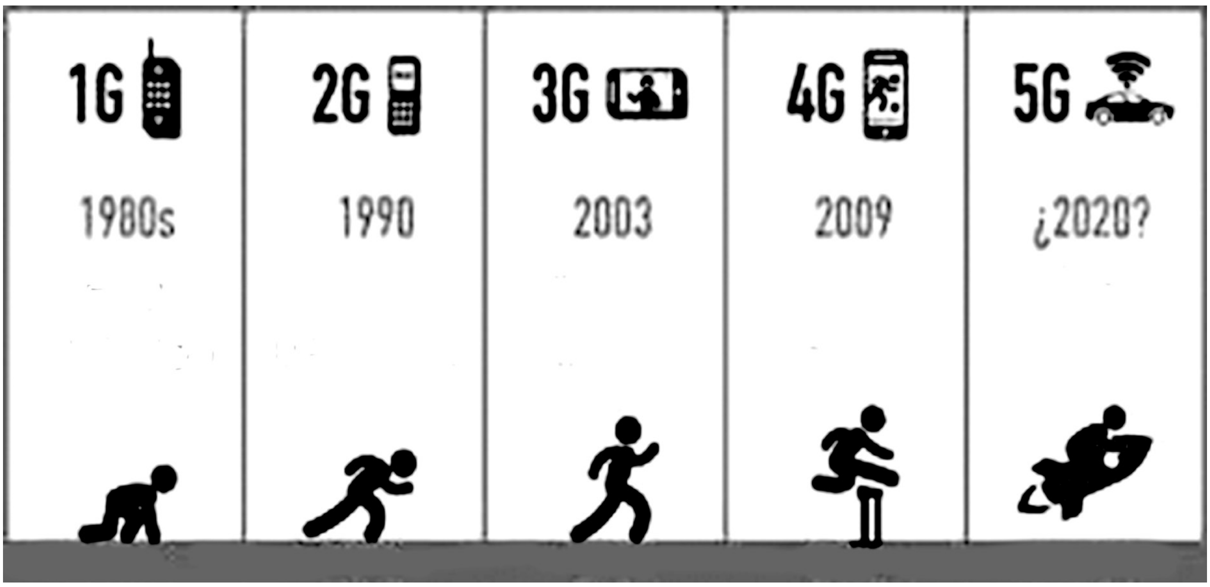

መርበብ ኢንተርነት ብዝለዓለ ዓቕሚ ኣዕቢዩ ጸንቢሩዎ ማለት'ዩ።

እዚ ወለዶ'ዚ ንሞባይል ተለፎን፡ ላፕቶፕን ተለቪዥንን ኣብ ሓደ ጠሚሩ ዝማዕበለ እዩ።

- ኣገልግሎታት ጻውዒት ተለፎንን ፋክስን

- ኣገልግሎታት ናይ ድምጺ መልእኽቲ፡

- ዕብይ ዝበሉ ናይ ኢ-መይል መልእኽቲታት ክቕበልን ክልእኽን ይኽእል፡

- ብዝለዓለ ቅልጣፈ መርበብ ሓበሬታት ክፈትሽ ይኽእል፡

- ብካርታ ኣንፈት ክሕብር ይኽእል፡

- ኣገልግሎት ቪድዮ ኮንፈረንስ ክህብ ይኽእል፡

- ኤለክትሮኒያዊ ኣጀንዳ፡

- ፈነወ ተለቪዥን ዘጣመረ እዩ፡

- 144Kb/sec - 2Mb/sec ግፍሒ-ባንድ ወይ "ባንድዊድዝ" ይርከቦ። (ንናይ ስለስተ ደቒቕ ደርፊ ንኽውርድ ካብ 11 ካልኢታት ክሳዕ 1.5 ደቒቕ ይወስደሉ።)

4G LTE

ሓደ ወለዶ ሞባይል ቴክኖሎጂ ካብቲ ሓደ ዘፍልዮ መለክዒታት ኣለዎ። 3G ድሕሪ ብወግዒ ምዝርግሑ፡ 4G ንዝስመ ቴክኖሎጂ ኣቐድሙ እዩ መለክዒታት ወጺኡሉ። ቅልጣፈ 4G ክሳብ 100 Mb/s ክበጽሕ ተወሲኑ ነበረ። ነቲ መለክዒታት ዘማልእ ቴክኖሎጂ ዘፍረየ ኸኣ ነቲ ዕዳጋ ክዕወተሉ ይኽእል ማለት'ዩ። 4G ኣብ ፈለማ ክብጻሕ ዘይከኣል ሓሳባዊ መለክዒታት ይመስል ነይሩ'ዩ። ነዚ መለክዒታት ንምብጻሕ ዝጽዕራ ዝነበራ ትካላት ከኣ ንሕጽረታት 3G ብምስዓር ከመሓይሽኦ ተራእየን። ነዚ ን3G ዘመሓየሸ ቴክኖሎጂ እምበኣር "LTE" ክስመ ተወሲኑ። "ሽሑራዊ ወይ ማጂክ" እናተባህለ ዝተሰምየ ወለዶ 4G ኸኣ መዝለሊ ባይታ ኰይኑ። እዚ ብ"LTE" ዝተሰምየ ደረጃ፡ "4G LTE" ተባሂሉ ክጽዋዕ ጀሚሩ።

እዚ ወለዶ ኣብ መወዳእታ 2000ታት ዝማዕበለ ቴክኖሎጂ እዩ። እዚ ቴክኖሎጂ ነቲ ኣብ ሳልሳይ ወለዶ ዝነበረ ናይ ፍቓድ ክቡር ክፍሊት፡ ትሕተ ቅርጺ ናይ ምህናጽ ብድሆ፡ ዝለዓለ ጠለብ ብሮድባንድ፡ ክብሪን ግዝፊን 3G ቀፎታትን ካልእን ብምቕላል ዝመጽአ እዩ። ነቲ ኵሉ በቶም ዝሓለፉ ወለዶታት ክግበር ዝከኣል ዝነበረ ብምጥርናፍ፡ ዝያዳ ውሕስነት፡ ኣዝዩ ዝለዓለ ቅልጣፈ፡ ዝረሓበ ዓቕሚን ዝሓሰረ ዋጋ (ን"ቢት")ን ብልጫ ብምግባር ተዳልዩ። ኣብ ዝማዕበላ ሃገራት ኣብ ጥቕሚ ውዒሉ እዩ። 14 Mbps ቅልጣፈ ድማ ኣለዎ። ምስ ናይ ሳልሳይ ወለዶ ክርአ እንከሎ ኣዝዩ ዝተዓጻጸረ'ዩ። ነታ ናይ ሰለስተ ደቒቕ ደርፊ በዚ ወለዶ ንኽተውርድ ዳርጋ ግዜ ኣይወስድን'ዩ ክብሃል ይከኣል።

5G

እዚ ወለዶ እዚ'ውን ነቶም ዘቐደሙ ወለዶታት ኣጣሚሩ፡ ብዝተዓጻጸፈ ብልጫታት ተመሊኡ ክቐርብ ትጽቢት ይግበር። ሓምሻይ ወለዶ፡ ነቲ ኣቐዲሙ ዝጸንሐ ዝበልጽ፡ ኣቐዲሙ ዝተዳለወ መዐቀኒታት ኣሎዎ።

• ዓሰርተታት ሚጋቢት ኣብ ካልኢት፡ ንዓሰርተታ ኣሽሓት ተጠቀምቲ ሓበሬታ ብቕልጡፍ ከማቕል፡

• ኣብ ሓደ ቤ/ጽ ንዝርከቡ ዓሰርተታት ተጠቀምቲ ብማዕረ 1 Gbit/s ክማልኣሎም ክኽእል፡

• ሽፈነ ክመሓየሽ፡

• ካብ ናይ ራብዓይ ወለዶ ዝረሓበ ብሮድባንድ ክህሉዎ፡

• ወዘተ.

ሓምሻይ ወለዶ ሞባይል ተለኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂ ኣብ 2020 ናብ ዕድጋታት ክቐረብ ትጽቢት ይግበር።

source: Newsweek

ቆጽሊ ዘይትቡን

ኣሚና ኻልድ

ቆጽሊ ዘይትቡን ኣብ ጥዕና ወዲ ሰብ ዝህቦ ጥቕሚ ልዑል ምዃኑ ካብ ዝፍለጥ ንድሓር ኣብ ልዕሊኡ ሓያሎ ሳይንሳዊ ምርምራት ተኻይዶም እዮም። እንሆ ሎሚ ድማ ጸጉሪ ርእሲ ብቐሊሉ ንኸይረግፍ ኣብ ምክልኻል ሓያል ጥቕሚ ከም ዘለዎ ክረጋገጽ ተኻኢሉ ኣሎ። ቆጽሊ ዘይትቡን ብትሕዝቶ ቫይታሚናት ካርቦሃይድረይት ከምኡ ውን ማዕድናት ፖታሽዮም ኣይረንን ጽሕግን ካብ ዝሃብተሙ ፍረታት ብቐዳምነት ይዋቀስ። ገለ ካብ ጥዕናዊ ጥቕምታት ቆጽሊ ዘይትቡን፦

1. **ንጸጉሪ ርእሲ፦**

ቆጽሊ ዘይትቡን ጸጉሪ ርእሲ ብቐሊሉ ንኸይረግፍ ኣብ ምክልኻል ዘደንቕ ጥቕሚ ኢዩ ዘለዎ። ልዑል ትሕዝቶ ቫይታሚን ቢ ኮምፕሌክስ ኣለዎ። እዞም መኣዛታት እዚኦም ድማ ጸጉሪ ርእስና ብቐሊሉ ንኸይረግፍን ብግቡእ ንኽዓብን የኽእሉና። ኣገባብ ኣጠቓቕምኡ፦

- ሓደ ዕማኾ ቆጽሊ ዘይትቡን ኣብ ሓደ ሊትሮ ዝፈልሐ ማይ ን 20 ደቒቕ ንጥጥቓ

- ከም ዝዝሕል ብምግባር ነቲ ቆጽሊ ካብቲ ማይ ነዘፍፎ

- ብድሕሪ'ዚ በቲ ማይ ንርእስና ብዝግባእ ንሓጽቦ። ንኽልተ ሰዓታት ድሕሪ ምጽናሕ ድማ፣ ብጽሩይ ማይ ንርእስና ንሓጽቦ

2. **ክብደት ምጉዳል፦**

ብቆጽሊ ዘይትቡን ዝተዳለወ ሻሂ ምስታይ ኣብ ኣካላትና ዝርከብ ካርቦሃይድረይት ናብ ሽኮር ንኽሓቅቕ ይሕግዝ። መግቢ ቀልጢፉ ሓቒቑ ሜታቦላይዝ ኣብ ምግባር ድማ ልዑል ጥቕሚ ስለ ዘለዎ፣ ኣካላትና ዘይሓቐቕ ስብሒ ንኸይክዝንን ብኡ መጠን ድማ ልዕሊ ንቡር ክብደት ንኸይንውንን ይጠቕመና።

3. **ንሕማም መንሸሮ፦**

ብቖጽሊ ዘይትቡን ዝተዳለወ ሻሂ ምስታይ ብፍላይ ኣብ ደቂ ኣንስትዮ ንዝርአ ሕማም መንሸሮ ኣብ ምክልኻል ልዑል ጥቕሚ ከም ዘለዎ ብሳይንሳዊ ምርምራት ክረጋገጽ ተኻኢሉ ኣሎ።

4. **ቁጥዐ ንምፍዋስ፦**

ኣብ ቀርበትና ዝኾነ ናይ ቁጥዐ ወይ ኣለርጂ ምልክታት/ስምዒታት ምስ ዝርአ ዝተወቕጠ ቆጽሊ ዘይቱን ጌርና ኣፍኩስና ምስ እንደርዞ ክስመዓና ዝጸንሐ ሳሓ ክጎድልን እቲ ቁጥዐ ክሓውየልና ከም ዝኽእልን ይንገር።

5. **ጸገማት ፍርያምነት፦**

ቆጽሊ ዘይትቡን ናይ ምውላድ ጸገም ዘለዎም ደቂ ተባዕትዮ ኣዝዩ ጠቓሚ ኢዩ ። መዓልታዊ ብቆጽሊ ዘይትቡን ዝተዳለወ ሻሂ ምስ ዝሰትዩ ዘለዎም ናይ ወሊድ ጸገማት ብልዑል መጠን ክፍወስ ከም ዝኽእል ክኢላታት ይመኽሩ።

6. **ሕማም ሽኮር፦**

ብቆጽሊ ዘይትቡን ዝተዳለወ ሻሂ ንሕማም ሽኮር ኣብ ምፍዋስን ኣብ ደም ንዝህሉ መጠን ሽኮር ኣብ ምጉዳልን ልዑል ጥቕሚ ኣለዎ። ዘይትቡን ልዑል ጽሕጋዊ ትሕዝቶ ኣለዎ እዚ ጽሕጊ'ዚ ድማ ኣብ ኣካላትና ንዝህሉ ዘይተደልየ መጠን ሽኮር መጸዩ ከም ዝሓቅቕ ይገብሮ።

7. **ረስኒ፦**

ቆጽሊ ዘይትቡን ብቫይረስ ንዝመጽእ ደንጉ ዝተባህለ ብርቱዕ ረስኒ ኣብ ምክልኻል ሓያል ግደ ከም ዘለዎ ይንገር።

- 9 ሓባ ቆጽሊ ዘይትቡን ኣብ 5 ኩባያ ማይ ብምእታው እቲ ማይ ክሳብ ብፍርቂ ሃፊፉ ዝጎድል ነፍልሖ። ብድሕሪዚ ብማንካ ናይ ሻሂ (ልክዕ ከም ሽሮፖ) ረስኒ ኣብ ዝስምዓና እዋን ንሰትዮ።

8. **ንምፍዋስ ረኽሲ፦**

ኣብ ኣካላትና ብፍላይ ኣብ ደጋዊ ክፍሊ ሰብነትና ንዘጋጥመና መጉዳእቲ፣ ረኽሲ ከየስዕበልና ምስ እንሰግእ፣ ዝተጨፍለቐ ቆጽሊ ዘይትቡን ኣብ ልዕል'ቲ ቁስሊ ብምግባር ክንከላኸል ንኽእል። ብመልክዕ ቆጽሊ ሻሂ ኣዳሊና ውን ንዝቐሰለ ክፍሊ ኣካላትና ክንሓጽቦ ከም እንኽእል ይንገር።

9. **ንዓይኒ፦**

ዘይትቡን ልዑል ትሕዝቶ ቫይታሚን ኤ ዘለዎ ፍሩታ ክሳብ ዝኾነ ንጥዕና ዓይንና ኣዝዩ ኣገዳሲ ምዃኑ ኢዮም ክኢላታት ዝመልክቱ። ኣብ መዓልታዊ ምግብና ከዘውትሮ ድማ ይመኽሩ።

10. **ሕማም ኩርምቲ፦**

ቆጽሊ ዘይትቡን ኣብ ኣካላትና ንዝርአ ናይ ምቅጻል ስምዒታት ኣብ ምጉዳልን ክእለትን ከምኡ'ውን ናይ ጸረ ባልዕ ጠባይን ስለ ዘለዎ ታህዋስያን ኣብ ምቕታል ኣገዳሲ እዩ። ብግቡእ ኣጽሪና ምስ እንሕይኾ ድማ እቲ ዝድለ ውጽኢት ክህበና ይኽእል።

ስፖርት

ንዝበረኸ ውጽኢት ቅድድም ብሽክለታ…!

ውጽኢት ኤርትራውያን ተቐዳደምቲ ኣብ ዓለማውን ኣፍሪቃውን መድረኻት ኣብ ዓመተ 2017 ብጽቡቕ ተበጊሱ ኣሎ።

ኣማኑኤል ኣልኣዛር

ኣብ ዓመተ 2015 ዝኸኣሰ ተቐዳዳማይ ኣብ ዞር ፈረንሳ ብምኻን ምስ ዳንኤል ተኽለሃይማኖት ኣብዚ ርእሲ ኩሎም ውድድራት ቅድድም ብሽክለታ ዝኾነ ውድድር ዝደመቐ መርሃዊ ቅዱስ፣ ኣብ ወርሒ ለካቲት 2017 ክልተ ዓበይቲ ዓወታት ክጎናጸፍ ክኢሉ እዩ። ናይ 2.1 ደረጃ ኣብ ዘለዎ ቮልታ ኢ.ቫለንስያ ኣብታ ዝተረረት መድረኽ ንዘበለጸ ሓኻሪ ዓቕብ ዓለምና ኮሎምብያዊ ናይሮ ኪንታና ተኸቲሉ 2ይ ደረጃ ድሕሪ ምሓዙ ኣቃልቦ ማዕከናት ዜና ስሒቡ። ብቐጥታ ኣብ ቱር ዖማን ተሳቲፉ ብሉጽ መንእሰይ ተቐዳዳማይ ብምኻን ጻዕዳ ማልያ'ቲ ውድድር ለቢሱ። እንሆ ድማ ኣብዚ ዓመት ኣብቲ'ም ደረጃ ግራንድ ቱር ዘለዎም ሰለስተ ዓበይቲ ውድድራት ጂሮ.ዲ.ኢጣልያ፣ ዞር ፈረንሳን ቮልታ ስጳኛን ደሚቑ ክርአ ብኣግኡ ትጸቢት ተነቢሩሉ።

ኣባል ጀርመናዊት ክለብ ባይኩኤይድ ዘሎ ሜሮን ተሾመ፣ ኣብ ሻምፕዮን ኣፍሪቃ 2017 ኣብ ውድድር ግዜ (ክሮኖ ሜተር) ክኢላ እዚ ዓይነት ውድድር ዳንኤል ተኽለሃይማኖት ኣብ ዘይተረኽበሉ ተዓዋቲ ወርቂ መዳልያ ኮይኑ። ሓደሽ ኣባል ሃገራዊት ጋንታ ኤርትራ ብምኻን ብፍሉይ ዝደምቐ ዘሎ ተቐዳዳማይ ኤሪ ቴል ሜሮን ኣብርሃም ድማ ኣብ ውድድር ጽርግያ 2ይ ደረጃ ብምሓዝ ንሽልማት ብሩር ሜዳልያ በቒዑ።

ዝሓለፈ ዓመት ኣባል ደቡብ ኣፍሪቃዊት ክለብ ዳይመንሽን ዳታ ብምኻን ኣብ ዓበይቲ ውድድራት ክኣቱ ዘይከኣለ ዝነበረ መኽሱብ ደበሳይ እንሆ ኣብዚ ዓመት ብጽቡቕ ተበጊሱ። ንሱ ኣብቲ ናይ 2 ሓይሊ ፈረስ ደረጃ ዘለዎ ቱር ላንካዊ (ኣብ ሃገረ ማሌዥያ) ዝእንገድ ውድድር ኣብታ ዝኸበደትን ኣብ ተረር ዓቐብ እትዛዘምን ብንግስቲ እትፍለጥ 4ይቲ መድረኽ 1ይ ደረጃ ብምሓዝ ብፍሉይ ደሚቑ። መኽሱብ ኣብዚ ውድድር ብወሃሉል ግዜኡ ኑቲ ብጫ ማልያ ዝዓተረ ደቡብ ኣፍሪቃዊ ኣባል ጋንትኡ ጊብሰን እንዳ ሓገዘ 5ይ ተርታ ሒዙ። ክለቦም ድማ ብወሃሉል ግዜ ናይዞም ክልተ

ተቐዳደምቲ ተሓጊዞ ተዓዊቲት ኮይና።

ኣባል ጃፓናዊት ክለብ ፕሮ.ሳይክሊን.ኣካዳሚ ዝኾነ ተሰፎም ዑቕባማርያም ኑዛ ሓዳስ ጋንትኡ ወኪሉ ኣብ ዝካየድ ፈላሚ ውድድር ዙር ጋቦን ብወህሉል ሸውዓተ መድረኻት ንፈረንሳዊ የሃን ጆን ተኸቲሉ ብ16 ካልኢት ጥራይ ድሒሩ 2ይ ደረጃ ምሓዙ እቲ ካልእ ናይ 1ይ ርብዒ ዓመተ 2017 ድሙቕ ኤርትራዊ ዓወት እዩ።

እዚ ገለ ካብቲ ኣብ 1ይ ርብዒ ዓመተ 2017፡ ንናይ ምግባር ዓቕሚ ኤርትራውያን ተቐዳደምቲ ኣብ ዓለማውን ኣፍሪቃውን መድረኻት እዩ።

መሰረት ናይዚ ኣብ ዝተፈላለያ ሃገራት ዓለምና ዝምዝገብ ዘሎ ድሙቕ ኤርትራዊ ውጽኢት ቅድድም ብሽክለታ ብርግጽ እቲ ኣብ ጎደናታት ከተማ ኣስመራ ብብዝሒ፡ ካብን ናብን ከተማታት ሃገርና ድማ ብወሓድ መጠን ዝካየዱ ንጥፈታት እዩ።

መሰረት ቅድድም ብሽክለታ ኤርትራ እቲ ብኢጣልያውያን ገዛእቲ ዝተበገሰ'ሞ ደቀቡት ሃገርና ቀልጢፎም ዝረዓምዎ ምኳኑ ወጻእተኛታት ማዕከናት ዜና ከይተረፉ ብዙሕ ግዜ ደጋጊመንኦ እዮም። ኤርትራ ናብ 80 ዓመት ዝተጸገዐ ታሪኽ እዚ ዓይነት ስፖርት ካብ ሃለዋ፡ እዚ ኣብ ዓለማውን ኣፍሪቃውን መድረኻት ተመዝግቦ ዘላ ዝተፈላለየ ዓወታት ይዓብያ'ዶ? መጠን ኑቡሳ? ወይ'ስ ይንእሳ? ዝብል ሕቶ ምስ እተበግሰ፡ ካብ ሰብ ናብ ሰብ ዝተፈላለየ ትንታነታት ክትረኽብ ትጸበዮ እዩ።

ኣብ ውሽጢ ሃገር ተሓጺሩ ዝጸበረ ዓቕሚ ኤርትራውያን ተቐዳደምቲ በቲ ኣብ 2007 ኣብ ኣናካ (ኬንያ) ዝተመዝገበ ታሪኻዊ ውጽኢት እዩ ኣብ ኣህጉርና ተፈላጥነት ክረኽብ ዝጀመረ። ኣብ 2010 ኣብ ርዋንዳ ኣብ ዝተኣንገደ ሻምፕዮን ኣፍሪቃ ተቀዳደምትና ንኩሉ ኣብቲ ውድድር ዝተዓለወ ኣውራቕ ብዘይካ ሓንቲ ምስ ገሓጥዎን ዳንኤል ተኽለሃይማኖት ድማ ኣብ ዝሰዓበ ዙር ርዋንዳ ተዓዊቲ ብዮጊ ማልያ ምስ ኮነ፡ ሃገራት ኣፍሪቃ ኤርትራ ኣብዚ ዓውዲ ብ1ይ ደረጃ ትስራዕ ምኳና ደምደማ። ደቡብ ኣፍሪቃ ግን ኣብ ፕሮፌሽናላት ጋንታታት ተቐዳደምታ ዘሰለፈት እንኮ ሃገር ብምንባራ ኤርትራ ነዚ ደረጃ ክትብጽሖ ኔርዋ። ኣይደንጎየትን ድማ ዳንኤል ኣብ 2012፡ ናትናኤል ኣብ 2013፡ መርሃዊ ኣብ 2014፡ መኾንን ድማ ኣብ 2016 ኣብ ደረጃ ምሉእ ፕሮፌሽናል በጺሖም። ብድሕሪ'ዚ ኣብ ዓበይቲ ውድድራት ክኣትዉን ዝተፈላለዩ ዓወታት ክጎናጸፉን፡ ክሳብ ኣብ ዙር ፈረንሳ ናይ ዓቕብ መድረኽ ንኣርባዕተ መዓልታት ምልባስን ተበጺሖ።

እዚ ዓወታት ኣብ ቦትኡ እናሃለወ ግን ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝስራዕ ውድድራት ኑቶም ናብዚ ደረጃ ዝመጣጠሩ ተኻእቲ ተቀዳደምቲ...ዓቕሞም ዝምዝምዝ፡ ደረጃ ብልሖም ዘበርኽ፡ ዓቕሞም ዘለልዩን ዝፈልጡን፡ ዓለም ንእትጥቐመሉ ጋንታ ንሓደ ተቐዳዳማይ ዝውሬ ኣሰራርሓ ክርዕሙ ዝኽእሉ... ወዘተ ዝዓይነቱ ውድድር እዩ እዚ ውሽጣዊ ውድድራት።

ንዘበርኽ ውጽኢት ዝሕግዙ ዓይነታት ውድድር፦

ኣብ ቅድድም ብሽክለታ ዩ.ሲ.ኣይ ብስሩዕ ዝጥቀመሉ ኣሰራርሓ እንተ ድኣ ኣሎ፡ ነጥቢ እንዳ ቀመረ ደረጃ ተጻወትቲ ኣብ ነፍስወከፍ ኣህጉርን ዓለማዊ መድረኽን ምስራዕ እዩ። እዚ ደረጃ'ዚ ብንጹር ኣየናይ ተቐዳዳማይ ኣብ ብሉጽ ኣቃውማ ኣሎ ከይተጸገምካ ከተለልዮ ዝሕግዝ እዩ። ሃገራዊ ፈደረሽን ቅድድም ብሽክለታ ኤርትራ ኣብ ዓመት ክልተ ውድድራት እዩ ዝሰርዕ። ዙር ኤርትራ ኣብ ወርሒ ማዝያ፡ ሻምፕዮን ኤርትራ ድማ ኣብ ወርሒ ሰነ። ነዚ ሳዕለዋይ ተጸዋዒ ቅድድም ብሽክለታ ሃገርና ግን ኣብ ሓደ ዓመት ክልተ ውድድራት ጥራይ ክሰርዕ ኣኻሊ ኣይከውንን። ዝተፈላለየ ኣሰማት ዝሓዙ ውድድራት ብምስራዕ መዐቀኒ ነጥብታት ብምውዳድ ኤርትራውያን ተቐዳደምቲ ኣብ ውሽጢ ሃገሮም ብዘዘወርዎን ዘመዝገብዎ ዓወትን ደረጃ ክሰርዓሎም፡ ብሉእ በሉ ድማ ሃገራዊት ጋንታ ኣብ ምምራጽ ከም መወከሲ ክጥቀመሉ ዓቢ ሓገዝ እዩ።

ፈደረሽን ቅድድም ብሽክለታ ዞባ ማእከል፡ ካብ 1ይ ዲቪዝዮን ክሳብ ማውንቴን ባይክ ንዝተዘርግሑ ተቐዳደምቲ ዝሰርዖም ዓመታዊ ውድድራት ንተቐዳደምትን ጋንታታትን ኣብ ንጡፍ ዕዮ ዘእትዉ እዮም። በቲ ሳይንሳዊ ቅማረ እንተ መጺእና ግን ገና ዝተርፎን ኣብ መጻኢ ክተኣታቶን ዘለዎ ነራት ኣይተሳእናን።

ብመጀመርያ ዓለም ኣብ ቅድድም ብሽክለታ ብዮዜ እያ ትቕምር። ኣብ ውሽጢ ሃገርና ኣብ ዘሎ ውድድራት ግን ነጥቢ እዩ ዝሰርሕ። ብደረጃ ዓለም ተዓዊቲ ሓደ ዙር ማለት ብዮጊ ማልያ ዝለብስ ዝተሓተ ግዜ ምስ ዝሰፍር እዩ። ኣባና ግን እዚ ዓይነት ኣሰራርሓ ብዘይካ ኣብቲ ብዩ.ሲ.ኣይ ተማእኪሉ ዝካየድ ዙር ኤርትራ ኣብ ካልእ የለን። በዚ ድማ ኩሉ ተቐዳዳማይ ኣብ ውሽጣዊ ውድድራት ብሉጽ ክኸውን ምስ ዝሓስብ ኣብ ቅጽበታዊ ውድድር ክጽመድ ይሕተት ኣሎ። ቅጽበታዊ ውድድር ንምኽያድ ከምቲ ኣብ መላእ ዓለም ዝሰርሓሉ ኑብሰኻ ዓቑብካ ክትውዕል ትግደድ። ብሉጻት ቮላቺስታታት ዓለም ማርክ ካቫንዲሽ፡ ፒተር ሳጋን፡ ማርሰል ኪተል፡ ኣንድሬ ግሪፐል ናብ ሕንጻጽ ንምብጽሖም ከም መርዓት እዩ ክንክን ዝግበረሎም። ኣብ ውሽጣዊ ውድድራትና

ግን ኣብ ውሽጢ ሓንቲ ጋንታ ዝርከቡ ተቀዳደምቲ ኩሎም ቅጽበታዊ ውድድር ብዝኻየድ ንጋንትኦም ነጥቢ ንምምጻእ ከም ቮላቺስታታት ኮይኖም ክሰርሑ ይግደዱ። ከምቲ ልሙድ ኣሰራርሓ ኣርባዕተ ናይ ክብሪ ማልያታት (ብጫ፡ ጻዕዳ፡ ቀጠልያ፡ ቀያሕ ጻዕዳ ነጠብጣብ) ኣብ ነፍስወከፍ ውድድር እንተ ዝቕረባን ቡቲ ዓለማዊ ኣሰራርሓን ውድድራት እንተ ዝዳሎ ግን ዓቕሚ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝውዳደሩ ተቐዳደምቲ ኣብ ምልላይ ምሓገዘ።

ኣብ ውሽጣዊ ውድድራት ብዘዋህለልዎ ነጥቢ ተለኪያም ኣብ ሃገራዊት ጋንታ ዝተጸንበሩ ተቐዳደምቲ ኣብ ኣፍሪቃዊ ይኹን ዓለማዊ ውድድራት ብግዜ ኣብ ዝዕቐን ውድድራት ክጋየሹ ናይ ግድን እዩ።

ኣብ ቅድድም ብሽክለታ ከከም ደረጅኡ ሓንቲ ጋንታ ሒዛቶም ትኣቱ ተቀዳደምቲ ቁጽሮም ይፈላለ እዩ። ቁጽሮም ብዘየገድስ ንሓደ ተቀዳዳማይ ንምዕዋት እዮም ዝሰርሑ። ብግዜ ኣብ ዝቕመር ውድድር ድማ ናይ ግድን እዩ ብጫ ማልያ ንምምጽኣ ኩሎም ንሓደ ክውፈዩ።

ኣብ ፕሮፌሽናላዊ ውድድራት ተቀዳደምቲ ብኣሰልጣኒኦም ንዝተዋህቦም ስራሕ ብዘይ ተጉላባነት ክዓዩ እዮም ዝሕተቱ። ክሳብ ማይ ምምልላስ ኣብ ምስራሕ ዝጽመዱ ተቀዳደምቲ ኣለው። ኣብ መወዳእታ፡ ንተቀዳደምትና ንኣፍልጦ ክኸውን፡ ኣብ ሓንቲ ውድድር ብተቐዳደምቲ ንዝካየዱ ዕዮታት ክዝርዝር፦

I. **ሺቃሎ** (Domestiques)፦

ሓንቲ ጋንታ ኣብ ደረጃ ዎርልድ ቱር (World Tour) ክትሳተፍ ከላ ብውሑዱ ካብ ተሰለፎም 9 ተቐዳደምቲ እቶም 2 ንዝተረፉ 7 ተቐዳደምቲ መቺኦም ንክነዓዙ ዝነጥፉ እዮም። ሺቃላይ (Domestiques) ኮይኑ ናብ ውድድር ዝኣቱ ተቐዳዳማይ ካብ ዘካይዶም ዕዮታት ንምጥቃስ፡ ኣብ ግዜ ዋዒ ካብ ሜኪና ጋንትኡ ናብ መጻወትቱ ማይን መዝሓሊ በረድን ምምልላስ፡ ኣብ ግዜ ቁሪ ኣካላት ተቐዳደምቲ ሙቐት ዝረኽበሉ መግቢ ይኹን ዝስተ ምብጻሕ ክጥቀስ ይከኣል። ስርሑ ኑቶም ንጋንትኡ ከዐውቱ ተባሂሎም ናብ ውድድር ዝኣትዉ ተቐዳደምቲ ጥዒምዎምን ከይተሸገሩን ከምዝነዓዙ ምግባር እዩ። ሺቃላይ (Domestiques) ዘመዝግቦ ውጽኢት ኣገዳሲ ኣይኮነን። ነዚ ኩሉ ስራሕ ምስ ወድአ ኣብ መወዳእታ 20 ኪሎሜትር'ቲ ውድድር ቀስ ኢሉ ናብ መዛዘሚ ክመጽእ እዩ ዝነገሮ።

II. **ኣቀላጠፍቲ** (Lead out Riders)፦

ኣቀላጠፍቲ ተባሂሎም ዝጽውዑ ተቐዳደምቲ ኣብ መወዳእታ 5ኪ.ሜ ውድድር ከቢድ ዕዮ ዘካይዱ እዮም። ካብ ዓቀብ ናጻ ኣብ ዝኾኑ መድረኻት እቶም ብቕጽበታዊ ውድድር ዝልለዩ ተቐዳደምቲ እዮም ዝዋስኡሉን ዝዕውትሉን። ልዕሊ 100 ዝኾኑ ተቀዳደምቲ ኣብ ሓደ ህሞት ቅጽበታዊ ውድድር ኣብ ዘካይድሉ ኩነታት ቦታ ምሓዝ ወሳኒ እዩ። ጋንታ ከዐውት ዝኽእል ተቀዳዳማይ ነዚ ስራሕ ባዕሉ ኣካይዱ እንደገና ቅጽበታዊ ውድድር ከካይድ ከዐውቶ ስለ ዘይክእል፡ ኣቀላጠፍቲ (Lead out Riders) ክሳብ 200 ሜትሮ ንሕንጻጽ ኑቲ ስራሕ ኣካይዶም ምቹእ ሃዋህው ፈጢሮም ንቮላቺስታ ተቀዳዳማዮም ይገድፍሉ። ዝርከብ ዓወት ማዕረ'ቲ ዝዕወት መጻወቶም የስምዮም እዩ።

III. **ቮላቺስታ** (Sprinter)፦

ቮላቺስታታት ብተፈጥሮ ንፉዓት ሓኾርቲ ዓቀብ ኣይኮኑን። ናብ ውድድር ዝኣትውሉ ምኽንያት መድረኻት ንምዕዋት ብኡ ቢሎም ብዝእከብዎ ነጥቢ ድማ ቀጠልማ ማልያ ንምልባስ እዮም። ነዞም ከምዚ ዓይነት ባህርያት ዘለዎም ተቀዳደምቲ ብጫ ማልያ ዘይተዓወትኩም ዝበሎም የለን። ክሳብ 2016 ብብዝሒ ዓወታት መድረኽ ኣብ ቱር ደ ፍራንስ ኢንግሊዛዊ ውሩይ ቮላቺስታ ማርክ ካቫንዲሽ እዩ ዝስራዕ። እዚ ተቀዳዳማይ ኣብ ዙር ፈረንሳ 30 መድረኽ፡ ኣብ ጂሮ ዲኢጣልያ 15 መድረኽ፡ ኣብ ቮሊታ ስጳኛ ድማ 3 መድረኻት...ብጠቕላላ ኣብ ግራንድ ቱር ውድድር 48 መድረኻት ክዕውት ዝኸኣለ ቮላቺስታ እዩ (ክሳብ 2016)። ካቫንዲሽ ኣብ ናይ ግዜ ውድድር

ኣቶኪሩ ሰራሑ ኣይፈልጥን። እዚ ተቀዳዳማይ ኣብ 21 መድረኻት ቱር ደ ፍራንስ ኣብ ዘሳተፈሉ፡ ካብቲ ብጫ ማልያ ዘወሰድ ተቀዳዳማይ ብገምጋም ልዕሊ 2 ሰዓት ድንጉዩ እዩ ነቲ ውድድር ዝፍጸሞ። ኣብ ዓቀብ መድረኻት ሰዓቱ እንዳሓለወ እዩ ሕንጻጽ ዝረግጽ። ዝሃልከሉ ምኽንያት የብሉን። ኣብቶም ጎላጉል መድረኻት ግን ዕዩኡ ብዝግባእ የሳልጥ።

IV. **መሎቕቲ** (Breakaway)፡-

ኣብ ዝተፈላለዩ ውድድራት ሞሊቖም ንቕድሚት ዝኸዱ ተቐዳደምቲ ብሃውሪ ዝወጹ ኣይኮኑን። ጋንታታት ብፍላይ ብጫ ማልያ ሒዛ ንዘላ ጋንታ ንምህላኽ ዝተፈላለዩ ሜላታት እየን ዝጥቀማ። ግዚኡ ደሓን ዝኾነ ተቀዳዳማይ ናብ ቅድሚት ብምልኣኽ ንኣንጻር ጋንታ ኣብ ጻዕሪ የእትዋ። ብዘይካ'ዚ ተቀዳደምቲ ሃዲሞም ኣብ ቅድሚት ምስ ዝወጹ፡ ብማዕከናት ዜና ዝበዝሐ ናይ ፈነወ ግዜ ይወሃቦም። ኣብ ማልያኦም ዝርከብ መወዓውዒ ናብ ዓይኒ ተዓዘብቲ ይኣቱ። ብኡ መጠን ጋንታታት ናይ መወልተን ጽንሖት የረጋግጻ። ንኣብነት ኣብ ሻምፕዮን ቅድድም ብሽክሊታ ዓለም 2013 (World Champion 2013) ኣብ ትሕቲ 23 ዓመት፡ ማልያ ሃገራዊት ጋንታ ኤርትራ ለቢሱ ናብቲ ውድድር ዝኣተወ ሜሮን ተሾመ ምስ ሰለስተ ርእሱ ንልዕሊ 100 ኪሎሜተር ሃዲሙ ብምውዓሉ ኣቓልቦ ማዕከናት ዜና ስሒቡ ጥራይ ዘይኮነ፡ ብዛዕባ ቅድድም ብሽክሊታ ኤርትራ ነቲ ውድድር ዝሕልፉ ብዝነበሩ ጋዜጠኛታት ብሰፊሑ ተዘሪብሉ። ሜሮን ወላ'ኳ ኣብታ ውድድር ውጽኢት ኣይርከበ፡ ነቲ ጋንታታት ስምንምርካብ ዝጥቀማሉ ሜላ ግን ምሉእ ብምሉእ ሃሪምዎ እዩ። ኣብ ዙር ፈረንሳ 2015፡ ዳንኤል ተኽለሃይማኖት ብዝወሰዶ ናይ ምምላቅ ስጉምቲ እዩ ንማልያ ኣንበሳ ዓቀብ ክለብሰን ኣብ ፖደየም ዙር ፈረንሳ ክድይብ ዝበቅዐን። በቲ ውሳኔ፡ ናይ ፈለማ ኣፍሪቃዊ ተቀዳዳማይ ንማልያ ኣንበሳ ዓቀብ ዙር ፈረንሳ ዝለበሰ ብምኳን ስም ክረክበን ክለቡ ኤም.ቲኤን ናይ ሕጂ ዳይመንሺን ዳታ ኣብ ታሪኻ ኒይቲ ማልያ ዙር ፈረንሳ ክትለብሰን፡ ኤርትራ ድማ ብተመሳሳሊ ድሕሪ ደቡብ ኣፍሪቃ ኣብ ፖደየም እዚ ውድድር ክትድይብ ዝኸኣለት 2ይቲ ኣፍሪቃዊት ሃገር ኮይና።

V. **ሃደንቲ** (Chase riders)፡-

ሃደንቲ ተቀዳደምቲ ኑቶም ናይ ሙምላቅ ፈተነታት ዘካይዱ ተቀዳደምቲ ንምርካብ ኣብ ስራሕ ዝጽመዱ እዮም። ብዝሃደመት ጉጅለ ዘይትረብሕ ጋንታ ተድኣ ኣላ ኑቶም ኣብ ስራሕ ዝጽመዱ ሃደንቲ ኢላ ዝመደበቶም ተቐዳደምታ ኣብ ቅድሚት ብምግዳም ንዝሃደሙ ኣብ ምልቃምን ኣንጺፎም ዘለው ደቃይቅ ኣብ ምጉዳልን ትሰርሕ። ሃደንቲ ንዝሃደመት ጉጅለ ምስ ዘርከብዋ ስርሖም ወዲኡ እዩ። ቅጽቢታዊ ውድድር ከካይዱ ኣይሕተቱን። ደቃይቅ ኪይንጸፎም ውን ኣይሻቀሉን። ንዘመጽእ ውድድር ኣብ ግምት ብምእታው እንዳዕረፉ እዮም ነቲ ውድድር ዘውድእዎ።

እዚ ገለ ካብቲ ኣብ ፕሮፈሽናል ቅድድም ብሽክሊታ ብተቐዳደምቲ ዝካየድ ዝተፈላለየ ንጥፈታት እዩ። ኣብ ዓለማውን ኣፍሪቃውን ውድድራት ዝምዝገብ ዘሎ ህጡር ውጽኢት ኣብዘ ድሮ ዓበይቲ ዓወታት ሒዛ ተበጊሳ ዘላ ዓመተ 2017 ኪኾኑ ዓመታትን ንዘበርኽ ውጽኢት እንበኣር ውሽጣዊ ውድድራትና ዝ ኣብ ላዕሊ ክጥቀስ ዝጸንሐ ዘካተተ ክኸውን ግዜ ዝጠልቦ ሓቂ እዩ።

ኣብ ውሽጢ ከተማታት እካይዶም ናይ ክላሲክ ውድድራት ድማ ብፍላይ ኣብ 1ይ ዲቪዥዮን 100 ኪሎሜተር ኣዝዩ ውሑድ ራሕቒ ስለ ዝኾነ ናብ 200 ኪ.ሜ ዝጽግዑ ፈተንቲ ውድድራት ንምግባርም ክሕሰብ ንላቡ። ዩ.ሲ.ኣይ 100 ኪ.ሜ ንተቀዳደምቲ ጁንየር ዝሰርዖ ውድድር እዩ።

ቅድድም ብሽክሊታ ኤርትራ ኣብ ሓጺር ዓመታት ነዊሕ ሶጊሙ፣ ነዊሕ መገዲ ድማ እተርፎ!

ዘለኩ ደአ!

ታሪኽ ስርቅን ሰረቕትን ካበይ ናበይ?

ስርቂ በብዓይነቱ

ዘልኩ ደአ ዘልኩሲ ሰረቕቲ ማዕጾ ሰይሮም ክኣትዉ ብመለኽኒኖን ብኣፍራዛን ካልእ መሳርሒታትን ክኸፍቱ ሓዲሮም። እታ ገዛ ካብ ከተማ ወጻኢ ዘበለት ጎረቤት ዘይብላ ጽምዋ እያ ነይራ። እንተኾነ ኣብ ውሽጢ እታ ገዛ ሓደ ሰብኣይ ነይሩ። ንሱ'ውን ኣብ ዉሽጢ እታ ገዛ ኮይኑ ኣይደቀሰን። ትንፋሱ ሓቢኡ ማርያም ማርያም ክብል ሓዲሩ። እቲ ናይ ጥልያን ማዕጾ ሓጺን ድልዱል ስለዝነበረ፡ እቶም ሰረቕቲ ቦንቂሮም ከውድቕዎ ተኻል'ዮም ሓዲሮም። ወጋሕታ ሰዓት 5፡00 ኑቲ ማዕጾ ናዕ ኣቢሎም ኣውዲቖሞ።

እቲ ኣብ ዉሽጢ እታ ገዛ ትንፋሱ ሓቢኡ ዝሓደረ ዋና ገዛ ስኳቡሊ እዩ። ሓንቲ ኣረጊት ኣርማድዮ፡ ሓንቲ ዓራት፡ ሓንቲ በራድ፡ ሓንቲ ፐርሙስ፡ ሓንቲ ክርቢት፡ ሓንቲ ባኒን ሓንቲ እቋቑሖን ጥራይ እየን ነይራናኦ። እቶም ሰረቕቲ ብሀርፍርፎት ኣብ'ቲ ገዛ ምስ ኣተዉ፡ ዳርጋ ጥርሑ ገዛ እዩ ጸኒሕዎም። እቲ "ቦስ" ናይ'ቶም ሰረቕቲ ነቲ ማዕጾ ናይ ኣርማድዮ ክፍት እንተበሎ፡ ሓደ ሰብኣይ ኣብ ውሽጢ እቲ ኣርማድዮ ተሓቢኡ ጸንሖም።

ቦስ፥ "ኣታ … እንታይ ትገብር ኣብዚ?"

ዋና፥ "እቲ ገጽኩም ምርኣይ ኣሕፊሩንስ ተሓቢአ።"

ቦስ፥ "እንታይ ተሓቢአ ማለት?"

ዋና፥ "ምሉእ ለይቲ ተኻል ሓዲርኩምስ፡ እዚ ጥርሑ ገዛ ቀሪብልኩም ብምጽንሐይ ሓፊረ።"

ዘለኩ ደአ፡ ዘልኩሲ … ሰረቕቲ ከም ሰብ ገሚቶምኻ፡ ኣኽቢሮም፡ ሃብታም ሓዉና ሎሚ ክንሰርቆ ኢና ኢሎም ገዛ ጥርሑ ክተጽንሓሎም ከሎኻ ዘየሕፍር ኣይኮነን።

ሓደ ካልእ መስኪናይ ከኣ እዋን ድቃስ ኮይኑ ኩለን ክዳውንቱ ኣውጺኡ ኣብ መንጠልጠሊ ኣንጠልጢሉወን ጥራሕ ኑብሱ (ከምታ ካብ ማህጸን ኣዲኡ ዝወጸ) ኮብርታ ተሸፊኑ እዩ ዝድቅስ። እዚ ጥራሕ ኑብስኻ ምድቃስ ብብዝሒ ኣብ ድኻታት ዝረአ ልምዲ እዩ፤ እምበር ኣነ ሃብታማት ጥራሕ ኑብሶም ክድቅሱ ርእየ ኣይፈልጥን እየ። እወ … ፒጃማ ይገብሩ እዮም።

ዘልኩ ደአ ዘልኩሲ … እዚ ድኻ ሰብኣይ ክዳውንቱ ኣውጺኡ ምስ ኣንጠልጠለን ከም ሰቡ ጸኒሑ ጸኒሑ ድቃስ ወሲድዎ። ከውታ ለይቲ ምስ ኮነ፡ ሰራቒ ሰላሕ ኢሉ ኣብ'ታ እቲ ድኻ ደቂሱላ ዝነበረ ገዛ ኣትዩ። ነቲ ክዳውንቲ እናልዓለ ኸኣ ኣብ ጁባታት ሰልዲ እንተረኸበ ይፍትሽ ነበረ። ሽዑ እቲ ጥራሕ ኑብሱ ደቂሱ ዘሎ ድኻ ተበራቢሩ። ነቲ ሰራቒ ትም ኢሉ ክዕዘቦ ድሕሪ ምጽናሕ ነዚ ዘስዕብ ዘረባ ተዛሪቡ፥

ድኻ፥ "ኣታ ኑብሲ … ኑብሲ … ስቕ ኢልካ ኣይትድከም። ንሕና ብቕትሪ ፈቲሽና ሳንቲም ዘይረኸብናሉ ጁባታት፡ ንስኻ ለይቲ መጺእካ ፈቲሽካ ሰልዲ ክትረኽበሉ?"

ሰራቒ፥ "ተረዲኣካ ኣለኹ ሓላ ሓወይ።" ምስ በሎ፡ ክልቲኦም ስሒቖም። እቲ ድኻ ሰብኣይ ተንሲኡ ምስቲ ሰራቒ ሰላም ተበሃሂሎም። ተሓቛቚፎም። ኣስማቶም ተላልዮም። ክፈላለዩ ከለው፡ ቁጽሪ ሞባይል ተሌፎን ክለዋወጡ ተሓታቲቶም። ክልቲኦም ሞባይል ኣይነበራኦምን። ሽዑ እቲ ሰራቒ ካብ ጁባኡ 30 ቕርሺ ኣውጺኡ ንግሆ ቁርሲ ይኾናኻ እየን ኢሉ ገዲፍሉ። (ሃንደበታዊ ሕውነት ሰራቕን ተሰራቕን ኣብ ዝተራእየሉ ፍጻሜ)

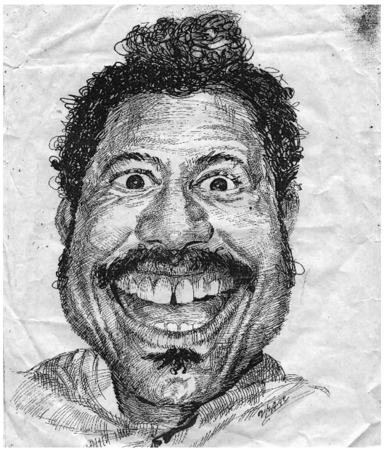

ዘልኩ ደአ … ዘልኩሲ … ስርቂ ከም ስራሕ ዝሰርሕዎ ኣለዉ። ንስርቂ ብምኽንያት ሕማም ዝሰርሕዎ ኸኣ ኣለዉ። እዚኦም "ክሌፕቶ ማንያ" ይብሃሉ። ክሌፕቶ ማንያ ዝረኣይዎ ዝጠቅምን ዘይጠቅምን ነገራት ይሰርቁ። እዚኣቶም ክተሓዙ ከለዉ ንቤት ማሕቡስ ዘይኮነ ናብ ሕክምና ስነ-ኣእምሮ እዮም ዝውሰዱ። ኣብ ሃገርና'ውን ብብወገንና ክሌፕቶ ማንያ ዝኾኑ ሰረቕቲ ኣጋጢሞምና ይኾኑ'ዮም። ዘልኩ ደአ ዘልኩሲ እዞም ኣነ ዝዛረበሎም ዘለኹ ግን፡ ብሕማም ዘይኮነ ብሞያ ወይ ከም ስራሕ ኣብ በርቃዊ ስርቃዊ ንጥፈታት ዝተዋፈሩ ሰባት እዮም።

ዘልኩ ደአ ዘልኩሲ ስርቅን ዓይነት ሰረቕትን ይፈላለ እዩ። እቲ ኣነ ዝገርመኒ ነገር ከኣ እቶም ሰረቕቲ ናይ ሞያ ምትሕውዋስ ዘይገብሩ ምኳኖም እዩ። ገለ ናይ ጁባ ሰራቒ እንተኾይኑ፡ መዋእሉ ናይ ጁባ እዩ ዝኸውን። ናይ ጋዝ ሰራቒ እንተኾይኑ ጁባኻ ኸፊትካ እንተሃብካዮ'ውን ኣይሰርቀካን እዩ። ናይ ማኪና ሰራቒ እንተኾይኑ፡ ኩሉ ግዜ ማኪና ጥራሕ እዩ ዝሰርቕ። ማዕጾ ከፊካ እንተገደፍካሉ'ውን ኣብ ገዛኻ ኣትዩ ኣይሰርቕን እዩ። ይኹን'ምበር ገለ ገሊኦም ድማ "ማልቲ ሰስተም" ዓይነት ሰረቕቲ የለዉን ማለት ኣይኮነን።

ዘልኩ ደአ ዘልኩሲ ሓደ ካብ ዓይነታት ስርቂ እዩ። ጭንቃዊ ስርቂ ዝበሃል ኣሎ። ደቁ ባዚ ባዚ እናበሉ ምስ ኣሸገርዎ፡ ወይ ገዛ

ኽራይ ዝኸፍሎ ምስ ሰኣነ ወይ ጥምቀት ወዱ ኣትይዎ ኣብ ጁባኡ ምንም ዘይብሉ ምስ ኮነ፡ ተገዲዱ ዝሰርቅ ዓይነት ሰራቒ ኣሎ። እዙም ከምዚኦም ዓይነት ሰረቕቲ ፕሮፈሽናል ስለዘይኮኑ ብኡ ንብኡ እዮም ዝተሓዙ።

ሓደ ወዲ 35 ዓመት ዝኾነውን መንእሰይ ንሓንቲ ብፍቕሪ ክሞተላ ደልዩ። ድሕሪ ክንደይ ተኣኻኺቦም። (ማለት መርዓ ውራይ ገለ ኣይገበሩን።) ንሳ ኣብ ሓንቲ ባር እናሰርሐት'ያ ቀለቦምን ገዛ ክራዮምን ትኽእል ነይራ። ንሱ ስራሕ ኣይነበሮን። ኑብሰ-ጾር ምስ ኮነት፡ ኣብቲ ኣጋ ምሕራሳ ስራሕ ኣቋሪጻ፡ ሓራሳ ጥምቀታ ምስ ኣኸለ ንሱ ዙርያ ባዕለይ ክገዝኣልኪ እየ ኢልዋ። ኣብ ዘምጽኦ ኣይነበሮን። ለይቲ ኣብ ሓደ መኻዚኖ ኣትዩ ኣላዒሉ ወጺኡ። ቡቲ ዘልዓሎ ዙርያ ክገዝእ ሓሲቡ ነይሩ። እቲ ንብረት ናብ ገዝኡ ከይተቐየረ ብፖሊስ ተታሒዙ። ክተሓዝ ከሎ ንኸምልጥ ፖሊስ'ውን ስለዝሃረመ ተፈሪዱ። ቤት ማሕቡስ ኣትዩ። ዋላ ተታሒዙ እንከሎ'ውን ተደጋጋሚ ሕጊ ብምጥሓሱ ኣብ ቤት ማእሰርቲ ክልተ ዓመት ገይሩ ክወጽእ ከሎ፡ እታ ዙርያ ክገዝኣላ ዝሓሰበ ሰበይቱ ኣይጸንሓቶን። ሓደ ካልእ ሰብኣይ ዙርያ ገዚኡላ ጸኒሑ። ካብ ወጻኢ ዝመጸ ተመርዕዩ ንወጻኢ ወሲድዋ ጸኒሑ። ኩልኻ ሓደ ኣይትኹን ሰራቒ ዙርያ ዝገዝኣላ ዘይኮነ ሰራሑ ዙርያ ዝገዝኣላ ረኺቡ።

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ካልእ ዓይነት ሰርቂ ድማ ኣሎ። ሓደ ሰብኣይ ሰዓት ሓደ ናይ ለይቲ ኣብ ዉሸጢ ካንሸልኦም ኮርማሕ ሰሚዖም። እንታይ ትመስል ሻፎ በትሮም ሒዞም ማዕጾኦም ፈቲ ኣቢሎም ከፊቶሞ። ማዕጾ ክኽፈትን እቶም ሰረቕቲ ክሃድሙን ሓደ ኾይኑ። እቲ ማዕጾ ካንሸሎ ከፊቶሞ ስለዝነበሩ እቶም ሰብኣይ ክዓጽውዎ ኢሎም ናብቲ ኣፍደገ ምስ ቀረቡ ክልተ ሲሊንደራት ናይ ጋዝ ኣብቲ ኣፍደገ ጸኒሑዎም። ቡቡተራ እናልዓሉ ንኻንሸሎኦም ኣእትዮሞ። ደቂሶም። ንፖሊስ ኣየመልከቱ ንሓደ ኣይነገሩ። እዘን ክልተ ሲሊንደሮም ሒዞም ኣፎም ሓቢሶም ትም ኢሎም።

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ድሕሪ 8 ወርሒ፡ ሓደ ሰራቒ ብፖሊስ ተዓጂቡ ናብ ገዛ እዞም ሰብኣይ መጺኡ። እቲ ፖሊስ ኑቶም ሰብኣይን ኑቲ ኣግዚቢትን ሒዝዎም ናብ መደበር ፖሊስ ወሲድዎም። ከምቲ ሕጊ ድማ ቃሎም ክወሰድ እቲ ፖሊስ ክሓቶም ጀመረ፥

ፖሊስ፥ "ስለምንታይ ንፖሊስ ዘይሓበርኩም?"

ሰብኣይ፥ "ኣነ ደኣ ንዕኦን ደልዩ ... ማለተይ ኑተን ጋዝ ደልዩ እንተተመልሰሞ ሒዘ ንፖሊስ ከረክቦ ሓሲበ ነይረ። ብኡኑት'የ ዝብለካ፡ ነዘን ጋዝ ኣፍደገ ካንሸሎ ገይረ ኣነ ብጥዳም ኮይነ እናተጸናጸንኩ ክንደይ ፈቲነ። ኣርባዕተ ወርሒ ፈቲነ ግና ኣይተመልሰን። ኣድራሻኡ ከጣይቕ እሞ ክረኽቦ እውን ፈቲነ እየ።

ፖሊስ፥ "እሞ ኑቲ ሲሊንደር ጋዝ ስለምንታይ ዘይተረክበም፧"

ሰብኣይ፥ "ሓሲበ ነይረ። ግና እቲ ዓታሩ ናቱ ድዩ፡ ሰረቕዎ ድዩ ከየረጋገጽኩ ከመይ ገይረ ከረኽቦ?" ኢለ ክሸገር እየ ወሪሑ።

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ... እዞም ሰብኣይ ብኢጋጣሚ እዮም ሰሪቖም። ዘመኽንይዎ ምስ ሰኣኑ ድማ ዘይከውን ምኽኒት ክህቡ ፈቲኖም። ኑብሰኻ ዘይትመልኽ እንተኼንካ ግዳይ ናይ ኢጋጣሚ ሰርቂ ክትከውን ትኽእል ኢኻ። ኣብ ሕብረተሰብና ንኢጋጣሚያዊ ሰርቂ ዘተባብዕ ገዲም ዝኾነ ኣበሃህላ ኣሎ። "ሚእቲ ሽሕ ረኺብካስ ንፖሊስ ኣረኪብካዮም? እዝግሄር እኳ'ዩ ሂቡካ፡ ኣዝግሄር እኮ ከምኡ ገይሩ እዩ ዝህበካ እምበር ባዕሉ ወሪዱ እንካ ይብለካ እዩ" ክበሃል ብዙሕ ግዜ ሰሚዕኩም ኣለኹም። ኣብ ትእዛዝ እዝግሄር እታ ታሽዐይቲ "ኣይትሰረቕ" እያ ትብል። ሓንቲ መምህር ንተመሃሮኣን ብዛዕባ ዓሰርተ ትእዛዛት እናመሃረኦም ከለዋ፥ "ሰርቂ ... ሓጥያት እዩ። እንተሰረቕካ ግና እቲ ዓሰርተ ትእዛዛት እንታይ ይኸውን ኣሎ ማለት እዩ?" ኢለን ሓቲተንኦም። "ይጠሓስ ኣሎ ማለት እዩ" ኢሎም ክምለሰለን ተጸብየን። ግና ሓደ ካብቶም ተመሃሮ፡ "ኣነ ክምልሳ ኣነ ... ኣነ" ስለዝበለ፡ "ሕራይ ንስኻ" ብምባል ክምልስ ኣፍቂደናሉ።

ተመሃራይ፥ "እንተሰረቕና እቲ 10 ትእዛዛት ዝነበረ፡ 9 ጥራይ ይተርፈና" ብምባል መሊሱለን። ንሰን ብትዮሎጂ ክምልሰለን እናተጸበያ፡ ቁልዓ ብማተማቲክስ መሊሱለን። ብዝኾነ ኣብ መጨረሽታ ዘይናትካ ንብረት ኣልዒልካ ምኻድ ኣብ ቅድሚ ሕጊ መሬት ሓጥያት እዩ። ኣብ ሕጊ ሰማይ'ውን ሓጥያት እዩ። ኣብ ሕጊ ወረበላ ኸኣ ዕሽነት እዩ። ወረበላ ማለት (ወረረ በላዕ) ሰራቒ ማለት እዩ። እቲ ፍልልዮም እቲ ኣብ ከተማ ኮይኑ ዝምንጥል - ሰራቒ ይበሃል (ሰርቀ በላ)። እቲ ፊልድ (ሜዳ) ወጺኡ ኣብ በረኻታት ሰብ ዝኸትርን ኩቡቲ ዘዘምትን ሌባ ኸኣ ወረበላ ይበሃል። ኣንስተይቲ እንተኾይና ኸኣ ወረበሊት ትበሃል። ንፍልጠት ክኾና እነሆ እዚ ዝርዝር ዓይነት ሰረቕቲ ከቕርብ ፍቐዱለይ፥

1. ሰርቀ-በላ = ኣብ ከተማ ዝርከብ ሕብራዊ ሌባ።

2. ዘሎ-ብላ = ኣብ ኻንሸሎ ዘሊሉ ብምእታው ፈሱዮን ጋዝን ዘለዓዕል - እስፖርታሚ ሌባ።

3. ወረ-ብላ = ብዕስለ እናኸደ ኣብ በረኻታት ኩቡቲ፡ ጤለበጊዕን ጠስምን ኣንስትን ዝወርር ዝምታን ዝሙትን ኣወሃሂዱ ዘጥቅዕ ሓደገኛ ጉጅለ ሌባታት እዩ። ቀደም ዘበን "ሰበይትኻ ሓሉ ካብ'ዞም ተኻሉ" ብምባል ኣንስቶም ከየድፍሩ ብጅግንነት እናተቓወሙ ዝሞቱ ብዙሓት እዮም ነይሮም። ዓድኻን ኣዴኻን ሰበይትኻን ትሞተለን ኔርካ።

ኣብ ዘመናዊ ሕልማዊ ዓለም ግን ንሓደ ሰብ "እቲ በረኻ ደሓንዶ ሰጊርኩሞ፧" እንተኢልካዮ ነዚ ዘሰዕብ መልሲ ክህበካ ይኽእል እዩ፥ "ኣብ በረኻ ሽፋቱ ኢጋጢሞምና ነይሮም። ሰበይተይ ዓሚጾማ። እንታይ እሞ ዘገድስ ኣይኮነን። መከላኸሊ ጥንሲ ወሲዳ ነይራ። እቲ ሽፍታ ኸኣ ይገርመካ'ዩ፡ ኮንዶም ነይርዎ" ክብለካ ይኽእል እዩ። ከምኡ እዩ!! ቀደም ነውሪ ዝነበረ ሎሚ ንቡር ይኸውን። ሎሚ ንቡር ኮይኑ ዘሎ ኸኣ ቀደም ነውሪ ነይሩ ይኸውን።

4. ከትሮ-ብላ (ወረ-ብላ ቁጽሪ ሰለስተ ርአ)

5. ዘምቶ-ብላ (ከትሮ-ብላ ተወከስ ኩሎም ሓደ እዮም)

6. ቀትሎ-ብላ፥ እዚኦም ኣብ ብዙሓት ሃገራት ኣፍሪቃ ዝርከቡ ሰዓትካ ክወስዱ ኢድካ ዝቖርጹኻ፡ ሓምሳ ዶላር ክወስዱ ሂወትካ ዘሕልፉኻ፡ ትምህርቲ ዘይብሎም፡ ሃይማኖት ዘይብሎም፡ ሰልዲ ዘይብሎም፡

ሓንጎል ዘይብሎም፡ እንሳንያ (ሱብኣውነት) ዘይብሎም፡ እቲ ዝሸፍኣ ነገር ከኣ ታሲራ ዘይብሎም፡ ኣድራሻ ዘይብሎም ምዃኖም እዩ። ኮታስ ዘይተፈትሑ ግድላት ዓለምና ዝዓይኑቶም ሰረቕቲ እዮም።

7. ኣስሕቕ-ብላ (ጨርቑ-ብላ)፥ እዚኣቶም ድማ ማሳ ወቒዕካ ባሕርን ጣሕርን ኢልካ ዘምጻእካዮ ገንዘብ ብሜላ ዝሰርቁ ሰረቕቲ እዮም። ኣብ ሓደ ኣዳራሽ ኣኪቦም የስሕቑኻ። ሽዑ ናይ'ታ ዘስሓቑኻ ሰልድኻ ይወስዱልካ - ዘገርም'ዩ። እዞም እንሓንሳእ "ኮመድያን" ዝበሃሉ ዝተረድኦም ግና ዘይተረድኦም እናመሰሉ ኑቶም ዝተረድኦም ከምዘይርድኦም ፋሕ እናበሉ ብሜላ ዝሰርቁ ልስሉሳት ሰረቕቲ ኣብ ምሉእ ዓለም ዘለዉን እናበዝሑ ዝኸዱ ዘለዉን ዓይነት ሌባታት እዮም።

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ... ከምታ ናይ'ቶም ኣብ ላዕሊ ዝጠቐስኩልኩም ዓቢ ሱብኣይ ካልእ ኢጋጣምያዊ ሰርቂ ኸኣ .... ከዝዘንተ።

ኣብ ሓደ ኩተማ ፖሊስ በዓል ነይርዎም። እቲ በዓል ዝኾኑ ኣባጊዕ (ደዓውል) ተገዚኦም ነይሮም። ሓደ ካብ'ቶም ኣባጊዕ ካብ ዉሸጢ ካንሸሎ ሞሊቑ ናብ ጽርግያ ወጺኡ። ከመይ ዝበለ ድልዱል ጻዕዳ በጊዕ ከሰላ እዩ። ግና ኣይሸረፈን። ናይ'ዚ ድሎትን ሲጋን ከመይ ክኸውን ከም ዝኽእል ባዕልኹም ገምቱ። (በጊዕ በሊዕኩም ዘይትፈልጡ ደኣ ከይትኾኑ እምበር ... ማለተይ ሓደ መተዓብይተይ ኣሎ። ነዊሕ ዓመት እስካቡሊ ነይሩ። ደሓር ተመርዕዩ ሓዳር ገይሩ። ካብ ዝምርያ 14 ዓመቱ ክሳዕ ሎሚ በጊዕ ሓሪዱ ኣይፈልጥን እዩ። እንድዒ ምትእኽኻል ይኣብዮ። መስከነይቲ እታ ሰበይቱስ ድሎት ከይጠዓመት ኣሪጋ። ሓዳር ፋልማይካ ክትምስርት ከሎኻ ገለ ሓሙሽተ ዓመታት ደርሆ ትሓርድ፣ ትምዕብል። ኣብኡን ዝስዕባ ሓሙሽተ ዓመት ጤል ትሓርድ (ምሕቑቕ ዝበላ ኣጣል ኢኻ ትጥቀም)፥ ዳሕራይ ምስ ዳህረንካ (ምስ ሃብተምካ) በጊዕ ትሓርድ። ኣጸቢ'ቕካ እንተማዕቢልካ ቀዳም ቀዳም ምስ ኣዕሩኽትኻ ኣብ በረኻ ኬድካ በጊዕ ሓሪድካ ኣብ ሞቕሎ ጠቢስካ ትቀዝዝ። እዚ መተዓብይተይ ግና 90 ዓመት ምስ ገበረ እዩ መስለኒ በጊዕ ክሓርድ!

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ዘሐክየኩም ዝነበርኩ

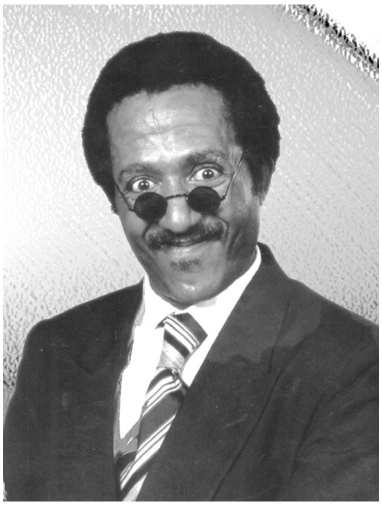

ናይ ፖሊስ በጊዕ ናብ ጽርግያ ምስ መጸ ክልተ ሰባት ተዓዚቦም ቡቲ ኣካይዳኡ ጥፉእ ምዃኑ ፈሊጦሞ። ቶዮታ ፒክ-ኣፕ ኣብ ዝዓይነታ ማኪናኦም ደው ኣቢሎም ኑቲ በጊዕ ብድሕሪት ጽዒናሞ ተመርቂፎም። ኣብ ካንቸሎኦም ኑቲ በጊዕ ኣውሪደሞ። እቲ ሓደ ብኡ ንብኡ ሓራዳይ ከምጽእ ንግዳም ከደ። ፖሊስ ብሓበሬታ ኣብ'ታ ካንቸሎ ጠበቕ ኢሎም። (ፖሊስ ዘይናቱ በጊዕ ወሲድካ ዘይገደፈካስ በጊዑ ወሲድካ ክትድቅስ ዘይከውን'ዩ) ፖሊስን እቲ ሱብኣይን ፊት ንፊት ተፋጢጦም።

ፖሊስ፥ "ናይ መን እዩ እዚ በጊዕ?"

ሱብኣይ፥ "እንድዒ ኣብ መገዲ ኢና ረኺብናዮ። ማኪና ከይትረግጾ ኣብ ማኪና ጽዒንናዮ።"

ፖሊስ፥ "ስለምንታይ ጽዒንኩሞ?"

ሱብኣይ፥ "ንፖሊስ ክነረክቦ ኢና ሓሲብና"

ፖሊስ፥ "ንፖሊስ ክተረክብዎ ሓሲብኩም?"

ሱብኣይ፥ "እወ ... እወ ዝሓወይ። ንሕና ዘይናትና ንበልዕ ሰባት ኣይኮ... (ተኾሊፉ)። (እቲ ንግዳም ዝኸደ ሱብኣይ፥ ፖሊስ ኣብ ማእከል እቲ ካንቸሎ ኸሎ ሓራዳይ ሒዙ መጺኡ።)

ፖሊስ፥ "ንፖሊስ ክነረክቦ ኢና ምሽ ኢልካኒ፤ ሓራዳይ ደኣ እንታይ ክገብር መጺኡ?"

ሱብኣይ፥ "እወ ... ኣይተረድኣካን ማለት እዩ። ክነረክቦ ክንበለካ ከለኹሲ ነዚ በጊዕ ሓሪድና፡ ሓዊ ዝመስል ዝግኒ ሰሪሕና፡ ሻሽ ዝመስል ጻዕዳ ጣይታ ጣፍ ሞሉብ መሊእና ንፖሊስ ክነረክቦ እሞ፡ ንሳቶም ዝገበሩ ይገብርዎ ኢልና ኢና ሓሲብና እምበር፡ ጥፉእ በጊዕሲ ፖሊስ ካብ ምንታይ እሞ ከድሕንዎ እዮም። ኣብ ሼላ ደዮም ከእትውዎ፡ ምስ ኣሞክሮ ደዮም ከእትውዎ ሕሱብ እሞ ኣብሎ" ምስ በለ፡ እቲ ፖሊስ ንደቓይቕ ቀው ኢሉ ጠሚትዎ። ገሪምዎ። እቲ ብድሕሪኡ ዝኾነ ግና ባዕልኹም መልእሉ።

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ጃምላዊ ስርቂ ዝበሃል ከኣ ኣሎ። እዚ ብእንግሊዝ "ኮለክቲቭ ነቐዝ ሲንድሮም" ዝበሃል ዓይነት እዩ። ንኣብነት፥ ኣብ ሓደ ፋብሪካ ካብ ማናጀር ክሳብ ዋርድያ ዘለዉ ሰራሕተኛታት ተመሻጢሮም ኑቲ ፋብሪካ ቡብመዓልቲ ይሰርቅዎ። እቲ ፋብሪካ ድማ ጃምላዊ ህልቂት ገንዘብን ንዋትን የጋጥሞ። እቶም ሰረቕቲ ድማ ብጃኖሳይድ ኣብ ጀነባ ይኽሰሱ ማለት እዩ።

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ... መንበራዊ ስርቂ ዝበሃል ድማ ኣሎ። እዚ ሙብዛሕቱኡ ግዜ ኣብ መንበር ኮፍ ኢልካ ዝካየድ ስርቂ እዩ። ኣብ ላቲን ኣመሪካን ኣብ ኣፍሪቃን ኣብ ማእከላይ ምብራቕን ምእኩል ኣገባብ ስርቂ እዩ። ከምኡ'ውን ኣብ ሃገራት ኣባላት ባይቶ ጸጥታ ልሙድን ፍሉጥን ዓይነት ስርቂ እዩ። ከም ኣብነት ዝኾነና ሓደ ግዜ ፕረዚደንት ኣመሪካ ነበር ኣቶ ቢል ክሊንተን ኣብ ሓድሽ ዓመት ሓደ ሚልዮን ዶላር ናብ ሃገረ ግብጺ ሰዲዱ። ንሱ እቲ ሚልዮን ዶላር ንሓንቲ ሓጋዝን ደጋፍን ዘይብላ ልዕሊ 60 ዓመት ዝገበረት ድኻ ሰበይቲ ረኺብኩም ኑቲ ገንዘብ ሂብኩም ክሊንተን "ሃፒ ኒው ይር" ኢሉኪ በሉለይ ኢልዎም።

እቲ መጀመርታ ዝተቐበለን በዓል መንበር ፍርቀን ወሲዱ፥ ኑተን ዝተረፋ ፍርቂ ኑቲ ኣብ ትሕቲኡ ዘሎ ሹመኛኡ ጸዊዑ ሃቦ። እታ ናይ ክሊንተን መልእኽቲ ኸኣ መሓላሊፍሉ። እቲ ዝተቐበለን ሓላፊ፥ ፍርቀን ኣትሪፉ፥ ናብቲ ትሕቲኡ ዘሎ ሰዲድወን። እዘን ገንዘብ ከምኡ እናበላ እናጎደላ ኣብታ እታ ድኻ ሰበይቲ ዘላቶ ዓዲ ክበጽሓ ከለዋ ሚእቲ ዶላር ጥራሕ ተሪፈን ነበራ። እቲ ነታ ሚእቲ ዶላር ዝተቐበለ ኣመሓዳሪ ዓዲ እተን 80 ዶላር ወሲዱ ኑተን 20 ዶላር ኑቲ ተላኣኺ ሃቦ። እቲ ተላኣኺ ናብ ገዛ እንዳ እተን

ዓባይ ሰበይቲ ከይዱ፡ "ይማ ኩልቱማ ቢል ክሊንተን ርሑስ ሓድሽ ዓመት ኢልሉኪ" ምስ በሉ፡ "ኣሕቢሩ" ኢላትካ በለለይ ኢላቶ። እቲ ተላኣኣኺ ከኣ ኑተን ዒስራ ዶላር ንዕኡ ወሲድወን። ኣሃሃሃሃሃ! ዘገርም እኳ'ዩ ... እዝስ ሓቂ ዶኾን ይኸውን?

ዘልና ደኣ ... ዘልናሲ ንርእሶም ሚልዮናት ክሰርቁ ንዓኻ ሓንቲ ሽሕ ሂቦም ኣብ ከቢድ ስርቂ ዘእትዉኻ ኸኣ ላኺማዊ ስርቂ ይብሃል። ብግእዝ ድማ "ንክልመከ ወ ለክመከ" ይብሃል። "ንዛረብካ ወ ንልክመካ" ማለት እዩ። ካብዚ እንታይ ንመሃር? ኩሉ ግዜ ሱብ ኣሳርቐኒ ክብለካ ከሎ፡ ናይ'ቲ ዝሰርቆ ንብረትን ዓይነትን ብዝሒን ዋጋን ብወረቐት ሃቢኒ ትብሎ። ኑቲ ወረቐት ወሲድካ ምስ ሰበይትኻ ኳንኩም ደሚርኩም ኣጉዲልኩም ክንደይ ክህበካ ከም ዘለዎ ትውስኑ። እቲ ስርቂ ኸኣ ብሰነድ ዝተሰነየ ይኸውን። ብዘይካ'ዚ ዉልቃዊ ምስጢራዊ ስርቂ ዝበሃል'ውን ኣሎ። ሓንቲ ሰበይቲ ኣብ ሃገረ ጀርመን ሰራሕተኛ ናይ ሓደ ዓቢ ባንክ እያ ነይራ። ካብ ኩሉ እቲ ኣብቲ ባንክ ሕሳቡ ዝጥቀም ህዝቢ ሓንቲ ሳንቲም ጥራይ እናልዓለት ከይተፈልጠት 35 ዓመት ሰሪቓ። ሓንቲ መዓልቲ ሓደ ጡረተኛ ሱብኣይ፡ "ካብ'ዚ መሃያይ ኩሉ ግዜ ሓንቲ ሳንቲም ትጎድል፡ መን'ዩ ዝወስዳ ዘሎ?" ምስ በለ መርመራ ተጀሚሩ። እንተኾነ እታ ሰበይቲ ቡኡ ንብኡ ናብቲ ኣብ ሓደ ሃገር ኣሰራሓቶ ዝከበረት ዓቢ ፕላሶ ከይዳ። (ኢንተርፓልከ ይገድፍዋ ዶ እሞ?) ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ...

በዓል ሓዳርን ኣቦ ቈልዑን እንክለኻ ባዕላ ጸዊዓትኒ፡ መስተ ጥዒመ ነይረ፡ ሸይጣን ኣስሒቱኒ ኢልካ ካብ ጎረቤትካ ዘላ ፍትሕቲ ቈልዓ ምውላድ እዚ'ውን ቁጽሩ ምስ ስርቂ እዩ። ብኻልእ መዳይ ከኣ ሎሚስ ሃብቲሙ እዩ ታክሲ ኣላቶ ... ጭሕሙ ከጸብቐሉ ... ቀብዑ ደስ ኢሉኒ ኢልካ ዘይሰብኣይካ ምሸት ምጻእ ቡን ክቐልወልካ እናበልካ ካብ በዓል ሓዳር ቈልዓ ምውላድ፡ ሓዳራዊ ስርቂ እዩ።

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ሰራኽቅን ሳኽራምን ጽሉልን ዘይብሉ ከተማ የለን። ስርቂ ኣብ ኩሉ ግዜን ቦታን ኣሎ። ኣብ መጻኢ ብዝተራቐቐ መልክዕ ክቕጽል ምኳኑ እዚ ንርእዮን ንሰምዖን ዜናታት ስርቂ ኣንፊቱልና ኣሎ። ሎሚ "ሃክ" ዝበሃል ብኢንተርነት ዝካየድ ስርቂ ኺኑ ኣሎ። ኣብ ገዛኻ ኴንካ ብላፕቶፕካ ካብ ሓደ ባንክ 10 ሚልዮን ዶላር ሃክ ትገብር። ስርቂ ክሳብ ክንድ'ዚ እንተኾይኑ፡ ህዝቢ ዓለም ኩሉ ሰራቒ ከይከውን እሞ ዓለም ብዋሕዲ ተሰሪቕቲ ከይትጥቃዕ የሰግእ እዩ።

ዘልኩ ደኣ ዘልኩሲ ... ሲዊዘርላንድ ትብሃል ሃገር ኣላ። እቶም ዓበይቲ ሰረቕቲ ናይ ዓለም ኣብ ስዊስ ባንክ እዮም ዘቐምጥዎ። ሓደ ከም ገለ ገይሩ ካብ ሓደ ሚልዮነር ሓንቲ ስእሊ ሰሪቑ ዒስራ ሚልዮን ይሸጣ። ኣበይ ከቐምጦ እዩ። ዝኾነ ባንክ ናይ ዓለም ምንጪ ናይ'ዚ ገንዘብ ክሓቶ እዩ። ስለዚ ኣብ ስዊስ ባንክ የቐምጦኦ። "ስዊስ ባንክ ከመይ ኢሉ ሓሲብዋ ይኸውን (እቲ ፊልማ ዝሓሰባ)

ሓደ በዓል ስልጣን ናይ ስዊስ ጽብቕቲ ሓሳብ መጺኦቶ። "ንሕና ብዘይካ ጸባን ቸኮላታን ሰዓትን እንታይ ዘሸየጥ ኣሎና? ስለዚ ኣብ ምሉእ ዓለም ዘለዉ ዘይሕጋዊ ገንዘብ ክቐምጡ ዝደልዩ ሰባት ዝጥቀምሉ ሓደ ባንክ ዘይንኸፍት" ኢሉ ከፊትዋ። ስማ ኸኣ ስዊስ ባንክ ኮይኑ። እዞም ኩሎም ቢልዮነራት ናይ ድራግ (ኮሎምብያ) ገንዘቦም ኣብኡ ክቕምጥዎ ጀሚሮም። ኮኪይን፡ ሄሮይን፡ ኦፒዩም፡ ማሪዋና፡ ኣይዘንደልዋና... ሸይጦም ዘምጽእዎ ቢልዮናት ብዘይ ስክፍታ ዘቐምጥሉ ባንክ ረኺቦም።

እቲ ጸቡቕ ነገሩ ዘይሕጋዊ ገንዘብ ዘምጽእ ሱብ ወትሩ ኣብ ሓደጋ እዩ። ድራግ ሸይጡ ዒስራ ቢልዮን ምስ ኣቐመጠ፡ ፓብሎ ኤስኮባር ዝተባህለ ሸያጣይ ድራግ ምስ ወተሃደራት መንግስቲ ኣብ ዝተገብረ ምልውዋጥ ቶኽሲ ተቐቲሉ ትሰምዕ። ሽዑ እቶም ስዊስ ባንክሲ "ተመስገን ጎይታይ" ይብሉ ይኾኑ እምበር! እንድዒ ... ተመራመሩላ። ዋላ እቶም ሰልዶም ኣብኡ ዘቐመጡ ሰበስልጣን ብዝኾነ ዓይነት ፍጻመ እንተሞይቶም እቲ ገንዘብ ናብ'ታ ሃገር ይመልስዶ? ኣይምስለን'ዩ ዝኸውን ... ኣብኡ እንድዩ ደኣ ... እቲ መኽሰብ። ሕጂ ግና "ኮንፊደንሺያል" ዝበሃል የለን። ምስ'ዚ ዘሎ ቁጽጽር ግብረ ሽበራ ዘይሕጋዊ ገንዘብ ክተቐምጥ ጸገም ይኸውን ኣሎ። ሎሚ ዘይሕጋዊ ገንዘብ እንተሃልዩካ "ማኒ ላውንድሪ" ዝበሃል ኣሎ። ኑቲ ናይ ገንዘብካ ዘይሕጋውነት ሓጺቦም ኣስታሪሮም ዝህቡኻ ኣለዉ። ወይ ከኣ ባዕልኻ ገንዘብካ ትሓጽቦ። 20 ሚልዮን ዶላር ዘይሕጋዊ ገንዘብ እንተሎካ፡ (ካብ ውልቀሰብ ወይ ካብ ባንክ ዝሰረቕካዮ) ኣብ ኬንያ ኬድካ ናይ ቀጠፍ ሕርሻ ትገብር። ቀጠፍካ እናሸጥካ ሻሂኻ እናሰተኻ ካብ ሌባ ናብ ኢንቨስተር ትቕየር ... ሃሃ ሃሃ (ኣንታ ገለ 20 ሚልዮን ዝሰረቐ ቦታ ኣይትፈልጡን፧ ተሓባበሩና እንዶ ግዳ ...)

ኣብ ወጻኢ ሓደ ባንካ ተሰሪቑ። (እዚ ስርቂ ናይ ባንክ ሓድሓደ ግዜ ኑቲ ዝተሰርቀ ባንክ "ጺጋ" ዝኾነሉ ግዜ ኣሎ።) ካብቲ ባንክ 10 ሚልዮን ዶላር ተሰሪቑ። እቶም ሰረቕቲ ዝተጠቐሙሉ ጥቡብ ኣዝዩ ኣደናቒን ኣዛራብን ኮይኑ ነበረ። እቲ ባንክ ኑቲ ብቕዓትን ጥቡብን ብልሒ ኣእምሮን ናይ'ቶም ሰረቕቲ ተሞርኲሱ፡ "ኢን ቴን ሚንዩትስ 10 ሚልዮን" ዝብል ኣርእስቲ ገይሩ ፊልም ኣሰሪሕዎ። ኑቲ ፊልም ናሽናል ጆግራፍ እዮም ኣሰሪሖሞ። እቲ ፊልም ወጻኢታቱ ሸፊኑ ኑቲ ባንክ 30 ሚልዮን ዶላር ብጽሒቱ መጺእዎ። እዚ ክሳራኻ ሼጥካ ናብ መኽሰብ ከመይ ጌርካ ከም ትቕይር ዘርኢ ኣብነት እዩ። ኣብ ሃገርና'ውን ወርቃ ሸይጣ ዝገዝኣቶ ዕትሮ ጋዝ እንተተሰረቐዋ "ዘ ትራጀዲ ኦቭ ዘ ጋዝ ሲሊንደር" ኢልካ ጽቡቕ ዓለምለኻዊ ተቐባልነት ዘለዎ ፊልም ክተሰርሖ ይከኣል እዩ። እቲ ፊልም ምስዕዓም ናይ ፍቑራት እንተብዚሕካሉ ከም'ኡ'ውን ኮስትሞን ረጂን ጥራይ ዝገበራ ብዙሓት ተዋሳእቲ እንተጌርካሉ፡ ብሓደ ግዜ ናብ 90 ቋንቋታት ዝትርጎም ህቡብ ተፈታዊ ፊልም ክኾነልካ ይኽእል። በዚ ድማ እታ ሓንቲ ሲሊንደር ዝተሰርቃ ሰበይቲ ፋብሪካ ሲሊንደር ናይ ምኽፋት ዕድል የጋጥማ። "ማሕበር ምትሕግጋዝ ጋዝ ዝተሰርቀን ደቀንስትዮ" ዝበሃል ናይ ግብረ ሰናይ ትካል ከኣ መቘመት።

ወደሓንኩም!!!

ግርማይ የሃንስ (ሳንድያጎ)